

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

Disputatio II. De Angelorum eſſentia ac diuisione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94285](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94285)

mentum tuum sardius, &c. Eaque omnia ubi primum conditus à me habuisti: *foramina tua in die, qua conditus es* (eadem, scilicet, qua præfata habuisti) *preparata sunt*. Quid foramina hic significant, non ita facile à Patribus, & interpretibus, præsertim de lucifero, de quo ad litteram dicta, quare diversimode ab unoquoque explicatur: pro sola virtutum, & celestium donorum capacitate, quæ caritates, & sedes, ac loca gemmarum imitantur, nos satis idonea explicatio mihi est; cum iam de donis eis ornatus lucifer fuerit descriptus.

6. Suspicio (absit singularitatis invidia) inferni concava igne plena, quæ sua lucifer superbo spiritu, & ambitione fecit efficiari, significari: de quo igne æterno dominus dixit: *qui paratus est Diabolo &c.* prius virque, quam peccaret: alias enim paratus, præparatusque peccaturus, nec fuisset, nec diceretur: ea igitur æterni foramina à die conditionis luciferi in celos præparata in penam, & propolita, ipsi fuerunt, ut eorum horrore à superbia ex loci sublimitate, naturæ excellentia, & donorum, virtutumque oriunda abstinere; & si obtentum à lucifero non fuerit, ne laberetur, & rueret, ut à num. 14. à Propheta, sic expenditur. *Tu cherub, extensus, & protegens, & posui te in monte sancto Dei in medio lapidum ignitorum ambulasti. Perfectus in vis tuis, à die conditionis tue, ex qua nimirum in monte sancto Dei te posui, & in medio lapidum ignitorum ambulasti perfectus in vis tuis; donec inuenta est iniquitas in te* Ob quam de monte sancto Dei, te cecidi, & in terram proieci, ut narrare pergit Ezech. vers. 16. & 17. Ex quibus ad litteram explicatis satis constet luciferum, & Angelos subinde reliquos, in celos conditos fuisse, & empyreo quidem, qui à Dei est mons, & locus Paradisi sanctorum Angelorum & hominum Beatitudinis, ac delicias deputatus. Porro, subtilis, ac profundissime, ex scholasticis locorum, scripturæ, quæ expendit interpreti nostro Vasquez nobis in virtutibus huius loci litterali de lucifero interpretatione aduerso præter facilem, ac subinde genuinam contexturam, & Patrum auctoritatem communem, etiam scholasticorum, d. 3. q. 1. cert. 1. num. 1. & 2. referendum, nobis in ea virtutibus loci intelligentia litterali de lucifero convenientium auctoritatem opponimus, ubi eiusdem Vasquez, oppositionis ipsius interpretationem confutauimus, n. 4. & 5.

7. Ad sententiæ aduersæ censuras veniamus; censeo igitur primo. Negatiuam sententiæ de Angelorum creatione in celo, quæ celum omne excludat à loco creationis Angelorum, non solum minus longe affirmatiua probabilem, & improbabilem absolute esse; sed prorsus temerariam Theologicæ, in primo omnes conueniunt Doctores, de absoluta improbabilitate, non ita omnes facile conueniunt, verum cum nullo fundamento nitatur Ruperti opinio. ex quo deduci probabiliter possit, ut Doctores omnes farentur, nescio quid ei desit, ut probabilis esse absolute negetur, atque improbabilis absolute asseratur, imo vero, & si inde improbabilis, positivè solum dici ab aliquibus posset, quia positivum probabilitatem non habet, non autem, falsitatis convinci à ratione, scripturæ potest, errorem suæ philosophicæ, siue, Theologicæ, cum improbabilitate absolute dicta, ea solutio confundit. De temeritate Theologica probatur: ratione paululum deducta: quia est contra scholasticos omnes, & Patres, & tot scripturæ testimonia, germana, & communi eorum lem, & interpretum intelligentia absque ullo scripturæ, Patrum, aut rationis fundamento, eiusve, apparente adhuc vmbra aliud autem absoluta Theologica temeritas non requirit. Eorum ignominatorum opinio, qui aliquos Angelos, qui rebus aliquot determinatis præfunt, in ipsis rebus creatos asserbat, non autem in celo, & si S. Thomæ, cit. art. 3. ad num. 2. non improbetur, eidem tamen censura, eadem de causa debet subiacere, deinde quia eos, non die

primo, sed sequentibus creatos fuisse cogitur admittre: quod à catholicis dogmatibus abiiceret.

Negans vero sententiæ Angelorum creationem in celo empyreo determinare in stellato, aut inferiori alio creatos, Angelos asserens temeritatis notam non meretur, neque improbabilitatis absolute: tum quia apparens aliquod fundamentum in locis aliquot scripturæ habet, atque in ratione quali quali: tum etiam, quia Patrum habet exitium, Theologum Doctorem, Franciscum Suares, & aliquos alios, quos & sua auctoritate & fundamentis dubios de nostræ conclusionis veritate fecit. Ceterum cum priscis omnibus scholasticis, ac Recentioribus fere reliquis aduersetur, germanaque, & ingenue plurimum locorum scripturæ, & Patrum intelligentiæ minus consonet: ac rursus in questione de facto, naturali providentiæ, in locis pro creatura rerum dignitate distribuendis opponatur, idque à Deo leuibus, ut vidimus, ab auctoritate, & ratione fundamentis, censeo tam parum probabilis habere, ut fere improbabilitatem pertingat.

8. De numero Angelorum creatorum à Deo, nil, non temere, dici potest, nisi, quod innumeris, præ multitudinē nobis sit. Si enim, non aliter numerabiles boni Angeli Danieli Propheta fuerunt, c. 7. num. 10. *quam millia millium ministrabant, et, & decies milies centena millia, &c.* & Ioan. Apocalyp. 5. num. 11. *Numerus eorum millia millium*, quibus illorum innumeris, numerus, seu multitudo, significatur, ex omnium Angelorum collatione, transgressorum apostatarum tertia, ut communiter censetur parte detracta, quid igitur nos aliud, naturalis solum discursu, nec prophetia spiritus, ac Dei revelatione (quæ Danieli & Ioanni plane adfuerunt) donati de eorum omnium determinato numero dicere citra temeritatem audebimus? imo absque amentia disputabimus?

DISPUTATIO II.

De Angelorum essentia ac divisione.

IN hac Angelorum essentiam hæc disputanda occurrunt omnino. Primo de eorum spiritualitate, siue immaterialitate, & incorporeitate; secundum de ipsorum intellectualitate. Tertium de eorum, præ hominibus excellentiis, item de divisione naturali essentiali in genera, & species suas; deinde pro generum diversitate, & perfectionum naturalium, vnius generis præ alio in Hierarchias, & choros divisione. Hæc siquidem ex reuelatis, præsertim Dionysio Areopagita, decidenda sunt. Divisio autem, in bonos Angelos, (qui soli iam Angeli) & in malos, qui soli iam demones à Christiana Ecclesia nominantur, ad hanc disputationem, non spectat; cum non naturæ, sed operationis, & moris, virorumque, seu moralis divisione sit.

QVÆSTIO I.

De Angelorum spiritualitate, & absoluta incorporeitate.

PIRITVALITAS absoluta naturæ, cuiusvis absolute talis à sui constitutione, quidvis materiale, & corporeum excludit; ut patet in homine, qui parte solum corporea constitutus, corporeus absolute, non autem absolute spiritualis est.

CERTAMEN I.

Angelorum spiritualitas ex parte saltem & immaterialitas statuitur.

ANGELOS omni ex parte corporeos, nemo Philosophorum præter belluinos Epicureos corporeis, & sensibilibus affixos admisit. Si quidem, & intellectuales, & spirituales illos, & homine (animo spirituali, apud ipsos constante) præstantiores agnouerunt; is ergo solum de Angelorum spiritualitate, eis error potuit obrepere: ut illos, & animo, spirituali, & corpore ut homines, præstantioribus tamen, constare censerent: quare immerito pro errore adequate, omnique sui parte corporeos Angelos asserente referuntur. Tertullian. 1. de Carne Christi, c. 6. & Nazianzenus orat. 1. §. *Nihil enim mihi*, eo quod Deum catholice incorporeum fidentes (quod tamen. Athei, & Epicurei, negabant, Angelos nihilominus incorporeos esse inficiabantur. Sed vero leuissimum hoc fundamentum est, ut tantum, tamque crassum errorem de Patribus suspicemus; siquidem omni ex parte Deum incorporeum ex fide, & ratione naturali præfati Patres eum reliquis agnouerunt: quod, eo præcise, quod aliqua sui parte corporeos Angelos putarent recte, atque legitimo discursu de Angelis negassent: quandoquidem corpore illos ex parte constare, & omnino, seu omni ex parte incorporeos, sicut Deum, non nisi aperta contradictione, faterentur, imo eis, aliqua sui parte corporeis admissis, incorporei, & spirituales absolute dici Patribus non possent; siquidem, nec homines spirituales, seu spiritus, & incorporei absolute ab aliis dicuntur, sed absolute potius corporei, quia corpore constant; tamen animo spirituali, tanquam altera sui parte, & forma essentiali constare illos ex fide, & naturali ratione cognoscerent, & docuerint. Secundo cum docuerint, iidem Patres Angelum esse hominem essentiali, & natura sua perfectiorem, ut de Philosophis dicebamus, atque hunc animam spirituali constare, & Angelum perfectiorem animam spirituali constare, ut minimum, censebant. Tertio Angelos substantias intellectuales, & intelligentes, ex fide etiam, & ratione iidem Patres agnoscere constanter: quod absolute spirituali animo esse non posse sciebant.

Duplici huic rationi postrema non multum fidei Arriaga i. p. t. 1. d. 3. sect. 1. tum, quia penetrabilitas naturalis rei cum alia, eiusdem generis (in qua ratio corporis sita iuxta probabiliorem, sententiam est, & cuius negatione ratio spiritus, ut contra corpus diuisa constituitur) alia predicata compati potest perfectiora, quam rei spirituali, non ita impenetrabile, sed rebus, cum sui generis, tum ordinis, & generis corporei natura sua penetrabili conueniant, & quibus proinde corporea illa

res, perfectior alia spirituali absolute eundat. Secundo corpus aliquod pure tale, posse esse cognoscitum, ac volitum obiecti spiritualis, ac proinde absolute intellectuum, & intelligens nulli ratione videtur metaphysicè repugnare: quo admo, nulla repugnantia apparet, cur corpus pure tale perfectius intellectuum spiritu, adæquate etiam tali, nedum ex parte solum, (ut homo est) absolute sit; ergo neutra ratione, ex maiore perfectione Angelis, quam hominis, spiritualitas, & incorporeitas, præsertim absoluta, & omni modo, Angelis efficaciter suaderetur, cæterum ratio utraque satis efficaciter probat, ex maiore perfectione Angelis, quam hominis, (quem Philosophi & Patres, ex parte spirituales intellectuum, & incorporeum, minimum ex parte animi, quo essentialiter constituitur, agnouerunt) spirituales, saltem ex parte, atque spirituali animo præstantiores, & perfectiores constare esse, id quod ostendere, hic oportet demonstratione repugnantia, & physica, & metaphysica, quæ in aqua perfectione rei absolute, & adæquate corporeæ, cum spirituali, adhuc inadæquate, & ex parte solum tali reperitur: tum etiam ex repugnantia, physica etiam, & metaphysica, corporis absolute, & adæquate talis, intellectui tamen, & volitui rei spiritualis. Oportet autem utrumque hæc repugnantiam in re præsertim ostendere, ac recentiorum argutis totam Philosophiam, & Theologiam peruagantibus, & importune, & inuoluntate, imo perniciose vibris mouentibus, concutientibus, & turbantibus locus deinceps superstiti; inextincto verò nostro huic demonstrando supponendum, est, quod recentioribus hæc minus, quam par esset perspectum, vel potius animadvertendum fuit, ac subinde minus apud ipsos firmum, quam deberet.

3. Illud autem est: duo esse generatim loquendo ad demonstrationem omnem principia. Alterum ad formam rectè concludendi, certitudinem, & evidentiam necessarium: quod generale omni demonstrationi, in quacunque materia est. Atque hoc quidem nullatenus ab his, quæ ex rebus, quibus natura, & vniuersum constat, & quæ in ipsis constanter esse ac certa lege, cernitur, apprehendimus, in sui certitudine evidentia, & infallibilitate pendet; sed de se, ac ex terminis, tantum evidens, atque infallibile naturali rationi, homini est. Ad hoc autem genus principiorum, ex parte formæ demonstrationis spectat illud principium, *quodlibet est, vel non est: cui tantum demonstrationes omnes, quæ per impossibile dicuntur, illud etiam dici de omni, & dici de nullo, in quo omnes demonstrationes, ostentibus appellata, fundantur, illud etiam, quæ sunt eadem cuius tertio, sunt eadem inter se, cuius formæ syllogismi expositio certitudo infallibilis, & evidentia innituntur: ut in summa nostra variorum ostendimus. Alterum vero genus principiorum ad demonstrationem, cuiusque certitudinem, evidentiam, & infallibilitatem necessarium, ex parte materiæ, circa quam versatur, seu propositionem, quæ ad formam certè rectè concludendi disponunt, esse debet. Et horum quidem certitudinis, & evidentia, ad demonstrationis cuiusvis, siue physica, siue metaphysica necessaria, atque indolentia, ut in materia quavis legitime, atque indolentia, certo, & euidenter concludatur, ex his quæ in rebus constanter experimus; atque illi deprehendimus, necessario accipimus, nec sumi aliunde, eorum principiorum, ex parte materiæ, ad demonstrationem, etiam, metaphysicè rectitudinem, & indefectibilitatem requiritur. Nos pro hoc statu potest, ab eisque deprehenditur hoc statu, nisi per sensus, ac seclusa reuelatione, aut minus, naturaliter, ac seclusa reuelatione, aut minus, posse possumus, ac sensum cognitio omni præsentium, aliquando saltem in rebus, experientialisque subinde sit; sit plane nihil nos maiore*

evidentia, & certitudine in materia, vlla cognoscere, & iudicare vltatenus posse, quam illa, quæ nobis constanti, ac perpetuo experimento in materia illa ingeneretur, ac fiat. Patet in demonstrationum metaphysicarum, circa rem, & materiam, quamvis principis metaphysici: vel à definitione metaphysica, ad definitum, vel ab essentia metaphysica, rei cuiusvis ad eius passiones deductarum; vel è contra; à passionibus metaphysicis, seu attributis rerum ad earum essentias. Vnde enim verbi gratia demum nostri hominem esse animal rationale. Vel hominem esse visibilem, vt ex eis principis, in aliquo euidenter, ac certo deducas esse illum, vel non esse hominem, aut visibilem, vel ex eius visibili itate deprehensa infallibiliter colligas esse illum animal rationale, vel hominem? certe ex his, quæ operationum sensibilibus, eis prædicatis respondentium experimento in hominibus cunctis novimus, ac iudicamus.

4. Hinc planum fit: principia demonstrationum de rebus, quibusque, & cuiusvis materie propria, tam physica, quam metaphysica, atque ad demonstrationem quamvis, siue physicam, siue metaphysicam, ex parte materie requisita maiorem evidentiam, & certitudinemque habere non posse, quam illa experimentalis scientia constans, atque in nulla deficiens ex rebus rationis, & speciei eiusdem, in rerum natura capere habeat: cui tandem, vt vidimus, tota illorum principiorum evidentia, & certitudo innotuit, vnde rursus fit: tunc solum nos aliquid rationabiliter, & certitudine, atque evidentia tota, ex parte materie, nobis pro hoc statu possibili, tam physice, quam metaphysice demonstrare, cum principis, siue physicis, siue metaphysicis experimento ex naturalibus constanter perpetuo, & indefectibiliter, in materia illa deprehensa decessimus, illudque de ipsa monstramus: quare nihil amplius certitudinis, & evidentie principiorum ad perfectam demonstrationem, ex parte materie, requiritur, quam quæ ex rebus ipsis naturæ constanti hoc, atque in nulla deficiens experimento capitur: cui si aliquid contra dicere, ac repugnare inuenitur, in ipsum physice repugnare rationabiliter à nobis pro hoc statu censendum est. Confirmatur ex Aristotele, & philosophis reliquis, qui prædicamenta omnia, quæ demonstrationibus cunctis principia metaphysica ex parte materie subministrant, non aliunde dignoscunt, diuiserunt, atque ordinaverunt, quam ex his, quæ in rebus vniuersi constanti experimento vltà venire, sunt assueci: vt quod commune cunctis obseruatur prædicatum, genus supremum, & vniuersalissimum dixerint, primoque loco, vel vt cæterorum caput, collocarint: sicque pro maiori minorque cæterorum, ad plura, vel pauciora, quibus natura constat, extensione, experimento simili deprehensa, genera, & species inter medias, superiores, vel inferiores loco, in prædicamentorum serie posuerint, quo circa, cum aliunde, quam ex ita statutis, ac deprehensis principis rei, aut prædicati, alicuius in ipsa repugnantia queritur, vt eius vel prædicati alicuius in ipsa possibilitas negetur, atque amoueat, queritur quidem, quod à nobis, pro hoc statu, nequit prorsus, inueniri magis, quam à cæco natio coloris natura, essentia, atque in suas species diuisio. Similiter deprehensa, experimento & in rebus, quibus natura constat perpetuo, & constanti rei alicuius, vel prædicati cuiusvis in ipsa repugnantia, vel rem illam, vel illud in ipsa prædicatum repugnare, atque à rerum possibilitate, excludi, non physice solum, sed metaphysice etiam demonstratur quin argui rationabiliter aliunde, eius possibilitas rationabiliter queat, eiusve repugnantia euacuari.

5. Porro ex veris hisce, & certis prænotatis debite perceptis patet: quam inaniter, ac pure arbitrario argumenti illius, quo Angelos adæquare, omnique parte sui corporeos esse non posse, sed aliqua saltem sui parte spirituales necessario fore,

communitur ex eorum præ hominibus excellentia probatur; ab Arriaga, & neoth. ricis. aliis in dubium vocetur, illius item argumenti: quod intellectibus, nec sensibus solum, ac sensibilibus, non autem pure spiritualium cognoscitiuis, esse debeat. Primo enim pure, atque omni ex parte corpoream substantiam supra aliquam, etiam sui parte, spirituales esse posset, sed potius esse perfectione inferiori necessario debere vniuersi natura, relique omnes illius ostendant, & constanti experimento, atque in nulla deficiente nos docent: quin maiorem spiritualis substantie perfectionem adiuncti alicuius additione in se vlla corporea superari, vt hæc spirituali imperfectione excedat, vel suppleri adhuc, vt corporea spiritualis perfectionem compenlet, & adæquet ex aliquo in rerum natura tota deprehensa nouerimus: ergo aliunde adiunctione alterius corpus omni parte sui tale superare, imo æquare adhuc, substantie, aliqua saltem parte, spiritualis perfectionem posse, non solum ex principis nostris physicis, aut metaphysicis rationabiliter non probatur, sed illis euidenter contradicit, & repugnat; ergo ex maiori perfectione substantie Angeli, quam hominis, aliqua ex parte substantia spirituali, & perfectiore, quam in homine fit, constare physica, & metaphysica evidentia, ac certitudine demonstratur. Confirmatur quia, ex eo, quod animantia iuncta substantiis inanimatis, perfectiora experimento constanti, atque indefectibili, ex perfectioribus illorum vitalibus operationibus deprehendimus, abiectionem, quoduis, ac fordidissimum animalculum (pulicem puta, culicem, ac vermiculum) inanimatis, quantumvis magnis, & splendidis, cælis, & astris perfectius esse, vt euidētissimum Philosophia docet, ac demonstrari, omnes censemus; quod minime fieret, nec rationabiliter iudicarem, si alterius nobis ex natura ignoti, sic deprehensa illa animalis perfectio maior compensari posset, vel absolute compensari à nobis rationabiliter iudicaretur.

6. Confirmatur secundo; quia alias falsum profus esset illud, vel sola antiquitate sanctum, & firmum, atque euidētissimum cunctis axioma. *Supremum infimi generis, non attingit infimum supremi*, si additione alicuius alterius ex natura nobis ignoti, alicui, quod inferioris generis esse, ex naturalibus dicimus, generis, aut speciei, quam perfectiorem esse, & superiorem natura nos docuit, excedi, aut æquari superioris perfectionem asseri à nobis rationabiliter posset. Denique his Recensionibus, qui additamenta hæc perfectionum, ex prædicatis mere arbitrariis, & quæ nullatenus natura docuit, rebus adiungunt, vt infirma ex genere suo, præ superioribus ex suo genere venerentur dici appositissime illud potest, quod Ioan. 4. Ad Samaritanas. Christus Dominus aiebat: *vos adoratis, quod nescitis, nos adoramus, quod scimus*. Similiter nihil pure, & secundum se totum corporeum, intellectuum, atque pure spiritualium obiectorum, ac vltra sensibilia, cognoscitiuum, & appetitiuum esse posse; multoque minus intellectui homine perfectius, atque entitatiue superius æque ex naturæ principis euidētibus constat: indeque Deum in se corporeis oculis videri non posse, cum omnibus Theologis acutissime suo loco, atque euidētissime demonstramus: quare, & ex prædicato intellectu, & ex maiori perfectione substantie Angeli, quam hominis, ex parte saltem spirituali, & intellectiva substantia, perfectiore, quam rationalis hominis animus fit, Angelum constare, non efficaciter solum, sed physica, ac metaphysica evidentia, ab antiquis doctoribus, sacris demonstratur. Accedit concors Patrum, Theologorum, & Philosophorum etiam (præter Atheos) omnium de Angelis sententia. Nemo enim corporeos in totum Angelos asseruit; tamen eorum aliqui, illos corpore, & animo spirituali constantes esse, videntur, ad speciem, & sonorem, asseruisse, id autem, in quo nationum, professionum, & temporum omnium sapien

inadequata Angelorum corporeitate, siue eorum parte corporea, qua substantialiter consentur, classis fuit, eorum, qui Platonis doctrinam (ut primis Ecclesie seculis viuunt) plerumque secuti, in re etiam præsentem eundem sectabantur, assentes: Angelos corpore, non quidem crasso, palpabili, & apprehensibili, ut nos, sed subtiliore, & æthereo, siue æthereo consistere: Ad hanc vero classem venire, nisi inconsequenter nequeant primæ classis Doctores quia corpus prolifico semini aptum (quale æthereum, æthereumque non est) admittere consequenter debent, ut fateatur Tertulianus, citatis locis, maxime ex libro 2. contra Marcionem, quamuis sui immemor de carne, Christi, c. 6. in hanc venerit, classem afferens: Angelos proprie carneum corpus non gestare, sed solum sui generis proprium, tenuius nempe, & subtilius, ergo ad secundam, classem istam spectare videntur in primis Origenes præmio libri 1. Periarch. ubi ait: incorporeos Angelos dici respectu corporum crassiorum, ut aer à multis incorporeis, atque spiritibus dicitur, ut tenue, subtilique corpus est, & teneri, atque virgenteri resistere, nequit, & cap. 6. ait: se non capere, quomodo tot, ac tanta substantia, vitam agere, & subsistere, siue corpore possunt; cum solius Dei proprium sit, ut sine materiali substantia, & ab hisce vlla corporea substantia, adiectionis, societate intelligatur subsistere. Quæ loca satis producit Orig. nem. (ut in aliis) ibi, saltem hac in re Platonizasse; tamen si alibi, inconstans à sua hac sententia, (ut benigniores interpretantur) recessit; quod nullo firmo fundamento nititur. Nam, est cap. 7. Angelos incorporeos virtutes appeller, iam quid incorporei nomine intelligit, cap. 6. præmiserat, & libri præmio, quod ibi non retractat, quod autem contra Celsum, verius fin corporeas lacrimas Angelis neget de crasse corporeis nostris loquitur, quas forte solas agnoscit. Denique, quod docuerit, Angelos in criminum peccatis corporibus vestiri, ac subinde, ea ipsis conaturalia non esse, nec de Angelis speciatim docuit: neque inde connaturalitatem corporis negandam, ipsis arbitratus est, id enim de animis solum nostris, (quas ante corpora nostra, atque in ipsa infusionem erronee putauit creatas) & speciatim docuit teste August. 21. de ciuit. c. 21. Enstos à Deo peccasse à conditore recedendo, & diuersis progressibus, pro diuersitate peccatorum, à calce usque ad terram, diuersa corpore, quasi vincula meruisse, nempe terrena, ac crassa, (qualia sunt, quæ animi nostri sortiuntur) pro meritis, vnde ad Angelos nempe rationales, (sicut animi nostri) substantias, extensus eius error, videtur, à Hieronymo, Epist. 59. de erroribus Origenis, sed inde solum fieri Origenem, & si ob crimina corporibus vestiri Angelos, sicut animos, rationales dicat, vel de terrestribus loqui, vel non minus, naturaliter corporibus, subtilibus, ac æthereis suis vestiri, & componi quam animi nostri naturaliter suis vestiantur, corporibus, & in homines componantur. Vane ergo ab eo errore Origenem Bubalus excusat §. 1. versu deinde §. 3. versus verum hi loci, per tres totos sequentes, §. 6. longe à m. d. versu Decimus septimus sit. Bene autem Vazquez, 1. p. d. 178. eum erroris eius tenuit reum.

§. In eadem sententia, & classe numerandus est Cæsarius sine tomi 2. sui fratris Nazianzeni libro Dialogorum, Dialogo 1. pag. 1467. scribens Angelos esse quidem incorporeos respectu naturæ nostræ; habere tamen corpus secundum suam naturam, ut ventus aer, ignis: corpora enim sunt subtilia crasse materia nostra expertia, quod nusquam retractat: ne quidem Dialogo 7. ubi absurdum, & blasphemum esse, ait, putare Angelos cubare cum mulieribus. Bubali autem benigna interpretatio, §. 3. versu. Verum nego Cæsarium illud, secundum suam naturam, ad ignem, ac aerem referens aperta grammaticali constructione, à puerulo quouis efficaciter reicitur. Macharius etiam Se-

nior tom. 4. Biblioth. hom. 4. corpora tenuia, & subtilia Angelos, & animas etiam nostras, gestare censens. Callianus item collat. 7. cap. 11. licet enim pronuntietur, nonnullas esse spirituales naturas, ut sunt Angeli, archangeli, catæque virtutes, ipsa quoque anima vel corie, aer ipse subtilis, tamen incorporea nullatenus estimanda sunt. Habent enim secundum se corpus, quo subsistunt, licet multo tenuius, quam nos. Nam sunt corpora secundum Apostoli sententiam, ita dicens 1. cor. 15. & corpora terrestria & corpora caelestia & iterum seminatur corpus animale, surgit corpus spirituale. Quibus manifeste colligitur, nihil esse incorporeum, nisi Deum, & idcirco ipsi tantummodo penetrabiles omnes, spirituales, atque intellectuales substantias, eo quod solus, & totus, & ubique, & in omnibus est. Transcripsi integram eius de re hac sententiam, ne excusatione, & interpretationi locus, superfluit: cum sententia suæ rationem, reddat, quod cetera à Deo impenetrabilia, alia aliis sint, & esse natura sua petant extra locum alterius, & suo, quæque loco, à loco alterius diuerso, quem oppleant, circumscripti: id quod substantia corporea, iuxta veram, & communiorum philosophiam essentia est; qua in re, & præceptore suo Chrysostomo auditorem, alias addiditissimum Discipulum Callianum defecisse miror, in eandem classem venit apertus Ioannes Thessalonicensis Episcopus Synodo 7. (quæ fuit Nicænum Concilium 2.) act. 5. ubi inde pingendos Angelos contra Gentiles probat, & concludit, quia corporei sunt, corpore scilicet tenui, igneo, vel æthereo.

6. Huic Ioannis Thessalonicensis rationi, Synodum totam consensisse contendere posset, cuius discussum summarie proponenti sic Tarasio Patriarchæ. Ostendit Pater (Ioannes Thessalonicensis Episcopus) Quod Angelos pingere oporteat, quando circumscripti possunt, & ut homines apparuerunt. Illico synodus tota respondit. Etiam Domine. Cum enim concilium propolitus annuat, nihilo eorum reiecto, potius quam eorum altero, atque alterum propolitus, sit ratio Ioannis Thessalonicensis, quod Angeli sint corpore subtiliori nostris, igneo, scilicet, vel æthereo, constantes, quæ pingendos probauerat sit sane, illam etiam rationem, nec solam conclusionem debita picturæ Angelorum, secundum in Ecclesia licita, à Synodo approbata, ac definita. Nec satis est (ut bene Bubalus diff. 1. §. 5.) Valentia d. 4. gener. qu. 1. p. 1. ad 1. & Vazquez proxime c. 5. & communis iam Recentiorum solutio: nempe concilia aliquorum Patrum, quorum, & ratio, & conclusio proponitur, conclusionem approbare ratione omitta, & neglecta: etsi enim fieri, id à concilio possit, ut factum dicatur, oportet eius neglectus, & omissionis firmum aliquod in verbis concilij fundamentum, indiciumve reperiri; quod esse nullatenus potest, cum vtrique simpliciter, ac sine vilo distinctionis vestigio propolitus approbatione communi assentitur, ut in re præsentis videtur euenisse. Respondetur, tamen: septime huius synodo conclusionem, & rationes contra gentiles Ioannis Thessalonicensis, lectas quidem fuisse; non tamen, ut fuerant lectæ fuisse à synodo statim approbatas, nec eius approbationi, immediate subiectas; sed ut eius testimonij summa proposita Concilij iudicio, & determinationi à Tarasio Patriarcha fuit. In ea vero summa Tarasij ea Ioannis ratio, quod Angeli corpore, tamen subtiliori, constarent, ut dubia tunc, & minus fors vera atque Patribus concilij (vtriusque) displicens, ex eorum etiam consilio à Tarasio fuit omitta, ut de recitato textu patet, duæque tantum alia à Ioanne Thessalonicense tactæ, sunt recitata illis verbis, Quando circumscripti possunt, & ut homines apparuerunt, ut firmiores, neque in dubium à Doctore aliquo Catholico vocata, sed in scriptura de eorum circumscriptione in loco, & apparitione Angelorum humano habitu, & specie

expresse, & gentium historiis comprobate. His ergo
duobus rationibus propoſitis, non autem omiſſa,
alteri, in propoſitione Tarſij, æque, acque conclu-
ſioni de pingendis Angelis, & iſcariſmatim ſyno-
dus approbationem ſuam ſubſcribit, quare, & vtram-
que rationem hanc. *Quidquid circumſcribitur loco
pingi poſſe, & licet: & quidquid humana ſpecie
nobis apparere, poſſe ſenſibus noſtris inſpicitur, obſicui
nobis cognoscendum, loco circumſcriptum ſe nobis obſicui
ergo, licet, poſteſque a nobis deſcripi* Ea Synodus de
fide, &que infallibilis veritatis ſecutæ etiam natu-
ralem, evidentiâ habent, vt quæ loco naturali,
terminum & ſuperficiem, lineasque patiuntur, arti-
ficiali picturæ loco pari eadẽ licet poſſint: & quæ
ſpecie aliqua, corporea ſe a nobis percipi paſſi ſunt,
firmius, diutiusque ſub eadem ſpecie pingendi ante
citra ipſorum iniuriâ, a nobis cognoscendi tenean-
tur; quæ ratio picti circumſcriptione naturali, vel
poſſibilis, non pendit, vt patet.

possibilib, non penitet, vt patet.

7. Sed quoniam pro Angelorum corporeitate Ioannes Thilalonicensis, Patres aliquos citato referebat: scilicet Basilium magnum, Athanasium, & Methodium eorum mens textibus huius sententiae fauenticus examinatis indaganda est. It de Methodio constat hac in re cum aliis relatis pro prima classe à vero deussile quamvis secunda huius specialis classis de aeris solum Angelorum corporibus, ad quam Ioannes Thetal. illam allegat (spectat) non legatur consensisse; tametsi genere locum, cum ea contentar. Basilii videretur pro hac specialis classe clarior, de spiritus s.c.10. sic factus. *In celestibus virtutibus substantia quidem earum, puta, spiritus est aeris, aut ignis immaterialis iuxta id, quod scriptum est, qui facit Angelos suos spiritus, & ministros suos ignem, ventem. Ea propter, & in loco sunt, & sunt visibiles, dum vis, qui digni sunt, apparent, in specie propria corporum.* Respondet Bubalus § 5. *versu verum etiam.* Dum dicit esse ignem immaterialem, angelicæ substantiæ omnem materialitatem, & corpori rationem negare, ac solum velocitatem, & actiuitatem in ministeriis à Deo commissis, ignis, & aeris vocibus voluisse Basilium denotare. Sed tamen ignis materialis, quem Angelos esse negat, nunc hunc nostrum, notissime vsus communis mixtum & ex crassa materia conerctum, aque ab elementalibus, igne, materie subtilioris, diuersum intellexit, dum substantiæ angelicæ materialitatem ignis, crassam scilicet, negarit. Indequè constat: quia materialitatem aeris substantiæ Angelicæ non negat, quia subtilius, & elementalibus solum est aeris corpus, quod Angelis simili attribuit quod autem esse velocitatem, & efficaciam solum ministeriorum significare noluisset, patet: cum expresse de Angelorum substantia agat, & doceat. At inquit homin. *Quod Deus non fit causa malorum*, sine de Dæmone, ac fabinde de cæteris Angelis, *Natura ipsius incorporea est, secundum Apostolum dicentem; non est nobis colluctatio, aduersus carnem, & sanguinem, sed aduersus spiritualia nequitia.* Sed, cum caro, & sanguis corpus crassum sit, quod Angelis, ex eo loco negat, non est remne illud, & subtile, quod loco anteriore, eorum substantiam, ex instituto declarandas, concesserat. De Athanasio dicemus postea, cum aliis, qui Angelum animal rationale esse dixerunt. Rupertus demum t. de Trinit. cap. 11. & 1. in Genesi. c. 1. & 1. de Victoria verbi Dei, c. 6. & 18. Angelos corporeos affirmat; tametsi hoc potestremo loco oppositum censet. Eucherius etiam Lugdunensis, serm. de dedicat. Eccles. tametsi corpus quod videtur tangi, loqui, & manducare possint, non ipsi proprium, sed pro libito assumptum, vt vestem, dicat, eo vero exutos, in eundem aerem resoluuntur: quod illos corpore aereo videtur donare.

CERTAMEN III.

*Augustinus, & alij Patres ab ea sententia
vindicanur.*

Avgustinus ex pluribus locis ad eandem di-
scem a nonnullis respondit. Primo ex c. 12
Ecclesiasticæ, dogmatibus; qui tamen liber est Augu-
stini, nec catholici scriptoris est. Secundo ex c. 13
et 16 lib. 8. de ciuit. Vbi ex-pulsi Platonicorum
Angolorum corpora sententia; (quam suam ibi non
facit) eius, & Platonicoorum inconuenientes, necesse
ac persequitur. Tercio ex c. 10. lib. 1. de generali
litter. vbi duplici quaestioni ibi propozita, respondit,
ex eius sententia hypophesi, non autem alienatione,
re constat, ex verbis ipsius, quæ opponuntur, *quæritur*,
& si demones aëreæ sint animalia, &c. ad illud, *autem*
transferebuntur illi, atque transfracturati, cuncta
corpora gerant, neque hoc mirum sit, si *cuncta*
sint, in aëreæ qualitatē, ut tamplacit ab igne, vel
ab elemento superiori aliquā partē. Quarto ex 12. de
ciuit. c. 23, vbi, *Aëreum corpus populi pascitur domo*.
Homo autem lateum corpus accipit. Sed ibi ex ta
Origenis sententia fupposita, non autem ibi probata
eius inconsequētes doctrīnas refellit, quod,
scilicet, animæ pro criminum magnitudine, vel pu-
nitur, vel fupiora, & leuiora, reuoluentur, &
crassiora corpora, tanquam egressa, & carceres
acciperint: id enim Augustinus parricidæ. Deinde
debiti Origēis, & quicunque, ita sapient, si hæc
opinio vera esset. Et Quinto ex c. 15. de ciuit. c. 17
contendit: Angēlos, & si aëre corporatos, non po-
tuisse cum feminis coire, quare enim ex eis leu-
tissime, suppositione, non aliter, quam adu-
scipit esse subiungit, & lib. 12. cap. 10. (ex quo
etiam opponitur) quaestione de demonum ab igne
tortura, eandem ex aliis sententiis, non agere, re
suam, supponit expresse verbis ipsius, quæ opponit-
ur, *quia scitis quidam sua demones corpora*
(sicut doctus hominibus visum est), si autem non,
&c. Ac proinde latius adicit, si autem non
quam nulla habere corpora demones agerent, non
est de hac re, ut elaborandum oporiet conuenire,
aut contentiosæ diuinatione certandum, quibus
nihil definiæ uide fateatur, & potissime potius
ibi etiam, allentit illico satis inuenit, his rebus.
Cur enim non dicamus, quomodo ueræ, tanquam
etiam modo, spiritus incorporei possit ita cor-
porali ignis assigri, si spiritus homini ita profecti
ipsi incorporei, & quomodo potuerint nulli corpa-
lis membræ, & tunc potuerint corporum suorum
vinculis inflexibilibus alligari. Virgini quædam di-
cordi carceri natura Angelicæ alligetur propter
tristitiam, doloreque, inde conspiciunt: tanquam
physicæ ab illo non alterentur, ut inquit bunc
locum explicans, S. Thom. qu. 10. de spiritibus
creat. a. 2. ad. 2. quod ad actiua alteratione uerum
& ex mente Augustini est, de formali uero altera-
tione, non item.

2. Sexto ex Epist. 3, vbi ait contra inmoderatū Episcopum, quantum perfectis oculis corporis Beatorum Deum videri non posse, ex hac Hieronimi sententia, *Quantumvis enim oculis corporis in melius, Angelus inuisibilis, non aquibatur, labitur infra, quibus inuisibilis, nisi affectibus corporis etiam caelestibus? sicut supra de Angelis, & perflatus, & dominationibus iuxta, quanto magis tunc fratribus? vbi ex Hieronymo videtur oculis corporeis, Angelis concedere, quibus quantumvis eleuatur, & in melius Dei dono mutati hominum oculis eleuantur, visibilem tamen ab eis Deum negat; verum hoc solum asserit Deum oculis corporeis, quibus quantum perfectis, videri, & si Angelis, quibus natura sua perfectiores forent oculi, si eis darentur, Beatorum horum*

hominum oculi quous Dei dono perfecti, & vique ad aequalitatem cum Angelis (ex hypothesi, quod darentur) accidentarie elevari. Ex simili hypothesi loquitur in Psalm. 145. ad id, lauda anima mea Dominum, quod à carne dictum non fuisse probat; quia, si, licet corpus angelicum, inferius est, quam anima; consilium superiori dari non potest. Instant. ex epist. 115. ubi Angelos vocat aëreos, aethereosque animantes, quorum est sensus acerrimus, in cuius comparatione nos, nec sensus quidem esse putandus est. Sed certe, ex eo, quod Angeli, aëra, ac aetherea incolant, iuxta Platonem, saepe ab Augustino approbatum, aëres, & aetherei dici possunt: & iuxta Patres, & Ecclesiae phrasim, quæ purus spiritus, & absolute incorporeos Angelos credens, & docens, ex incolatu alios aëreos, alios terrestres compellat: sicut Tolertanus, & Matritenses, Toletus, vel Matriti incola vulgo etiam nominantur, sensus, autem vox non potentiam, & actus sensitiuos determinat, sed facultatem & actum cognoscendi, ut sensitiuus & intellectiuius communem significari: imo, & quandoque intellectiuius, absolute, & proprie determinate cum de intelligente, & rationali est sermo, significari elegantissime, vulgatum peritis, & consuetum est, teste Quintiliano lib. 8. c. 5. Cicerone, 1. de Oratore, & dictionariis quibus iudicia nostra perlegantur animi nostri sensa & sensus dicuntur: unde Angeli acerrimi sensus, cognitionis, aempe, intellectus, siue intelligentia, atque humana longe præstantioris, ab Augustino præfatis verbis solummodo allcuntur, ut de Genesi, ad lit. c. 7. & lib. 12. c. 17. clarius expressit, dicens: demonis, quædam vera præ nobis cognoscere, partim, quia ingenii subtilioribus viget, partim experientia, callidior, &c. quæ bene obseruat. S. Th. q. 16. de malo, a. 1. ad 1. Nec magis viget Augustinum ibi quæstioni Nebridij (quomodo ab Angelis, ac demonibus cogitationes, & somnia plura, nihil aduertentibus nobis, imo dormientibus, inferantur?) respondere ab animi paritate, qui perceptorum à se vestigia potest corpori suo imprimere, ac figere, unde nobis nihil, aduertentibus somnia, iræ, & similia excitentur: subditque proinde; nequaquam est absurdum eos, qui aëreos, vel aethereo corpore, aliquid incorporeus agunt, quæ naturali ordine penetrant, longe maiore vi facultate, ad mouendum, quidquid solent, non sentientibus nobis, & tamen inde aliquid perceptentibus. Etenim illud corpore agunt, non tanquam agentibus Angelis infuso, sed tanquam instrumento, quo agunt, intelligi aptissime potest. Quamuis autem de infuso Angelis corpore intelligatur; cum dicat naturaliter corporibus, in quæ agunt penetrari, quod aëreo corpori non conuenit, corpus ibi ab Augustino, non propria, & rigida significatione, sed lata, prout substantiam omnem creatam coëctet, ab increata diuersam, accipi, certum est, ut alibi, & ab aliis Patribus accipi inferius dicemus.

3. eptimo ex tertio de Trinitate, cap. 11. & alibi non semel ubi ait: Angelos loqui, & similia, quæ sine corporibus agi nequeunt; sed distinguendum est, sine corporibus informatis spiritu loquentis falsum est; at vel informatis, vel assumptis verum, atque ita potius Dei nomine locutus censet, quam corporibus informatis illis, siue assumptis, ex creatura, quod ipsi non essent, ubi Deus figurate demonstraretur hominibus. Octauo inducitur, ex 15. de ciuitate cap. 23. ubi ait: Angelos etsi corporei sint, non posse cum mulieribus coire. Sed male quæstionis, & conclusionis, Augustini hypothesi, pro eius asserto asseritur; maxime, cum dubiam ibi, eam quæstionem de Angelorum corporeitate, vel aërea, vel ignea, atque indefinitam reliquerit: atque illud Psalmi. Qui fecit Angelos suos spiritus, & ministros suos flammam ignis, De natura, an de charitatis seruire eorum in suis ministeriis intelligendum sit: dubium relinquit; certum vero, ex verbis Psalmi, eos spiritus esse; cum autem Christoph. de Ortega, de Deo Pno. Tom. II.

certum sit faunos, & syluanos, quandoque mulieribus infestos fuisse, addit. Se non auidere temere definire utrum aliqui spiritus elemento aëreo corporati sentientibus faminis misceantur. Cum autem de corporatis solum, non autem corporibus, & corporeis, sed spiritibus dubitet, eos potius spiritibus, & incorporeos esse supponit: & de eis an assumpto corpore, aëreo, & ipsis extraneo misceantur mulieribus non vult definire. Non denique recitatur ex 3. de Tric. 1. & efficacius, (quidquid leuius esse Bubalus contendat difficult, 1. §. 4. verus. Nullus ergo ex tot Augustini locis) ubi hanc proponit quæst. An vero Angeli, qui iam erant ita miscebantur, ut ex persona Dei loquerentur assumptis corpora in usum ministerij sui, an ipsam corpus suum, cui non subdantur, sed subditum gerant, mutantes, &c. Sed fateor excedere vires intentionis mea utrum Angeli manente sui corporis qualitate, per hanc oculis operantes assument, ex inferioribus elementis corpulentioribus, quod sibi coaptatum est, quasi aliquam vestem mutant, & vertant in quælibet species corporales, etiam ipsas veras: sicut aqua vera in vinum verum versa est à Domino, an ipsa corpora sua transformant, in quod voluerint, accommodata, ad id, quod agunt? Ex quibus constat plane Augustini quæstionem inibi indecisam relictam de corpore proprio Angelorum, vel asserendo, vel negando nullatenus fuisse, ut Bubalus aiebat; sed eo supposito, an eius virtute crassiora corpora induant, vertantque in species illas veras, quibus apparuerunt, vel potius (ua propria corpora in illas apparenter transformant: sed tamen, cum id solum, ut dixi, queratur, & corpus habere Angelos suppositum, quæstionis sit, quod, tam ex propria Augustini, quam ex aliorum sententia tale esse potest, nusquam ex hoc loco probatur Augustinum Angelis subtiliora corpora (aërea putà, vel ignea) concessisse. Nullibi ergo Augustinus corpus proprium, Angelis, ex quo, & anima spirituali, sicut nos, conflarentur, concessit; etsi ex aliorum sententia, ut vidimus, alias quæstiones versans supposuerit, nec de eo ibi voluerit disputare, sententiam quæ propriam proferre; quamvis testimonio 8 recitato, aliisque producendis pro negatiua parte, se satis prodiderit.

4. Redigitur ad eandem classem secundam Bernardus ex serm. 5. in cant. duplicem spiritum distinguens cælestem, & rationalem (sic enim legendum teor, non irrationalem vitio typorum, & amanuensium, ut sequens contextus suadet); ille ergo cælestis (irrationalis) ut iure feruiat; iste, (rationalis, seu Angelus) ut pæ subueniat, ambo proculdubio suis corporibus egent, ut iuuent, & 5. de considerat. c. 4. cælestia contemplantur ait. Primo quidem eius spiritus esse illic potentes, gloriosos Beatos distinctos in personas, dispositos in dignitates, ab initio stantes in ordine suo, perfectos in genere suo corpore aethereos, &c. subditque; Hac omnia legendis compertimus, si le tenemus, & quamvis postrema, de fide catholica, erga omnia, & singula præfata Bernardus non dixerit, sed iuxta distributionem accommodatam, ex lectione Patrum, vel Doctorum, quædam, & ex fide diuina, atque ita ex lectione, & fide diuina omnia sibi nota esse asseueret; est corpora aetherea Angelorum, etsi ex aliis didicerit fateatur ceterum, cum iuxta hanc genuinam eorum verborum interpretationem, ea Angelorum corpora alios legendis se compertisse asserat, nihil asserit ex propria sententia id, quod amplius ex contextu testimonij primi patet: post quod rationes contra propria Angelorum corpora proponit, atque eius dubij decisionem. Nolo, inquit, ut à me requiratis, videntur Patres de huiusmodi diuersa sensisse: nec mihi perspicuum est unde alterutrum doceam: & nescire me fateor. Superest de aliorum Patrum mente etiam dubium. Nam quidem creatam omnem substantiam comparatam ad Deum corpoream, & materialem, siue, corpus esse docent. Hilary, can. 15. in Math. Damascen. 1. de fide cap. 2. Gregor. Mag. 2. Moral. cap. 22. Verum facile respondit, S. Thom. locum Damasceni primo interpretans, 1. p. quæst. 50. a. 1. ad 1. medium comparatum ad

extremum, à quo praefertim, valde magis, quam ab alio extremo distat de huius alius natura, & nomine censeri: ut tepidum respectu calidi valde, videtur nominaturque merito frigidum, ac vinum dulce comparatum, ad mel, videitur amarum: eo enim loquendi modo quantum ab extremo, cui comparatur, distet, tantummodo significatur. Respondet secundo S. Thom. Damasceni locum interpretans, iterum q. 16. de malo art. 1. ad 7. ac rursus, quæst. vn. de spiritualibus, creat. a. 1. ad 14. creaturam omnem, etiam spiritualement, dici comparatione Dei materialem, & corpoream: quia Dei simplicitatem (qua omnis potentia physice recipitur, & perfectiua, ac perfectibilis per aliquid physice diuersum, materia, & corporum propria, adeo, excluditur) procul dubio non habet: ac proinde omnem corporis, & materialitatis vmbra etiam, & imitationem Dei simplicitas excludit, quas nulla creata substantia, quantumvis spiritualis, à se potest abicere: cum accidentia, quibus perfectiua physice possit recipere, atque ea natua potentia materiae, & corporis rationem in euitabiliter imitetur, atque inde materialis comparatione Dei (eo adhuc modo, ratione sua summa simplicitatis immaterialis, & incorporei) materialis, & corporea merito dicatur.

5. Fateor Plendo Augustinum libri de Ecclesiast. dogmatibus huius operibus inserti, Authorem c. 12. neutram hanc explicationem pati, & si omnia præter Deum corporea, & materialia, ut citati Patres agebant, esse defendat his verbis. *Creatura omnis corporea est. Angeli, & omnes caelestes virtutes corporeæ, licet non carne substantiant: ex eo enim esse credimus corporeas intellectuales creaturas, quod localiter circumscriptantur, sicut & anima humana carne clauditur.* Quæ ratio plane à Patrum præfatorum ratione est diuersa, sed, ut dixi, num. 8. notaueratque prius, S. Thom. quodlib. 12. ar. 11. & Author censura ad eius libri initium præmissæ Author eius satis catholicus non est: quare nihili eius testimonium habendum. Ratio item eius; proprietate sermonis, contemnenda est, & si enim neque Angeli extra locum determinatum sunt, neque anima extra corporis sui locum, est neque Angeli, neque anima eis locis circumscriptiue sunt, aut circumscriptantur; licet eis definitantur, atque maius occupent, spatium, terminentur: quare, & suis illis locis definitiue locentur. Quod autem eo, improprio sensu, circumscriptio localis Angelorum, pro terminatione locali accepta, ratio ex re, non fit, constat: quia sola localis circumscriptio proprie dicta, qua parti loci solum pars locati respondeat, huius arguit propriam materialitatem, & corporeitatem; non autem terminatio in loco, cui toti, & cuiusvis eius parti locatum totum respondet; ut in animo rationali nostro (cuius exemplo hic author vitur) patet. Alij demum Patres pro eadem negativa sententia inducuntur, qui Angelos animalia, siue animalia rationalia docent: quibus verbis anima, tanquam forma, & materia, seu corpore per illam informato, constare, videntur, censere. Hi vero sunt Athanasius, libro de natura commun. essentia inter Patrem, & Filium. Mag. Gregor. homil. 1. in Euangelia, ibi. *Iudas tanquam ratione, videntibus rationale animal, id est Angelus predicare debuit.* Verum Athanas. ibi etiam expert materia rationale animal Angelum, dixit, & alibi etiam, ut cert. 4. referemus, S. etiam Gregorius expresse locis pluribus ibidem referendis.

6. Pro eorum vero locutione testimoniis citatis (& si quæ aliorum Patrum familia extiterint) responderetur. Animal rationale quandoque à Patribus idem, atque viuens ratione vrens, nec amplius, significari: qui viuens ratione, ut ens, non, nisi, in homine, qui proprie animal est, in iis, quæ ex sensibus nouimus; deprehenditur, sicut,

quia substantia, non nisi corporea, ex sensibus à nobis cognoscitur, Deum corpus dixit interdu Tertullianus, ut substantiam esse significaret: inde excusatus ab Augustino, lib. de heresi, lxxxvi. 68. & de Genesi, ad litteram, libro 10. cap. 8. & penult. & epistol. 158. Liqueat igitur ex dictis Patres primæ classis, qui Angelorum, cum mulieribus coitum docuerunt, eos partim corporeos admisisse: & illos quidem, nec numero paucos, nec alias autoritate contemnendos, ut vidimus num. 2. ex alijs vero secundæ classis, de aeternitate Angelorum corpore docuerunt Origenes Callistus, Callianus, Ioannes Thessalonicenf. Basil. Magnus, & Rupertus, ut constat, à num. 4. ad 7. incofue, & præter eos, ex Patribus, nullum: ut certum, hoc monstrauius, & si autem, ea tantum ponderis habuerit, ut anceps ob inde, Bernardi etiam auctoritate eius veritate, aut falsitate, iudicium, ut videmus, fuerit, at vero, ab scholasticorum, quos diximus, Theologorum temporibus (Magistri, scilicet sententiarum eiusque commentariorum) hoc vsque Catholicus scriptor nullus, ei opinioni, sed aduersæ subscripsit; si excipias Caietanum in 4. Genesi, & in illud ad Ephel. 2. *Secundum principem potestatis aeris huius*, qui æreum elementum subtilius nobiliter proinde, ac sibi ignotum, corpus demonibus tribuit, ex Philologica ratione, adeo debili, ut nec solutione, nec memoria digna sit. Item Eugubinum de perenni Philopha, cap. 27. 30. & 41. Niphum, 3. de demonibus, cap. 3. Franciscum Georg. 1. problematum, c. 57. & 74. & lib. 6. cap. 310. quos referi Suarez, dist. 35. met. sect. 3. num. 9. & 1. de Angel. c. 6. n. 3.

CERTAMEN IV.

Angelos substantias in totum & adequatè spirituales esse, vera & communis scholasticorum, & Patrum sententia est.

1. **H**abet conclusio Patronos scholasticos omnes, ut diximus. Ita Magister in 2. d. 3. Ricardus, & Bonavent. ibi a. 1. q. 1. vbi Gabr. & Durand. etiam, 1. & Aureol. a. 1. Capitol. d. 9. q. 1. & 3. ad Aureol. argum. Scotus, in 2. etiam d. 1. quæ 6. int. & tota d. 2. quem tota eius schola sectatur Alexand. p. 2. q. 1. in 2. & 3. S. Th. q. 6. de potentia, a. 6. q. 1. de malo q. 1. de spiritual. creat. 2. contr. gent. c. 48. & 50 vbi Ferrar. & 1. p. quæ 5. a. 1. vbi eius commentatores omnes ad vnum, etiam Cajetan. sibi alias aduersus, Basilic. concl. 2. & 3. Zume. q. 1. concl. 3. Molin. & *Ha non obstantibus*, Valent. d. 4. q. 2. p. 1. Vazquez d. 178 c. 3. Sot. cit. locis Bubal. q. 3. dist. 1. § 10. Ioan. Protopol. dub. unico circa art. 1. citatum Arriaga, 1. in 1. p. tract. de Angel. d. 3. sect. 2. Quirós t. & tr. simili d. 1. sect. 1. & 2. vno verbo scholastici reliqui vbi vis se, non disputatio solum, sed occasio dedit, vel obiter asserunt, vel supponunt, vel ex instituto non asserunt, tantum sed confirmant, atque oppositam sententiam temerariis, ut minimum, notant cum Cano 5. de locis fin. quæ 4. quo autem iure & scholasticorum omnium irreuerentia, nullo firmiter fundamento ab ea sententia tentata, Patrumque (qui mala loci illius Genesi, intelligentia, ut mox videbimus decepti non aberrarunt,) fere omnium auctoritate posita, atque vigentioribus etiam alijs facile apparebit.

2. Primo igitur totalem Angelorum spiritualitatem, omnimodamque incorporeitatem docuit Aristotel. 12. met. c. 67. & 8. docens intelligentias ab omni materia, & magnitudine separatas, quem Discipuli, & philosophi plures sectati sunt. sed naturæ Angelicæ scrutator profundior Dionys. Areop. c. 4. de diuin. nominib. clarius. *Vitam habent immortalem, & immemorabilem, à corruptione carentes, morte, & materia, & generatione mundi existeres,*

Et ab instabili & fluxa, & aliquando aliter ferente, variatione eleuata: & sicut incorporeales, & immateriales intelliguntur & sicut mentes supermundane intelligunt. Infra post capitis med. corpus non esse animæ peccati causam, sic probat. Quoniam autem, neque malitia causa est anima corpus, manifestum est, ex eo, quod potest, & sine corpore malitia esse: sicut in Demonibus c. 7. ab omni materia multitudine, & admixtione soluta, ac libera mentes, sine materia aquiliter & de celesti Hierarch. c. 1. & 2. & plures Angelos corporis, figura, ac materia expertes esse ait. Irenæus lib. 2. c. 54. gnosticonum errorem de demiurgo seu opifice rerum, quem Dominum animale, siue corpore animato, & corporeum subinde, ac materialem absolute dicebant, confutat: quia Angelis, (& ipsi gnostici, qui se spirituales absolute creaturas putabant) ignobilior, & imperfectior foret, ac proinde, fieri à demiurgo, non possent: neque hic omnium opifex esse visibilium, scilicet, & inuisibilium, posset: ut Deus eorum, omnium opifex, ab scriptura dicitur. Ne vero inuisibilium, nomine corporeas substantias subtiliores, quam, ut videantur, viderique à nobis queant (puta aëreas, vel etiam tenuiores) ab Irenæo intelligi putet, ait: ab Gnosticis dici non posse à Deo demiurgo, sed hominum opifice, facta esse materialia (que eadem visibilia dixerat) ut puta calum (quod vtrique, eo sensu inuisibile à nobis est: & uniuersum, qui intra eum constituitur mundum: non autem illa, que super calum sunt (inuisibilia dixerat) ut puta principia, Potestates, Angeli, Archangeli, Dominationes. Cum aduersus ipsos gnosticos demiurgus, omniumque opifex non esset, neque omnium visibilium, & inuisibilium, que supra celos spiritualium factor contra scripturam, Athanas. de naturali communione Patris, & titulo de Angelis, ita Angelum definit. Animal rationale materia experte, hymnus dicendus apium, atque immortale, & lib. seu tract. de definitionibus. Quid dicitur idioma à affectu, & passionibus Angelis, negat: utique corporeas, & materiales, ac subinde, corpus, & materialis: siquidem spirituales affectus, & passionibus negari illis non possunt.

3. Nazianzen. orat. 2. de Theologia, ut ostendat Dei aprium sermonem esse difficultum, argumento, à minori ad maius, ex difficultate recte de Angelica natura locutionis confirmamus verius fin. ait. Ne hanc quidem, tametsi, corporis expertem, incorporeo modo cernere possimus, quippe, que ignis, ac spiritus appelleretur, aut efficiatur (à Deo iuxta Psalmistam, ut sic, nobis innotescat, cum corpore ministerij, & ignis imitar illam cogitamus, & infra, sed sunt sane illi, incorporei, ut quam maxime ad hoc accedant: videsne, quam circa huiusmodi sermonem astuamus. Postremam vero disunctionis partem permittit, non concedit: quia ea, admissa videntur probat summam idonei sermonis de Deo purissimo spiritu, & prorsus perfectissime incorporeo difficultatem: siquidem, et si spiritualitatem Angelus, & incorporeitatem absolute talem longe, quæ Diuina imperfectiorem, non habeat, sed, ad eam solum proximè accedat, in eius sermone, astuamus. Item orat. 2. de Paschate ait. Deum primo Angelos, celestes spiritus cogitasse, atque ita secundi splendore procreati sunt. primi splendore administrari, siue spiritus intelligibiles, siue ignem, quasi immaterialium, & incorporeum siue aliam quandam naturam proximè ad eas, quas diximus, accedentem eos existimare oportet. Quibus primo loco suam sententiam de eorum natura posuit. Dum spiritus intelligibiles, id est intellectuales appellat. Secundo etiam loco siue ignem quasi immaterialium, & incorporeum: quasi enim illud ignem, non autem immaterialium, & incorporeum afficit, sed Psalmi verba similitudinarie solum intelligenda declarat: ut non ignis, siue ignea proprie ob Psalmi verba, natura Angelica intelligatur, ac subinde materialis, sed immaterialis potius, & incorporea, iuxta Damasceni subiiciendam, postea verborum Psalmi interpretationem: postrema vero verba, siue aliam quandam & nequam disunctionem sentientis, quoad spiritualitatem

de natura Angelorum sunt, sed solum, quoad institutum propositum, ut in primo testimonio diximus, & carmine, in laud. Virginie, sub init. de Angelorum natura cecinit.

Leuius nil namque est mentibus illis, Pneumata sunt etenim, infra. Huius mens, & simplex natura, quibus Pneumata, mentes, & simplices mentes Angelos esse docet, & quibus nil, aliqua ex parte adhuc, corporeum, nec pure spiritum, significatum vnquam fuit. Imo dum simplicem mentem Angelum vocat, non solum compositionem ex spiritu, & corpore, seu materia, sed omnem aliam spirituales partibus compositionem ab eis reiecit.

4. Epiphani. Hæresi 26. apud Valentiam ubi proxime. Demon spiritus est incorporeus, & post med. Multa est stultitia eorum (gnosticonum) qui talia dicunt (Demones factum in vtro concipere) si enim Demon à corporibus assumit, ac concipit, non amplius est spiritus, sed corpus. Tametsi spiritum constare, ut patet, dicatur: sicut nos, quia altera parte suscepta, nempe corpore, constamus, supponit autem, quod cert. vlt. videbimus: nempe corporeum semen emitti, nec recipi ad factum ab aliquo posse, quod saltem aliqua parte sui corporeum non sit. Nylsenus de vita Moysis ante med. verus sermo ad nos vlt. que descendit: Angelos, qui natura incorporei sunt, in administrum, cuique custodem constitutum fuisse, orat. 4. de oratione Dominica, omnis creatura rationalis partim, in incorpoream; partim in corpoream naturam diuisa est. Est autem Angelica quidem, incorporea; altera vero species, (corporea scilicet, rationalis natura) nos homines sumus. Atque illa quidem, incorporea, cum sit, sola mente comprehenditur, ut quæ nimium à grauante corpore remota, atque siuata sit. Non valet, postremis his verbis solum corpus grauians nostrum negare voluisse non autem, subtilius, ut aëreum. Vel leuius: cum præsertim moneat ibi se. De hoc dura venientis, ac proinde suo ad terram vergente corpore loquar, si enim sola mente comprehenditur, idem, quod continetur, valeat, huius solum meminit, quia rationale viuens corpore tali tantummodo constare posse, non autem alio aëreo, vel subtiliori organo carente, merito putauit: quo negato Angelis, omne illis corpus negauit, ut bene Bubalus citat. difficult. 1. §. 7. verba ætatis sit, tametsi, non genuine, ad textum; in quo sola mente comprehenditur non significat continetur, sed perfecte à nobis cognoscitur: id, quod bene infert Nylsenus, ex eo, quod incorporeus Angelus absolute sit, ac subinde à graui nostro corpore (quo terrena tantum, & terrenorum cognitionem perfectam, & in se ipsis habere possumus) non solum re, sed cognitione seu iunctus remouetur sit: Addit autem se de hoc corpore, pondere suo ad terrenam, vergente loqui; ne à nobis, & si corporeis absolute gloriæ tamen dotibus, & prærogatiua cognoscendi independentem à sensibus, & phantasmatis corporeis cognosci in se perfecte, nec corporeorum ad instar, Angelos (quos spiritus puros, & prorsus incorporeos dixerat) negasse videretur. Theodoretus, Epitom. diuinor. deceptor. c. de Angelis init. Angelos autem, nec, ut Græcorum Poeta, & Philosophi in Deos referimus: nec in masculinum, & femininum sexum incorpoream naturam distinguimus. Cuius rationem subdit tubiniferus, quia immortalis natura, superflua est generis diuisione, & plura cert. vlt. recitanda, & lib. 3. de curat. græcanicar. affection. quot millia eorum spirituum ab initio esse sanxit, tot repente simul produxit & qui ut immortales propagatione non indigent, ita incorporei commixtionem non patiuntur?

5. Eusebius Cæsar. 4. demonstrat. Euang. c. 1. cum Deus vellet diuitiarum suarum thesauros pluribus impartiri, essetque iam iam omnem rationalem creaturam in lucem producturus incorporeas videlicet, atque intellectuales diuinas potestates, Angelos, Archangelos materia expertes, & ex omni parte puros spiritus produxit. Ex quibus, adeo apertis, constat Eusebium aliter non ex sua sententia, sed Plutarcho alibi locutum, ut dixi, cert. 2. n. 2. consonant vero

recitata his, quæ dixerat, lib. 3. c. 5. *ex decretis illius saluatoris accepimus esse quasdam post supremum Deum potestates naturæ incorporeas intelligentes rationales; & Cyril. Alex. 4 in Ioan. c. 10. furoris penitus plenum est Angelos, qui naturæ incorporei sunt, rudiori vii alimento putare. Patet, quia spiritus sunt, naturæque intellectus. Chrysost. homil. 22. in Genes. inferius, contra primæ classis aduersarios recitandus, crassa & nostra corpora Angelis abesse probat, quia, vniuersim incorporei sunt; & in caput 6. Iesai. Seraphini dicuntur virtutes incorporeæ superæ illius, ac numerosissimæ multitudinis, & tom. 5. homil. 2. de incomprehensib. Dei naturæ post med. Adde sedes, Dominationes, Potestates, Principatus, cæsus incorporeos virtutum: & Magn. Gregor. 4. Dialogor. c. 29. vbi Petro Diacono dubitanti nimium de illius sententia, quod incorporeus noster animus teneri possit, igne corporeo, vt, eo crucietur, sicut tenetur, corpore, vt illud viuificet, ita eam probat, dic quæso te apostatas; spiritus celestis gloria delectus esse corporeos, an incorporeos suspicaris? cui ex se quidem, et in Petri persona respondet. Quis sanum sapiens esse spiritus corporeos dixerit? Ac inde concludit, si igitur Diabolus, eiusque Angelus, cum sint incorporei, corporeo igne cruciandi &c. & 4. moral. in Iob. c. 9. vbi duas ad intelligendum se creaturas fecerat (Deus) Angelicam videlicet, & humanam, sed una tegmen carnis habuit, alia vero nihil infirmum de corpore gestauit. Angelus namque solummodo spiritus, homo vero, & spiritus est, & caro. Multus in eam sententiam cæterisque Patribus amplior, & minutior fuit. Damascen. 2. de fide, c. 3. Ipse Angelorum opifex, & procreator, vt qui eos, ex nihilo in ortum produxerit (ecce materiæ omnibus, ex qua, producantur, & consent, exclusionem, quam apertius continuo tradit atque ad suam imaginem effecerit naturam corporis experiem, velut spiritum quendam, aut ignem materiæ vacantem: quem admodum ait David, qui facit Angelos suos spiritus. Quibus Nanzianzen temperamentum, ad verba hæc Psalmi adiunxit, & cum eodem subiungit statim ignem dici. Ob leuitatem, ardorem, feruorem, maximam penetrabilitatem, & acrimoniam: illudque indicans, eos ad supra ferri, atque ab omni rerum, cum materiæ coniunctarum, cogitatione puros, ac secretos esse: infra, iam vero, cum mentes sint, in eiusmodi quoque locis sunt; quæ mente, ac ratione intelliguntur, non quod corporeo modo circumscribantur. Neque enim quantum ad naturam attinet figurantur, nec tribus dimensio tribus constant, inferius. Quamquam autem illi, vt corporis expertes, atque a boni corporeæ perpeffione liberi, nobis superiores sunt, non tamen, vt nulla in eis perpeffio: id enim soli Deo peculiare est.*

5. Hilar. 8. de Trinit. versu fin. ex eo quod verbum imago Dei inuisibilis sit, probat incorpoream imaginem Dei esse, quia inuisibilis est si circumscribunt, inquit, hunc spiritum (Christum, seu Christum, quia spiritus est) formali & corporali modo, non erit inuisibilis Dei imago corporea. Id est, quæ eo modo corporea sanè erit, inibi autem in inuisibilibus Angelos recenset dicens, ex Apostolo. In ipso constituta sunt omnia in cælis, & in terra visibilia, & inuisibilia, siue Throni, siue Principatus, siue Potestates, siue Dominationes. Ergo & eos incorporeos, ac modo corporeo incircumscribibilis censet. Hieron. ep. 39. ad Auitum multipliciter errorem Origenis, de transmigratione Pythagorica animarum in corpora, & Angelorum malorum alia, quam docuit, simili, confutans, Angelos puros spiritus, & incorporeos constanter, sæpe, & semper affirmat. Hæc referre sit factis. Si quis autem potuerit ostendere incorpoream, rationabilemque naturam (Angelicam,) cum expoliauerit se corpore, viuere per semetipsam &c. & post epistol. medium, queritur virum, & tunc futura sint corpora, (redactio iuxta Origen. in nihilum corpore omni.) An sine corporeus aliquando viuendum sit, cum redacta, in nihilum fuerint, & incorporeum, vita incorporealis esse credenda sit? & pluries ibidem spiritus incorporeales esse supponit. Anastasius Sy-

naïta, tamen tement, & contra Patrum reliquorum sententiam lib. quæstionum in scripturam titulo, ex Theodoro de dubiis scriptura apud tom. 1. Biblioth. veterum Patrum animam nostram in eo, quod videlicet non est, Dei imaginem esse neget, probat autem, quia aliàs Dei imagines magis vocarentur Angeli, & omnis natura incorporea, quæ sint omnis libera à corpore, & mixtum: non habeam, quod est spectabile. Sophronius Hierosolym. Præful. t. 2. Biblioth. initio eccl. comij Archangelorum. O diuini, materiæ quæ expet. Dei exercitus? O mentes, rationeque præditi intelligentia: & inferiusculæ. Vos estis, qui propter incensam stabilitatem, corporeque concretione vacillatam, & Ambrosius commentario (si eius sit) in epistol. Pauli non semel idem docet. Ad id Hebræor. 1. & ad Angelos quidem dicit, ad omnes caelestes virtutes, & ministros dici ait, quia Angeli nomen officij, & ministerij est, non naturæ. Qui enim semper sunt spiritus, sed non semper Angeli vocari possunt. Et ad id. ad Ephes. Secundum Principem potestatis aëris huius ait: vt ostendat, quia hanc partem sibi vniuersam, ad exercendam dominationem, alius enim aër, alius Princeps: sed quia in mundo, vel in aëre dominatur, spiritus aëris appellatur. Rem tamen spiritus, qui aër est, non sit, sed aëre etiam corpore, spiritus cætes, & prorsus incorporeus, & 7. in Luc. flores plorationis, quam Salomon, in gloria sua vestitus, Angelos intelligit: quia hic infirmitatem corpora naturæ veluti virtute, quadam mentis adoperam, operam gloria vestiebat, Angeli vero, quorum natura diuina, experimant iniuria corporalis, recte licet maximo vore, consideratione tamen nostra iniuria proficiant. Augustinus tamen alicubi de Angelorum ex anima, & corpore subtili compositione dubitasse videtur, vel potius quæstionis decisionem tunc omiserit, tamquam 1. retract. c. 1. ait, Angelorum sanctitatem nuncius omnem sanctam creaturam spirituales, in Dei seruitute, atque occulto ministerio institutam nunc appellamus, sed spiritus Angelicos, sancta scriptura, nunc animarum, significare non solet, c. 16. in scriptura factus animas dictas esse Angelorum, aut non omnia, aut non posse facile reperiri. Quare esse Angelos spiritus naturæ sua partiales, seu partes corporibus, tanquam comparibus, Angelos, sicut nos, anima nostra, spirituales constituentes, Augustinus reiectat: vocemque posse absolute illos spiritus, & spirituales absolute, creaturas negat, si in illar nostræ anima (spirituali) & corpore constarent; etiam spirituales, & spiritus relativi, seu comparatione ad pure corpora discreterent; alioqui, etiam modo animam nostram spiritum ad Augustino, dici tamen corporis aliquid continere, abominabilissimo esset admittendum, & c. 26. retractat quod dixerat, q. 47. ex libro octoginta tritum quæstionum: nempe lucidissima, & ætherea corpora, relictum hominum corporibus similia Angelos habere, & 15. de ciuit. c. 23. init. quæstionem proponens. Virum possint Angeli, cum spiritus sint, corporaliter esse cum feminis? Angelos spiritus simpliciter, & absolute naturæ sua esse supponit, & probat illud ex Plat. 107. qui facit Angelos suos spiritus. Sicut citato loco in epist. ad Hebræ. Hilaris Didymus Cyrill. Hierosol. & Patres alij, & Psalmi verba interpretantur recitanti eccl. sequente, quorum proinde verba, nunc omitto.

CERTAMEN V.

Absolute spiritualitatis & incorporeitatis omnino Angelorum probationes anteriores, vbi de eius certitudine.

Adem veritas ulterius probatur ex scriptura, & Patribus, à quibus spiritualis, & spiritus absolute, & simpliciter, natura Angelica asseritur; cum tamen homo, etiam spirituali animo constet, quia tamen, altera parte materiali, & corporea eius natura con-

constatur, non quidem absolute, & simpliciter spiritus, aut spiritualis, sed potius, & detentore sui parte, corpus, & corporeus, caro, terreus, ac terra; & pulvis absolute ab scriptura, & patribus dicitur, probatur ex Psalmo 103. qui facit Angelos suos spiritus, ad quæ Ambrosius in id, ad Hebr. 1. & ad Angelos quidem dicit, ait. Sciendum est enim, quod Angelus est nomen officij, non naturæ: quia etiam semper sunt spiritus. & non semper Angeli vocari possunt: quævis huius naturæ nomen? spiritus est. Quævis officij? Angelus, ac fere ita, sic erit homo nomen naturæ, miles officij: sic, qui erant iam spiritus conditi à creatore Deo, facit eos Angelos mittendo eos, nunciare, quod iusserit. Augustinus in eum Plalmum, & verba. Angeli sunt & cum spiritus sunt, non sunt Angeli: cum vero mittuntur sunt Angeli. Angelus nomen officij est non naturæ, quævis nomen naturæ? spiritus est, quævis officij? Angelus est. Ex eo, quod est, spiritus est; ex eo, quod agit, Angelus est. Repetitur fere §. de Genesi ad litter. c. 19. & 15. de ciuit. c. 23. init. spiritus simpliciter, & absolute esse Angelos eisdem Plalmi verbis confirmat Hilarius, de Trinit. col. 4. in Angelo officij potius, quam naturæ intelligentia est: & Plalmista mihi testis est: qui facit Angelos suos spiritus. Ildorus, Angelorum nomen officij est, non naturæ: nam secundum naturam spiritus nuncupantur: quando enim de calis ad annuntiandum hominibus mittuntur ex ipsa annuntiatione Angeli nuncupantur, natura enim spiritus sunt &c. Prosper in eum Plalmum, & verba. Secundum litteram non dubitamus esse spiritus, nobis inuisibiles, ministros Dei, qui ab officio, quod agunt Angeli nuncupantur: spiritus enim nomen naturæ est. Cassiodorus in eundem. Spiritus generale nomen est incorporeale, potensque substantia, visibiliter operans, quod et diuinitus inspiratur; Angelorum enim nomen, non significat naturam, sed obedientiam, & pene continuo. Nam quando mittuntur Angeli sunt, cum tamen natura spiritus esse noscantur. Magus, Gregorius, homil. 34. in Euangel. sancti illi celestis Patria spiritus, semper quidem sunt spiritus, sed semper vocari Angeli nequaquam possunt: quia, tunc solum sunt Angeli, cum per eos aliqua nunciatur. Vnde & in Psalmo dicitur, qui facit Angelos suos spiritus.

2. Porro ex scriptura alia innumera extant loca, quibus Angeli simpliciter, & absolute, ac subinde nulla sui parte corporea constantes, sed omnino, & adæquate, incorporei, prædicantur, vt 1. Reg. 16. de Dæmone, à quo Saul exagrabatur, spiritum esse dicitur, & alibi in veteri testamento, tam boni, quam mali Angeli spiritus esse sexcentis dicuntur. Nec infrequentius in nouo. Math. 8. n. 10. & c. 10. n. 1. & 43. Marci 1. 23. 26. 27. c. 3. n. 11. 30. c. 5. n. 6. 11. & 35. c. 6. n. 27. c. 7. n. 25. c. 9. n. 17. 20. 25. Lucæ 4. n. 36. c. 6. n. 18. c. 7. n. 21. c. 8. n. 1. & 29. c. 9. n. 39. & 42. Ioan. c. 1. n. 20. c. 11. n. 24. & 26. c. 13. n. 11. Actor. 5. n. 16. c. 8. n. 7. & 39. c. 16. n. 16. c. 19. n. 12. 13. 15. Ad Hebræos 1. n. 7. & 14. Apocal. 1. n. 4. c. 3. n. 1. c. 4. n. 5. c. 5. n. 6. c. 16. n. 17. c. 18. n. 2. Ea loca paginæ sacre vtriusque & Patrum ad illa, atque interpretum Catholicorum pro absoluta naturæ Angelicæ, spiritualitate, & omnimoda incorporeitate sententiam concordem recitare immensum esset, atque superfluum prolixum, & otiosum: cum præsertim textus ipsi à Deo expressi sint, atque eorum, quoduis tantum aliorum multitudine mutuo in eam sententiam confirmetur. Si enim, vel vna scripturæ sacre locutio proprietate sermonis, & significationis rigore accipienda, credendaque à nobis est, ubi nec alio scripturæ loco, absurdoque Theologico contra dogma aliquod fidei inde euidenter, atque irrefragabiliter deducto locutio minus propria nec ita rigida significatio inibi fuisse conuincitur, iuxta laudatam sapientiam Augustini vetustissimi Ticonij recte interpretandi scripturas regulam: vnde nam proprietate sermonis, & locutiones eius scripturæ absolutam spiritualitatem omnimodamque, & adæquatam naturæ Angelicæ incorporeitatem commendantis, nusquam textu alio scripturæ aduerso correctæ, ac temperatæ, sed tot fere innumeris, eius testimonij confirmata, nul-

lique fidei nostre dogmati, (ne remotissime quidem) aduersa, minus propria, & rigida spiritus absolute & simpliciter dicti, seu omnino, & adæquate incorporeæ substantiæ, acceptione, & significatione spiritum simpliciter, & absolute talem de Angelis ab scriptura prædicari asseri à sano Theologo potest? Atque hæc sane ratio tantam vim habet, quantam à numero 3. ostendimus.

3. Probatur secundo ex Concilio Lateranensi sub Innocentio III. vt refertur c. firmiter de summa Trinitatis & fide Catholica: ubi firmiter, id est, indubitata fide, credenda fidelibus proponuntur, in quibus hæc de Deo: omnipotens sua virtute simul ab initio temporis, vramque de nihilo condidit creaturam, spirituales, & corporales (Angelicam videlicet, & mundanam) ac deinde humanam, quasi communem ex spiritu, & corpore constitutam. Diabolus enim, & Dæmones alij à Deo creati sunt boni, sed ipsi per se facti sunt mali. Cum autem Canon, & definitio Concilij sit, videtur conclusio ad fidei Catholicæ dogma pertinere, atque veritas ab Ecclesia definita esse spiritualis, pure, atque omni ex parte incorporeæ creaturas, quas Angelos esse, Canon ipse declarat, atque ab humana creatura, siue homine spiritu, & corpore, vt sui partibus, constante, ideo separat, ac distinguit, quod Angelica, ne partialiter quidem corpore consistat. Idcirco S. Thom. q. 6. de potentia, a. 6. conclusionem nostram, fidei veritatem appellat: quod ipsum est esse de fide, eique contradicentem hæresim esse. Id, quod videtur Vázquez c. 3. init. fere sentire, dum ait: videri ab Ecclesia definitam. Tamerli Bubalus §. 10. versu sed hic quæri potest. Sixto Senensi consensisse illum tandem putet, in eo, quod definitam non esse censet. Sed plane deceptus Bubalus est. Cum Vázquez hæc solum sine capitis addat, ceteram, vt hæc (quod ex Sixto Senensi retulerat) verum sit, nullus, sine temeritatis nota, iam posset oppositam sententiam defendere. Quibus ex hypothesi solum sententiæ Sixti Senensis, non autem ex approbatione sua, temeritatem iam vitari non posse ait. Bubalus ibidem versu quamobrem, censuræ erroris præfate subscribit. Valentia ubi proxime §. si quis autem, & Martin. Delrius 4. Disquisit. magicar. c. 4. q. 5. sect. 5. sub fin. errorem in fide, vt temerarium oppositum censet: & primæ parti censuræ suæ dissonantiam assentitur. Quod iudicium etiam est Sorij c. 6. citato n. 9. quamuis n. 10. sub fin. temerariam expresse doceat, ac moneat nolle se adeo rigidam erroris censuram, contra oppositam sententiam dicere: quod non est idem, ac nolle sentire: vt sentire se satis ex præmissis confutationibus euasione ab iis, qui erroris in fide notam ab ea sententiâ auertere contendunt, excogitatum prodit. Attriaga etiam ubi proxime, eidem censuræ assentitur sect. 2. init. dicens: ita conclusionem certam esse, vt dubium de ea Catholicis non liceat, ac statim euasiones ita refellit, ex Concilij contextu verborum, vt solutionum silentio, eas desperet. Molina noster proxime §. Hic non obstantibus, errorem in fide esse negat: aut esse temerariam fatetur. Ioann. Præpositus Molinæ iudicio accessit, ubi proxime n. 6. §. Nihilominus & §. Aduerte, & Quiros etiam citata sect. 1. n. 3. Porro Bartholom. Cartana in sum. Concilior. & annotat. ad 7. Synodum act. 5. ac Sixtus Senensis §. Biblioth. suæ annotat. 8. non solum definitam eo loci conclusionem non fuisse aiunt, verum dubiam, ad huc post recitata Concilij verba, & Patrum, ea de sententiam esse: vnde facile temeritatis nota ab opposita sententiâ declinabitur, sed tamen de eo merito à Theologis reliquis reprehenduntur.

6. Censet ergo conclusionem nostram de absolute, & simpliciter dicta substantiæ Angelicæ, spiritualitate, atque omnimoda incorporeitate esse de fide, atque ei aduersam, non solum temerariam, sed errorem in fide atque hæresim esse, ita enim excepto Molina, qui tamen §. 10. Verius, & Miranda media temeritatis ingentis nota repetita, non quiescit, sed adiecto, ne dicam amplius errorem illam in fide esse, satis indicat sentire. Præposito, & Quiros reliqui, quoad

quoad censuram de fide, & notam erroris, seu haresis (de nota enim temeritatis contra Sixtum, & Carancam, omnis fuit, & posterioris ætatis Doctores meritisimè conueniunt, vel expresse docent, vel sentire se satis ostendunt, & expresse. S. Thom. citatus docuit, nec sententiam deposuit, q. 16. de malo a. 1. et si aduersam opinionem temerariam dicat, ea censura non quiescit, sed addit, dici etiam erroneam posse, ut eo loco Valentia citatus etiam asseruit. Probat facile, quia *firmiter* id est ex fide Catholica, tenenda, ea, quæ citato loco, & capite Lateranense. statuit, proponuntur: in quibus reliqua, cum antecedentia, tum testimonio citato contenta, tum etiam subsequencia, vi eius definitionis, definita, ut fidei dogmata, à Catholica Ecclesia habita, & recepta sunt: ut patet, ex misterio Trinitatis ibi antèrius proposito, & ex malitia Dæmonum, non ex ipsa natura, & creatione, à Deo, sed voluntatis eorum vitio solummodo orta, & aliis sequentibus, eo quod ea Lateranensis determinatione, eoque, capite continentur, ergo, & genus naturæ Angelicæ, quod pure spirituale, & omnino incorporeum, atque à pure corporeo, & mixto, ex corporeo, & spirituale diuersum, & diuisum proponitur ibidem, & asseritur, ut fidei dogma, sicut reliqua, asseritur, etiam, & proponitur. Vnde euasiones huiusmodi censuræ: quod scilicet intentum concilii ibi solum fuerit definiri omnium creaturarum productionem à Deo, reliqua vero, (ut pura spiritualitas Angelorum & trimembris, generis creaturarum diuisio) ex communiore Doctorum sententia proponi ibi, ut probabiliora solum, facile præcluduntur, ex aduersario *firmiter*, quod omnibus ibi proponendis æque, & indiscriminatim, præmittitur: cum autem non sola creatorum omnium à Deo productio, sed pleraque alia ad res alias spectantia proponuntur, ut vidimus, nec illud *firmiter*, supra omnium productionem à Deo, solummodo cadat, & sint cetera præter genus tertium omnino spiritualis, & incorporeæ naturæ Angelicæ, sub *firmiter*, illo contenta, ac subinde de fide, & definita: illud genus à definitione ibi contenta, & intentione definiendi, excludere non solum pure gratuitum, sed irrationale est; imo falsum aperte, & textui contradicens. Confirmatur: quia ei solum præterito ab aduersariis Concilii intento, melius satis feret, si vniuersum creatorum, vel visibilibus, & invisibilibus, siue spiritualium, & corporalium omnium: Deus asseretur conditor, & productus, quam tertium illud genus creaturæ pure spiritualis (cuius defectum probabilis, quantumvis opinio non excluderet: & cuius proinde à Deo productio creata absolute non fuisset) diuidendo, & designando, ut omnium creatorum certam adhuc productionem definiret. Denique: cum tertium hoc genus Angelicæ naturæ pure spiritualis, & incorporeæ iuxta rectam, & Catholicam intelligentiam, & interpretationem scripturarum, toties in utroque testamento fuerit, ut vidimus, expressum, & à Patribus asseritum, citius illud, eo loci, ut inde certum definitum à concilio, quam ex probabilis solum opinionem possumus æstimare debemus.

§. Sed dices cum Sixto Senense relato n. 3. sine dubio super Angelorum omnimoda incorporeitate, atque in vtramque partem æquilibrem sententiam, & auctoritatem Patrum esse. Respondetur negando assumptum: quod nullatenus, post Lateranensem, quam vidimus, definitionem probari potest; et si demus aduersæ, non æquam solum, sed maiorem ex Patribus auctoritatem ante illud concilium fuisse. Siquidem Patrum, quantumvis plurium auctoritas, definitione oppositæ sententiæ subsecuta, omnino eleuatur, atque euascent: quippe omnes quantumvis multos, & doctos, ut homines, erroribus opinando obnoxios deceptos fuisse, sequens definitio aduersæ sententiæ demonstrat. De licito, quandoque, & ex virtute etiam, & honesto fine mendacio multo plurium, doctissimorum etiam Patrum, quam de opposito sententia fuit (quorum catalogum vtrumque texere, & supputare huius loci non est) antequam, nusquam, nullibique circumstantiarum licere men-

dacium definitum fuisset; postea vero iam tot, tantorumque Patrum ita auctoritas illius sententiæ præfata definitione oppositæ euascent, & nulla deinceps auctoritas eorum sit, ac fuerit, & si maxima prius fuisset. Secundo, nego ante recitatam Lateranensem definitionem, de omnimoda Angelorum spiritualitate æquam, nedum maius à Patrum auctoritate, potius pro opposita sententia, sed certe longe minus, vix forte vllum: ut enim vidimus cert. 3. vbi à n. 4. ad 8. cum Origene, Ioannes Thessalonicensis, Cassianus; Cassianus sententiæ Platoniorum, de æthereo, vel æthereo, ac terrestribus subtiliori Angelorum corpore, explorato accesserunt: & probabile est etiam Basilium accessisse. Augustinus vero, & Bernardus, nullatenus, ut certam. 4. inclusus ostendimus, quia, ut summum, dubitantes de alterutra parte constitutionem definire aliquibus, in locis, in quibus istius præcipue non intererat, vbi autem rem Angelus ex propria sententia definire voluit pro omnimoda Angeli spiritualitate stetit, ut vides hos cert. n. 1. Reliquas vero Patrum locutiones, quod creata omnia, etiam Angeli, comparata cum Deo corporea sunt, & Platonium videtur, & cum Angelum animal rationale esse quandoque dixerit exploramus, eo cert. 4. quantumvis ergo quatuor numerum Patrum, nec primorum sui sæculi est (si exaliam probabilitate Basilium excipias) in quo, sine exalto examine, sententiæ Platonis plurimum credendum, ut reliquorum Patrum auctoritati, lætetur adhuc præponderet. Adijungit tamen aliquis aliorum Patrum non exiguum numerum, qui ex illo Genesim memorato, *videntes filii Dei filios hominum*, corpoream Angelorum cum mulieribus coniunctionem, atque ex ea susceptam gigantum hominum prolem docuerunt, sed eorum etiam numerum non exiguum, & si foret, etiam ampliorem nullius ponderis esse, qui aperte fabulosa historia Postarum, Philosophorum, aliorum. Ethnicorum de procreatione, & bello gigantum contra Deum (cui locus ille pererat, vtrumque adsonare) præoccupati à veritate Catholica, & ratione, reuera defecerunt, ut iam ostendo.

6. A ratione conclusionis nostræ, probatio, quæ evidens, multifariam ab eius Patronis tenentia in quibus S. Thomæ rationes à nonnullis præteritis accipiemus recententur, qui solum supposita, ex hinc Angelorum omnimoda incorporeitate, & absolute spiritualitate congruentias bonas, & appollas veritatis eius Catholicæ, & ratione fundamenta, ex prædictis Theologi munere proprio, asserere cœsum, ut eam nos, & fidei nostræ veritates ceteras, non solum naturalis rationi non dissonare, sed maxime etiam consonare ostenderet. Prima ratio eius fuit, 1. p. q. a. 1. & q. vn. de spiritualibus. creatur. a. 1. ex prædictis vniuersi à Deo in eius productione intenti. Ad eam quippe, spectat, ut omne genus entis possibilis in illo adit: est autem genus entis possibilis substantia spiritualis adæquate talis, nec corpore, ut sui parte, constans, quam Angelum dicimus; ergo ea substantia, seu Angelus omnino spiritualis, & incorporeus est in vniuerso. Sed hoc rationabiliter poni posse (ac positum in vniuerso Angelum omnino incorporeum à Deo fuisse, ex suppositione, quod possit fieri solummodo probat, ut patet; non autem necessario ponendum quæ mundum, quem condidit, summa perfectione præter Deum voluisse, certum à ratione non est: imo vero plura vniuersa perfectiora & infinitum perfectiora (syntegorematice, eo, quod de facto condere efficaciter theorematice, eo, quod de facto condere efficaciter voluit, & produxit, posse velle, & facere Deum certo ostendimus controu. de volunt. Dei. secundo substantiam pure incorpoream, atque omni parte sui spiritalem, non repugnare, sed esse possibilem, ut oportet ad hoc (ut ad vniuersi perfectionem summam etiam à Deo intentam spectet) unde eo discursu monstratur: certe aliunde demonstrandum erit. Secundo S. Thom. ratio ex rerum ordine ita institueretur: quia ab extremo, ad extremum, in rebus, nisi per medium, non transitur: ut patet in locali dispositione corporum elementarium, in quibus loco superiori ignis nobilior reliquis (tamen exlo nobilissimo inferior) atque

atque immediate subiecto loco, æt igni nobilitate, proximior inferiori vero loco, ut nobilitate, aqua, & postremo, ut nobilitate ex elementis infima, terra collocata est, unde infert. S. Thom. *Non est possibile, quod sub Deo immediate collocetur corporalis substantia, quæ est omnino composita, & diuisibilis, sed oportet ponere multa media, per quæ deueniatur à summa simplicitate diuina, ad corpoream multiplicitatem*, ac proinde substantia omnino incorporea, & spiritalis, ex creatis nobilissima (Angelus nempe) Deique simplicitati proxima immediate sub eo collocanda erit: deinde conitans ex corpore, & spiritu, scilicet homo, ut continuis gradibus connaturalis, ac non, quasi per saltum, neglectoque ordine rerum, ad pure corporeas substantias, in vniuerso collocandas deueniatur. Sed in primis cum inter pure corporea animalia sint, ut ratio localis ordinis corporum, ex qua trahitur argumentum teneret, oporteret animalia supra cælum esse locata, cuius oppositum euident est, & tamen perfectus corporum ordo in vniuersi collocatione est seruatus. Secundo, cum extrema sint Deus omnimode simplex, & corpus maxime compositum, non autem Deus summe spiritalis & ens omnino corporeum: non euincit dandum esse medium pure spirituale, sed medium solum inter omnimode simplex, & omnino compositum, quod in substantia pure corporea assignare Philosophi possent, & possibile, etiam nunc Recentiores plures probabiliter defendunt: talisque esse cælus, qui nihil ab elementalibus, qualitibus, & corruptibilibus agentibus patiuntur, quin euidenter redarguerentur, asserere.

7. Eo vero prætermisso, contigioribus gradibus à supremo, ad infimum creatorum genus descendetur, si aliqua creatura intelligentes incorruptibiles, prorsus incorporeæ. Aliæ vero corpori etiam incorruptibiles, intercederent per quæ ad intelligentes corporeas etiam corruptibiles (vbi nos sumus) rerum vniuersi productio, & constitutio perueniret: quare ratio de omnibus Angelis, vniuersim, non probaret. Demum discursus, etiam, hic non repugnantiam, & possibilitatem, eiusmodi substantiarum pure spiritualium, & omnino incompositarum, aliunde probandam supponit, si pure naturali rationi stemus. Probat tertio Raymundus Sabundius, Natural Theolog. c. 18. de Angelis, quia, cum natura corporea dupliciter respecta creaturæ spiritualis existat, & diuisim ab ea, ut in elementis, & mixtis pure corporeis, & coniunctim, cum illa, ut in homine creaturæ spirituali, nobilioris generis iniuria fieret, ni totidem, ut minimum, modos existendi haberet, & coniunctim, cum corpore in homine, & seiunctim à corpore, in Angelo imo, & vniuerso fieret iniuria, quod, cum pure corporea substantia consistet perfectior plane erit, si pure spiritali substantia etiam consistit, quam, si nobilioris eius generis perfectissima specie caruerit. Verum, & hæc ratio eius substantiæ omnino spiritalis possibilitatem aliunde ratione probandam supponit. Secundo. Neque admilla, vniuersim, de omnibus Angelis probat, cum satis sit aliquas substantias dari omnino spirituales, ut argumento satisfiat. Tertio. Ne id adhuc probatur: cum vniuersum perfectionibus omnibus entium possibilitum constatum producere Deus nullo, siue rerum aliarum, quæ in vniuerso sunt siue vniuersi totius iure stricto teneatur, ut secus faciens, vel rebus, vel vniuerso irroget iniuriam, ut ex supremo Dei in creatura dominio, & absolutissima arbitrii diuini in decretis suis concipiendis, & producendis creaturis omnibus, & singulis libertate liquido apparet. Probat quarto, Iodocus, Loricus in nouo thesauro vniuersæ Theologiæ verbo, Angelus num. 3. quia natura Angelica suprema ex creatis est, omniumque proinde Deo quam simillima: ergo omnino à corpora seiuncta; sed hæc etiam ratio possibilitatem, eiusmodi substantiæ omnino à corpore seiunctæ supponit: nisi enim possibilis sit, suprema ex creatis esse non poterit. Secundo. Supponit etiam iam esse productam: quod Deo mere arbitratum, cum sit, nulla pure

Christoph. de Ortega, de Leo Pno. Tomus II.

naturali ratione potest cum fundamento, probabiliter adhuc, (ne dum efficaci aut euidenti) suaderi. Tertio. Suprema nobilitas substantiæ Angelicæ respectu hominum, (si reuelata à Deo abellent) è pura ratione naturali non ita efficaciter Philosopho Ethnico probaretur, ut vero simili effugio locus non esset, ut q. 4. videbimus. Quarto demum. Cum substantiarum spiritualium partialium natura sua species, & genera etiam perfectiora, & imperfectiora repugnare ex ratione pure naturali demonstrari nequeat: atque, si animæ spirituales, Angelicæ, quibus, & corporibus Angeli consent, humanis animis, è genere, vel specie sua, nobiliores asserantur, haud dubio, Angelos hominibus perfectiores, & nobiliores, omniumque creaturarum substantiarum nobilissimas, ac Deo quam simillimas esse probaretur, nihilque efficaciter præfata Iodoci ratio concluderet.

CERTAMEN VI.

Veritas eadem à ratione demonstrata: vbi, & obiectiones à ratione præ sui leuitate euanescent.

Efficacius probatur, à S. Thoma citata q. 50. a. 1. Eratone, quam Iodocus Loricus, & alij communiter reputant solidiorem, atque euidentem censet Bubalus diff. 2. §. 4. ex prædicato intellectui, quod Angelicæ substantiæ essentialiter competere certum, atque euident est. Verum ex prædicato intellectui præcise, nunquam solide i tentum probabitur, nisi addatur nullam aliam vitalem operationem naturæ Angelicæ competere, præter intellectionem. Etenim, etsi demonstratum sit, cert. 1. Angelum adæquate corporeum non esse, atque adeo spiritali animo, seu forma intellectiua, ut minimum, constare debere, cuius vi, & facultate intelligat, si tamen vitales alias operationes dependenter à corpore, siue corporeas exerceret, quarum spiritalis eius animus formale principium, vitalisve actiua facultas foret, nihil prolixius, ex prædicato intellectui animæ Angelicæ pro eius naturali in connexionem, & separationem à corpore, cum quo Angelum naturaliter componeret probaretur: ut constat, ex spiritali, & intellectiua subinde, hominis animo, qui, etsi intellectiua, atque intellectiua principium sit, quia tamen aliarum, etiam vitalium operationum corporearum, atque à corpore proprio, cuiusque organo dependentium principium est, corpus naturaliter petit, cum quo hominem, ut comparet naturaliter, constituat. Id quod, satis in huius argumenti efformatione à se animaduertum Bubalus ostendit, & si eius paragraphi titulo non satis explicuerit; cui proinde addere debuisset aliquid, quo clarius demonstratio curreter, nec instantiis, & solutionibus Recentiorum, posset obscurari: scilicet, naturæ intellectiue solum, nec alias vitaliter corporeæ operatiue corpus, ut comparet animi naturalem, & propriam atque eius naturæ partem constitutiua non esse tribuendum: quare, neque Angelo, qui natura intellectiua, nec alias vitaliter operatiua corporeæ est, corpus, ut naturalem, & propriam animæ partem, naturæ illius constitutiua partem tribui posse. Hoc ego plene, planeque demonstrari naturali ratione non dubito, nec Bubali solum, sed S. Thom. etiam mentem esse ipsissimam: quamuis, quia, non adeo explicitis terminis, ratio à S. Thoma, summam agente, fuerit proposita pluribus doctis Recentioribus minus efficax visa fuerit, & variis hinc inde petitis instantiis, & argumentis fuerit, cui firmitas tentata nec totum eius robur à Bubalo nostro simul, & coniunctim propositum, & exertum, quauis sparsim, pleraque soluedis aduersæ sententiæ, quam suæ, & nostræ probandæ apta miscendo, minorique proinde impetu concursurum, totum fere fuerit attractum, ita vero demonstrationis huius vim totam edidit, & Substantiali principio vitali, cuius nulla vitalis operatio

rius, ut controu. de potentiis animæ monstrauimus.

5. Quod autem principium vitale intellectuum Angelicæ naturæ nullius alterius operationis vitalis præter intellectiōem sit, ac subinde nullius operationis corporeæ, seu à corpore, vel organis corporeis dependentis, (quod solum ad plenam, minoris discursus, quem persequimur ostensionem restat) probatur: etenim operationes materiales motionis corporum aliorum (puta celorum, vel similibus) operationes vitales substantiæ Angelicæ non sunt: cum non eidem motus principio, siue Angelo motus insidentes sint, atque ab spiritali pure substantiæ impulsus, à quibus aliorum corporum motus proxime proueniunt imprimi possint, ut in Deo patet. Secundo: quia tantus impulsus quantum necessarius est calorum, & aliorum corporum terrestrium, & immanium, motibus, quos experti homines sunt, quam citissimis, ab Angelis, ac Daemonibus fieri (ut referunt sacræ pagina, profane, & Ecclesiasticæ historia, atque ex eis notit Martinus del Rio. 2. Disquisit. Magicæ. q. 7. 8. & 9. & in Anacaphaleosi Monitione 1. inquit corporeorum organorum, tanquam instrumentorum adiumento, & signanter & monstrata, quævis membra corporea lacertos videlicet, musculos, & neruos (quibus vis tota impulsua inest iuxta Arist. 5. de generat. c. 7.) Angelis assignas, & assignas, prouenire. Tercio: cor, quod neruorum origo, & humorem mucoris similem albidum, glutinosum, quo nerui aleruntur esset Angelo tribuendum: si uera sunt, quæ Arist. docet, de hist. animal. c. 5. Nec dici potest, corpori Angelicæ naturæ, ad ea munia debito membra alterius rationis esse: id enim omnino fictitium, irrationale, ac mere arbitrium, Philosophoque indignum est; assignantur enim corpus, membraque ipsius, quæ ab ipsis etiam ita respondentibus, ignorantur, & quorum afferendorum, ne umbra quidem, nedum uisum est. Deinde non erit corpus illud cæleste, cum enim hoc solidæ adeo substantiæ natura sua sit, quo pacto in rot membra, tam variarum figurarum dispositionumque, naturaliter flectetur? & quibus, omniatibus etiam, præter primas (quibus inalterabile cælum est) qualitatibus pergerit: sed neque erit corpus æthereum, ut plerique aduersarij volunt. Primo: quia Angelus ipso constans esset corruptibilis ratione partis corruptibilis, ætheris nempe, & defectibilis natura sua unione, quæ constarent, contra demonstrandum q. 4. scilicet, & ratione illius absolute corporei, uti nos, per aduersarios iunt. Nec satis est, alteram eorum partem spirituales, & incorruptibile esse, atque cum ab uno corpore sciunguntur, aliud assumere transmigrationis animorum nostrorum de corpore in corpus aliud, Pythagoricæ in morem. Id enim, neque Pythagoricis hominum mortalitate, & corruptibilitate negandæ satis inquam fuit, ut ex ipsis patet. Secundo: somnium hoc Pythagorica transmigratione animorum in alia & alia corpora, deterius est, ac plane dementius iam ostendit: atque adeo Plato, qui in ea animorum transmigratione Pythagorizauit, animos transmigrautes assistentes solum corporibus, non autem ipsa informantes admittendos esse docebat.

6. Etenim, si Animus seu Angelus è corpore in corpus migrans forma, & actus, seu anima informans, & uiuificans corpora illa sit, debet subiectum dispositum, & organatum, ad functiones vitales obcedere supponere, non autem ipsa forma illud disponere, ut illud actuet, & informet constat indefectibili experientia, non formatum substantialem, & educibilem ex eius subiectis corporeis, sed, & spirituale animorum nostrorum à corpore, ineducibilem, qui tamen ad informationem illius dispositum aliunde, & organatum corpus supponunt, ut expetitur, docentque cum Aristotele 2. de anima textu 24. Philosophi omnes: nec enim corpus suum forma aliqua, seu anima sibi disponit, & architectatur, quam incolat, & habitat: vel ergo varia corporea organa ab Angelico spiritu ætheris partem informantem, expectanda, præsupponendaque sunt in alia parte ætheris, ad quam prima corrupta migret, vel secus, & Christoph. de Ortega, de Deo vno, Tomus II.

fari est homogeneas omnes ætheris, in quem migret, partes esse si hoc postremum non illam solum ætheris partem, quam assignaueris naturaliter informabit, sed alias omnes ætheris totius partes non corruptas, cum æque omnes dispositas ad suam informationem supponat: vel nullam præ aliis ætheris partem informabit, cum in nulla præ aliis potior ratio sit, sed in omnibus eadem; id autem contra Thaletem, qui omnia Diis, seu Angelis informantibus plena esse docuerat, deduxit Aristoteles, ut plane absurdum 1. de Anima text. 8. ita uerbis hinc. Necesse est ipsam animam, aut similitudinem præteritum (omnium scilicet) esse, aut non esse, in qualibet parte totius. Si autem corporea organa diuersa prærequirit spiritus Angelicus in corpore, in quod informatiue migret, cum à corrupti informatione secedit (ut prærequirere diuersa adeo functiones medio corpore, cuiusque organis ab spiritu Angelico exercendæ suadent) ea quidem organa diuersa, in corpore æthereo, materiaque, ad ætheris formam disposita esse non possunt ut patet: cum oporteat in solidioris corporis organa neruos, musculos & materiam disponi, quod dispositionibus ad corpus æthereum requisitis aduersatur, & multoties contradicit: cum ætheris dispositiones qualitates singulas intentiones determinat, & nihilominus maioris, vel minoris contineant, & tamen maiorem aliquatam, aliarum uero minorem intentionem, cuiusvis organi corporei dispositio, ac temperamentum requirit. Atque (ut hoc ceteris) sape non ita disposita organa in aliqua ætheris parte adrit, cum à corruptæ informatione Angelicus spiritus abscedit: quare neque ad alicuius alterius informationem (quæ naturaliter, nisi corporis dispositio esse nequit) transmigret; unde naturaliter absque omni informatione, & unione ad corpus, sæpe, imo semper, spiritus Angelicus exiit; quod conceptui, & essentia partis essentialis, componentis, cum corpore substantiale totum repugnat, ut uia dimus disputat, protemali tomi controuersiarum de Trinit. & Incarnat. q. 2. c. 5. n. 1. Ad hæc ætheris substantia est substantia natura sua completa, & totalis, quæ proinde essentialis pars ad totum aliud substantiale componendum nequit natura sua ordinari: quare nec quidquam aliud potest ordinari ad totam alterius substantiale cum ipso, ut comparte, componendum: sunt enim duo hæc essentialiter correlatiua. Hæc ratio quodcumque corpus ab aduersis Angelis pars, & cum spiritali intellectiua ipsius substantia, ut comparte essentialiter ipsum constituens somniat, manifeste impugnat; ni materiam corpoream nulla forma substantiale informatam, dispositam tamen organice fateantur, quam vel primo Angelicus spiritus informet, vel ad quam dispositionibus, & informatione prioris deficientis spiritus idem migret: contra quem modum proxime efformata omnia militant: ac insuper cum organata, ad vitale actiones diuersas esse debeat, ut spiritu Angelico uiuenti informari queat, ac subinde de se indifferens ad formam recipiendam esse debeat, eiusdem prorsus rationis organatum corpus Angelicum nostro erit: quare, & sensibile, ac visibile in se proprioque corpore, nec solum in alieno, contra experientiam erit.

7. His etiam probatur motum localem proprium Angelorum qui uitalis est, organis corporeis, fieri non posse: quare neque corpoream operationem spiritus Angelici esse, cum corpus organicum Angelicum, aut substantiam alterius esse non possit, sed materiam solum organatam, nostræque similis, quam tamen in Angelis dari connaturaliter ob discursus, proximos, & quia natura sua, uisibiles, uti nos, essent, aperte repugnat. Secundo: quia eiusmodi corpus seu materia, ita organata imp. direte plane, potius, quam iuraret Angelici motus celeritatem, qua quoque uersum Angelos tam bonos, quam malos, & ad longissimas quasque distantes fere instantanee moueri ex sacra pagina, & historiis fide dignis, cum Ecclesiasticis, tum prophanis didicimus, & sape, homines per ætates omnes experti sunt. Qualis ostensa est uocibus Apollonij Tyanæi. Magorum Principis Ephesi (ubi tunc aderat, eo fere instanti, quo Roma Domitianus

ab Stephano quodam occisus fuit) prolatis. *Euge Stephane percute tyrannum* ut refert Philostratus in vita Apollonii : similiaque plura aliorum, qui Daemonum nuntiorum opera, quam longissime facta, tunc, cum ibi fiebant, denuntiantium videri possunt apud Gellium, 15. noct. Atticar. cap. 18. Aimoin. 3. Annal. cap. 22. Nicolaum Emigium 3. Demonolatre. cap. 10. & quotidie sacris exorcismis adiunctos energumenum Daemonum, quid locis distantissimis agatur, tunc vere narrare expetitur. Ex quibus aliisque, quamplurimis constat Daemonem, ne decies milies citatissimo, & subtilissimo aëre ventove ocyorem ex adeo longinquis loci notitiam, tam breui, ac fere instantanee deferre eam denuntiantibus hominibus potuisse; nedum si corporibus organicis, grauibque subinde Daemonum ea deferentes nuntia constarent; idcirco sapienter, & acute Tertul. cap. 12. Apologeticis, num. 348. *Omnis (inquit) spiritus ales est Hoc Angelus & Daemon: igitur momentis, ubique sunt: totus orbis illis locus unus est, quid ubique geratur, tam facile sciunt, quam enuntiant: vel locis diuinitas creditur.* Et quamuis 2. contra Marcion. cap. 9. & cap. 11. num. 72. locisque aliis datis cert. 2. num. 2. Angelos carneo corpore constare, eoque congestos aliquos cum mulieribus docuerit, tamen recitat proxime loco & c. 6. de carne Christi num. 60. non solum carneum; sed, & aëreum; Angelis negauit scribens. *Constat Angelos carnem propriam non gestasse, ut puta natura substantia spiritualis, & si corporis alicuius, sui tamen generis, in carnem tamen humanam transfigurabilis, ad tempus, ut videri, & congrui cum hominibus possint, illud vero, & si corporis alicuius sui tamen generis, non assertiue, ut corpus aliud à carneo, nempe aëreum, vel atherum (quod nullibi Angelis attribuit) admitat, sed conditionate, siue ex hypothesi, quod aliquod eis corpus sit concedendum, asseruit: maxime cum ibi Agellem, & reliquos hereticorum confuteret, qui ex aëre, vel athero Angelorum corpore, Christi etiam corpus aëris, non verè carnis fuisse contendebant, cap. item 61. de resurrectione carnis corpus carneum Angelis negat. Quia (inquit,) & Angeli aliquando tanquam homines fuerunt, & pedes lauerunt porrigendo: humanam enim speciem induerant, salua intus substantia propria. Ex quibus & c. 22. Apologeticis Angelo, ac Damoni spirituales vires attribuit. Ex quibus, aliisque locis Pamelius in Tertulliani paradox. 2. notat Tertullianum valde innegantem non tam conclusionem saepe inclinasse.*

8. Quocirca Tertullianus & Patres alios recitatos cert. 2. n. 2. pro sententia corpus carneum ad congestum cum filiabus hominum Angelis, seu Daemonibus tribuentes vero similes de adscitis, quam naturalibus corporibus, explicabis. Tum, quia oppositum irrationale est, & subinde Patribus indignissimum. Primo: quia innumeri pene, & legiones totæ, ut ex Euangelio habemus in vno hominis corpuscule cum ipso, & inter se se penetrati (idque solo Dei permisso, non autem supernaturali miraculo) esse minime possent (imo nec si aëre tenuiore corpore constarent) nec possent non grauius, tardiusque ad motum energumeni corpus reddere; cuius oppositum expetitur. Genesim vero lucis ex lectione interpretum septuaginta, satis explicatus à nobis est cert. 2. n. 2. iuxta quam explicationem filij Dei vocabantur, qui progenitorum pietate à vita, & quasi hereditaria, iustitiae, atque ex Dei beneplacito, & virtute se gerebant; filiae vero hominum feminas ex progenie Cain terrenis solum inhiantes carneisque & terrestres totos homines progenitores motibus, & imitatione referentes intelligi, ut cum Chrylologo hom. 12. in Genesim. Augustino 15. de ciuit. cert. 23. Casario Dialog. 1. cit. Theodor. q. 47. in Genesim. Cyril. 9. contra Iulianum Achanas. quaest. ad Antiochum q. 19. docent Pererius, & Cornel. à Lapide ad locum Genesim. 6. vers. 2. id, quod consonat illis Ioan. 1. dedit eis, potestatem filios fieri Dei, & epist. 1. c. 3. *videte qualem charitatem dedit nobis Deus, ut filij Dei nominemur & sumus, & ad Roman. 8. si autem filij, & heredes & lexcentisque aliis,*

& quidem è nos & Cyril. & Casario proxime obnotatam ab ipso adinuentam Deus vocatus est ut & Seth ob insignem scientiam, & scribendi autem ab ipso adinuentam, Deus etiam fuit nominatus, ut refert Suidas. Quemadmodum quidquid in igne est, & magnum valde, ac magno propterea in honore habitum, in scripturis diuinis, & Dei, nomine saepe donatur, ut Cedri, & montes Dei, ut obseruatur praeter Pererius. Qui intelligentia, & interpretatione conueni lectionis praefata subscribit. 3. Thom. 1. p. 95. a. vlt. eiusque interpretes nostri Molina q. 52. a. 2. & Balbus difficult. 1. §. 9. Valentia d. 4. q. 2. p. 1. Valseque d. 178. c. 5. qui alia interpretatione filiorum Dei nomine, potentium populi filios intelligit. Iuxta versiones Symachi Pagnini, & paraphrasim Chaldaicam, filias vero hominum ex plebeis ortas, ut ait Hieronymus, & alij, de quibus Valquez ibi, & Leonardus Coqueus, in lib. 15. de ciuit. Dei c. 2. quousque autem et praefatis modo filios Dei, ac filias hominum appellas, illud sane certum è textu ipso est: filiorum Dei nomine Angelos intelligi non posse, ut pererius noster obseruat. Etenim hominum, non Angelorum peccatis iratus Deus ait n. 3. *Non permanet spiritus meus in homine, quia caro est, & n. 5. videt autem Deus, quod multa malitia hominum est in terra, & cuncta cogitatio cordis intenta est, ad malum, omni tempore, parauit enim, quod hominem faciat in terra, & tactus dolore cordis intrinsecus: deiecit: inquam, hominem quem creauit, &c. ac solus denique homo non Angelus, ut Dei indignationem, & illiusque supplicium incurrit.*

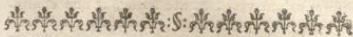
9. Quod autem de incubis Daemonibus, & si nonnullæ feminae, cum quibus coierunt seminis ab illis eiaceptionem, sensisse fuerint testatur, decepta plane Daemoni caliditate, & artibus sunt: nec h. ex eiusmodi coitu conceperunt (ut subdubius indicat Suidas. Thom. q. 6. de pot. a. 8. ad 5. Aug. 1. de Trin. c. 4. & fieri posse censet) hominis semine influente in feminæ vterum adpartorato, & applicato factum fuisset: sicut per aliarum rerum naturales causas & occultissimas, & femina mira quaedam, per Magos efficiunt, ut virgines in serpentes veras coram Pharaone conuersionem, iuxta August. 1. de Trin. cap. 8. & de Genesi cap. 7. & 8. Theodoretum, quaest. 18. in Exodum 5. Thom. quaest. de pot. 4. ad 8. & quaest. 16. de malo a. 9. ad 12. Michiel Gijca 2. p. annal. Theodoretus hac in re transcriptor, non author (ut à Delrio putabatur 2. dissertation. Magicar. quaest. 6.) Bobalum, cit. quaest. 10. quaest. 2. d. 2. §. 6. versu. *Verum tamen, quamuis contra gloriam ad locum Exodi, & Valentiam, 1. 2. quaest. 4. pu. 2. & alios, qui illusoriam, eam virginum conuersionem putant. Sed tamen, cum non aliter, & eodem modo, eam, ac virga Moysis, quæ certe in serpentem conuersa est conuersio ab suspensa naturæ, earum etiam vera conuersio debet censeri, quamuis illius miraculosa, & à Deo, & alioque illius causæ naturalis ministerio, solaque Dei virtute conuersio non fuerit effecta, sed illarum conuersio à Dæmone, applicando occulta actus, naturalis, passivus (in quod solum potest) fuisse peracta. Neque opus est, ut gigantes (quorum cap. 6. Genesim mentio) procreentur Daemonis incubi opera: cum saepe ex communium hominum concubitu gigantes magnitudinis proles, atque è pusillis, quam magni filij procedant, ut videmus, & rarum exemplum recitat Augustin. 15. de ciuit. cap. 23. duo tandem examinanda hic ad omnimodam Angelorum immaterialitatem, seu incorporeitatem, totalemque spiritualitatem statuendam, videbuntur. Primum: an Angeli bonis odoribus recreentur: Daemonisque factoribus generentur, ut scriptura saepe alias & Tobie libro videtur innuere: quod si substantia corporeæ sunt fieri nequit; sed certe hæc omnia per apparentiam solum Angelis, ac Daemonibus conueniunt, ut Raphael corporeus eius, & potus Iob. 12. tametsi negandum non sit, Dæmones quandoque factoribus fieri potius, non secus, atque aqua benedicta, vel sacris exorcismis, non autem eorum graueolenta fugari Angelos.*

que similiter odoribus attrahi ex Dei voluntate possit, & quidem, & si vera recreatio in Angelis, & grativolentia in demonibus admittenda esset, simili, atque demonum tortura ab igne difficultas foret, d. vlt. per otium dirimenda.

10. Secundum est occasione quantæ rationis, seu obiectionis Caietani contra omnimodam Angelicam corporeitatem: quia sicut animus rationalis, ad sensationes materiales organizato corpore eget: ita ob solum motum localem posset etiam corpore Angelus egere. Ceterum de Angelis, qui de facto sunt, motibusque eorum ad immensa ferè spacia, quam circumsistit, corpoream molem & membra impedimento potius fore & obfistere vidimus supra: quare de Angelis, ac demonibus, qui de facto sunt ab omnibus merito reicitur Caietanus, in questione vero de possibilitate Angelis, qui ad motum localem, corpus, & membra corporea exigeret fuisse disputat noster Franciscus Amico, d. 1. atque affirmatiue decidit ad nostrum Antonio Quiros citat. d. 51. sect. 1. num. 54. quia nulla repugnantia apparet in eo, quod Angelus aliquis ex possibilibus ad specialem aliquem motum localem corpore, corporeisque instrumentis ac membris eget: quemadmodum, & animus noster, quem in statu separationis mouere se nullatenus, nonnulli docuerunt, apud Soarium lib. 6. de anima, c. 2. n. 8. vel saltem in eo statu mouere alia corpora iuxta communem Theologorum sententiam nequit. Sed hoc postremum, nil probat, neque enim id ex natura sua, & motus corporis alterius prouenit, per theologum aliquem, sed ob rationes alias 1. nostræ philosophiæ contrariæ penult. examinandas: siquidem à substantia spirituali separatam mota posse extrinsecus aliis corporibus impulsu imprimi, quo localiter moueantur certum est: atque animis coniunctio ad corpora propria ad vitalem solum corporum motum est necessaria: unde, & primum fundamentum euanescit quia, & si reiecta illa à reliquis paucorum opinio de animarum separatarum immobilitate locali à se probabilis esset, non alia ratione talis foret, nisi ex eo, quod tunc corpus, eiusque organa, & membra corporea, ad motum connaturalem, & in statu sibi connaturali coniunctionis cum corpore, exigat virtutem se vitaliter mouendi connaturalem, in statu sibi, non connaturali (quem nequit virtus naturalis, seu connaturalis respicere) quem in statu separationis nequeat habere quare possibilitas Angelice substantiæ, quæ natura sua pars esset, exigens corpus, vt compartem, ad totum aliud absolute corporeum componendum, & localem motum vitalem connaturaliter exerceendum, supponenda erat, vt ex ea paritate contenditur probari. Mito rationem data contra omnem Angelum possibilem corpore constare non posse euidenter demonstrari.

11. Denique in eo eiusdem Quiros sententia, & sensu satis fuisse, & ex instituto explicato d. 77. à sectione 1. & deinceps; tametsi ea sect. 2. nu. 16. sine, ea omnia à se non assendi, sed proponendi gratia dicta velit, quo se remittit legendum, dist. citat. 51. sect. 1. num. 16. sine locum eius ratio non habet, illa ergo, dist. 77. vt passionem, doloremque corporeum ab igne inferni, quo demones torquentur expeditius defendat, ait: materiam qua corpora, cuncta creata cælestia, & sublanaria constant, spiritibus, & corporibus communem de se, quantitatem impenetrabilitatem, & extensionem, hisse opposita, non exigere, sed ad vtriusque, se indifferenter natura sua habere, atque à formis sibi adiunctis ad alterum eorum, determinari, à corpore scilicet, ad quantitatem, &c. habendam, ab spirituali ad illam non habendam; imo vero ad habendam penetrabilitatem. Mito sententiæ huius falsitatem detegendam quæst. 2. & inutilitatem distinct. vltim. monstrandam, solum hic probo iuxta hunc Quiros sensum manifestam implicationem angelicæ substantiæ possibilem, quæ ratione motus corpori, seu materiæ huic adiungi natura sua debeat, vt membra corporea ad suos locales

motus naturaliter exigeret. Etenim natura illa; vt omnis angelica spiritualis forma, per se, & per omnes foret; Ergo natura sua materiam cui adiungeretur spiritualem inextensam inquantam (vt sic loquar) & penetrabilem, idque natura sua contineret, ac redderet: ergo & in membra ad motum inorganizabilem: quare, vt possibilis sit, natura vlla angelica corporis membra ad motum localem natura sua exigens, debet hæc opinatio ablegari, atque ferè omnia, quibus hic author Angelos de facto incorporeos absolute probat eiusdem sententiæ postliminium requirunt, vt ea expendenti patebit: similique argumento eius opinionis, (si id nominis mereatur, de quo statim) inutilitas apparebit, disputatione vltima.

QVÆSTIO II.

De Angelorum simplicitate.

Angelorum compositio, atque ei aduersa simplicitas, multiplex potest excogitari, ac sub inde ad examen scholasticorum venire. Prima, quæ essentia, & existentia naturæ Angelicæ, dicitur. Secunda, quæ ex natura, & suppositualitate, seu personalitate. Tertia, quæ ex forma, & subiecto materiali, vel spirituali, substantialibus, quibus natura nostra ex anima, & materia seu corpore substantialiter, & essentialiter constituitur. Potest autem tertia hæc compositio, & de facto, in Angelis, qui de facto, sunt, ac demum, de possibili respectu, non solum, Angelorum, qui de facto sunt, sed reliquorum possibilem, etiam quæ conditi à Deo non sunt, nec erunt, sed intra putam possibilitatem recludentur; quæ omnia scorsim, vt res tota clare percipiatur examinanda erunt.

CERTAMEN I.

De duplici prima compositione, vel simplicitate Angelorum statuitur, ac de tertia re censentur opiniones tam de facto quam de possibili.

1. Primam compositionem ex essentia, & existentia tam Angelis, quam earum naturis, veram, & realem concedunt, ac proinde, in ea lignea, & ordine eis negant realem, & veram simplicitatem Thomistæ omnes Dominicani Recentiores, qui rerum essentiam ab existentia (tanquam ex S. Th. sententia) realiter distinguunt, & sanè S. Thomas in Angelis, vt in creatis cæteris, ex essentia, & esse, seu existentia compositionem, non semel admittit, atque oppositam negat simplicitatem, 1. p. qu. 50. art. 2. ad 3. qu. 75. a. 5. ad vlt. primo loco ex Boetio, ac sepe alias; eam vero realem, & tanquam realiter diuersorum coniunctionem verum esse non potest, vt vidimus in metaphysicis, vbi existentiam rerum ab essentia replea, nec differre, nec posse eum tota nostra schola, verè Thomistica, lesuana satis ostendimus. Aduertimus autem ibidem existentiam, ab essentia, ne formaliter quidem, vt rei formalitates, & prædicata metaphysice diuersa (quemadmodum animal rationale in homine) differre contra nostrates nonnullos: eo siquidem admisso realis distinctio essentia ab existentia legitime contra eosdem inferretur, atque ad rem præsentem,

realis eorum, in Angelo, (vt vnuerſum in quauis creatura exiſtente) compositio qua realis, in eo ordine ſimplicitatis Angeli excludatur. Solum ergo rerum eſſentia ab eorum exiſtencia diuerſitas, quoad ſtatum eiudem, non ſolum rei, ſed & formalitatis obiectiue & ſubiecti, de quo prædicatur admittere eſt: eſſentia quippe cuiusvis rei quatenus ab actuali, & abſoluta exiſtencia præcindit; nil aliud procul dubio eſt, quam coniunctio prædicatorum eſſentialium eius, ſeu poſſibilitas, quæ ad rei ſtatum ſpectat, non ad prædicata ipſa diuerſa, quibus res illa conſtat eſſentialiter, & ſibi inuicem non repugnant, & ratione cuius diuerſitatis, quoad ſtatum, eſſentia, & poſſibilitas rerum rebus, & prædicatis eius eſſentialibus abſolute rebus, & cum rebus ipſis, dum hæc abſolute non exiſtunt amoris de rebus eiſdem eſſentia, & poſſibilitas eorum verè, & neceſſaria, ac non contingenti veritate, prædicantur, tunc etiam, cum exiſtentia de rebus iſdem prædicari non poteſt: vt fuſius citato loco ex inſtituto docuimus, explicuiſmusque, & t. 1. de Deo vno controu. 2. de ſcientia Dei non ſemel attingimus, atque inde Thomiſtarum Dominicanorum vnicum fundamentum diſſecimus.

2. Circa ſecundam compositionem, ex natura, & ſubſiſtentia eam Angelis communiter concedunt merito Theologi, tam qui in modo ſuperaddito ſubſiſtentiam, & perſonalitatem conſtituent, quam qui eam in negatione vniſonis, ſeu independentia in ſui exiſtencia ab vnione ad aliud (vt nos t. de Trinit. & incarnat. d. proæm. qu. 2.) poſſunt. Et enim, quouis modo ſubſiſtentia, & perſonalitas aſſeratur naturæ ſubſtantiali ab ea realiter poſſe deſicere, ſi à Deo hypotatiſte aſſumantur (vt aſſumpta Chriſti humanitas fuit) certum omnino eſt: quod, niſi ſubſiſtentia, & perſonalitas à natura ſubſtantiali aſſumptibili realiter diſſerant fieri minime poteſt; quocirca male pro ſententia aduerſa referuntur ſcottiſte, & quicumque aliquid ſubſtantiale poſitum addere ſuppoſitum ſupra naturam negant: ex modalibus tamen negatiue adherent. Petrius, tom. 2. Theologic. dogmat. Martinon. de Angelis, diſputation. 36. num. 28. quia alias Angelus, qui pro ſuppoſito ſtat, non pro natura, ſimplex abſolute, non eſſet contra Dionyſium, & Theologos; ſed falſum eſt fundamentum: præciſe enim ſumptus. Angelus naturam ſolum ſignificat, ſecus Michael, & aliud quodvis indiuiduale Angeli nomen, vt vidimus ſæpe & controu. 8. de incarnat. diſputation. vi. qu. 1. & in Michael pro ſua indiuidua natura ſumpto vim conſequentia non habet, quovſque exiſtentia ſue independentia ab vnione ad aliud accedat, & ſignificetur. Ouiedo noſter controu. 6. Metaph. pu. 2. §. 3. huic adeo apud ſcholasticos Doctores conſtanti ſententia negandæ viam aperuit. Aſſerit quippe: dari poſſe ſubſtantiam ſpiritualem, à ſua perſonalitate realiter indiſtinctam, vt vidimus citata d. proæm. quaſt. 2. cert. 5. num. 8. med. cum tamen diſtinctionem realem humanitatis Chriſti ex materia, & forma compositæ à ſua perſonalitate non inferre naturæ Angelicæ ſimplicis, & incompositæ à perſonalitate ſua realem diſtinctionem dicat; vnde infero: ergo diſtinctionis naturæ ſubſtantialis à ſua perſonalitate ratio tota ex illius compositione reali ex materia & forma per te deſumitur, atque eius naturæ à ſua perſonalitate indiſtinctio ex eius ſimplicitate, & incompositione, ex forma, & materiâ per te: atqui, per te etiam, & ſcholasticos Doctores, Angeli, qui de facto ſunt, materia, & forma non conſtant: ac proinde, eis, æque, ac cuius ſpiritualem ſubſtantiam poſſibili, compositio eiſmodi repugnat, neceſſariaque eſt eius, generis incompositio, & ſimplicitas: ergo & à ſua perſonalitate realis diſtinctio repugnabit aderitque Angelis, qui de facto ſunt, neceſſario cum ſua perſonalitate realis identitas contra tuam, & commu-

nem Doctorem conſuſionem, hoc numero aſſertam.

3. Circa tertiam Angelorum ſimplicitatem, ſeu incompositionem ex materia, & forma ex parte ſubiecti (nempe Angelorum) diſuiſo oportet, in Angelos, qui de facto ſunt, & in Angelos reſponſe pure poſſibiles: tum etiam ex parte materiæ, quæ incompositio, & ſimplicitas, aſſerenda vel neganda de ipſis concernit. Rurſusque Materia hæc diſtincta eſt, in materiam triplicem: vel de ſe corpoream, & quantitatiuam, ſive quantitatis, extensionis, & impenetrationis cum alia exaſtina (qualis omnium corporum materia eſſe communiter aſſumatur) vel indiſtinctam de ſe ad quantitatem, hæc vel habendam, vel non habendam (cuiusmodi recentioribus nonnullis materia omnium corporum cenſetur,) & quæ ab extinſco, ſcilicet forma corporea, & quantitatis, exaſtina determinatur, quæ tamen ipſa ad quantitatem extensionem, & impenetrabilitatem non habendam à forma ſpiritualem, ipſi adiuncta determinatur: vel tandem in materiam pure & poſitiue ſpiritualem, quæ natura ſua quantitatem, localemque extensionem, & impenetrabilitatem, cum alio reſpiceret, & eodem, ſi de Angelis, qui de facto ſunt, & materia de ſe corporea, & quantitatiua loquuntur, conſtat apud omnes ſcholasticos eſſe, neque eiſmodi materia conſtare, neque illam ad tertij alterius compositionem, vt compartem concernere, vt habemus vidimus, vnde ſit: neque eodem, alioſque illos poſſibiles ſpecie aliqua cum productis conuenientes, ea materia conſtare, illamve in materiam alterius compartem exigere naturæ ſua poſſe. Conſtant hæc illatione maniſeſta de indiſtincta eſſentiali conſtitutione Angelorum, qui de facto ſunt: quia de facto, ſine intrinſeca conſtitutione eſſentiali nihil poteſt abſolute exiſtere, alſque aperta contradictione: atqui Angeli, qui de facto exiſtunt, ſunt ſine intrinſeca eſſentiali conſtitutione ex materia ex ſe quantitatis, & corporea: Ergo Angeli, qui de facto ſunt, intrinſecam eſſentialem conſtitutionem, ex materia corporea, & quantitatiua habere non poſſunt: ſed neque illam poſſunt, vt compartem tertij alterius componendi concernere: Alioquin Angeli omnes contra naturalem ſuam exigentiam compartem illa priuati creati à Deo fuſſent, & conſiderarentur: quod etiam repugnat. Denique nullum Angelum poſſibilem in aliqua ex ſpeciebus productum, & de facto abſolute exiſtentium concernere corporea, & quantitatiua de ſe materia conſtitui eſſentialiter, illamve ad tertij alterius conſtitutionem poſſe concernere æqua euidencia demonſtratur, quia alias alterius ſpeciei ab omnibus, intra quæ producti, & de facto exiſtentes Angeli continentur, poſſibiles illos Angelos eſſe conueniret: Quod ſuppoſito conſuſionis (quæ de poſſibilitatibus intra ſpeciem aliquam ex productis procedit) maniſeſte contradicit. Hæc citra controuerſiam præmittenda indicaui: cum, vt, quæ diſputati ab ſcholasticis poſſunt, clare proponam: tum, ne in his etiam decidendis turpiter deinceps aberraretur conſueſce procedatur.

4. Ergo de materia de ſe, nec corporea, nec quantitatiua, ſed vel indiſtincta, & quæ ex ſua maiore corporea, vel ſpiritualem adiunctione ſpiritualem, vel potius corporea reddatur, vel de materia ſpiritualem agamus & de Angelis, qui de facto ſunt, iisque ad eorum ſpeciem aliquam pertinentibus, an materia alterutro, ex dictis continentibus, an incorporea conſtitui poſſent illamve concernere vt compartem? prima eſt difficultas. Secundo vero de Angelis ſpecierum aliarum, ex quibus da vero de Angelis ſpecierum aliarum, ex quibus nullus productus de facto eſt, cunctis eorum ſpecierum indiuiduis, ac ſubinde ſpeciebus totius intra puram poſſibilitatem reſoluſis: & de his quæ triplicem difficultas ſcorſum examinanda clariſſimis gratia venit pro triplici materiæ diuerſitate Prima an præfati Angeli poſſibiles materia de ſe

se corporea, & quantitatiua constare essentialiter possit? an saltem, illam, ut comparatam tertiæ alterius naturæ exigere sua? Secunda de eisdem Angelis, an materia indifferenti possent constitui, illamve, ut comparatam substantialem alterius tertiæ naturæ sua concenere? Ac de iisdem Angelis & materia de se incorporea, & spirituali. Porro, in quavis ex his difficultatibus propositis tam circa Angelos, qui de facto sunt, eorumque similibus, quam de Angelis pure possibilibus duplex difficultas continetur, ut ex cuiusque propositione patet. Prima de intrinseca, & essentiali constitutione Angelorum ex materia aliqua ex dictis. Secunda de naturali concernentia materiæ ab Angelis præfatis, quæ valde diuersæ difficultates sunt; atque ex diuersis valde principiis dicendæ. Prima quidem directe, & ad questionem de Angelorum simplicitate, & incompositione reali ex materia, & forma propositam spectat; secunda indirecte solum, & eius occasione disputatur. Vtramque vero seorsim proposui, & examinabo, ne aliorum mentibus caliginem, & capitibus grauedinem afferrem quam ex libris, quibus hæc omnia inuolueri, ac sine singulorum distinctione tractantur, sum passus. Eo igitur ordine quo difficultates propositæ sunt, vniuersumque examen seorsim aggrediamur.

5. In prima igitur difficultate circa Angelos, qui de facto sunt, & similes ex possibilibus reliquos prima sententia asserit, eos ex materia ex se incorporea, & indifferentem ad corporeitatem & spiritualitatem, & communi cum corporibus productis, siue celestibus, siue sublunariis, essentialiter constare: ut, iuxta huius, materiæ explicationem datam à forma productorum corporum corporeetur, (ut sic dicam) atque ad quantitatem, extensionem, & impenetrabilitatem localem determinetur: à forma vero spirituali intellectiva Angelica spiritualizetur, atque ad impenetrabilitatem determinetur; & incorporeitatem; unde Angelus vtraque parte sui spiritualis profus, & incorporeus iuxta dogma Catholicum euadat. Pro hac sententia stetit Avicenna libro fontis, contra quem S. Thomas, citat. quæst. 50. artic. 2. & si enim Bubalus noster articuli explicatione, & quæstio 1. dist. 1. censet Avicennam de materia de se quantitatiua (qualem corporum materiam omnem esse Bubalus, & sanctæ Thomæ supponunt) locum, & eo tantum sensu à sancto Thoma, impugnatum; sed tamen ex corpore articuli, ubi Avicennæ sententia refertur, constat oppositum; quamvis male; & ex falso principio inferat ex convenientia generica corporaliū cum spiritualibus substantiis materiam physice compositionis illis debere esse communem. Hanc sententiam ita confirmare ex instituto, admittit noster Quirous auctoritate, & ratione, disputatio. 77. secti. 2. ut, licet se eam non asserere demum profiteatur, sentire se tamen illam, nec dissimulare possit, nec velit; imo vero laudem ex tam singulari cogitatione speret. Probat ex Patribus pluribus, quos vel pro Angelorum corporeitate relatos supra explicauimus, vel pro eorum compositione, ex materia determinate spirituali à Recentioribus Scholasticis (præsertim Bubalo nostro, quæstio 1. difficult. 2. §. 1. versu ex qua doctrina, ac deinceps, & quæstio 2. §. 1.) inductos inferius explicabimus, confirmat etiam scholasticorum auctoritate ab eodem Bubalo ad illud, aliud suum institutum adductorum; & si (me iudice) pro neutro steterint ut de fere omnibus daret, citatur quippe Avicenna, 4. Metaphysica, cap. 2. scribens, *omne quod habet esse post non esse habere materiam*. Augustinus illis Exod. 12. confess. sub med. *Omne mutabile insinuare notitia nostra quandam informitatem, quæ formam capit*. Sed planè loquitur de materia logica, seu metaphysica: scilicet possibilitate præ-

cisua, siue, ut ab actualitate essendi præcendente, quæ à conceptu essentiali suo Deo competit soli: qui proinde esse potest non esse sui habere non potest, quare neque ex potentia, seu materia, & actu logicis constare, id solum ipsum contendit Alex. Alenf. 2. part. quæst. 20. numero 2. §. 1. ubi contra philosophos aliquot asserentes Angelos æque esse formas, siue materiæ, actusque puros, & simplices ac ipse Deus, ait, *materia, & forma constare nempe, ex eo quod est, & ex eo quo est*. Id est essentia, & existentia, ut S. Thom. num. 2. & scholastici loquuntur: id quod solum contra quosdam Philosophos contendit Richardus, in 2. disputatio. 3. artic. 1. quæstio 2. ait quippe: *se materiæ nomini non intelligere materiam talem corporum, sed omnem naturam possibilem, ex qua & alia natura magis actuali constituitur unum per essentiam*.

6. S. Bonavent. eadem d. part. 1. articulo 1. qu. 2. & alij pro hac sententia referuntur; qui tamen vii, & Alexander, materiam simpliciter Angelis negant expresse, eamque solum concedunt, quæ sit ratio mutabilitatis, non solum ad non esse, sed etiam secundum diuersas proprietates, & sit materia ad esse. Id est existentiam; quod ipsum est potentia logica, siue rei cuiusque possibilitas, & quæst. 2. ait: materiam, quam Angelis concedit, non habere idem esse quod materia corporum; habere tamen eandem essentiam id est; possibilitatem, seu potentiam logicam indifferentem ad esse, quo actu sit, vii materia, ad actum formæ, qua actuetur. Nam sensu huius existentie, eo ipso, quod eandem haberet essentiam cum materia corporum, non posset, non idem esse siue existentiam habere, ut patet; alioqui eadem essentia existeret, ac non existeret simul posset, quod ne bardus rusticus admitteret concordat Bonaventura, Augustino 12. confessionum citatur etiam pro hac sententia, Areolus, in 2. disp. 3. quæst. 1. artic. 3. §. Nunc secundo pono, qui caretis clarius compositionem ex Materia & forma in Angelis videtur admittere; at eandem cum materia corporum esse non admittit, sed negat: ac proinde exemplo compositionis ignis ex materia & forma suam hanc sententiam explicans ait: *sic in istis substantiis intellectualibus, & in anima (nostra) sunt vera substantia dua, quarum una est mere potentialis, & alia est mere actus*, nequit autem circa temeritatem, de graui, & si quis alius, acutissimè Theologo, Aureolo iudicari, quod animum rationalem nostrum ex materia nostrate, cum quatorum aliud (nempe hominem) substantialiter constituit, substantialiter intrinsece etiam contradictricè constitui censet; sed, ut summum materiam spirituali determinata, tam animum nostrum, quam Angelum constare. Hoc solum probabile supponit, dum oppositum probabilius asserit, Bubalus noster citato articulo 2. quæstio cit. 2. diff. vltim. §. primo qui ibidem de materia solum spirituali agit, nullibi vero de indifferente, ego verò pure potentialis substantia possibilitatem intelligi ab Aureolo iudico. Tum; quia in anima nostra potentiam materialem, seu materiam, spiritualemente adhuc, qua intrinsece constituitur; nemo somniavit; tum, quia materia omnis actu aliquid constituens entitatum actum existentie suæ in cententia Aureoli dicere: quare mere potentialis ab eo censeri dicere non potest. Pro hac etiam sententia citantur à Quirous citat. disp. 77. sect. 2. numero 13. Tarantasia, & Plotinus 4. Ennead. 2. cap. 5. dicens, *Profundum cuiusque rei esse materiam etiam in mundo intelligibili*; sed hoc materiam spiritualemente, ut summum in Angelis euincit, nec eos intrinsece substantialiter constituentem, sed solum accidentium spiritualium receptiuam, citat etiam Boetium, lib. de vnit. dicentem, *Angelum esse unum coniunctione materiæ, & formæ*, quem tamen sanctæ Thomas, relatus, numero primo, de possibilitate, seu potentia logica

logica pro materia, & existentia, seu esse pro forma bene, ac germane explicuit, citat. disput. 51. sect. 2. num. 18. Proclum. in element. proposit. 210. Aristotelis 11. Metaphysica textu 12. omne quod mouetur habere materiam, quibus consonat Augustin. 12. confess. cap. 17. & 19. scribens, omne mutabile insinuare notitia nostra quandam infirmitatem qua formam caput, sed hæc, nec eandem cum nostra materiam, nec qua Angelus constituitur euincit, sed qua accidentia, quibus immutetur, vel potentiam logicam essendi actus, vel secus, soli ergo nostro Quiros hæc conclusio, ex scholasticis attribit. d. 51. sed 2. n. 18. & si scholasticorum communi negatiue morem gerat, num. 19. & d. 77. sect. 2.

7. De Angelis ipsis, qui de facto sunt citati aliquot scholastici materia spiritali constare, atque intrinsecus constitui videntur docere; idque solum, ut summum, docuere maxime Aureolus, apud apereolum, in secundo disputat. 3. quæst. 1. articulo secundo, qua in re nulli, adhuc post concilij Lateranensis definitionem, censuræ subiacent. Siquidem utrumque, ac prorsus, & absolute spirituales Angeli permanent, ut ibi definitur. Cæterum cuiuscumque ex antiquis ea sententia sit, iam non antiqua solum apud scholasticos est, sed antiquata, ut ex citandis proposita nostra conclusione elarbit. De Angelis vero possibilibus diuersæ speciei, ab existentibus cunctis materia indifferenti constare intrinsecus, & substantialiter defendit Quiros, materia vero de se spiritali non solum ipse docet, sed Bubalus etiam citato quæsto secundo difficult. 2. §. primo Martinon. disputation. 36. de Angel. numero 23. Ariaga, disputation. 3. sect. 3. subsect. 2. imo, & integram compositionem admittit possibilem ex dictis subsecione prima. Pro qua Bubalus præter citatos in quæstione de facto citato etiam in difficultatis propositione, eos, qui Angelo de facto materia corporea constare docuerant: & merito, quidem, si illi materiam spirituales substantialiter compositionem recognoscere, & substantialis formæ spirituales, ut comparitis, respectiuam: de qua tamen, neque ut possibile cogitarunt, nisi forte, ut possibile negarent. Denique de eisdem Angelis possibilibus sententia esse posset corporea materia, organique corporeis ad sensationes corporeas nostris perfectiores, & plures nobilibus dispositis constare absolute posse, ita videtur censere Bubalus citato articulo secundo, quæstione secunda, §. primo asserens: non repugnare naturam intellectualem corpoream perfectius sensiuam, & intellectualem homine intellectualis natura est quod autem Angelus ille possibilis speciei à productis omnibus diuersa homine perfectior, cum quoad intellectum, tum quoad sensum corporeus absolute esset, sicut homo definitioni Concilij, de Angelorum absoluta incorporeitate, & spiritualitate non aduersaretur: ea quippe definitio de Angelis, qui à Deo producti sunt, & absolute existunt, solummodo in terminis, & de possibilibus, speciei alicuius, ex productis, eiusdem virtute, & illatione necessaria, ut diximus procedit; non autem de possibilibus speciei à productis diuersa, ad quæ consequentia legitima duci, ex ea definitione, non potest. Certe quoad intrinsecam substantialem Angelorum, tam, qui de facto sunt, quam omnium, qui absolute esse possunt, constitutionem, ex materia positiue, & determinate, corporea de se se, vel indifferenti, vel de se spiritali determinate præfata solum sententiæ affirmatiue hæcenus existere, nec video aliam esse posse, quæ ad earum aliquam non pertineat, si compositionem intrinsecam substantialem, ex materia asserat, ac subinde intrinsecam naturæ Angelicæ simplicitatem substantialem (de qua directe præfata, q. agitur) neget.

8. Quoad indirectum, quod huius occasione examinandum, hac etiam quæst. propositionem, an scilicet substantia intellectualis Angelica, aliqua, ex possibilibus speciei à productis diuersa, tamen in se substantialiter simplex, & composita intrinsecus expers, materiam, ex dictis aliquam natura sua possit concernere, ut compositum, cumque tertium substantiale aliquid constituat, ut anima rationalis, corpus, seu materiam corpoream concernit natura sua, cum qua constituit hominem? Triplex etiam pro materia triplici explicata, quæstio, & sententia, esse potest. Prima opinio asserit: posse materiam corpoream, positiue, & de se se, ut partem, ad tertij substantialis compositi constitutionem exigere, ut Bubalus, ubi proxime, & Quiros. Secunda opinio eiusdem Quiros, multo ipsi certior: asserit etiam de materia indifferenti, & de spiritali materia certissime, videtur asseritur, & his quidem motibus omnes negandi Angelis, qui de facto sunt & eorum similibus, pure tamen possibilibus, & pure possibilibus aliarum specierum simplicitatem videntur contineri, & asserendi compositionem.

CERTAMEN II.

Nostra sententia de Angelis qui sunt?

I. ANGELI qui de facto sunt materia eadem qua corpora constant, secundum se indifferentem, & indeterminatam, ad quantitatem, extensionem, & impenetrabilitatem, vel ad spiritualitatem, & penetrabilitatem, atque ab alterutra forma spiritali, vel corporea ad alterutram determinatam, substantialiter non constituuntur, est conclusio communis, & contra dissimulatum sensum nostri Quiros, apud quem, d. 51. sect. 1. num. 19. Sic censent. S. Thomas, 1. p. q. 10. artic. 2. cum suis Dominicans interpretibus, & nostris Soario, disput. 19. Metaphys. sectio. 14. & 1. de Angelis, c. 7. Bubalo, Ariaga, & Quiros ipso & Martinone supra Granado, composit. 7. disput. 2. ubi Patres recitat plures: est item Scotus, quodlib. 9. cum suis omnibus, Durandi in 1. d. 3. quæst. 1. cum asseclis, quamuis hi omnes non de materia indifferenti, & de se ad spiritualitatem permittit, sed de positiue de se spiritali (quod amplius infra est) loquantur. Probatur ex Dionysio 1. de celesti Hierarch. ubi Angelos, simplices summarios appellat, & cap. 1. spiritus formis carentes, cap. 15. simplicitatem celestium spirituum, prædicat, & extollit. Quem in hac materia communem Ecclesia Magistrum Patres omnes imitantur, & tota Theologia suscipit. Porro hæc testimonia Angelorum, qui de facto sunt compositionem non solum, ex materia communi, & indifferenti, sed etiam ex positiue, spiritali, & integram, (cuius Ariaga meminuit,) prorsus excludunt: sicut, & ratio iam subiicienda; quia, ut de facto compositio Angelorum, qui sunt, ex ea materia alteratur (est prædicato generico Angeli non repogues) (est prædicato generico Angeli non repogues) fundamentum aliquod esse debet, ut non temerarium, & irrationabiliter, atque improbabiler asseratur, nullum autem fundamentum adeo: ergo non, nisi temere, & irrationabiliter, ac improbabiler asseratur. Minor patet quia fundamentum cuiusmodi compositionis, ex materia communi cuiusmodi compositionis, est reuelatione an scriptura, vel communi Patrum consensu (qui potius præfata, vel communi Patrum consensu) in compositione ipsorum ex materia cuiusmodi, & simplicitate Angelorum extant, ut diximus, vel ex aliquo affectu, aut operatione Angelorum, quæ materia indigeat, nobisque reuelat, ex qua prout, eorum compositionem præfata assequi discursu possumus: nullum autem eorum effectuum, aut operationum nobis innotescere, qui cuiusmodi materia, & compositione indigeat.

ostendimus supra q. 1. ergo nullum est fundamentum à ratione compositionis substantialis Angelorum, qui sunt ex forma & eiusmodi materia; quare nec pure possibile est speciei eiusdem cum aliquo ex productis. Hæc sane ratio æqua vi compositionem substantialem eorumdem ex materia positive & determinate de se se spirituali imo & substantialem integram reffellit, ut dixi, & consideranti facile apparebit.

2 Sed contra hanc constitutionem intrinsecam, & essentialem Angelorum (qui de facto incorporei, prorsus & spirituales sunt ex Patribus, & fide, ut vidimus) ex materia eadem, ex qua corpora omnia componuntur arguo speciatim. Primo quia incorporeum idem atque immateriale & materiale idem omnino, atque corporeum apud Patres, concilia, & theologos hæcenus fuit: quod de materia ipsis nota, scilicet nostrate hæc & corioribus communi intellexerunt. Ergo Patrum, conciliorum, & Theologorum sententia, & intelligentia idem prorsus corporeum quod materia nostrate constat, & incorporeum, seu spirituale, quod materia eadē carens & nullam compositionem ex illa; quare Angel. compositione ex illa est contra eorū absolutam incorporeitatem, seu immaterialitatem atque spiritualitatem à Patribus concilijs, & Theologis dogmatice statuta; quæ ratio ne præcludunt easiones nostræ Quirous. d. 77. sect. 3. tota, quod scilicet materia cuius carentia incorporeum, cō immateriali ad conuenientiam dicitur, & cuius constitutione materiale cum corporeo apud Patres, concilia, Theologos, & Philosophos conuenitur, materia quanta, seu determinata, iam à forma, ad quantitatem non autem materia nostra secundū se; etenim, si determinationem ad quantitatem materiæ secundum se competere non censerent, perperam corpora, seu corporea absolute dicent materialia omnia, seu materia hæc nostra constantia; siquidem inde nec eorum determinationem ad quantitatem, quam ex materia per te non habent, significarent, quam corporis, seu corporei compositioni absolute talis, & materialis synonymis uocibus significare contendunt. Ergo Patres, concilia, Theologi & Philosophi omnes materiam nostram, qua corpora omnia constant corpoream de se & natura sua quantam, ac determinatam ad quantitatem esse docent ac sentiunt ac subinde Angeli, qui ea parte constant corporei ac materiales, non autē spirituales absolute contra Patres Theologos, sextam synodum, & concilium Lateranense erunt.

3 Nec S. Bonaventura in 2. d. 3. p. 1. q. 2. quod obijciunt quidquam fauet aduersarij solutioni: sumit enim materiam vel pro genere rerum specialium (quod materia metaphysica, & imitativa est) vel pro rerum possibilitate, ut ab existentia & esse actuali earum prescindit; alioquin non esset alia in spiritualibus, & alia in corporalibus, ut concludit, sed ipsa eadem in utrisque, ac rursum eadem materia exire posset esse formæ corporalis, & indire esse formæ spiritualis, & e contra, cum de se indifferens ad utramque sit, ex Dei naturali, ac non supernaturali libito & providentia alterutra forma ipsi possit adiangi. Quod tamen negat Bonaventura ibid. id quod amplius confirmatur in huius recentioris sententia asserentis igne inferni demones calefieri, torreri, atque igniri ratione materiæ huius ex qua calor intensissimus vi subiecto, connaturali quidem educatur & in quo recipitur. Peter enim intensus ille calor ut naturalis dispositio ad formam ignis illius; quare vel materia qua demon constat, formam Angeli naturaliter amittit contra S. Bonaventuram vel sub duplici forma substantiali, & adæquata, contra totam Philosophiam, simul, nec semel, sed tota à parte post æternitate erit. Nec refert calefactionem, & ignitionem illam esse de virtute obedientialis non naturalis ignis illius ut enim mittam virtutem actiue obedientialem rerum (ubi inchoata, & partialis virtus principij naturalis essentialiter requiritur, insufficientis tamen ad effectum supernaturalem, non adeo) semper mihi commentitiam fuisse: in re vero presente multo asseritur liberis: etenim in igne inferni adæquata virtus ad calefactionem, & torram dæmonum est atque in materia, qua Angeli constant naturalis adæquata virtus receptiva, &eductiva, eius effectus in ipsa & ex ipsa, debitaque approximatio, imo penetratio agentis cum passio vnde ergo eius actionis, & receptionis ab igne inferni supernaturalitas, ad quam su-

Christoph. de Ortega, de Deo Vno. Tomus II.

pernaturali & obedientiali virtute sit opus? dices: quia materiæ illi secundū se, ac præcise, qua formæ Angelicæ subest atque ex parte actus primi ipsi & vñioni præcedit, quantitas deficit, ac extensio: contra tamen, quia eidem ut formæ corporeæ præcedit quantitas, & extensio deficiunt cum per te non solum ipsæ, sed ad ipsas determinationem, à forma corporeæ afferantur: & tamen naturaliter prorsus nullo virtutis supernaturalis, aut obedientialis interuentu ex ea materia educuntur, & in ipsam inducuntur formæ corporeæ: ergo & in materiam demum absque virtute supernaturali, & obedientiali vñio, & calefactio corporea, ex eadē materia educitur & in eand. inducitur, & si determinationem huius ad quantitatem & ex parte actus primi non supponat, sed afferat, ut reliquæ formæ substantiales, & accidentales ad illas.

4 Arguo secundo determinatio physica ad quantitatem, partium extensionem, & localem impenetrabilitatem competit materiæ corporum, & nostrati de se se ac suapte natura, non autem à forma; ergo non est de se se indifferens ad illas, vel exclusionem quantitatis, & corporeitatis ac subinde, nec ad corpus, seu substantiam corpoream, vel spiritum, seu spiritualement substantiam Angelorum existentium absolute tales constituendas. Probatur antecedens, quia quidquid, aliquid naturaliter, comitatur & indefectibiliter, subsequitur vñvis & sub qualibet forma & circumstantijs variatis, illud aliquid ipsius naturam de se se determinatam, uti eius physica, & naturalis passio consequitur; atqui quantitas, extensio, & impenetrabilitas partium materiæ nostratis ipsam comitatur naturaliter, & indefectibiliter subsequitur, vñvis, & sub qualibet forma, & circumstantijs variatis: ergo quantitas &c. nostræ materiæ determinatione de se se ad ipsas uti eius physica, & connaturales passionem consequuntur. Maior est fixum axioma ad passionem rerum physicas, & connaturales certo, & infallibiliter indagandas, & inferendas. Minor experientia ipsa evidens est: consequentia legitima. Dices maiorem esse certam in formæ, quæ variantur omnes tales sint quæ de se ad quantitatem v.g. possint determinare, sed quidvis aliud, quod comitari illud aliquid, seu materiam, ad id quod semper ipsam comitari experimur est, cum formæ omnes, quas in materia nostra variari experimur, corporeæ sint, ac subinde ad quantitatem &c. de se se determinatæ ac determinantes, argumentum non tenere, ceterum solutio hæc axioma, & principium illud pro maiore positum euacuat: cum eadem facilitate non ex fixo & determinato, quod semper cum alio naturaliter & indefectibiliter coniungitur hoc aliud ipsi conuenire & obuenire, sed ex alijs extrinsecis quæ quisque velit aduenire possit quisque comminisci: ac proinde principium totum & vñicum indagandi ac deprehendendi naturales & physicas rerū passionem tua hac solutione evertitur: imo naturales rerum passionem omnes eliminantur cum enim ea quibus naturaliter accidentia illa inducuntur (v.g. quantitas & extensio) non vñum aliquid sed plura sint (v.g. formæ plures quæ in materia nostra variantur) nullius passio naturalis, & physica illæ erunt, nulliusque compositi corporei ex illa formis cum sint plurius, & omnium physica accidentia: esto passionem metaphysicæ genericæ gradus substantiæ corporeæ sint, quia in omnibus eius speciebus inueniuntur. Præterea: quæ determinationem, à formis corporeis naturalem & primariam ad quantitatem provenire jam reffellit, hæc etiam solutionem rejiciunt.

5 Id igitur probo tertio hoc argumeto ut determinatio hæc à forma sit, debet forma corporea esse: atqui solum forma corporea est & demonstratur quod à materia nostra educatur atque in ea recipitur: ergo inde forma corporea trahit corporeitatem: ergo pro priori ad formæ corporeæ educationem ratio corporeitatis in materia nostra est, quam proinde ratione educationis ex ipsa formæ omnes corporeæ sapiunt, & trahunt. Minor (præterquam à philosophiæ ortu Philosophorum omnium est & Theologorum etiam, qui inde rationalis nostri animi absolutam incorporeitatem, & spiritualitatem intrinsecam probant; quia ex materia nostra, cui vñitur non educitur), vel inde satis contra aduersarios euincitur, quia nil aliud assignare poterunt, vnde formæ illæ corporeæ sint: ac verosimiliter probentur: consequentia vero reliquæ legitimæ sunt. Pergo inde, atqui ratio corporei est determinatio ad quantitatem: ergo

f hæc

2. Secunda conclusio. Nullus Angelus cuiusvis speciei ex pure possibilibus, ex materia nostre corporeæ constitui substantialiter potest, ita Durand. in 2. d. 3. quæst. 1. & videtur sententia S. Thom. qui sæpe ex Angelis intellectione, seu intellectibilitate cum incorporeum esse probat. Est item Buhali nostri ad quæst. 50. 1. p. 2. q. 2. § 1. Probationibus aliis hanc nostram præmitto proxime pro prima conclusione productæ affirmem: etenim Angelus, cuiuscumque speciei sit, debet sub genere supremo substantiæ spiritualis intellectus totalis, constitui, ut vidimus: atqui substantia illa intellectualis potentia vitali intellectuali actiua, ut forma, & materia corporea substantialiter essentialiter constituta substantia totalis esset non autem absolute spiritualis, sed corporea: ut homo anima spirituali & materia corporea constans: ergo non esset sub genere supremo Angelorum, sed hominum, ac proinde non esset Angelus, sed homo nobis (quo volueris gradu) perfectior: quare, & Angelus, ut asseris & non Angelus, ut hoc argumento demonstratur, manifesta contradictione foret. Hinc constat Angelum nullum esse posse viuentem, ultra intellectuale, sensitiuum etiam, alioqui materia corporea, & organizata egeret, ac proinde sub genere hominis, & viuentis corporei, non autem spiritualis collocaretur. Hinc scriptura Angelos intelligentes solum substantias esse nos docuit: unde Philosophi & Theologi ex ipsis genios, & intelligentias Angelos omnes vocant: quia eorum vitalis operatio sola intellectio est; animas vero nostras, & si spirituales, & intellectus principia sunt, quia tamen sunt etiam sensationum corporearum principia, intelligentiarum nomine eas absolute non donarunt. Atque hinc lucem, & firmitatem accipit aliorum probatio, quam aliqui censent à demonstratione deficere, nos autem demonstrationem iudicamus, qu. 1. cert. 5. & nunc etiam iudicamus, & enim nulla viuentis, & pure intelligentis, seu intellectiua substantia: vel pura intelligentis, constare corporea materia absolute potest: siqui dem principium vitale ipsius, eo solum materiam corpoream, cum qua constituit viuentem requirit, quia eius partibus, & membris ad vitalem aliquam suam operationem, seu vitæ exercitium, ut instrumentis egeat, id quod se & experientia in omnibus constanti & indefectibili patet, & ratione naturali certissimum est: quidquid enim essentia sua actiuum est propter operationem suam, ut finem est: ac proinde ex fine operationis suæ, quidquid ei essentialiter, & necessario conueniat, ut ex primo principio demonstrandum est, ut de prædictis diximus in logicis, & metaphysicis. Unde Arist. 2. Physicor. text. 9. i. materiam in composito propter formam esse docuit, & hanc propter operationes suas, quemadmodum in artefactis omnibus instrumentis, materia apta formæ & operationi conueniens fore demonstratur, atque Serræ exemplo, quæ ferro, & dentibus ad scissionem necessariis constare debet: quia scissio eius finis est: quare in practicis, & actiuis, quibusque finem operationis principium æque, ac rei definitionem, in speculatiuis, esse his docuit, & finis cuius gratia, & qui principium est definitione. Hinc 1. de partib. animal. c. 3. ad rem nostram, pressius ait. Cum autem omne instrumentum rei alicuius gratia sit, & partes corporis, gratia alicuius esse videamus: id autem ipsum esse alicuius gratia non, nisi pro aliqua actione sit: patet iam totum etiam corpus constare alicuius gratia actionis plenioris. Exemploque Serræ ibi etiam memorato concludit, quapropter corpus totum anima gratia conditum est, & membra efficiuntur gratia constant, & munera ad quæ singula accommodantur. Principium hoc sæpe alias statuit Arist. & S. Th. 1. p. q. 91. a. 3.

3. Eo vero statuto demonstratur conclusio. Nullum principium actiuum vitale potest natura sua corpoream materiam requirere, nec viuentem illam ex illo, & materia corporea constare, nisi ea, cuiusque organo, ut instrumentis ad vitalem eliciendam operationem simpliciter egeat, vel saltem ad melius exercendam iuuetur: atqui principium vitale, & viuentis pure intellectiuum (quale substantia Angelica est) nequit materia corporeæ, cuiusque organo ad vitam suam vitalem operationem simpliciter egere, neque ad eam melius exercendam eis iuari: ergo substantia pure intellectiua

(qualis Angelus omnis est, ut vidimus) nec materia corporea, nec forma, quæ principium vitale sit & materia egeat constitui substantialiter potest. Minor, quoad non indigentiam probatur: quia potentia, & viuentis pure, ac solum intellectiui vitalis omnis operatio est intellectio, atqui intellectio, qua talis, nec corpore, nec organo corporeis eget, ut eliciatur: ergo nec potentia vitalis pure intellectiua viuentis pure intellectualem eget materia corporea, cuiusve organo ad illam vitamve operationem vitalem exercendam. Dicet intellectio nostra pro hoc statu, tamen intellectio sit corpore cuiusque organo eget, ut eliciatur. Ceterum, id ratione intellectus intellectio non habet; & qua intellectio est, sed ratione intellectus pro hoc statu immersionis, in corpus, & qua sentiendi principium est, & nisi corpore, cuiusque organo adiuta sensationes, cum externas, tum internas, seu phantasmata eliceret ipsa, & homo ipsa, & corpore essentialiter constans, minime potest: immo, neque intellectum potest eliceret, nisi phantasmatis pro hoc statu iuuetur, serueturque ordo præsentionis omnium, quæ deuenire ad intellectum possunt: quæ omnia pure, & solum intellectiua substantiæ repugnant, quæ nec sentire corpore potest, neque sensatione vlla, organo corporeis ad intellectum egere: alioqui, non pure intellectiua substantia esset, quod autem eiusmodi substantia pure intellectiua, nequeat corpore, cuiusque organo ad intellectum iuari, imo vero debere impediri diximus qu. 1. cert. 5. estque manifestum.

4. Eo enim solum iuare ad intellectum organa corporea possent, ut species rerum præsentiarum ad intellectum transmitterentur, vel phantasmatis ille ad intellectum iuaretur. Id autem intellectus tarditati, obscuritati, & imperfecti, solummodo inserviret, ut in nobis experimur, quod non iuare quidem, sed impedire illam potius est: implicat autem principium aliquod operationis, eius exercendæ impedimentum natura sua exigere: & si illud aliunde pati possit. Ex quibus euidenter constat repugnare substantiam pure intellectiuam, quæ corpus, ut comparetem suæ operationis eliciendæ, vel sui constitutiui natura sua requirit: cum autem ad constituendum aliquid, ut partem formalem, seu principium, quo actiuum cum alio, ut comparte materiali, seu principio, quod operationis, oporteat formalem partem, naturam, & essentia sua exigere comparte materialem implicat potentiam, siue principium substantiale formale pure intellectiuum, cum materia corporea viuentis aliquod pure intellectiuum, adhuc diuinitus componere: cum ex his, quæ partes natura sua non sunt, nec se, & tractus & potentia inuicem habent vnum aliquid, substantia, licet, & essentialiter, diuinitus adhuc fieri nequeat, quia est in terminis ipsis contradictio. Inde etiam aliorum casus præcluditur, quod: & si ad operationem intellectus exercendam principium illius vitale actiuum substantiæ eius pure, intellectiua materia corporea opus non habeat, nec illam exigat natura sua: alit ad essendum in se connaturaliter illam posse exigere: etenim ut vidimus, ea solum ad statum connaturalem essendi principium actiuum de se, & natura sua requirit, quo eget ad suam operationem exercendam: de eis quippe verum, & expressum in terminis ab Arist. vulgare illud axioma est, esse est propter operari, ita enim ait 1. de celo text. 17. unumquodque, quorum est opus, est gratia operis, quod ut axioma tradit etiam S. Thom. 1. p. q. 65. a. 2. q. 105. a. 5. Nec animi rationalis connaturalis status, cum corpore esset, si solius intellectus non autem materialium sensationum principium foret.

5. Tamen quæstiones de absoluta rerum repugnantia, vel possibilitate, ubi nihil ex ijs, quæ nouimus pro alterutra parte videtur reperiri, difficilis ingreditur, quia diuindandum potius, in eis definiendis, quam discurrendum sit, atque de compositione substantiæ Angelis alicuius possibilis, ex materia spirituali, vel opposita simplicitate, eo etiam genere Angelis omnibus necessaria (quod solum examinandum restat) quæstio ex illis esse videatur; re tamen vera ex naturalibus, nobisque notis principiis definiti absolute potest. Dico igitur

quirit; ergo Angeli substantiale principium intellectus
vitalis, longe in genere vitalis, & intelligens
anima nostra perfectius, identice etiam physice prin-
cipium receptivum suæ intelligentiæ esse, quia
sua materia spiritali physice diversa egeret,
non ad intelligentiæ receptionem receptura
esset legitima. Sed inquires. Animus Beatorum corpi-
bus administrandas species sensatas pro rerum in-
sensatione neque, v. hanc recipitur; opus est neque ali-
mento; & tamen cum ea, per potentia illius, v. ad
homines Beatos æternè componere; in quibus ve-
majoris, & argumenti robur, infingitur; ceterum
sensationibus perfectissimis Beatorum recipiendis, non
etiam pro eo statu corpi inferius, & f. ministranda
speciebz sensatis non inferiatur, quia Beatorum flatus,
& felicitati propriæ rerum ab ipsis cognoscendis
Species debentur.

[illegible]

per successum qualitatum contrariarum alteratione fieri oportet, ut animadvertit Bubalus, primo loco, ver-
su *At dicit aliquis.*

8. Certe cum materiam primam spirituales, ex qua substantia spiritualis pure intellectiva constet, impossibilem absolute ostendimus ratione prima: an eiusmodi materia physice divisibilis, sit disputare otiosum, ac vitiosum esset, cum sit de non supponente subiecto, quæstio immo & primæ materiæ spiritualis possibilitate permixta operæ inutilis disputatio, nullo Theologia vel Philosophiæ esse ex visu posset; tamen de eo multum Recentiores, & Arriaga noster citat d. 3. sect. 4. digladiantur, atque hic affirmatiue resol-
uat: cum ob infirmam negantium aliorum principia, tum ob instantias quasdam de organicis partibus ani-
malium per contrariarum qualitatum dispositionem diversam petitas, quæ in partibus materiæ spiritualis formæ angelicæ, locum habere non possunt nisi An-
gelos corruptibiles contra dogma Theologicum ad-
mittat, & si dispositio illa contrariarum qualitatum spiritualium, & quantum, ne cogitandum quidem principium habemus, dispositio admittatur. Si enim homogeneæ, & substantialiter, & accidentaliter partes illæ omnes, tam materiæ, quam formæ, quam com-
positæ integraliter illius substantiæ puræ intellectivæ, siue Angelis sint, earum quævis, & actiua, & recep-
tiua intellectus indiuisibilis erit: quare alteram altera indigere ad illam vltimo modo excedendam, & alterius confortium natura exigere sua illud admittit, quare cum illo integraliter componere, repugnat. Hæc de otiosa, & inutili prorsus, quæstione satis, cuius negotiæ resolutionis, & fundamento, ita proposito, nihil Arriaga, instantiæ, & argutiæ efficiunt, quas obinde, & præ tædio, referre, & refellere omitimus. Concludimusque, ex dictis omnimodam Angelorum omnium physicam tam essentialiam, quam integram substantialem simplicitatem.

CERTAMEN IV.

Obiectionibus occurrunt.

1. Contra primam conclusionem de incompatibilitate Angelorum ex materia noster ad spiritua-
litatem, & corporeitatem indifferentem, & indeterminatam de se à nobis datam, cert. 2. num. 1. opponitur Augus-
tini apud Aureol. 13. Confess. c. 8. ad id, in principio crea-
uit Deus calum & terram referens inter quinque expo-
sitiones, quas veras vocat, eamque terræ nomine ma-
teriam, ex qua omnis visibilis, & inuisibilis creatum fieret intelligi: ac proinde materiam corporeis, &
Angelis confer communem, & lib. de mirabilib. sa-
cræ scripturæ, ait, Ex informi materia, quam ipse
Deus prius ex nihilo condidit cunctarum visibilibus, &
inuisibilibus verum, hoc est sensibilem, & insensibilem,
intellectualem, & in intellectuarentium, species
multiformes diuisit. Hæc conclusio præfata in pri-
mis aduertitur, si Augustini sint: verum locus pri-
mus, ex lib. citat. confessionum relatus nullatenus
extat, ut Bubalus obseruat difficult. vltima §. 3.
versu, ad 2. Aureol. non ibi solum, sed nullibi ope-
rum Augustini, eam sententiam inueniens, cum
eam sedulo inquireret locus, ex capite 1. de mira-
bilibus sacre scripturæ t. 3. operum Augustini extat
quidem, sed liber ille Augustini, non est, ut
obseruauit iam pridem S. Thom. 3. p. q. 45. articu-
lo 1. ad 2. atque in lib. 2. capite 4. ubi de cyclis agit,
constat eius auctorem post annum Dom. sexcentissi-
mum Vixisse; vita scilicet, iam sancto Augustino
pluraque mirabilia, quam probabilia asseruisse, ut
Bubalus aduertit: quare expositionibus Angelici Do-
ctoris & Capreoliad 1. locum opus non est, cum ex-
ter certe 12. confess. cap. 7. per cælum naturam An-
gelicam interpretatur (ut tropice potest) non histo-
rialiter, ut à Mose refertur: ibi autem nusquam asse-
rit cælum sic intellecto, materiam cum terra, seu corpori-

bus cunctis terrestribus communem esse, sed solum
terræ nomine materiam informem intelligit, ex qua
Corpora omnia fierent, non Angeli, qui creatorum
in principio pars altera, & scorsim creata: & primo
de genesi contra manichæos. c. 7. ait informem illam
materiam quam de nihilo Deus fecit, cælum corporeum
& terram esse ibi appellatam, non quia esset iam sed quia
esse vtrumque poterat; fors igitur Aureolus aliquid, ex
prima interpretatione cæli pro Angelis & secunda cæli
corporei, & terræ, pro materia informi, potenteque
esse vtrumque assumens, & assuens sententiam ab Au-
gustino alienissimam, tanquam Augustinianam compe-
git, interim nil, hic de materia informi initio à Deo
creata iuxta Augustini interpretationes hæc dicendum
est; quauis informitas illa materiæ, non formæ sub-
stantialis proprie ab Augustino intellecta sed aliarum
formarum, & rerum, quæ ex ipsa ornaretur, florum,
turbarum, fructuum, & animalium, & quibus luce ac-
cedente visibilis redderetur & spectabilis, ut statim di-
citur. Terra enim erat inanis, & vacua, & versibus
reliquis explicatur. Nec magis extat sententia hæc apud
Augustinum. 12. confess. c. 18. & 20. ex quibus refertur à
Quitos. cum. cap. 18. de re hac, quod, vel assonet,
nihil: cap. vero. 20. refert sententias omnes, seu inter-
pretationes, quas non improbat solum.

Inter eas primo loco illam de cælo pro Angelis in-
tellecto: deinceps vero varias, cæli, & terræ corpo-
reorum interpretationes recenset. Nam secundo loco
refert asserentes cæli, & terræ nomine mundum totum
Corporeum suis omnibus speciebus, tam cælestibus,
quam sublanaribus constitutum, & ornatum intelligen-
terio loco intelligentes. Informem materiam Crea-
turæ spiritualis & corporalis, Vnde ab aduersariis as-
ferri potest, sed eis non prodest in primis enim non
ait variusque creaturæ esse materiam eandem, ut ad-
uersarij docent. Secundo cum interpretationis illius
cæli pro Angelis, & spiritualibus substantijs, ut di-
uerse primo loco relata, in hac alia non meminerit,
spiritualem creaturam hominem, qui spiritualis,
ex parte, ac non in totum corporeus est, sicut cor-
poræ reliqua, intelligit, non Angelum, & ex quarta
aliorum illico relata interpretatione: id est infor-
mem materiam creaturæ corporalis, ubi consuevit
ad hoc erat calum, & terra, qua nunc iam distin-
cta, atque formata, in illius mundi mole sentimus,
& quinta, & postrema, id est fecit Deus calum, &
terram, unde formata nunc eminent & apparent cum
omnibus, qua in eis sunt. Quibus informis illa
materia corporum, pure talium, cælestium, &
sublanarum, & respectu suarum specialium for-
marum dicitur. Tertio, materiæ informis nomine
non intelligere, Augustinum materiam constare ex,
c. proxime antecedente. 19. ubi ait & verum est,
quod emne mutabile insinuat, notitia nostra quan-
dam informitatem, qua formam capie, & qua
mutatur, & vertitur. Versio autem idem, quod
conuersio ex vno in aliud est, quod materiæ pu-
ræ non competit, sed informata, seu com-
posito, quod conuertitur in aliud nouæ formæ in-
ductione. Ac versus finem, Verum est omnium for-
matorum, nihil esse informi vicinior quam terram,
& Abissum. Eoque sensu materiam informem cæli,
& terræ nomine significant iuxta aliquos intelligen-
dus est dixisse, ex quibus omnia corpora tam cæ-
lestia, quam sublanaria, non tanquam ex mate-
ria informi, sed tanquam ex elementis mixta per-
fectionibus formis succedentibus Coagmentarentur,
Ac demum his, & sequentibus capitibus, non
ex propria sententia, sed aliorum, veras eas omnes
interpretationes ait, ac proinde eas solam non impro-
bat, quin approbet, ut dixi.

3. A ratione nihil asserit Quitos pro aduersa senten-
tia firmam, & si plurima moueat, & ad tædium incu-
let. cit. d. 77. sect. 2. & 3. Primum possibilitatem materiæ
nostræ de se indifferentis ad corporeitatem, & spiritua-
litatem, pro formarum diuersitate supponit: Vt de
materiæ eadem indifferenti, ad corruptibilitatem in sub-
lanaribus, & incorruptibilitatem in cælestibus pro for-
marum diuersitate asseritur: inde vero male infert dari
de facto: nam etsi, eo admissio Angelos absolute corpo-

positæ spiritualitatis, in linea sua directa, vel indirecta prædicamentali esse potest, & si possit dari aliquod prædicatum genericum metaphysice abstrahens, ab utroque ergo prædicatum corporeitatis, vel spiritualitatis de essentia materie est, quia ea physice indifferens & abstrahens ab utroque esse possit, putare potentia physica ad utrumvis.

6. Antecedens probatur: nam prædicata corporeitatis & spiritualitatis, alterum alteri contradicit, ac proinde nequit dari in eute aliquod determinatio in se, siue partiali siue totali in sua determinata specie constituto ad æquale physica ab utroque abstractio & indeterminatio, imò nec metaphysica. Confirmatur quia inde solum in speciebus entium totalium recte linea prædicamentalis, nequit dari species entis adæquate, & ultimo constituta indeterminata, ac indifferens de se physice, aut metaphysice ad corporeitatem, vel spiritualitatem, sed alteri necessario includens. Vnde patet solutio ad instantiam multoties ab hoc recentiore inculcatam & repetitam de indifferencia materie physica etiam ad corruptibilem formam in sublimitatibus & incorruptibilem in coelis: corruptibilitas enim forme, seu compositi ex ipsa resultantis, vel opposita incorruptibilitas à formis hanc, vel illam qualitatem dispositionem ad sui reductionem, vel inductionem in materiam natura sua exigentibus prouenit. Cum autem nullam determinatam, ex eis formis, vel dispositionibus materia requirit, imò vero indifferenter, quantum ex parte sua est, omnes respiciat potest ad corruptibiles vel incorruptibiles indifferens & indeterminata de se, & natura sua physice esse ac subinde ad ipsam, & compositum suorum corruptibilitatem, vel incorruptibilitatem: imò de se ad alterum, ex his determinatam esse eius essentia physice ac metaphysice repugnat secus autem ad corporeitatem, vel spiritualitatem determinatio, quæ physice forme, ad quas ipsa indifferens, & pura potentia solum modo est minime sunt, sed intrinseca entis cuiusque, seu completi, siue incompleti, in sua atomi specie constituti, & essentialia prædicata. Accedunt contra huius materie indifferens, & ad corporeitatem, vel ad incorporeitatem à formis determinanda possibilitatem, ea omnia, quæ diximus cert. 2. ostendentes corporeitatem materiam debere ex parte actus primi ad sui coniunctionem à formis corporeis supponi: quod ipsum de formis spiritualibus simili discursu euincitur, si spiritualis determinata materia respectu forme & compositi substantialis admittatur, possibilis. Denique inde omnes doctores formarum substantialium, vel accidentium corporeitatem vel spiritualitatem venati habentur sunt, ac definiunt, si subiectum seu materiam receptionis, & eductionis earum corpoream, vel contra spirituales inueniant: tantum abest, ut materia, & subiectum à formis corporeitatem vel contra spiritualitatem in sensu sapientium omnium communi trahere possit. Ac hoc ipsum rationis & nature instinctu, quam longa ratiocinatione inditum cunctis principium, quod spiritualis forma spirituale eductionis, & receptionis subiectum, corporalis vero corporeum natura exigit sua in tam singularem, & exoticam opinionem recentiore istum egit, ne corporei cruciatus demonum subiectum spirituale designaretur: tamen ex communi & statuto, atque à natura fere ipsa inditum principio teneri potius deberet ne in tam absonam exoticamque sententiam abiret.

7. Sed eius materie possibilitate absoluta admitta, non statim indifferens eius materie ad omnes formas cum spirituales, tum corporeas esse oportebit, si aliquæ sint, quæ natura sua materiam vel determinate corpoream, ut animus rationalis noster omnium sententia, vel determinate spirituale natura sua, requirit siquidem (ut dixi) ex eo quod ad aliquas solum formas corporeas, & spirituales detur materia indifferens illis corporizanda, his vero spiritualizanda, talis materie possibilitas absolute salatur: quare non statim probatur materie huius possibilitis indifferens & indeterminatam ad corporeitatem, vel spiritualitatem à formis determinandam esse respectu substantiæ spiritualis pure intellectiue Angelicæ (quam formam esse nunc permitto, & materiam aliquam natura sua concernere) quæ materiam spiritualem determinate potius requirit quam indifferenter, deberet, iuxta intellectiōis, cuius solum principium substantiale actuum est, naturam. Denique, cum cert. 2.

& 3. ostenderimus principium substantiale pure intellectiue, nec materiam ullam, adhuc spiritualement, nedum indifferenter, natura sua, ut compatem concernere, nec formam esse posse, sed substantiam totalem essentialiter esse: & si materia hæc ea sua indifferens respectu omniū formarum spiritualium possibilis admittatur, respectu substantiæ spiritualis pure intellectiue Angelicæ possibile esse non probatur: imò vero idalem esse respectu illius repugnare demonstratur.

CERTAMEN V

Auerrois & Aureoli Argumenta reiecta.

1. **E** Postremo hoc aperta datur solutio Argumentorum pro compositione de facto, ex materia determinate spirituali Angelorum qui sunt, vel possibili saltem in Angelis aliarum specierum pure possibilibus. Siquidem commune Angelis cunctis, & essentialiter prædicatum est substantiæ spiritualis pure intellectiue cui, ut cert. 3. n. 5. vidimus formam, ac materiam etiam determinate spiritualement, ut compatem concernere repugnat, nuperque etiam dicebamus. Restant solum diluenda argumenta Aureoli, (si in Aureoli sententijs & rationibus referendis ea Capreolo plena fit adhibenda fides) apud Capreolum in 2. d. 3. q. 1. 2. 2. contra primam conclusionem: quibus necessario omnem substantiam intellectiue etiam ratione intellectiōis materia ac principio substantiæ actiue intellectiue diuerso egerere contendit: eaq. Deo forma esse reputat, ut compositionem animi rationalis nostri ex materia necessariam, ut possit intelligere conuincere censet: & euincunt quidem, si habeant in Angelis robur; sed inde posset de eorum firmitate merito ac prudenter dubitare, fallaciamque indagare, ac detegere, ne rem adeo exoticam cogere tur admittere. Multa quidem, & proluxa apud Capreolum sunt eius fundamenta ad pauciora breuiora, & clariora capita à nostro Bubalo redacta citato art. 2. quæstio. 2. difficult. vltima ante §. primum, ad duo nempe. Primum ab autoritate Aug. ex 13. confessi, cap. 8. iam à nobis supra reiecta n. 1. & 2. secundum à ratione ducta, præsertim ex varijs Aristotelis axiomatibus iuxta Auerrois ad ea loca interpretationes ex suo sensu, discursibus, & audacia in eis tendendis, & linguæ Græcæ imperitia text. 27. pag. 38. col. 1. & quam ex Aristotelis mente non semel adhibitas (ut obseruat eruditè Theophilus Zimara. 1. de Anima textu 43. pag. 51. col. 2. init. & 3. de Anima textu 20. pag. 331. col. 1. & text. 29. pag. 350. & 2. de Anima textu 13. pag. 223. col. 1.) ponitur propterea illud axioma falso tanquam Aristotelicum ab Auerro ad 3. de Anima text. 4. q. 5. intellectus recipiens denudatum debet esse natura recepti. Ac proinde in anima potentia intellectiua re, & natura à receptiua intellectiōis, & obiecto diuersa esse debet (quod Aureolus assumit, & clarius, quam eius argumento concluderetur, ut patebit) siquidem potentia ipsa intellectiua, etiam obiectum intelligendum est, nec textu 14. tabula nuda, & rasa in qua nihil depictum, dicitur eo sensu.

2. Atque eo sensu non tradi constat aperte ita enim habet textu 4. lib. 3. de anima. *Necesse est, quoniam omnia intelligit immixtum esse. sicut dicit Anaxagoras ut cognoscat; nam alienum iuxta apparet prohibet & obstruit.* Impermixtionem autem hanc cum corporeis rebus intelligi & asseri ab Aristotele constat: quia eam solum negauit Anaxagoras cui ipse consentit ut constat ex 1. de Anima textu 31. & 34. & ex textu 6. eiusdem lib. 3. ubi: *quare nec corpori ipsum permixtum, esse rationi consentaneum est qualis enim quidam fieret: nempe calidus, aut frigidus, ac propterea instrumentum ali-quod seu organum esset, ac proinde obiecta omnia, ita ut ipse esset affectus videret, Nunc autem nullum: quia omnia cognoscendum est capax; non autem omnia posset cognoscere, si corpori, ac subinde eius qualitatibus esset immixtum: quia, qualitas corporea, qua esset imbutus, reliqua cognoscei prohiberet, & obstrueret: ut linguæ ægri amarabili infectæ nihil non amarum gustu percipitur, pupilla, vase vitreum per-quæ*

quæ visus species transeunt, si colore aliquo suffusa sint, eodem colore obiecta omnia videri faciunt, ac nusquam coloris alterius. Nusquam ergo Aristoteles docet ali- quem corpore immixtum, & denudatum esse debere intellectum, vel quancumque substantiam, & facultatem intellectuum ut omnia possit cognoscere; quare ut natura spiritualis obiecti denudata sit oportere ut spiri- tualiter intelligat non Aristotelis dogma, sed indu- cta Averrois aberrantis propositio est.

Id ex eius, & Aureoli sententia, quam impugna- mus euincitur: Nam & materia ipsa quam animo spi- rituali, seu substantiæ intellectus adiungi volunt, spiritualis natura sua est, & obiectum etiam intelli- gibile, non minus quam intellectiva activa substantia: cum autem materia illa spiritualis subiectum, cum fa- cultatis eius, tum specierum intelligibilium obiecto- rum, tum intellectus ipsius horum sententia foiet, ac subinde magis quam activa intellectus substantia organo corporeo potentiarum sensibilibus assimilaretur, magis multo ad obiecta reliqua percipienda impedi- ret, & obstrueret iuxta Aristotelis doctrinam, si natura ipsa obiecti intelligibilis spiritualis immixtum, & denuda- tum intellectum esse oporteret, quam ipsa intellectu- rum facultas eiusmodi natura non denudata: unde constat illud Aristotelis ibidem *et similiter se habere sicut sen- sitivum, ad sensibilia, sic intellectum ad intelligibilia* non quoad denudationem intellectus à natura omnis intelligibilis, sicut sensitivum à natura omnis sensi- bilis dictum esse: maxime cum text. 15. dicat *et ipse etiam intellectus intelligibilis est sicut ipsa intelli- gibilia*: nec se ipso denudandum, ut possit intelligere, alicui, nisi stupidissimo, qui aperta contradictione non tangatur, venire in mentem possit, similitudo ergo ibi ab Aristotele notata inter intellectum, ad intelli- gibilia, & sensum ad sensibilia, in eo non est; sed in eo, ut utraque facultas potentia solum sua obiecta sit, quia ea percipiendi continet in se potestatem, atque ea fieri representatione potest, ut jam ex Aristotele ipso de intellectu explicamus, ut argumenti (ut effor- matum ab Aureolo refertur) equivoocationem, & infir- mitatem monstramus.

4. Igitur ex impermitione præfata Aristotelis omnia posse intellectum percipere, ac intelligere citra impedimentum omne asseruit indeque esse *possibilem*, id est potentem omnia fieri subiective, quia omnium potentia recipere potest (ad modum, quo de materia prima dicitur 1. physicor. text. 60. 62 64.) posse re- cipere docet textus 8. & 14. etenim inquit, *intellectus potentia intelligibilia*. Vnde infert Aureolus; ergo ni- hil acti potest esse intellectus; sed intellectus actu per nos est; ergo per nos erit actu intelligibile con- tra Aristotelis axioma: nihil enim, quod in pura po- tentia & possibilitate ad aliquid est, potest actu hoc aliquid esse ut patet in materia prima, & quovis pure possibili, qua talibus, & secundum se sumptis; at- qui intellectus pura potentia, seu impura potentia, est, ad intelligibilia omnia; ergo secundum se sum- ptus omnia actu intelligibilia excludit: ac subinde, omnem suam actualitatem: si quidem quævis eius ac- tualitas actu intelligibilis est. Totum hoc argumentum equivoocatione, & prave intelligentiæ textus Aristote- lis à commentatore Averrois (à quo fuit Aureolus de- ceptus) sicut & argumentum prius innuitur: ac pro- inde Aureolus, & sibi contradicit. Nam intellectum recipiens subiectum formarum intelligibilium, ac pro- inde actualitatem, in se habere, & actu in se esse fate- tur; cum nihil recipiens, receptivum absolute alterius sit quin in se sit actu, & si id, cuius receptivum abso- lute sit, esse actu nequeat: atqui per te actualitas om- nis & actu, & in se intelligibilis; ergo repugnat intel- lectui, qui pura potentia est ad omnia, & singula intel- ligibilia actualitas essendi in se, ut recipiat, qua parte actu intelligibilis est secundo. Argumentum hoc non probat, quod eo intendis: nempe intellectum, siue in- tellectum substantiam materia vlla, ac forma sub- stantiali constare, sed esse purum nihil omnis actua- litatis excludendum: tertio non materiam reipsa intel- lectui superadditam (ut hæc cessarent) probas, sed ipsum intellectum materiam, & puram potentiam ad

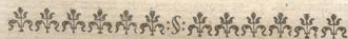
formas intelligibiles recipiendas. Quarta quoque cum per- tes formalem actum, & materiam multiplicatam actualitates, & obiecta intelligibilia in ipso actu multiplicat, & pluries tibi contradicit, ut patet.

5. Totum ergo argumentum hoc (ut & præce- dens, cuius hoc confirmatio est) finitè textum Aristotelis intelligentiæ, & equivoocationi innititur, quod quidem Averrois, vel Aureoli, vel solo textu decimo quinto quem recitamus co- mero tertio posset innotescere: cum dicat Aristote- les ibidem. *Ipsa etiam intellectus intelligibilia est, sicut ipsa intelligibilia*. Ex quo constat ipsum, non dixisse intellectum esse in pura potentia ad omnia in- telligibilia, siue possibilem solum fieri intelligibilia omnia, excludendo actualitatem essendi actu re- tatiuo aliquid ex ipsis physicum, cum ibi ipse, quod intelligibile actu est, & ab ipso assensu, non ignoraverit identificari actu, ac subinde hanc actuali intelligibilitati; quare, & illud ipsum actu in- telligibile physice esse; quod si de pura potentia, seu possibilitate pura essendi in ordine physico intelli- gibilia omnia axioma illud Aristoteles posuisset, non longe eadem axioma textu decimo quinto rectius contradiceret; Ergo axioma illud, non de pura po- tentia intellectus ad omnia intelligibilia, eorumque formas, seu pura possibilitate eius secundum se sum- pti præcise, ut intelligibilia fieret in ordine physico essendi, sed in ordine essendi intentionali, & re- presentationi, per receptionem formarum, cum ap- pressarum, quibus in actu primo potius ad ob- iectorum cognitionem adequatè, & vltimo constitu- tur: tum specierum expressarum, & formalium re- presentationum, seu intellectuum, quibus forma- liter, & expresse obiecta intelligibilia præcipi, ac recipiunt representatione atque hinc intelligibilia rece- piunt, per eorum formas & imagines intentionales, quæ percipiunt. Hoc ipsum expresse Aristoteles textus 8. & 14. ubi illud axioma tradit. *Quantum, inquit, po- tentia quoadmodum est intelligibilia intellectus, quoad- modum, non physico ordine essendi illa, quæ motus es- sendi absolute talis est* (sed actu nullum autem in- telligit & 8. dixerat cum autem singula subiecti, ut sciens dicitur. Id est non aliter lingua actu de- si quatenus, scilicet ac representat actu, illa de pura po- tentia. 6. laudat eos qui dixerunt animam esse bonum per- matum. Id est specierum, & imaginum rerum; in- metis dictum statim sui limitet, ac explicet: *Id quod non tota* (scilicet omnis vel aliqua eorum lo- cundum omnes gradus) *sed intellectus, inquit, actu, sed potentia forma*. Ac tandem textu 10. formas rerum intelligibilium ad quas, & intelligibilia pura potentia receptiva, & non esse formas & intelligi- biles per ipsas physice constituta, seu physico ordine receptionis, & effectus acceptæ, sed ordine intentionali iterum explicat dicens *lapis non est in ani- ma, sed lapidis formam*. Hoc est speciem, & ima- ginem intentionalem seu lapidis representationem.

6. Solutionem hanc ab ipso toties expressam, immo quem solum verum capere axioma illud potest, acerrime ferunt Averroes, & Aureolus: ille enim ait. *Si Aristoteles sic intelligere mundum diceret, cum dicit si intellectus esset aliqua natura in actu impediret cum ne posset indicare et aliquid actu- vero sic impugnat: si intellectus esset aliquid actu- veritatis non posset recipere imaginem sui; quia rei- peret se in suo simili, & sibi ipsi assimilaretur: quod repugnat, & confirmat: quia sicut albedo non recipit albedinem, ita nec speciem albedinis. Cap- cipere albedinem, ita nec speciem albedinis. Cap- rum, ut Aureolo respondeam, prius quantum ab- absurdo, & repugnantia distet, immo vero quam vlti- le ac necessario ab omnibus admittendum sit, forma- seu similitudines, & imagines intentionales ab obiectis recipi ipsis atque se ipsa, in eis imaginibus, similitudi- nibus, & speciebus intentionibus intentionum re- cipere, quique expressas species impellat eis re- cedit, atque ex eo repercussas species impellat eis re- cipit, oculi recipiunt quibus recipiunt intentiones, ac ipsas & similitudines recipiunt intentiones, ac ipsas vident: confirmatio ex impossibilitate recipiendi*

recipiendi se in se ipsa, ac proinde, neque sui ad seipsam similitudinem; vel seipsam, in sui ad seipsam, similitudine fruola omnino ad rem præsentem est: Non quidem, quia albedo subiectum accidentium non est, ut Bubalus respondet, ac contendit, ubi proximè, §. 3; nam quicquid de aliis accidentibus sit, similitudinis suæ ad aliam albedinem in sententia distinguente physice relationem à fundamento, & termino procul dubio recipiet, est igitur prorsus fruola confirmatio. Quia relatio, & similitudo albedinis physica solum esse potest, quæ eiusdem ad seipsam esse nequit, atque in terminis repugnat, non autem intentionalis, ac representationis solum: cum albedo potentia cognoscitiva non sit, quæ sola, intentionalem representationem, & cognitionem obiecti elicere potest, ac recipere. Similitudo autem intentionalis, & representationis solum maxime intellectualis eiusdem ad seipsam esse optime potest. Cum intellectus possit seipsam omnium sententia intelligere, sitque proinde, respectu etiam sui, & potentia, intellectiva, & obiectum intelligibile.

7. Auerrois, Aristotelem arguentis de mendacio argumentum de actualitate omni, cum essendi, tum intelligibilitatis, ridiculum est; & si vim habeat de actualitate intellectiois: quæ, si intellectui natura, & essentia sua respectu sui, vel cuiusvis alterius obiecti adesset, nec in pura potentia, ad omnia intelligibilia esset, cum, respectu obiecti, foret, illius, cuius actualis intellectio natura sua esset: ac proinde, neque esset, ut tabula nuda, & rasa, in qua nihil est depictum (ut de intellectu Aristotelico proloquio circumferatur) cum obiectum illud cuius actualis cognitio intellectus esset, depictum per ipsam formaliter expresse procul dubio foret: & insuper, nec magis alio obiecta intelligere, & de ipsis iudicare posset, quam vnus cognitio, & iudicium, cognitio esse, & iudicium alterius: siquidem idem ipsum intellectus haberet, si natura, & essentia sua actualis cognitio alicuius obiecti foret. Alias vero actualitates, cum essendi in se, tum obiective intelligibilitatis, non nisi per summum mendacium ignorantiam, repugnantiam, & amentiam, negare quis poterit.

QVÆSTIO III.

De Angelorum incorruptibilitate.

Ts 1 Angelorum incorruptibilitas, seu immortalitas essentia Angelorum, non sit, sed eam sequens passio metaphysica, ac proinde essentia Angelorum hæcenus examinata disputationi eorum in suas species &c. diuisionis examen immediate videatur successurum: tamen, quia passio hæc ex generico solum Angelorum prædicato pendet, non autem ex differentialibus specierum quarumque angelicarum prædicatis: & quia specificæ diuisionis eorum examen ipsorum in suas Hierarchias, & choros distributioni inferuit (cuius proinde disputationi illi debet immediate succedere) hanc de Angelorum immortalitate, & incorruptibilitate quætionem post essentia, & simplicitatis ipsorum essentia, à quibus solum eius decisio pendet, proximè subiicimus, ne longius à principiis decidendi collocauerit.

Christoph. de Ortega, de Deo Vno, Tom. II.

CERTAMEN I.

Difficultatum sub quæstionis titulo contentarum distinctio ad directam earum, & expeditam decisionem præmissa.

1. **C**um incorruptibilitas, & immortalitas mortalitati, & corruptibilitati opposita sint, sit ut eodem modis illæ, quot mortalitas, & corruptibilitas dicantur. Secundo cum de creatorum mortalitate, & corruptibilitate, vel de oppositis eorum incorruptibilitate, & immortalitate agitur, agens extrinsecum aliquod, à quo vel destrui semel producta, vel seruari diutius possunt, necessario concernitur, cum enim creata omnia, neque à se sint (ut Deus est, ac subinde essentia sua existit, neque à se non sint, ut impossibilia, & chimæ, quæ proinde seipsas absolute non sunt, vel sunt à rebus remotæ) extrinsecum aliquid esse necessario debet, à quo sint, quandocumque fuerint: cum ipsorum essentia se ipsa, nec absolute sit, (ut Dei essentia se ipsa absolute est nec à suo esse, & existentia absoluta præcindit) neque seipsa absolute non sit, atque à rebus absolute sit remota, ut sunt essentia, & prædicatis suis à rebus remotæ, chimæ, & impossibilia. Idcirco tom. 1. de Deo vno controuerfia 1. disputation. 2. quæstion. 2. & controu. 3. conceptum possibilitatis præcisiue rerum dixi solis creatoris competere, mediumque esse, & enti necessario Deo, & non enti necessario chimæ, & impossibili (quali contrariè oppositis) immediate contradicere, ac falsus controuersie vltimæ, de prædicamentis ostendi.

2. Cum autem causa, à quibus creaturæ persistencia perduratio, & conseruatio ac subinde ei opposita destructio pendere potest quæ sint: alia causa prima quæ Deus est, & à qua, in fieri, & conseruari creaturæ omnes essentia sua pendet, quæ entia, ab alio, ut diximus sunt; alia vero causa secunda, quæ respectu creaturarum diuersarum, non eadem semper est, sed quandoque (ut in actionibus omnibus, actibusque vitalibus essentia ipsorum) diuersa: sit etiam, ut tam mortalitas, & corruptibilitas, quam immortalitas, & incorruptibilitas creaturæ Deum causam primam, à quo semel producta conseruetur deinceps ac perennet, vel destruat, ac pereat essentialiter concernat: causam vero, vel causas secundas ea solum creata ad sui vel conseruationem, & immortalitatem, vel destructionem, & mortalitatem, quæ vel ab illis earum abcessu necessario, vel saltem naturaliter, pendet, ut conseruentur. Quia vero causarum secundarum actiuitas, & exigentia ad operandum à Deo causa prima, & vniuersali, non solum in esse, sed in operari etiam dependet, creata omnia, quæ à causis secundis dependent, in fieri, & conseruari, à Deo etiam dependere, eo ipso dupliciter possunt: nempe, vel secundarum causarum exigentiæ, & actiuitati annuente, vel præter, aut contra ipsarum exigentiam, & actiuitatem, operante, vel non operante, pro suo libito; ut potest, quod ipsum etiam euenit respectu rerum natura sua permanentium (cuiusmodi omnia præter motum localem, & tempus, quæ natura sua sunt successiua) censentur ea quippe omnia à prima sui productione ius naturale, & exigentiam habent, ut persistant, & conseruentur; licet eorum pleraque agentium aduerfationum actiuitate, & exigentia inducendi contraria possint superari. Quæ autem permanentia contrariis vacant, ut substantiæ simplices

g omnes

omnes subiecto, non educibiles, cum præfatam persistendi exigentiam habeant, non, nisi contra ipsarum naturam semel, productæ, destruentur inde vero curfus sit: ut destructio semel productorum, quæ vel à solo Deo active pendent, vel, & si à causis aliis secundis, tamen non iuxta contrariorum superiorum, & potentiarum exigentiam, facta, neutiquam naturalis sit rebus destructis; sed potius contra ipsarum naturam, ac subinde violenta, & extraordinaria Dei providentia proveniens.

3. Et hæc quidem rerum omnium destructioni, & corruptioni, (sive annihilatio illa, sive corruptio propria sit) conveniunt, quia è generico corruptionis prædicato, seu destructionis rei præexistentis natura, & essentia ad rem præsentem explicanda in primis erit; ut quid Patres, & Theologi de Angelorum corruptibilitate, vel incorruptibilitate, seu immortalitate naturali senserint melius percipiatur, possitque ea in re securior, ac probabilior ferri, sententia est autem annihilatio præexistentis rei independentem à connaturalium, & contrariorum qualitarum dispositione servandæ destructio, quæ & substantiis à subiecto ineducibilibus in compositis, sive totalibus de se, sive partialibus, ut materis proinde, atque rationali animo, in sua destructione necessario evenit, & quantitati, & si non substantia, sed accidens physicum sit, & è subiecto educatur: quia neque à contrariorum agentium, & qualitarum dispositione in sui conservatione pender, sed quovis contrario agente, & qualitarum dispositione adstante servetur, servarique natura sua debeat, materis cui inest, & ex qua educitur coram. Scio non paucos ex Philosophis quantitatæ destructionem, eo, quod dependentem à subiecto, materia scilicet prima, ut accidentia reliquaeductiva actione servatur eius destructionem nullquam, ad annihilationem, sed ad strictam corruptionem spectare censuisse; sed non ex Aristotelica, & Theologorum præcorum doctrina, ut ex iam dicendis clarebit, corruptio igitur proprie, & strictè dicta, & contra annihilationem diuisa, est rei præexistentis, dependentem à contrariis agentibus, & qualitarum contrariorum dispositionibus destructio, inde enim est, quod à contrariis agentibus, & dispositionibus per eorum actiones inductis possit res illa deficere.

4. Quod ipsum apud Aristotelem constanter est proprie, & strictè corrupti, ita enim habet 1. de celo, text. 120. *Quod corruptitur, & in subiecto quodam, & à contrario, & in contrarium, corruptitur.* Vnde celum incorruptibile esse probat primo, confirmatque: quia in celo nullæ viæ sunt mutationes, scilicet à contrario in contrarium, & textus 120. ait omne corruptibile principium habere, ut non sit. Nempe materiam contrariis qualitatibus, & formis ab agentibus inducendis subiectam. Item; quia ait: *omne corruptibile generabile, & contra esse,* textus 127. 129. ac sapius ibi, & alibi, textus 140. rationem, cum incorruptibilitatis celorum, tum eius, ad convertentiam effecti his subdit, *corruptibilia enim omnia, generabilia sunt, alterantur autem contrariis, ex quibus constant, &c.* ex qua utriusque prædicati mutua connexionem dixerat, 1. Physicor. textu 82. Materiam primam ingenerabilem esse, & incorruptibilem. Et probauerat. Si enim fiat subiecti aliquid oportet primum, ex quo inexistente fiat: quare erit antiquum fiat. Cum enim materia prima sit, ante ipsam materiam alia prima, ex qua fiat, esse nequit: quare ipsam sive præexistere contradictione admittendum erit, si fiat, sive generabilis, ac subinde corruptibilis, cum ergo vi agentis contrarij formæ oppositæ, sive contrariæ dispositiones, impossibiles cum forma in subiecto præexistente, in subiectum inducuntur, ac

præcedens consequenter, ex ipsaque constant compositum deficient propria corruptione pereant, atque agentis contrarij actio proprie corruptionis dicitur; cum autem non ita, sed contrarium contrariorumque formarum, ac dispositionum agentium secundum est; sed Dei solum non volentis rem præexistentem, quæ ab ipso solo, in fieri, & conservari pender, destruere, seu nolentis conservare, res perit; eius destructio non est proprie dicta corruptio; sed annihilatio propria.

5. Cum vero utraque destructis præexistentis creaturæ, vel vi actus, in ordine ad quædam potentia, quædam (quæcumque illa sit) dicitur, eaque semel producta destrui proprie possunt, contrarij agentis aut dispositionis actiuitate, vel exigentia, corruptibilia sunt, & proprie dicuntur; quæ vero per agentium, & qualitarum contrariorum corrupticem proprie actionem destrui nequeunt, sed è mero Dei nolentis illa durare servare, ac subinde strictè, & proprie dicta annihilatione, non quidem proprie corruptibilia; sed solum modo annihilabilia sunt, & proprie dicuntur. Sed adhuc rebus præexistentibus, vel iuxta earum naturam, vel præter, & contra ipsarum naturam evenire posse videtur alterutra destructio. Quod si iuxta ipsorum naturam sit naturalis, erit vel corruptio, vel annihilatio, ac potius res naturaliter, seu natura sua annihilabiles, vel corruptibiles; ac si alterutra natura sua, non habent naturaliter incorruptibiles, vel inannihilabiles erunt. Cum autem dicimus aliquid naturam suam corruptibile esse posse, vel annihilabile, non ita debet intelligi, ut aliquid natura sua alteretur petat, atque lapsus genio, & natura, in sui ipsius alterum modo destructionem inclinet, potentiamque sui inveniatur physicæ actiuitatis, & exactiuitatis habet, quam debita procul habere nequit. Non actiuitatem: quia sui destructione & non esse, eius scilicet potentia actui deberet coexistere, quod contradictionem involvit. Non exactiuitatem: quia implicat etiam aliquid in suum malum (& maximum præferim, quod sui destructio est) se ipso inclinare suspente natura, ut de se illud exigere. Hoc principium naturæ suam adeo, & constitutum indicavit Aristoteles, de anima text. 3. ut corruptibilibus sequi ipsa perpetuare impotentibus saltem generando aliud in simili se, conservare, ac sui destructioni omnimodè coexistere naturalis propensionem tribuerit & 1. physic. & 81. contrariis omnibus non appetitum solum, sed capacitatem, seu potentiam realem, physicam, passivam recipiendi contraria, nega; quia alias corrupticis actionis, sui capacia physice essent: quod prorsus repugnanter foret. Secundo quia (ut num. 1. diximus) permanentia creata omnia è prima sui productione, & existentia in rebus, ius, & exigentiam naturalem viciis gressu, & conservationis habent, ut contra eam naturam sua sicut successiva distinguantur, quæ id iuris & exigentia naturalis non habent, cum fluxa de se, ac fluida natura sua sint; vapore fluxu per essentiam affixa. Vterius quia substantia intellectuales, de quibus in presenti, non, necumque permanentes, sed æternæ beatitudinis capaces sunt, ac subinde æternam à parte post durationem sine qua æternæ beati nequeunt, natura sua concipiunt, cum quo implicat sui destructionem, pro sequenti aliqua successura duratione, natura eorum sua, reposcere: esset enim duplex contradictorium, nempe semper deinceps durare, & aliquando, non durare, seu deficere chimærica exigentia, & impossibilis.

6. Quod adeo verum, exploraturque est, ut quia intellectualis animus noster, & homo etiam capax beatitudinis æternæ est natura etiam sua capax beatitudinis æternæ, exigere directam unionem animæ cum corpore, exigere directam Aristotel. 2. Ethicor. c. 1. ac nostram mortem, tempus, & statum, separationis animæ rationalis, à corpore præter naturam ipsi, ac nobis esse: Sic enim

ibi ait, ut recitatur à S. Thom. *Quod habemus appetitum ad morales virtutes, ex natura, sed perfectiuntur in nobis per consuetudinem: & in quantum immortalitas est nobis naturalis, mors, & corruptio est præter naturam, & si à naturalibus aliis extrinsecis peragatur, nec possit virtute naturali fieri reunitio animi & resurrectio: quare, & respectu actus virtutis supra naturam sit, non autem supra, ac preternaturalem moralem hominis materialem capacitatem, & quasi exigentiam, sin autem ad animum rationalem, quæ pars physica, & forma hominis suscitandi, & resurrecturi est, & naturalem physicam exigentiam unionis ad corpus, suam scilicet partem, habet, naturalis erit etiam physice hominis resurrectio, ut docte aiebat, S. Thom. 4. contra gent. cap. 79. scribens, *immortalitas igitur animarum exigere videtur resurrectionem mortuorum futuram*: Nam etsi respectu actus virtutis sit supernaturalis, & miraculosa, mors autem hominis, & animi rationalis separatio, & eius status æterna virtute actus, à qua inducitur, naturalis sit, aut animi rationalis exigentia, & in curatione intrinseca attenda non præternaturalis solum, sed violenta mors hominis & separatio animi à corpore, & in eo statu perfectiora debet censeri: cum enim natura sua attenda, & immortalis animus, ac perpetuus sit; ex quo primum existit, atque pars etiam physica, & essentialis, ei forma (quæ iuxta Aristot. 2. physicor. text. 12. potius, quam materia, natura est) cum corpore, ut compare hominem componens perpetuam etiam cum corpore comparte unionem physice appetit, & expolice, cui à corpore, vel instantanea, separatio lubinde aduerfetur, ut docte obierat S. Thom. 1. part. 105. art. 7. ad 2. & quæst. 5. de malo, art. 5. corp. ac proinde corpus immortale à cuius unionem nunquam abcederet, si adesset præstandum à Deo foret, ut eius naturali inclinatione, & exigentia satisfaceret, quemadmodum, inquit, terra, si eius naturali fini satisfaciendum esse, materia nec rubigine, nec fractioni obnoxia ab artifice pararetur; sed, quia talis non adit accipit qualem, ad eum finem potest præstare: terram scilicet eis defectibus, minus tamen reliquis, obnoxium ita etiam Deus corpus animo aptat, quam optimum ex elementis mixtum potuit, & si corruptioni de se obnoxium, tamen donis, & qualitatis contra corruptionem præuenientem in natura integra, & innocentie statu, quæ tam mala, à naturali aliqua virtute actus peragi, inducere non poterant; & si vitio hominis potuerint admitti, similiterque Dei donis, supernaturalibus post resurrectionem corpora nostra præuenientur, inamiffibiliter tamen, quia status cessante meriti, ac demeriti & viæ, quæ fufus sanctus Thomas ibidem. Tetigit autem S. Doctor alium, præter naturalem beatitudinis capacitatem, qui passius totus est, titulum alium, quem non satis exprefit, & actius, nec solum passius, est animæ nostræ ad reunionem, & mortui hominis ad resurrectionem, moralis tamen ex bene maleue in hac vita gestis; sed tamen, quia nec opera meritoria nostra æternitatem gloriæ, nec demeritoria æternitatem pænarum meritiua, aut demeritiua valore natura sua merentur, (tamen formale dignitate æterna pænarum in damnatis duratura è iustitia naturali, nec solum legali æterna ab ea puniuntur, ut controu. de incarnat. docuimus) actius hic moralis titulus, ad æternæ duraturam reunionem, & resurrectionem natura etiam sua non est, sed solum ad duraturas temporariæ, magis minusve, properum in hac vita ab vnoquoque gestorum valoroso merito, aut demerito maiori, vel minori.*

7. Cum autem permanentium semel existentium (& præsertim intellectualium, eoque titulo æternarum deinceps) natura sua creaturarum actiuitas, & exigentia, aliquando non durandi, Christoph. de Ortega, de Deo Vno. Tom. II.

sive destructionis suæ intrinseca, & naturalis esse non possit, restat solum esse posse naturalem eorum aliquibus ratione capacitatis, seu passiuæ potentie, & materialis, quæ in ipsis continetur. Hæc autem passiuæ, seu materiali. potentia, si de physica potentia loquamur, in eo quod destruendum est, siue totalis simplex, vel composita entitas, siue partialis sit formæ materialis, vel immaterialis animi nostri vno) esse non potest, quia physica materialis potentia suo actui debet physice & realiter coexistere: nihil autem potest physice, & realiter coexistere sui destructioni, ut nupet dicebamus, & de se patet; quia alias in se physice, & realiter esset, ac non esset simul quod manifeste repugnat. secundo: quia potentia physica etiam passiuæ, & materialis, non est nisi ad sui perfectiorem actum: qui esse eius actualis destructio nequit. Id denique Arist. Physicor. circa. text. 81. contrariis susceptum potentiam physicam contrariorum, quibus destruantur denegat, ac de materia prima, quæ potentia physica materialis, formarum est, ait formam appetere. Sicut turpe appetit pulchrum & semina marem. Ex quo S. Thom. è doctus 1. p. qu. 9. art. 2. ait. Dico autem potentiam passiuam, secundum quam aliquid affe- qui potest, suam perfectionem, vel in essendo, vel in consequendo suam. Restat igitur in nulla creatura destructibili potentiam physicam realem, siue actiuam & exactiuam, dari directè, & per se posse ad sui destructionem, sed indirectè, & ratione partis, qua consistit, qua consistit, non quidem formæ malis sui formæ, sed subiecti, & materiæ, quatenus contrariarum formarum, aut dispositionum, ab agente aliquo inducendarum capax, & receptiua physice est quæ ex ipsa constitutum prius destruitur, aliudque materia cum contraria, forma constituat, inde Aristot. 9. met. text. 2. ait. Patiendi potentia est, quæ in ipso patiente principium est transmutationis passiuæ ab alio prout aliud, & de hac potentia passiuæ dixit corruptibile, principium habere, ut non sit. Cuius potentie passiuæ, ut à contrario in contrarium transeat defectu negat cælo corruptibilitatem, text. 20. Inde etiam 1. physicor. text. 64. longam de principiis concludit, quare manifestum est omne, quod sit (proprie generatione, de qua ibi) semper compositum esse, quod ipsum de omni, quod proprie corrumpitur censere, cum 1. de cælo, text. 127 & 129. generabile, & corruptibile ad conuertentiam dici doceat. Generabile enim, & corruptibile sequantur se invicem; ex quibus vltimus patet, ea solum, quæ composita sunt, & subiectum capax recipiendi contrarias formas, ac dispositiones, à contrariis agentibus habent natura sua ratione partis, materialis, qua constant destructionis suæ principium habere, & potentiam physicam intrinsecam posse: eaque omnia, & sola esse proprie corruptibilia, & generabilia natura sua, immo nihil, quod materia contrariarum capax non constet posse, non solum naturaliter, sed supernaturaliter etiam propriè corruptibile esse: cum corruptio propria nequeat, nisi ratione materiæ contrariarum capax contingere: tamen possit, absolute deficere, à Deoque destrui, & annihilari, ut certam 3. videbimus.

8. Denique dubium non est, quin creata omnia etiam natura sua destructibilia, ab agentibus, siue propria corruptione, siue annihilatione posse extrinsecis à Deo statuent, ut perpetuo durent, indestructibilia, seu incorruptibilia, & inannihilabilia, seu potius nunquam corrumpenda, vel annihilanda constitui. Hoc præter dependentiam dogmaticam creatorum omnium à Deo pro ipsius arbitrio, in fieri, & conseruari constat, ex homine post resurrectionem, in quo, & si capacitatem meriti, & demeriti, præmiique, & pæne æternæ, eo quod rationalis, & liber sit, non attendas, ac subinde ius illud, perpetuo durandi inde cum Aristotele, & Angelico Doctore deductum, numero sexto, tamen post resurrectionem à Dei saltém decreto æternæ.

propria in se, vel saltem in genere definitur, ibidem dum de animæ uarietate immortalitas natura etiam sua, absolute, ac lubinde, omnis indestructibilis species, siue per corruptionem propriam, siue, per annihilationem, vel prout propriam incorruptibilitatem, significat, definitur. Probatur primo, quia Angelus spiritualis, & rationalis substantia, non minus, imo perfectior, quam noster animus est; ergo quicquid perfectionis animo nostro, qua spirituali, & rationali, siue intellectuali conuenire definitur, virtute saltem, & implicite conuenire Angelo definitur: alit incorruptibilitas propria vel in se ipsa, vel in genere absolute immortalitatis, sub quo continetur, conuenire animo nostro natura sua definitur: ergo virtute, & implicite definitur. Angelis, natura etiam sua, conuenire. Antecedens primum ab omnibus admittitur, admittique debet, ex illo Psalm. 8. *Minuisti eum paulo minus ab Angelis*. Quod de homine etiam Christo, ad litteram dictum uult. Paulus ad Hebræ. 2. qui tamen in donis supernaturalibus maior longe Angelis solum potest, in natura, & etiam quoad animum rationalem, quo constat, debitis esse ipsis minor. Consequentia uero inde ducta inoffenso currunt. Confirmatur: quia Angelis, ut Deum clare videant, lumine gloriæ opus esse de fide saltem implicite censetur (de quibus tamen, nihil tale definitur in terminis est) eo præfisse, quod de homine, eiusque rationali animo, ita definitum est contra B. guardos, & Beguinas, in Concilio Vientiensi sub Clemente V. idcirco Angelos natura sua absolute immortales, quare, & proprie, ac stricte, incorruptibiles, ut minimum, esse fidei saltem proximum, & oppositum temerarium, & erroneum censet Valentia, 1. p. ad q. 30. a. 3. disp. 4. q. 1. pu. 4. §. *quod autem*, atque in fide periculosum. Molina a. 4. quibus (ut & ego) consentit Bupalus, a. 3. quæst. diffie. 1. §. 3.

4. Probatur à ratione vel potius demonstratur conclusio. Id absolute est proprie, & stricte, incorruptibile natura sua, cuius natura, & essentia incapax est proprie, & stricte dictæ corruptionis, seu destructionis corruptiue: atqui Angeli natura, & essentia incapax est, proprie, & stricte corruptionis: ergo natura, & essentia sua est incorruptibilis. Maior est ex terminis euidens. Minor autem clare, & euidenter probatur: corruptio propria, & stricte dicta essentialiter dicitur rei destructionem, ab agentibus, seu causis secundis per contrarias formas, seu dispositiones peragenda: atqui Angelus natura, & essentia sua incapax est eiusmodi destructionis sui ab agentibus, & causis secundis per contrarias formas, seu dispositiones peragenda. Ergo incapax est natura, & essentia sua proprie, & stricte dictæ corruptionis. Minor proxima certa, & euidens de fide patet, & ex loco recitat. Matth. 20. dum inde animi nostri naturalem, siue naturam suam, immortalitatem seu proprie, & stricte dictæ corruptionis incapacitatem deduxit, quod eo loco, à causis secundis, scilicet hominibus, quascunque, ad eius interitum applicantes, & inducentes, non posse animum destrui dicatur, quam definitionem & deductionem virtute, & implicite ad Angelos pertinere proxime ostendebamus. Sed quoniam nunc iam sola naturali ratione pugnamus, ita, & minorem hanc, & concilij rationem, tam pro rationali animo, quam pro Angelis cunctis demonstramus. Angelus (& idem est de anima rationali) natura sua est substantia spiritualis intellectualis. Simplex, & incomposita, ex materia omni substantialiter, siue secundum substantiam sumpta: ergo est incapax corruptionis proprie corruptiue. Antecedens quoad incompositionem substantialem Angeli ex materia corporea, non solum est Theologicæ certa, sed Philosophicæ etiam demonstrata, q. 1. & 2. fere per totam de Angelis, non solum, qui de facto sunt, sed etiam de pure possibili aliarum specierum. Similiter de incompositione substantialem Angelorum horum etiam possibilem, ex materia non solum corporea, & indifferente, sed spirituali ostensum est cert. 3. & 4. con-

sequentia uero probatur ex dictis, q. hac. 3. cert. 1. etenim destructio rei corruptiua, seu à causis secundis solum esse potest per inductionem formæ oppositæ, vel contrariæ dispositionis in materiam aliquam naturæ, & essentia rei natura sua proprie corruptibilis, aduersarum formarum, & dispositionum capacem: atque in Angelis nulla est materia capax aduersarum formarum à causis secundis induendarum; ergo nec capacitas ad propriam corruptionem, seu proprie corruptiuam sui destructionem subsumptum antecedens probatur. Quia Angelus nulla materia constat, sed simplex substantia spiritualis est; ut diximus locis citatis: nec partialis substantia est, seu forma, materiam aliquam à qua educatur, immo à qua non educatur, ut compartem, & materiam conueniens, ut citat. cert. 3. & 4. ostendimus: ergo nequit habere capacitatem, ad sui destructionem ratione materie ipsius natura Angelica, per formam, seu dispositionem contrariam, à causis secundis induendam: sed nec ratione simplicis, & totalis naturæ suæ substantialis: id enim repugnat: esset enim capacitas recipiendi contraria quam merito repugnare aiebat Aristotel. citatus nuper cert. 1. n. 5. & 7. ex naturali demonstratione ibidem producta, quod sui destructioni, & non esse, seu negationi sui absolute simul, coexistere Angelus deberet, manifesta utique contradictione.

5. Secunda pars conclusionis titulo certaminis; præfixa expressè uidetur nostri Valquez d. 82. c. 3. §. 1. n. 12. sub fin. scilicet Angelum, nec diuinitus, siue potentia absoluta Dei, & supernaturaliter pro suo à legibus naturæ (ut sic loquar) soluto arbitrio operantis natura sua proprie corruptibilem esse, sed potius proprie incorruptibilem: quia, inquit Valquez. Ipsorum naturæ repugnat, ut à causis secundis corrumpantur, id est, per contrariæ formæ, aut dispositionis inductionem destruantur: quod apud ipsum, & reliquos Philosophos, & Theologos destructio proprie corruptiua, seu propria corruptio est. Id recte quidem probat, sed solum ibi attendit ad extrinsecam actiuitatem agentium naturalium respectu eius. Potest autem Angelus indestructibilis corruptiue, siue incorruptibilis natura sua esse respectu actiuitatis, eorum non autem intrinsecæ capacitatis, ut ab eis destrueretur, si maior actiuitas, potentiorque, ipsis, vel aliis causis, secundis adesset (ut adest Deo) respectu cuius potentia subdit statim esse Angelum, esse corruptibilem absolute: sicut, & ueteres plures de incorruptibilitate, non Angelorum propria, & natura sua & prosus ipsi intrinsecæ, sed relate solum ad actiuitatem extrinsecorum agentium loquuntur sunt; eam ipsis condunt: quia, et de generatione, & corruptione in causis secundis discretum Doctores Aristotelem uiderunt, non autem satis attendunt intrinsecam generationis, & corruptionis prædicata, quæ ibidem Aristoteles posuit absolute, intrinsecæque sunt cuius earum, ac nos cert. 1. notauimus: & quæ respectu actiuitatis diuinæ, & summæ Dei potentia locum habent, vel habere non possunt in rebus earum capacibus. Probatur igitur, absoluta, & propria incorruptibilitas Angelorum natura sua, à quouis agente, etiam Deo, pro suo soluto arbitrio, & potentia absoluta operante. Quia corruptibilitas propria rei cuiusvis ex natura sua dicit, in eius natura capacitatem physicam passiuam, materialem saltem, formas, seu dispositiones contrarias, quibus destruitur, & ratione cuius eius destructio corruptio propria esse potest; atqui natura Angeli eiusmodi capacitatis physica, in se, & intrinsecæ, quare, respectu Dei etiam, de potentia absoluta operantis, repugnat, ut patet ex dictis, n. 4. ergo, nec diuinitus, & supernaturaliter natura Angelica corruptibilis esse potest: quare, & Angelus natura sua est, etiam diuinitus, & supernaturaliter proprie incorruptibilis.

tatem, non sistant, & chimericam, sed veram, & realem dari, ut non conferuntur à Deo, tam certum est, atque est certum creata omnia, pro Dei libito, & arbitrio feruari, destrui absolute posse (quod fidei dogma est, ex n. 2.) atque eo sensu esse mortales non immortales, nec sui destructioni, & annihilationi à Deo repugnantes, sed potentia logica ab ipso annihilabiles, & destructibiles; siue id intrinseca sibi potentia, siue extrinsecus solum à potentia Dei habent; de quo subinde disputatio Catholicis sit, esseque solummodo possit. Ceterum eo fidei dogmate statuto, admittique intrinseca rerum essentis non repugnantia, & potentia logica, ut à Deo feruntur, vel pro eius nitu destruantur, de naturali ipsi, ac subinde Angelis, mortalitate, & annihilabilitate, vel inannihilabilitate, & immortalitate Doctoribus Catholicis disputationem esse posse, & ex dicendis clarebit, & ex dictis num. 2. citato, ac de se satis patet. Nam possibilitas, ac non repugnantia absoluta rerum, ipsi etiam intrinseca, ut à Deo cuiusque potentia, vel fiant, aut facta, feruntur, vel, ut non fiant, vel iam facta destruantur Dei omnipotentiam absolutam, non autem naturali physice ipsarum existentie ligatam, coarctatam coordinatam, & quasi subordinatam, & attemperatam, respicit; quare & si ipsarum naturali iure, & existentie physice, earum destructio, & annihilatio adveniret, tamen intrinseca ipsi non repugnantia, & potentia logica, ut à Deo annihilentur, esse absolute poterit: Ac demum S. Thom. Durandum, Caietanum, ac reliquos priores, pro secunda sententia referendos potentiam logicam, ac non repugnantiam, ut Dei absoluta potentia destruantur, productis, semel Angelis non negasse, & solum extrinsecam denominationem, ipsi ab actus Dei potentia esse non docuisse, constat ex eo, quod rerum possibilitatem in pura Dei omnipotentia rebus omnino extrinseca constituitur, Recentiorum referenda sententia primo fuerit, satis clarebit.

4. Secunda igitur sententia docet: Angelos (qui de facto sunt) natura sua annihilabiles à Deo, atque eo adhuc sensu mortales non esse, sed potius natura sua, inannihilabiles à Deo; atque eo etiam sensu immortales; tamen si potentia Dei activa annihilabiles sint, & eo sensu mortales, quin in eis potentia, adhuc passiva, ad sui annihilationis, aut destructionis, qua ratione materia adest, & corruptibilibus. Ita plane S. Thom. 1. p. q. a. 2. q. 50. a. 5. item q. 5. de potentia 2. 3. & 2. contra gent. c. 30. & 35. ubi Ferrata §. si quis autem, Petrus Bergomeni. in concordantiis locor. S. Thom. dubi. 122. Durand. in r. d. 8. p. 1. q. 3. n. 4. Caietan. in r. p. q. 50. a. 5. ubi etiam Bannez, ac reliqui interpretes Dominicani, quibus ex nostris consentiunt ibi Molin. & Valentia d. 4. q. 1. pu. 4. §. Quod autem natura, ubi ait: à Theologis fere certam ex fide iudicari. Soar. 1. de Angel. c. 9. Lessius, de summo bono n. 112. Meratius de Angel. d. 9. lect. 2. Quirous citat. d. 41. lect. 3. §. Vera est secunda sententia, num. 32. Atriaga d. 2. de Angelis lect. 3. 4. & 5. Porro hanc sententiam, ut si dei adversam reiectam quondam ab aliquot Parisiensibus Theologis, non sine stomacho, memoratur à Caietano, ubi proxime his verbis, Dicere autem, quod repugnat fidei, est summa ignorantia, qualis moderno tempore regnare videtur apud quosdam Parisiensis, qui presunt S. Thom. capitulum (30. & 35. ex. 2. contr. gent. suspensum habent. Quod verissimum quidem est, si Angelici Doctoris & citatorum sequacium ea in re Theologorum sententia intelligatur, ut probabilis censura memorata, à Valentia feratur in adversam. Etenim ex citatis antiquis nemo intrinsecam Angelis non repugnantiam, seu potentiam logicam, aut logicam passivam, ut non conferuntur à Deo soluta, atque absoluta sua potentia illos conservare nolentis, & quo secundum se, & essentiam suam termini, & obiecta Divinæ omnipotentie constituuntur, negavit: quam rebus omnino possibilibus 1. p. q. 5. a. 1. & q. 9. atque locis proxime citatis eam Angelis concessit; solumque negavit potentiam phy-

sicam, & realem adhuc passivam, seu physice passivam & subiectivam suæ annihilationis, id quod expressit, etiam Durandus. Non enim (inquit) requiritur in creatura, ut sit potentia subiectiva, ad annihilationem. Ut ipsa annihiletur. Similiter Caietanus, & Ferrata potentiam solum physicam, & realem ad sui annihilationem creaturæ, & Angelis negant, cum in solo Deo esse illam concedunt. Bubalus denique qui potentiam hanc logicam, non seu repugnantiam, ut à Deo annihilentur, Angelis intrinsecam ab antiquioribus assertam negasse videtur, ac de ea admittit Caietanum reprehendisse, solumque potentiam Dei Angelis extrinsecam ad eos annihilandos admittisse §. 5. versu. Colligitur quinto, de potentia reali physica aperte loquitur. Siquidem statim versu, Colligitur sexto, ait relate ad absolutam Dei potentiam Angelos natura sua mortales, & annihilabiles esse; in qua propositione, & si aliunde aduersaverit, supponit tamen potentiam logicam, seu non repugnantiam, ut à Deo annihilentur Angelorum natura intrinsecam esse ut §. 2. propositione 1. statuerat, atque probaverat, ac certam apud omnes esse merito concluderat, unde constat immerito etiam Vasquez nostrum c. 2. versu. Eodem modo n. 10. reprehendisse Caietanum, quasi solum potentiam activam Dei à qua creata, & Angeli destructibiles, & annihilabiles denominentur, intrinseca, omni earum potentia logica, seu non repugnantia, ut à Deo destruantur, & annihilentur conclusa admiserit, quam tamen à Caietano admittam fateretur ipse Vasquez c. 1. n. 1. & 2. non minus quam ab ipso Vasquez admittitur: & si hic male realem esse contendat, melius autem Caietanus realem potentiam esse neget. Secundæ igitur huic sententiæ subscribo, quam sequentibus conclusionibus distinctius, atque ab æquivocatione omni liberam trado.

5. Dico primo. Angeli natura sua inannihilabiles à Deo naturaliter, & potentia ordinaria operatur, atque eo etiam sensu immortales natura sua sunt, Probatur ex Concil. Lateranensi sub Leone X. sess. 8. in cuius initio eiusdem Leonis Bulla definitur animi rationalem esse immortalem, per se sentit esse per se corporis formam: id quod Angelo, præstantiori, scilicet substantiæ spirituali intellectui debet convenire: maxime cum eadem, omnino pro viroque sit naturalis ratio inferius subiicienda. Probatur secundo conclusio in terminis, & illatio ab immortalitate, & inannihilabilitate naturali animi rationalis natura sua, ad eandem Angelis concedendam ex synodo 6. act. 11. ubi eam vtriusque natura sua concedit; tamen si eis essentia & natura sua immortalitatem videatur negare, non eo sensu, quo hic accipimus naturam assumit, ut inferius videbimus. Tertio probatur ex Dionysio Areopag. Athanasio Basil. Damasceno. Theodoro, Minutio felice Iuliano Archiepiscopo. Toletano recitatis cert. 2. & si enim de eorum indestructibilitate per naturam opposita corruptibilitati sensibilibus in terminis videantur locuti, & respectu contrariorum agentium, & causarum secundarum: tamen de omni indestructibilitate naturali, & omnimoda, immortalitate Angelorum, natura sua, & respectu cuiuscunque agentis, etiam Dei, iuxta ipsorum naturam operatur virtute saltem, & æquivalenter loquuntur, cum nullam adhuc potentiam passivam physicam respectu Dei habeant ad suam annihilationem (ut conclus. 2. dicemus) atque, ac respectu agentium naturalium ad propriam sui corruptionem potentiam physice passivam non habent. Quarto probatur efficaciter, ex Cyrillo Alexand. 8. thesauri circa med. ubi nobis putatur ab adversariis, vel maxime, adversus illis verbis, & si Angelus immortalis quadam rei est, per voluntatem, & gratiam salvatoris, sed quia tamen ortum habuit, & esse caput occidere potest quoque, & non esse. Nam qua natura præcipue insunt (ut Angeli naturæ immortalitas) ea respectu creatoris Dei nihil sunt. Quia omnia naturæ iura ex potiori summo suo increata dominio, & iure perfringere absolute, & honestissime potest: quare sicut ignis combustibilis quidem est, sed non Deo, sic etiam Angelus immortalis quidem est, sed

non

non Deo. Quare aequè immortalem naturam suam Angelum, atque combustivum naturam suam ignem esse docet; & si contra huius aeternitatem naturalem, & protius expeditur impedire Deum combustionem, atque contra naturalem Angelum immortalitatem inferre mortem possit. Methodius tandem serm. de resurrectione. *Is, qui ex nihilo fecit, & construxit immortalium naturam nos in Angelos, & missos solum construxit*: quare Angelos ex natura immortalium, siue naturam suam immortales esse docet.

6. Probatur à ratione, (fors demonstratione) naturali conclusio. Angelus natura sua, non solum non petit destrui, sed petit non destrui à Deo, & non annihilari; ergo Angelus natura sua, est à Deo iuxta eius naturam operante inannihilabilis seu (quod idem est) natura, seu iuxta naturam suam immortalis, & si à Deo ultra, & contra naturam Angelus, eiusque naturalem existentiam, (ut potest) operante, sit annihilabilis. Antecedens probatur Cyrilli auctoritate proxima, quia aequè immortalem naturam suam Angelum, atque ignis naturam suam combustivum sit, dicebat: id est, aequè Angelus naturam exigere semper persistere, & non destrui; atque natura ignis exigit combustionem. Probatur secundo, ex natura, & essentia rerum permanentium. Quidquid permanens natura est, natura etiam sua exigit permanere, ac non destrui, debetque natura sua perdurare, quandiu contrarium agens fortioris existentiae, & aeternitatis in rebus non adest, ac non abest agens naturale, à quo naturaliter debeat conservari; ut lux, à luminoso: atqui Angelus natura sua ens permanentis est, ergo natura sua exigit permanere semel productum, quandiu agens contrarium fortius non adest, neque abest connaturale agens ipsius productum. Tunc sic; sed nunquam potest adesse agens contrarium fortius, quod eius destructionem requirit, nec agens connaturale ipsius conservationi, quod Deus est, abesse potest: ergo natura sua semper durare, atque non destrui, ac subinde natura sua, atque eius naturali existentia attenda inannihilabilis à Deo est, & immortalis. Antecedens ostendimus controuersi. 1. de generat. d. de resistentia: & patet, quia deficiente causa secunda permanentium, contrariarum primarumque qualitarum (v. g. caloris induti in aquam) Deus connaturali concursu, illum conservat etiam, si agens contrarium, scilicet forma aquae, ipsam ad connaturalem frigiditatem, reducere potens, & petens adit, quod fieri à Deo, nequit naturaliter, nisi iuxta aliquam naturalem existentiam fiat: Nequit autem esse existentia actiua agentis calidi, à quo calefacta aqua fuit, & à quo remota calida conservatur: ergo solum est existentia formae illius, seu caloris induti, qui titulo entis natura sua permanentis ubi primum est exigit naturaliter conservari; tamen quia forma aquae frigiditatem sibi connaturalem actiuitate exigit sua, utriusque existentia attenda, & comparata, utriusque magnitudine, nec in totum calorem conservet, nec in totum frigiditatem induci permittat, ut latius citato loco perpendebam.

7. An vero entia permanentia, sui conservationem generalis permanentiae titulo in successu immediate suae primae productioni, instanti, vel determinato, vel indeterminato naturaliter requirant? an pro aeternitate tota à parte post suae primae productioni? Postremum de permanentibus cunctis docere videtur Ariana citatus sect. 5. versu. *Pro eo dico, & si de Angelo loquatur*, neque enim de eius speciali permanentia titulo rationalis, & intellectui (de qua statim in secunda probatione conclusionis) sed titulo entis permanentis natura sua eius rationis procedunt. Ego vero oppositum censeo: nempe ens natura sua permanens vniuersum, nequaquam sui conservationem per aeternitatem à parte post, suae primae productioni natura sua exigere absolute cum natura sua contraria patiantur, & habeant, quorum existentia, & actiuitate opposita fortiore, naturaliter intereant, nec, nisi eis non adstantibus possint persistere, neque exigere absolute in eorum etiam

praesentia perdurare, sed sub conditione absentiae contrarii fortioris, quam per aeternitatem nec appetere, nec exigere absolute possunt, & quae contrarium patiuntur, & habent; verum quidem est, & etiam permanentia ex quo primum in rebus absolute sunt natura sua, persistant, & conservationem sui, & si non in praesentia contrarii fortioris exigit tamen hoc etiam praesentia absolute exigere, nisi de praesentia, vel absentia contrarii, adhuc tantum conditione, ad sui conservationem exigendam coramando, ut de contrarium agens contrarie forme inductionem praescindendo à contrarii praesentia absolute natura, & actiuitate sua reposita; quod tamen, alterutrum alterius absentiam, & destructionem, quae per accidens ipsius existentiae est, & ei annuat adeo ab dubio succedere: quia nullius rei naturalis existentia, & inclinatio, in malum alterius vllatenus est, sed tota in bonum, & commodum proprium iuxta philosophicum axioma *nil in malum intendens*, operatur: cum & tot permanentis & actionis perditio successu sit à Dei arbitrio, & voluntati natura sua, & per singula instantia natura sua subordinata à Deo donec vel fecus, iuxta creatam existentiam, atque nec eam in permanentibus, tum in agentibus creatis non nisi absolute, & actu existentibus inveniatur, quae ut primo suae productionis instanti sunt absolute in secundo non existunt, sic plane, ut cum primum existunt solum sui existentiam exigere pro secundo immediate successu possint, non autem ex primo illo pro vltiori tertio, quod existentia absolute illorum debet ex parte actus primi praecedere, ut ei pro isto annuat vel non annuat in totum vel ex parte Deus: ac sic deinceps vltioribus aeternitate à parte post futura, in eis quae voluerit perennare. Quae in actiua existentia patet, & ad formalem illationem inoffenso extendunt. Probatur secundo conclusio ex speciali permanentia naturae Angelicae intel. etiam, ac subinde volituae, meritisque ac demeritis perinde praemij aeterni capacis, quo etiam titulo permanente, non aliquandiu solum, sed aeternae naturae exigere sua ostendebamus, cert. 1. n. 4. & 5. ex quibus constat Angelo semel productum in sui annihilatione, & interitu quandiu non esset, in vltiori duratione violentiam à Deo quodammodo infusi, quandiu non fuerit etiam per totam sequentem aeternitatem, quatenus contra existentiam naturalem perdurans per aeternitatem totam, omnique, & Angelica, eius instantia quam ubi primum existit habuit, in ratione modo explicato, ut in secundo ad tertium, & ex tertio ad quartum, & sic ad vltiorem, & vltiorem, ex immediate antecedenti, per totam aeternitatem successuram formaliter habeat in eius annihilatione fieret violentia continuata; non minus, quam si igni ad passum applicito, & ad comburendum expedito concursu ad comburendum, quem natura sua exigit, ut fornaci Babilonica coniungit Deus obnegaret, sed quoniam formis, & compositis materialibus natura sua permanentibus, ac de se exigitibus permanere, ratione materiae, cui inhaerent, quae intrinsece constant, corruptibilia tamen natura sunt, non actiua, & exacte, sed passiva tantum physice sunt, quia materia contrariarum ipsorum destructionum, constant, vel inhaerent, ut omnimodo inannihilabilitas secundum naturam Angelus, à Deo ac, eo sensu immortalitas statatur, sit secunda conclusio.

9. Angelus natura sua nullam realem, physice potentiam passivam, siue subiectum physicum suae destructionis, siue annihilationis, à Deo etiam, abdest. Est etiam omnium Doctorum secundae sententiae conclusio: immo vero solius conservationis suae subiectum reale, & physicum habet. Probatur conclusio aequè clare, atque praecedens, quoad potest eius primam: quia Angelus nulla materia (neque substantia) contrariarum, & corruptur actionis capax, substantialem constat, ut ostendimus, q. 2. ubi substantiam simplicem illum esse monstrauimus, & nec substantiam, & natura simplex Angelus potest esse

potentia, realis physica passiva, siue physicum suæ destructionis, seu annihilationis etiam, à Deo subiectum: tum quia nulla potentia physica & realis passiva, nisi ad perfectum, siue ad perfectionem sui, esse potest. Est enim conceptus partis perfectibile quid, omne subiectum, atque adeo essentia sua, ad sui perfectionem, seu perfectum aliquid relationem potentia physica passiva, physicus appetitus, ad formas est, illaque sicut turpe pulchrum, & famina vitam, appetere materia prima dicitur ab Aristot. 1. physicor. text. 81. à cunctis philosophis, & Sanct. Thom. 1. part. quæst. 9. art. 2. & sæpius atque à reliquis Theologis laudato: destructio autem rei nequit esse eius perfectio: quare neque reipsa, passiva adhuc, physice appetit. Quo argumento Arist. text. proxime citato nullum contrarium contrariæ sui subiectum esse deduxit, ut referebamus cert. 1. n. 7. Tum etiam: quia ut ibid. n. 5. arguebamus, omnis physica realis potentia debet suo actui coexistere: implicat autem aliquid coexistere sui destructioni, & absoluto non esse: ergo implicat aliquid esse realem physicam potentiam, & subiectum physicum suæ destructionis: quare, & Angeli naturam substantialem simplicem esse realem potentiam passivam physice, siue subiectum reale physicum suæ annihilationis, & absoluti non esse, à Deo etiam ipso, provenientis. Cum ergo Angeli naturalem existentiam habeant permanendi in esse, quod primo à Deo acceperint, & habuerint, atque in æternum, modo explicat, permanendi, ac subinde, ut deinceps à Deo non destruantur, & annihilentur natura sua habeant: ac rursus potentiam realem physicam, passivam adhuc, ut à Deo annihilentur, in sua natura non habeant, neque possint habere, ut hæcenus demonstratum est: restat eos natura sua, à Deo, adhuc, annihilabiles non esse, sed potius inannihilabiles natura sua, atque eo sensu immortales: licet annihilari à Deo, ac destrui absolute potentia sua absoluta possint. id quod clarius adhuc (si potest) ex solutione argumentorum aduersantium, vel potius detectione, acquivocationis, cui innotuntur, fiet.

CERTAMEN IV.

Oppositionibus occurrunt.

1. Primum à ratione est. Nequit natura, & essentia Angelica, negari non repugnantia, seu potentia logica, ut à Deo destruat pro ulteriori duratione, ad eam, quæ primò producta, & existens Angelus est: atque hæc potentia intrinseca est naturæ, & essentia Angeli, nec solum extrinseca, à potentia Dei ipsam destrueret potentia est insuper realis, & physica in Angelo existente, ergo in natura Angeli existentis est potentia intrinseca realis, & physica suæ destructionis: ac proinde secundum intrinsecum reale, & physicum natura suæ, siue secundum naturam suam intrinsecum realiter, & physice sumptam Angelus est annihilabilis à Deo, & natura subinde sua mortalis. Minoris pars prima de intrinseca, & essentiali naturæ Angeli non repugnantia, nec solum extrinsecus de sumpta, per denominationem à potentia Dei certa mihi est: illa quippe possibilitas, & non repugnantia creaturarum possibilitum in seipsis, quin aliquid in eis sit, in earum essentia, & natura inclusum, repugnans, & contradicens omni est: quare non est omnipotentia Dei ipsis prorsus extrinseca, sed huius terminus, & obiectum: quemadmodum in obiecto potentie visus visibiles ad visionem præsupposita, & qua apta in se ipsis sunt, ut à potentia visiva percipiantur, non est pura denominatio à visiva potentia proveniens, nihil, in obiecto capacitaris obiective intrinsece supponens, sed est intrinseca obiecto capacitas, ut à potentia visiva possit attingi, & videri: quæ quia aliis à colore, & luce deficit, percipi à visu non possunt, ut bene docuit S. Thom. 1. p. quæst. 5. a. 1. & communiter Doctores. Secunda vero minoris pars, Christoph. de Ortega, de Deo Uno. Tomus II.

scilicet in Angelo existente potentiam hanc logicam, seu non repugnantiam, & essentialem possibilitatem realem, & physicam esse (& si à nostro Vaquez citato non probetur, sed supponatur) probatur, quia existentia, creaturarum adhuc, quæ essentia sua metaphysica non existunt, ab earum essentia, & possibilitate realiter physice non differt (ut taceam, ne formaliter quidem in mea sententiâ, si adæquate res, earumque essentia assumatur differre.) ergo implicat creaturam aliquam, quare, & Angelum, realiter, & physice, ac realem absolute esse, quin eius essentia, seu potentia logica, ac non repugnantia, ut à Deo annihiletur, realiter, & realis, ac physica potentia absoluta sit. Totum argumentum, secundum conclusionem impugnatur, quin primam, eiusque probationes, vel leniter tangat: quare toto dato adhuc maneret vera conclusio scilicet annihilationem contra existentiam naturæ Angelicæ, & subinde à Deo, absoluta, & extraordinaria potentia, non autem rebus, connaturali, vrentem posse solummodo provenire, siquidem illa non repugnantia, seu potentia logica, & si realis, physica, & intrinseca, esse in Angelo producta, & existente admittatur omnipotentiam Dei solutam, & absolutam, non autem, naturæ rerum iori, & existentia legibusque ligatam, concernit.

2. Sed neque secundam conclusionem satis impugnatur, quæ de potentia, reali physica passiva physice suæ annihilationis solummodo negabat Angeli naturæ in esse, & ex qua solum primæ conclusionis, veritati possit aliquatenus derogari, ut ibi præmonui, non autem de reali, quam velis, dummodo physice passiva, suæ annihilationis (præsertim non ordinaria, ut iuxta naturalem rebus providentiam operante) non sit, argumento vero præfato potentiam illam logicam, seu non repugnantiam Angeli producti (& si realis, & physica esset) ut à Deo annihiletur, physice passivam esse, nec probatur, nec probari leviter potest, cum potentia eiusmodi manifesto repugnat, ut demonstravimus cert. proximo num. 9. sed nec esse physicam, & realem, & si non physice passivam eam potentiam logicam, seu non repugnantiam paralogsismi in argumento contenti detectione patebit. Etenim potentia, logica, seu non repugnantia, & possibilitas creaturæ, ut à Deo sit, vel non sit, ad utrumque indifferens est: ac proinde ab utroque scilicet creaturæ absoluto esse & non existentia præcincit: nequit autem præcincideret secundum statum physice, realitatis suæ pro duratione, quæ eam habet: pro eo, enim statu, & duratione alterum extremum indifferentiæ suæ, coniunctum, & secum identificatum habet, nempe absolutum suum esse, & existentiam pro duratione illa, pro qua suum absolutum non esse, siue existentia suæ absolutam negationem pati citra contradictionem nequit, sicuti pro duratione, quæ absolute non est, siue existentia suæ absoluta negatio adest, nequit, nisi implicatorie absolute esse, atque existentiam absolutam recipere. Ad eum modum, quo voluntas indifferens actu primo physico, ad amandum, vel non amandum, seu odio habendum, adiuncto ipsi actu secundo alterius extremi, ex oppositis, atque eius indifferens potestas in actu primo erat, potens ad oppositum eliciendum non manet, quia esset potestas ad coniungendam eam amore eius negationem, vel odium oppositum, quæ esset chimerica potestas, & impossibilis, & quæ proinde pro signo priori naturæ, nec fuit, neque esse potuit: sed solum ad alterutrum extremum ex oppositis seiunctum ab opposito alio eliciendum, atque apponendum. Est autem inter potentiam voluntatis indifferens pro priori naturæ, & in actu primo, ad amandum, vel non amandum, & in actu primo, ad amandum, & non repugnantiam, seu potentiam, indifferens logicam essentia creaturæ, ut absolute sit in rebus, vel non sit, valde notandum ad rem præsentem discrimen: nempe, quod illa non nisi in statu physice realitatis, & absolute existentia voluntati absolute possit competere, ac subinde physica, & realis potentia, ut ab actu

omni realiter præcindit, & fit, ac nominetur; illa vero potentia indifferens creaturæ ad absolutum sui existentiam, vel non existentiam possibilis, cum ei prout physice, & realiter, siue in statu physice realitatis absolute est determinate, vel determinate non est, non conueniat sed solum pro statu possibilitatis sue præcise, ac præcisdunt ab utroque, non quidem realis, & physica potentia existendi, vel non existendi in se, & a Deo, sed logica, & metaphysica potentia, solummodo est, ac dicitur.

3. Inde etiam constat creaturam, atque essentiam creatam possibilis, actualem, realem, absolutam existentiam pro duratione aliqua, non magis potentia logica (seu possibiliter) eius, praesens, & indifferenter, ad existendum, vel non existendum, pro illa eadem duratione posse inferri, quam si non esset immo, non minus illam indifferenter potentiam impedire, quam si pro illa, eadem duratione, absoluta eius negatio adesset; alterutro enim potentia, ad oppositum extremum (sive quia potentia ad verumvis non ita) aeque impeditur: & si potentia logica, seu non repugnans, eius creatae essentiae, siue creaturae possibilis, sit, per Deo pro ulteriori duratione absolute creatura sit, permanet: quia pro ulteriori duratione, nec decreta absolute, nec posita a Deo, eius absoluta existentia est, tamen pro anteriori duratione decreta absolute a Deo, postquam fuerit, absoluta existentia eiusdem creaturae. Est enim creatura essentia, & possibilitas ad absolute existendum, vel non existendum eadem, quoad intrinseca praedicata, sit, aut quatenus tempus (extra quod esse, vel non esse in se absolute, nequit) concernit, est diuisibilis, ac non eadem. Vnde constat argumentum, ex identitate reali absoluta, essentiae, & possibilis, creaturae cum eius existentia petitiu, nullam vim habere. Tum: quia absoluta existentia physica possibilitatis, seu essentiae metaphysicae creaturae, siue Angeli, vt a Deo sit, vel non sit absolute, nec possibilitatis praesens, seu logicae potentiae, ad existentiam, vel non existentiam productione ipsa, qua absolute etiam existit, statim non est, nec ipsum vltatenus confiuiscit, sed iterum potius, eius factus essentialem praesensionem, vt vidimus, qui nulloquam, physicae realitatis, & existentiae absolute esse potest; sed est status intentionalis, & obiectiuis potentialis purae verificationis ab existentia absoluta, & abstrahens, non autem physicus, & realis. Tum etiam: quia potentia illa logica passiva, vt creatura, atque (ad rem praesentem) Angelus a Deo fiat, & existat, absolute, vel secus, pro duratione, qua primo producta a Deo est, atque in se absolute existit illa ipsa quatenus tempus existentiae absolute concernit, eadem non est cum potentia logica, seu possibilitate praesens Angeli ad existendum vel non existendum absolute pro ulteriori duratione, vt a Deo in illa conseruetur, quare etiam, possibilitas, seu potentia logica seu essentia metaphysica, creaturae, ex identitate, cum existentia absoluta creaturae, pro duratione, qua primum existit, realis, & physica, pro eadem ipsa duratione probaretur, secus, ad existentiam, & productionem absolutam eius a Deo pro duratione sequenti pro qua solum conseruatio esse potest, ac non prima productio, quam conseruatio, qua talis, essentialiter lupponit.

4. Instabis inde: ergo potentia logica ad conseruationem Angeli à Deo, existitiam absolutam eius ab ipso, physicam, & realem Angeli pro anteriori duratione importat, ac lubidine non pure logicae potentia est, vt à Deo conseruetur. Responderetur distinguendo antecessus ad conseruationem quoad intrinsecum, influxus, quo à Deo seruari in sequente duratione potest, nego antecessus; quoad extrinsecum denominationem, quam hic idem influxus concedit, vt conseruatio fit, ac dicatur, concedo antecessus & nego consequentiam, de potentia logica existendi, quoad intrinsecum præcise; instabis rursum inde contra primam conclusionem. Potentia logica, seu non repugnanti, vt res à Deo, in secundo instanti fiat, vel non fiat, quoad intrinsecum potentia, & actus, seu influxus, quem concernit à Deo in creatura

nam, eiusque absolutam existentiam, nihil dici, nec
concernit existentia absolute creaturae per potestatem
aeque indifferentis, supponit creatura, semel produ-
ctam, ad sui productionem, vel non productionem
vltiore duratione à Deo, atque ad sui primam pro-
ductionem, & absolutam existentiam in antecedente
duratione in qua primo producta à Deo fuit, ac se-
se absolute existit primo: atqui ita ante primam sua
productionem, & existentiam indifferentis Angelus sui
potentia illa pure logica, vt produceretur, primo, vel
non produceretur, vt nihil existentiae, & determi-
nationis, ad suam primam productionem haberet: ex-
go semel producta, ac primo producta, nihil determi-
nationis, & existentiae habet, vt à Deo produ-
citur pro vltiore duratione, & consequenter potest,
quam, non consequetur: quod rationes pro prima
conclusionem datas forius euerit. Diffingimus primam
consequens, quia potentia logica solum est, siue ex
vi potentiae logicae praefice concedo consequentiam
quod ad conseruationem proponitur, Deo non solum
obiectum conseruandum, sed eius conseruandi mo-
tuum, nego consequentiam; est siquidem in rebus
permanentibus natura sua à vi prima productionis,
ius, & existentia physica, & naturalis diuini prole-
randi, ni fortius addit contrarium agens, & exgens
oppositum, vel proprium, & necessarium constan-
te ad sui absolutam existentiam abie; se rursus sus-
stantis spiritualibus intellectibus perpendere per a-
teritatem, vt supra vidimus, quod distinctum, quod
à potentia logica, fuisse possibile creaturae prae-
sua est, vt haecenus offendimus.

5. Oppones plurimum Patrum auctoritatem al-
teritium Angelos immortales gratia De esse; non
natura. Cyrillus. supra aiebat. *Angeli immortales, quodam res esse, per voluntatem, et gratiam saluati, quod et concludit. Sensus Deus proprie immortalis, qui naturaliter illi habuit; cetera per gratiam, fieri nature.* et 2. contra Iulianum Iub init. com. et
scribentem refert, et tacitus apparet idem
quoniam nati esse quidem mortales, et glabris im-
bibus modis, sanque soluentis, quod Platonis di-
ctum in Timao fuisse refert S. Thom. ap. 2. 2. 2.
arg. 2. Damascenus 2. de fide c. 3. init. *Angeli et
essentia intelligens, et natura immortalitate carnis
sensu consequuta; lub infernus immortalitate, non
quidem natura, sed gratia; esse angelus, tu cito na-
tura comparatum esse, ut quod oritur a nobis, fuisse
quoque sit aliquando habiturus; solus enim esse po-
terit per esse, et Bernardus 5. de considerat. ad 1. c. 4.
Iub init. inter alia de Angelis hic: immortalitate pre-
terito non creatus, sed factus, id esse, gratia, non na-
tura. sexta inuenitur generalis fidei Concil. Constantinopolitan. 3. sub agatione Pat. ap. epistol. Sophronio-
politan. ad 1. approbata in act. 13. habet. *Sancti quidem
fieri temporali suppedit; intellectualis veri, et transi-
tibilia, hoc meliori dignitate dignatur esse. et
tenens quidem moriturus, neque corrumpatur, itaque
quod sensibilia disquire, atque penetrantur. Non
tamen sunt immortalia per naturam, neque transi-
giunt incorruptibilem transiunt, sed gratiam ex lar-
giens esse ad corruptionem, et ad morte carcerem. Si
hominum anima permanent incorrupta; si Angeli
immortales perseverant; neque immortales habentis
effluent; incorruptum proprie immortaliter habentis
essentiam; sed gratiam a Deo sortita sunt, qui im-
mortalitatem largitur, et incorruptum et prae-
dest. Ambrosi. 3. de fide c. 2. Neque Angelus immor-
talis esse naturaliter, cuius immortalitas in voluntate
eff creatoris; qua ratione solum Deum immortalem
natura sua, esse concludit. Hanc porro rationem de-
negandi creaturis, etiam celestibus, et inuisibilibus,
naturalem fide natura sua immortalitatem, et emque
concedendi Deo soli ex Platone in Timaeo proprie
recitato, et ex Iuliano Mart. lib. question. 11. ceteri
Patres videtur didicisse, ita enim hic scribit. *Quo-
rum immortalitas eff alterius quo unitate pendet, a
mortalia esse non possunt, itaque solum Deum immor-
talem habere dicimus. Quod potestatem habent
ex praef. 1. ad Tim. 6. qui solus habet immortalitatem*
c. 6. 116**

CERTAMEN V.

De mortalitate, & corruptibilitate vel incorruptibilitate & immortalitate Angelis possibilis specie alterius à productis.

6. Hæc tamen omnia infirma sunt, quia ipsa ratione, qua Angelos natura sua immortales recitati Patres negant, solique Deo concedunt, de qua immortalitate naturali loquantur satis produnt. Nempe de ea, quæ omnimodam impotentiam desciendi, in suo absoluto esse, atque intereundi ab alterius cuiusvis etiam absolute potestate; non autem de immortalitate naturali rerum quæ iuxta exigentiam, servatoque iure, & legibus naturæ semel productæ destrui à Deo nequeat, debeatque ulterius servari, quam creaturis natura sua permanentibus ac subinde Angelo, (qui ex illis permanentissimæ naturæ est) competere satis demonstravimus, cert. 3. tamen illa prima naturalis, siue per naturam immortalitatis omnimoda creaturæ omni, (quæ essentia sua ab alio est) repugnet ac soli Deo à Patribus concedatur: vt satis expressit Cyrillus. recitatus cert. 3. n. 5. & omnium assignata ratio conuincit. Id etiam satis ostendunt verba illa sextæ synodi proxima: tum prima *meliori dignitate præ sensibilibus, dignatus est*, & immediate sequentia, ac etiam illa, *non sunt per essentiam immortales Angeli, & animæ nostræ, nec transiunt in essentiam propriam*, id est stricte & omnimode *immortalem*, cui mors, seu destructio absolute repugnet: quod quidem Dei eiusque essentia proprium est quia à nullo in sui existentia absoluta, neque à seipso, pender, eoque sensu solus habere immortalitatem à Paulo dicitur: vt bene explicat Hieronymus. in caput 1. epistolæ ad Titum sub init. & Augustinus. De natura boni cap. 30. quod autem gratiæ Dei, non naturæ, Angelorum eorum immortalitatem Patres idem adscribant gratiæ antonomastice, seu pro gratia redemptionis & ex meritis Christi, sed largius pro gratia creationis, qua indebitè *ipse fecit nos*, & naturæ Angelicæ, naturalem ipsique inditam immortalitatem, & *non ipsi nos*, neque Angeli se ipsos: vt bene Valentia, Bubalus, & reliqui Doctores, qui gratiam etiam creationis concedunt, expressitque sanctus Thom. in 1. d. 26. quæst. 1. a. 1. ad 2. scribens: *Omnes naturales bonitates* (quarum prima, & præcipua, est absolutum esse, & natura cuiusque) *gratiam dici posse, quia gratis à Deo datur*: Quam à Pelagio, & si subdole admissam in Concilio Diophysitano Africani probauerunt; tamen si aliam vltiorem, & per Christum ad recte, pieque viuendum, & tentationes superandas gratiæ nomine in scripturis intellectam ab ipso vltius debere concedi Catholice contenderint, vt constat ex eorum epistola quæ est. 95. apud Augustinum, quibus & ipse Psalm. 144. his verbis: *Attendamus gratiam Dei, non solum, quia fecit nos, sed etiam quare fecit*, & Hieronymus. epistolæ ad Cyprian. Presbyter. Cum illius (Dei) sit gratia, quod creatus (homo) est, illiusque misericordia, quod subsistit & vivit, nihil boni operis agere, potest, absque eo, qui ita concessit liberum arbitrium, vt suam per singula opera gratiam non venaret. Cui gratiæ acceptioni pro naturalium donatione, consentit etiam Innocentius Pa. 1. epistolæ ad quinque Episcopos. Scio Ambrosio citato loco immortalitatem naturalem soli Deo ab Apostolo attributam à morte peccati, intellexisse: vt idem, quod impeccabilitas, naturalis sit, cuius expositione de immortalitate naturali, Dei, quæ propria adheret Augustinus 7. de Genesi ad litt. c. vii. & 3. contra Maximum c. 12. & Anselm. ad locum 1. ad Timot. cap. 6. & si mortalitatem largius pro mutabilitate, in melius, vel deterius seu à peccati morte ad gratiæ vitam, vel ab hac ad peccati mortem vsurpent: ac consequenter non naturæ, sed gratiæ Dei putent animi nostri, & Angelorum à vita gratiæ ad peccati mortem immortalitatem, seu immutabilitatem: quod conclusioni nostræ nullatenus aduersatur.

Christoph. de Ortega, de Deo Vno, Tomus II.

1. Dixi speciei alterius: quia de possibilibus speciei eiusdem, cum productis aliter ac de productis, sine contradictione philosophari non licet. Secundo de immortalitate, & incorruptibilitate opposita propriæ corruptioni potest esse quæstio, vel de immortalitate, & incorruptibilitate, late sumpta, & opposita annihilationi illius à Deo, quæ valde diuerse sunt immortalitates. Secundo immortalitas hæc postrema (nam propriæ incorruptibilitatis naturalis, siue secundum Angelum illius naturam incapax ille esse deberet, qui natura sua contratio cæat, & corruptrici subinde actioni subesse nequeat) seu inannihilabilitas propria, vel absoluta, & omnimoda, seu repugnantia, vt semel productus Angelus à Deo, etiam absoluta potentia, annihilaretur, vel non absoluta, & omnimoda sed inannihilabilitas à Deo, solum iuxta Angelum illius naturam, & exigentiam eius naturalem, & intrinsecam perdurandi, si semel produceretur; contra quam tamen Deus absoluta sua potentia, & dominio vtens, nec eius iuri & exigentiæ annuens annihilare illum absolute potest, vt de Angelis qui de facto sunt dicebamur cert. 3. Hæc autem naturalis exigentia potest rursus considerari perdurandi indefinitè ad tempus aliquod, est igitur quæstio de immortalitate, seu inannihilabilitate Angelum illius naturalis, siue eius natura, & exigentia: ac iure sua prima productione quæstio attentis: Est an alterutro modo, siue ad definitum tempus, siue ad inde definitam æternitatem à parte post debeat illa Angelis cunctis alterius speciei à productis conuenire: an etiam possibilis aliquis sit, qui natura sua sit transiens substantia, nullatenus exigens ulterius durare, sed potius causa sua, (scilicet Deo creatore, vt ipse essentia indefectibilis) adstante exigat, statim, ac primo extitit, perire.

2. Quoad immortalitatem incorruptibilitatis propriæ, siue oppositam propriæ corruptioni non ster Quirios sect. 5. num. 5. censet absolute esse Angelum possibilem natura sua corruptibilem, & obnoxium propriæ corruptioni, & qui subinde natura sua immortalis, seu incorruptibilis minime sit, quia, vt supra vidimus q. 2. Angelum forma, & materia spiritali contrariisque qualitatibus spiritalibus ad formas alias Angelicæ contrarias pervia, & obnoxia constantem, non repugnare iudicabat. Cum autem fundamentum hoc dilexerimus satis, quæst. 2. certam. 2. 1. & 5. satis euerfa inde est, singularis hæc opinio. Confirmatur, quia ipse Angelum è prædicato suo generico pure intellectiuum substantiam spirituale esse fateretur, eo ipso num. 16. vnde omnimodam Angelorum substantialem, essentiam simplicitatem demonstravimus citat. quæstione 2. quare vrgentius, vel clarius, contra ipsum militent rationes, quam contra alios, qui Angelicas substantias, vniuersim aliarum operationum, ab intellectione principia esse posse fatentur. Tertio, & immediatius ad hominem. Ipse enim num. eodem ait: Angelos è supremo, & communi Angeli prædicato, intellectiui, & volitui, ac subinde capax natura sua meriti ac demeriti, præmijque & gloriæ æternæ natura sua immortales, etiam annihilationem à Deo, ac perpetuos esse debere; quare de naturali ipsorum perpetuitate, & immortalitate, adhuc per annihilationem à Deo quæstionem esse non posse.

posse, si is etiam titulus intellectui &c. attendatur, ratione cuius ipsi immortalitas ad suum finem consequendum debetur, sed quamvis substantia, spirituali composita foret, is etiam titulus adesset: ergo esset etiam immortalis, & indefectibilis, omnino, ne dum, per propriam corruptionem, & non, nisi contra eius naturam, & exigentiam destitui, à Deo adhuc, & violententer posset, iuxta dicta, cert. 1. n. 5. & 6.

3. De naturali immortalitate per annihilationem, debitaque cunctis Angelis, aeterna duratione, ut nemo ex eis natura sua mortalis, & annihilabilis, sit possibilis. Sit secunda nostra conclusio, ex essentiali Angelica naturæ, universæ, intellectus substantiæ spiritualis prædicato, æque evidenter deducta, atque ex prædicato simili cuiusvis rationalis animi naturalis, aeternitas, & immortalitas demonstratur. Cui conclusioni aduersarius mala fide refertur, ab eodem Quiros n. 58. Ariaga, ex d. 2. sect. 6. subsect. 2. à n. 2. 6. ad 33. cum tamen non conclusionem reliquorum, & nostram, quam potius nuper facio argumento ex prædicato intellectui naturæ Angelicæ essentiali, & communi naturalem Angelorum, qui de facto sunt immortalitatem efficaciter probari solummodo posse dicit, eo n. 33. §. *Dicendum tertio*: quare, quod ait eius numeri initio, non de natura vlla Angelica, sed solum de aliis, quæ Angelicæ non sint, tamen à Deo solo dependeat, & careant contrario defectibilis natura sua esse posse, ac de se se, ac natura sua mortales intelligi debet. Tum quia id eius conclusio exprimit. Propter hoc purò in hac materia dicendum, primo: non repugnare unam creaturam ex se defectibilem naturaliter. Et si à solo Deo conservetur, licet careat contrario. Tum etiam, quia à citato n. 25. id solum contendit, Angelorum naturalem immortalitatem, & indefectibilitatem, adhuc per annihilationem, male à plerisque probari, quia natura sua, & contrario careat, & causam sui indefectibilem Deum habeant: idemque manens idem semper sit natum facere idem. Ut vulgare axioma fert, quod tamen ipse falsum multis ostendere deinceps contendit, ac subinde male ex illo naturalem Angelorum immortalitatem probari, quam tamen ex prædicato intellectui, ut potest, ex communi, & generali Angelis, & animabus nostris prædicato legitime probari fateatur citato §. *Dicendum tertio*. Itaque conclusionem hanc nostram probat, & rationem communem ab omnibus datam, & si communem alteram rationem improbat, uti etiam noster Martinon, repulerat prius r. p. d. 36. cit. sect. 6. cuius tamen vim, examinabimus statim. Pro ea vero, & axiomatis illius veritate, & firmitate examinanda, statuenda, atque à Sophisticis instantiis, earumque malis solutionibus (quæ latius nunc persequi prolixum, & importunum esset, semperque inutile foret) nonnulla aduertenda sunt.

4. Primum axioma *idem manens, idem semper sit natum facere idem*, de causa efficiente intellectum (ut in re præsentente Doctoribus intelligitur, de naturali solum causa, & ad unum determinatam intelligi, ut verum habeat, necessario debere, non autem de agente libero, ex arbitrio, & libera, ac indifferente voluntate sua absolute operatur, quale Deus est, quare ex Dei (qui solus agens, & causa particularis Angeli & omnium proprie, & stricte creatorum, & annihilandorum est) indefectibilitate in se præcise perperam insertu absolute creatum quodvis, semel productum naturaliter conservandum: cum in eius conservatione libertatem suam absolute possit, debeatque exercere, quia essentia sua agens liberum, ad extra est, nec minus sit actio ad extra creaturæ conservatio, quam eius prima productio, quare de se se indifferens absolute, nec magis determinatus ad creati effectus conservationem, quam non conservationem Deus absolute est. Hinc fit secundo naturalem creati effectus semel producti conservationem, vel non conservationem, non quidem ex Dei causæ suæ specialis naturali inclinatione de se se ad conservationem præ eius omissione pensari de-

bere, sed ex creati ipsius effectus semel producti exigentia intrinseca, ut conservetur, vel, ut non conservetur, cum causæ naturales alterutrum determinate, non addit, quod rursus patet: quia alius naturalitas conservationis effectus creati semel producti, extrinsecus à connaturalitate intrinseca agentis conservationem proveniret, ac subinde non secundum intrinsecum, physicum, & reale naturæ defectus creati illius compereretur, nec secundum suam naturam, eiusque physicam determinationem immortalis defectibilis, potius quam mortalis defectibilis, & annihilabilis esset, nec potentiam physicam, & realem ampliore, propriorem ad sui conservationem, vel non conservationem, quam ad primam sui conservationem, vel eius omissionem haberet: quam logicam solum, non autem realem, & physicam esse, supra contra Valquez ostendimus cert. 3. num. 8. & cert. 4. aduertendum secundo est, Agentia naturalia creata, ac de se, ad efficientem virtutis, & actiuitatis de aeternitate esse, ad effectus producidos, non solum tot, ac non plures, sed quoad spatia, cum loci motu durationis, vna quæ effectuum suorum productionem nequeat extendere, sed quasi lassata, ac viribus destituta ab effusa ab eorum necessario cesset, nec effectus plures produci, si omnes produxit, neque quemque, ex productis, vna sphaeram spatii, vel loci, vel durationis actiuitatis suæ præfixam possit actionem suam protrahere, quod secus euenit in agenti Deo, etiam, ut causa particularis effectum creatorum est, immo; nec causæ actiuitatis solum, nec actiuitas eius, quod natura sua erigit, ut à Deo fiat: quia, id, quod erigit solum ab alio non in exigente sed in alio à quo erigit præstandumque est, debet præcontinui, ac subinde non ex naturæ exigentis, sed agentis solum limitatione poterit effectus, vel numero, vel spatio loci, ac durationis limitari.

5. Demum noto, Nihil creatum adhuc sui destructionem appetere, exigere, neque in illam tendere determinate, aut disiunctim, de se se physice, & naturaliter posse: ut vidimus, cert. 1. n. 7. & sæpius, cui Aristoteli, totiusque Philosophiæ, & Theologiæ doctrinæ insitit Augustinus 11. de ciuit. c. 27. fere toto concludens; *satis apparet quantum refugiat natura non esse*, tamen, quia hanc essentia sua termino, vel aliunde defectibilis principio conexum sit, destitui absolute possit, quod ex potentia voluntatis, siue creatæ, siue diuinæ libera libertate contradictionis, ad suos actus eliciendos, vel pure, omitrendos (quam plane, ut verum faceret) male impugnatur Ariaga citata subsect. 2. n. 31. quod in casu inquit natura voluntatis tendit in omnino actus, quæ purum nihil est, cum pure illum omittit, ac subinde, in non esse, seu malum physicum. Male, inquam, inde arguit, est bene Recentiorum, quas ibidem refert solutiones impugnet. Nostrum enim notandum de physica, & naturali inclinatione rerum, & causarum naturalium est, quæ in ipsis ad malum physicum, cuiusmodi rei destructio est, esse in ipsa non potest, immo, neque in alio agente naturali, quantum contrario, quod contrariam formam, præexistit (quæ bonum physicum est) intendit solummodo inuocero, & si ob huius cum alia naturalem impossibilitatem, præcise agentis tamen contrarij intentionem, præcise agentis tamen contrarij intentionem, præcise agentis libera consequentia non tenet, vel malum physicum, siue entis physici negationem amare, atque appetere nequeant vel actum physicum pure omittente, neque est contra: quia id libera agentis possunt, posse etiam naturalia consequens est. Libera enim agentia bona malare physica, vel bonitate alia conducentia ad finem, quæ amant, vel ad malum quod fugiunt, vestita, prolequi possunt, vel fugere possunt, atque ab eorum prosecutione, vel fuga etiam detererri, ac detineri, proculque actum suum pendere, ac pure omittente, ut diximus. Naturalis vero causarum naturalium inclinatio physica, atque imitatio appetitus in bonum physicum secundum

dam se sumptum est, & in malum physicum fuga, quin hoc bonitate aliqua, illudve malitia aliqua extrinsecus vestitum fugere, vel prosequi possit: quare implicat physicam naturam naturalis causæ, atque entis inclinationem in non esse physicum entis ferri, ac tendere posse, & maxime, in non esse physicum sui: tamen liberum agens, ac per voluntatem operans ferri in non esse, sui etiam actus appetitu elicitu possit, quia bonum & esse physicum tamen aliunde malum non solum non prosequi omissum potest, sed averfari: ergo certum est axioma illud nullum appetitum, siue imitativum physicum, & naturalem in malum physicum, seu non esse rei, seu proprium & elicitum à voluntate in malum qua tale, ferri posse, ac subinde, nec voluntatem, neque naturam tendentem, siue intendentem in malum posse operari, vt omnium philosophorum, & Theologorum axioma fert, nec rem de se in sui destructionem, determinate, vt indeterminatè, & distinctam naturam sua ferri physicè posse. His autem positis resolutio substantiæ physice simplicis completæ Angelis cunctis communis, & essentialis (quin prædicatum intellectui, & subinde capacitatis panæ, ac præmij æterni attendatur) nullam naturam sua annihilabilem, ac non immortalem naturam sua esse posse facile probatur, paululum reformato iuxta præmissa notata argumento communi, ac istudem Ariagæ instantiæ oppositæ præveniuntur.

6. Quidquid natura sua permanens absolute est implicat naturam suam esse, non solum fluxum, sed, & aliquando naturam suam defectibilem; atqui omnis substantia essentialiter substantialiter simplex (& præsertim totalis) est substantia natura sua absolute permanens; ergo implicat substantiam aliquam essentialiter substantialiter simplicem (totalem maxime,) esse naturam suam fluxam, immo, & naturam suam aliquando defectibilem. Tunc sic omnis Angelus natura sua, & essentia sua est substantia essentialiter substantialiter simplex, & totalis: ergo implicat, aliquem Angelum esse naturam suam fluxum, immo, & aliquando defectibilem. Consequentia vtrique est legitima. Maior primi syllogismi, per se patet, cum fluxus permanentiæ rei contradicit: ac subinde permanentiæ absolute rei natura sua, eius fluxus naturam suam repugnabit: immo & esse naturam suam aliquando defectibilem; esset enim illa permanens natura sua non absolute, sed, ad tempus solum, vt patet, Confirmatur, ad hominem contra Ariagæ, qui permanens quodvis (etiam ex his, quæ contrarium habent, destruique fortiori, eius actuitate, & exigentia naturaliter, possunt) sui permanentiam, per æternitatem à parte post suæ primæ productionis, absolute naturam suam exigere, & si falso, censetur, vt vidimus, cert. 3. n. 7. quia cuiusmodi permanentia contrariis subiecta non absolutam, sed conditionatam solum, (si fortiori, scilicet, actuitate, vt exigentia naturali, contraria non adfuit) exigentiam permanenti naturam suam habere possunt: quod si minoris permanentiæ naturalis entia durare, per æternitatem naturam suam requirunt per te; natura sua, exigere sui fluxum, aut defectibilitatem aliquando, siue non exigere aliquando posterioris æternitatis durare, citius absolute omnino permanentibus natura sua repugnabit. Minor æque facile ostenditur. Etenim substantia omnis essentialiter substantialiter simplex, & totalis, nec habet formam contrariam, nec contrarias subinde dispositiones ad illam, cum forma substantialis non sit, nec forma, nisi formæ, posset contrariari, nec materiam, qua essentialiter substantialiter constet contraria formæ, aut dispositionum contrarium receptivum habeat, neque in seipsa, possit contraria, quibus destruantur recipere. vt vidimus supra: quare exigentia prædictæ substantiæ simplicis conditionata, ea ex parte, esse non potest, si scilicet contrarium fortioris actuitatis, & exigentiae non adfuit: siquidem natura, & essentia sua substantia illa, non solum ab existentia absoluta, sed à possibilitate tota, illud excludit.

7. Sed nec substantia illa fluxu termino de se se

conecti potest: cum motus successus, aut tempus non sit, quæ sola fluxu de se termino essentia, & natura sua necuntur: neque item termino alicui ex voluntate Dei aliquando defecturo connexa substantia illa est natura sua: tamen si eius naturæ ex voluntate absoluta Dei possit destructio contingere. Ac demum, nec pendet substantia illa simplex, totalis, ex causa aliqua naturali defectibili, vt lux à luminoso, quo sublaro, vel impedito, statim naturaliter, perit, quare, nec permanens natura sua absolute est & si autem à Dei libera voluntate realiter, inentionaliter (& si non realiter physice) defectibili, in sui conseruatione substantia illa simplex totalis dependeat; ac subinde Deo, qui causa seruationis eius, est, adstante, conseruari, destrui absolute possit, vt creata reliqua, quantumuis permanentia secundum suam naturam sint, quia ex potestate, & dominio suo increata supremo eorum exigentia naturali permanendi ultra suam primam productionem potest non annuere; id tamen potentia sua, absoluta, non autem ordinaria, & rerum naturis coordinata, efficere solummodo potest; id, quod naturalem creaturæ exigentiam perdurandi, cui non annuit, non abolet, sed necessario supponit: quare permanentiæ naturali rerum, ea defectibilitas realis intentionalis absoluta voluntatis, seu liberi decreti diuini, à quo natura sua creata omnia, in conseruari etiam absolute pendunt, minime obest, cum supra omnem creaturarum naturalem permanentiam sit, sed solum naturalis dependentia effectus creati in conseruari, à causa secunda defectibili, aut impedibili naturaliter à sua operatione. His vero creaturæ, cum reliquis enumeratis, eius naturali permanentiæ aduersis supra enumeratis, atque à substantia totali completa simpliciter essentialiter substantialiter exclusis, natura sua absolute prorsus permanentem, & subinde immortalem illam, ac non nisi violenter, & contra naturalem eius exigentiam, à Deo absoluta sua potentia, & dominio supremo destructibilem euidenter probatur; quod autem Angelus omnis substantia totalis, & completa essentia sua essentialiter substantialiter, immo, & integraliter sit (vt ad secundam consequentiam in antecedente assuebamur) ostensum satis à nobis est, quæst. 2. quare secundum commune argumentum pro negatiua conclusione, Angeli cuiusvis possibilis natura sua destructibilis, ita explicatum, plene etiam conuenit.

CERTAMEN VI.

Conclusionum vindicatio.

i. Argumenta, quibus eius firmitatem tentabat Ariagæ, & refellebat infirma sunt. Primum de speciebus impressis, & habitibus, & sono natura sua caducis, & deficientibus de se, sine contrariis præsentia, causæ conseruantis secundæ defectu, à qua essentia, & natura sua conseruari debeant, falsum est, species quidem intuitiue, & externæ defectu obiecti pereunt, internæ, & abstractiue, defectu dispositionis, organice, vel capacitatis eius, ad tot species sublineandas: quare aliæ ab aliarum multitudinem, ab organo, vt corpora, à corporibus aduenientibus loco detruduntur. Habitus, non, nisi contrario habitu perire communis Philosophorum sensus est: sonus defectu violenti impulsus abiectionis impressi, ac sensum à naturali aeris inclinatione, ad suum proprium motum, & quietem languescens (vt calor aquæ à frigefactura sua forma) & tandem pereuntis, & ipse paulatim deficit ac tandem perit, quin, natura sua, ac de se in suam destructionem aliquando futuram, distinctam adhuc, inclinet, quod ostendi nuper esse impossibile. Secundo de cognitione fidei destructionis suæ, vt de ipsa

h 3 Deus

Deus reuelasset alicui, negant esse casum possibilem, Moncaeus noster, & alij apud Ripaldam, 1. de ente supernatur. d. 104. num. 3. & meritis quia implicat creaturam cognitionem aliquam sui reflexivam, & repræsentativam esse, sine qua reflexione suam durationem repræsentare nequireret: quare non, nisi per reflexum alium actum, qui natura sua permanens sit, potest cognosci actus ille ex decreto Dei ad annum, & contra ipsius etiam naturalem existentiam defecturus, cum huius defectum ad annum habeat, ut obiectum, quod essentiali sua repræsentatione peringat: vnde neque hinc Angelum natura interitus sui, ut terminum suæ naturalis connexionis, posse habere inferetur. Tertium de igne mixto nostro contrariis semper perit, quibus facile dissipabilis est aëre, fumo & aqua, vel quibus pabuli materia ad formam cineris, cum ignis forma impossibilem disponitur, vnde nec ignem, nec sublimare corruptibile, quidpiam seipso suam corruptionem intendere facile patet. Quartum ex morulis motus grauium in centrum, cuius continuationi ab eius grauitate intrinseca, & præsentia, nullum adeit contrarium, quod obstat, ac subinde actio ipsa motiua de se solum perit, æque est imbellis: Admissis enim abluque disputatione digna eius motus morulis, impulsus, quo fursum lapis violentus detinebatur, & medij aeris vsque ad centrum, in quo lapis decorum mouetur, eius motui contrariantur, & obstant: quibus proinde motus illius instantaneæ morula, non autem motus ipsius intrinsece naturæ, naturalique cessandi per instantia illa inclinationi, tribui philosophice debent.

2. Præterea (ut bene Quiros aduertit sect. 5. citat. num. 69. atque obseruauimus, num. 4. sub finem) actiuitas creata spaciij, tam loci, quam temporis æque, atque numeri effectum limitationem pati natura sua potest: quare, & continuationis suæ, secus existentia perdurandi. Vnde & grauitas ipsa, ne continuo agat, quandiu adest, ac propterea, perinde pro morulis motus aderit, ac si non esset, cum ad agendum pro illis actiuitas non sit, motusque defectu virtutis actiue cessauit, non quia actio, natura sua, ac se ipsa exigit pro illis deficere, cuius oppositum ibidem ostendimus, & rationem discriminis puræ existentie naturalis perdurandi semper & continuo, à naturali actiuitate rationem satis philosophicam reddidimus ibidem: quintum argumentum Arriagæ erat. Angeli existentia naturalis ad locum limitatur ad tot loci spatia, ac non ad plura, ultra totum spatium, quod illis partialibus constat; ergo ad tot spatia durationis, ac non plura potest, etiam naturalis, eius existentia limitari; & ad pauciora in Angelo imperfectiore, quam in Angelo perfectiore; Difficultatem hanc communem censet Quiros num. 70. & cui omnes debeant respondere ob Doctrinam aliam receptissimam impossibilitatis, existentie rei in duplici loco, & naturali rerum plurium in diuersis durationibus; sed defecit illi addere. Simul, & in duplici loco adequato, ut doctrina illa esset communis, & discrimen à duratione commune, & ad rem exactum sicuti, & ab eo assignato discrimine vbiocationis ad durationis ab eo excogitata faciliorem solutionem, & discriminis rationem expeditius reddo quia naturali existentia Angeli ad spatia loci occupanda, non pure, ex actiua, sed actiua ipsius voluntati subordinata, ad præsentiam in spatio maiori, vel minori producendam: quæ proinde, quoad spatia loci, ut pote actiuitas creata limitari etiam natura potest, ac debet: estque proinde in Angelo imperfectiore, quam in Angelo perfectiore limitatur; existentia vero, perdurandi non actiua, sed pure exactiua, in Angelo est, & quæ actiuam in eius conseruationem Dei potentiam illimitatam importet; & cuius solum limitatione perdurandi spatium posset limitari, ut maius minufve esset, quod natura Angeli, perfectiori, vel imperfectiori deberetur ex parte enim existentie puræ nullatenus actiue nec ad maius,

nec ad minus spatium maior, minorque perfectiori perduraturæ arguitur, vel taxatur, sed solum ab actiuitate, à qua debet natura illa diutius, breuiusque provenire. Patet in materia prima esse imperfectissimam sublimaribus, tamen eius natura sua diuturnioris, immo æternæ: cuius rationem dedimus, certam. 5. num. 5. sub finem, quæ argumentum exarmatur.

3. Obiicies demum, sunt pleraque supernaturalia dona, & qualitates contrario carentes, & causam sui Deum habentes non autem, causam aliquam defectibilem, cuius actioni in fieri & conseruari natura sua subordinentur, nec fluxu de se, & essentialiter termino connexæ; & tamen natura sua sunt à Deo destructibiles, non autem natura sua permanentes & exigentes perdurare; aliqui non, nisi contra earum naturam, & violentè, seu miraculose destrui à Deo possent: æque scilicet, acque igne Babylonij conuersus denegatus, ad comburendum: quod durum valde videtur, scire quod in earum qualitatum conseruatione gratia Dei multum minuitur; nec ampliores, pro ea, quam, pro celerrim conseruatione habende à nobis gratia forent. Ergo nihil præstat, secundum nostrum, & commune argumentum, pro Angelorum omnium natura sua indestructibilitate à Deo, quod in his qualitatibus, supernaturalibus plane deficit, ac euacuat. Admittit antecedens ob rationes datas. Quiros citat. sect. 4. num. 64. §. dixi, §. 62. cum Aluarez, de auxil. d. 74. Albeda, 1. p. d. 58. sect. 3. Pennoto, q. de auxil. c. 1. num. 7. Salas. tom. 1. in 1. 2. q. 3. tract. 2. d. num. 70. qui gratiam excitantem, in qualitate supernaturali, natura sua transeunte constitunt; quævis duo primi, (quos sui Dominicani sectantur) in ea intrinsecam, non solum excitationem, sed efficiam auxiliij Physicam, plerique moralem cum Albeda constitunt. Pennotus, & Salas, intrinsecam efficiam, ei qualitati negant, ac solum excitationem concedunt; quam tamen etiam negat Quiros, solumque eorum Doctorem autoritate vitur, quævis qualitatem supernaturalem naturæ suæ transeuntem possibilem generatim admittunt tamen in specie auxiliij gratie excitantis male prædicatam illud genericum naturalis fluxus recognouerint, & assignarint. Admissa vero possibilitate naturalis fluxus in supernaturalibus qualitatibus (quem vocet reuert etiam Quiros, & si re admittat) nescio quæ ratione ab auxilio gratie excitantis illud reuocet efficaciter possit: cum illud consensus fere flamm eliciendo datum, natumque sit, ac solummodo inferum, quo elicit, vel reiecto, à voluntate citabatur præfusus auxilium; ac subinde, si naturalis eius permanentia, & existentia perdurandi, qualitates omni supernaturali, necessaria, obstat, videtur, conseruationis defecturum. Secundo disparitas tentata à Quiros, inter creaturas naturales carentes contrario, & habentes causam conseruationis suæ conseruationem indestructibilem, ut permanentes natura sua esse debeant, ac non fluxæ, & inter qualitates, supernaturales, ut eis non obstantibus, fluxæ nihilominus, & transeuntes, natura sua esse possint, nulla est, nec ratio ab ipso assignatur, immo, nec reddi aliqua vero similis potest, præter eas quas ab absurdo, pro naturali fluxu qualitatis supernaturalis possibile attulit, nosque proposuimus. Si autem aliorum præfata in supernaturalibus qualitatibus fluxum naturalem possibilem probent, & si adit ratio, ob naturalem possibilem probent, & fluxus naturalis earum necessaria probatur, & fluxus naturalis earum probatur impossibilis, insufficiens etiam pro naturalibus creaturis, earumque permanentia naturalis eisdem absurdus in supernaturali qualitate deprehensus (cui eadem adest ratio, & pro qua ob ea obijci non tenet) manifeste conuincitur: quovisque specialis ratio, in supernaturali qualitate assignata ob quam, in ea non probet, & creaturis naturalibus deficit (ut probationi eius rationis non officiat) assignetur, ut argumenti oppositi limitatio non teneat.

4. Ea vero à Quirio inuenta non est, nec probabilis inuenitur. Quod enim ait citato num. 64. & 65. Deum, vi causam particularem (quomodo respectu qualitatis supernaturalis se gerit) Dominium connaturale: æque in suas actiones liberas, earumque suspensionem habere, æque creatum, quod dicitur liberum agens, quin absoluta extraordinaria, & causæ vniuersalis potentia, & dominio utatur: Vnde ait iuri hæc, & Dominio Dei, vt causæ particulari non minus attendere Deum debere, quam causarum particularium secundarum exigentis: vnde fit rursus, vt, cum ius hoc Dei causæ particularis liberæ præstantis, fortiusque sit quavis exigentia creata qualitatis eius supernaturalis, vt à deo conferretur, connaturaliter Deus, eius conseruationi abstinebit, ac sine vilo miraculo, æque ac si rei cuiusvis conseruationi concursus subtrahat suum ad præsentiam agentis contrarij præstantioris, ita concludit, num. 71. argumento Ripaldæ respondens. Cæterum ex tota hac doctrina colligitur primo: ipsum rem qualitatis supernaturalis natura sua transeuntis, & fixæ, quam in Dominio citatis reprehendebat reiciebatque num. 64. admittere tandem, folisque vocibus ab illis vitiole recedere: etenim nulla exigentia naturalis earum esse potest, vt conferretur in præsentia contrarij agentis particularis potentioris, atque adeo in his, quæ illud habere natura sua possunt, naturalem existentiam perdurandi, & conseruationis suæ, non quidem naturalem absolutam, sed conditionatam solum sub conditione absentia contrarij actiuitatis, & exigentia potentioris admitti posse obseruabamus contra Ariagam, cert. 3. num. 7. quod certius est, cum natura sua ens permanens fortius contrarium, & præsens, & absolute existens essentialiter respicit, vt in præsentia: atqui per te ius connaturale, & potentius Dei, vt causæ particularis, ad destructionem qualitatis, supernaturalis adest semper: ergo nulla vniquam, exigentia naturalis in ea qualitate esse potest, vt conferretur, ac præderet: ac subinde, transiens ac fluxa, natura sua, & re & nomine erit. Vrgetur, quia ea subordinatio, subiectio, & dependentia à Deo, vt causæ particulari, intrinseca, & essentialis physice, ac metaphysice naturæ qualitatis supernaturalis est, ergo eius natura deficit, si Deus causæ particularis ipsius, cuiusque dominum fortius, ad eius destructionem, quam exigentia qualitatis ad sui conseruationem addit: ergo ea qualitas ab intrinseca natura sua conseruit, atque assert negationem conditionis, sub qua exigere potest conseruari, nempe absentiam potentioris agentis, ad suam destructionem: ac subinde nullam potest habere existentiam naturæ suæ conseruationis.

5. Rursus exigere rem aliquam naturæ suæ præsentiam contrarij, & simul rem eandem naturæ suæ sui conseruationem omnino repugnat: est siquidem exigentia, vt naturaliter conferretur in præsentia contrarij fortioris ad suam destructionem, quod est exigentia, & conatus ad aliquid impossibile: quare absoluta chimerica, exigentia, & prorsus impossibilis. Item exigentia agentis potentioris ad sui destructionem est exigentia suæ naturalis, & connaturalis destructioni, quippe ad præsentiam agentis contrarij destructio cuiusvis præexistens est naturalis, & connaturalis; destructio autem rei exigentis, vt naturaliter, & connaturaliter conferretur contradicit connaturalitati destructionis: ergo altera exigentia alteri contradicit, neque qualitas supernaturalis citra contradictionem conuenire potest. Dices dominium, & ius voluntatis, & arbitrii diuini ad decreta sua concipienda, vel omitenda de qualitatibus illius conseruatione, ac subinde ad illa pro suo arbitrio conseruanda, vel destruenda, non esse contrarium magis, quam proficuum qualitatis conseruationi à Deo: siquidem ex illo Dominio in actu suæ voluntatis æque potest illam qualitatem conseruare, ac potest destruere: quare, etsi adit necessario ius illud diuinum, illudque

exigat natura sua qualitas illa, vt id à quo essentialiter petit conseruari, ali fortius contrarium destructiuum sui nec supponit, nec assert, nec exigit, sed dominium, & ius indifferens ad sui vel conseruationem, vel destructionem, cui naturæ suæ subicitur, quo argumenta proxima cessant. Cessant: sed destructione rationis disparitatis, à Quirio redditæ qualitatis supernaturalis, & naturalis. Etenim libertas Dei, ac dominium ipsius, in actus suos liberos potius, & præstantius, quam cuiusvis agentis liberi creati, non competit ei qua causæ particularis est, sed qua primum præcipuum, ac summum liberum est, nec aiter eius omni potentia, qua particulariter concurret arbitrio Dei subditur, quam subdat, qua concurret, vt causæ vniuersalis: nec particularitas concurrendi, diuina omnipotentia, libertati alteri Dei ab ea, quæ ipsi competit qua primum agens liberum est, illam subicit. Imo ius & Dominium Dei, qua liberi in suos actus, ac subinde creatos effectus titulus obiectiuus, & motiuum ab ipso necessario attendendum, vt decretum de rei effectione concipiat, vel omitat, nusquam est, sed dominium reale physicum elicentia, vel non elicentia realis intentionalis suorum actuum voluntatis, vt patet in dominio arbitrii nostri, in actus nostræ voluntatis vel eorum omissionem, ad quorum alterutrum potestas physica voluntatis est, ex qua sola physice supponit, nullatenusque vt motiuo, & titulo deliberationis obiectiuo proposita, sed eius prorsus immemores, ad actus physicam elicentiam, vel eius omissionem procedimus.

6. Confirmatur quia, si is titulus iuris ac dominij diuini in suæ voluntatis actus, & inde oriundos effectus creatos, vel eorum omissionem (contra id quod in nobis experimur) naturali quavis exigentia creata præstantius proponi Deo ad deliberandum de actibus suis vel eorum omissione necessario deberet, cum ius illud, vt causæ etiam vniuersalis libera connaturaliter habeat, illud etiam ad omissionem decreti concurrendi, & concursus negationem contra causarum naturalium existentiam deberet attendere: quod, cum præstantius, fortiusque longe earum existentia sit connaturalissima esset concursus quibusvis causis naturalibus denegatio, nilque miraculi in denegatione concursus igni Babylonico intercessisset, neque ia vlla posset intercedere; immo, si ius illud & dominium in suos actus, (etsi non ex necessitate) absolute in denegando concursu, ac debitis naturæ rerum, vt titulum obiectiuum & motiuum fortius earum existentis naturalibus, posset Deus, attendere, nullam suspensionem concursus cum causis naturalibus, nisi ex Dei reuelatione (quæ de nulla extat) miraculosam, ac non potius connaturalem esse, sine temeritate asserere possemus: cum ex consideratione motiui illius fortioris Dominij sui potuerit Deus concursum denegare. Dices Deum, vt causam vniuersalem, esse naturæ auctorem, ac naturæ legibus additum, ac subinde eis non stare, nisi extraordinaria miraculosa, ac non connaturali prouidentia, minime posse. Contra quia, ex eo quod Author naturæ, vt causæ vniuersalis Deus est iuri illi suo supremo, & connaturali agentis primi liberi non renuntiauit, cum naturam condidit: ergo, si hoc potest attendi à Deo, vt fortius, ac prævalentius existentis cunctis naturæ creatæ, vt debitorum ipsi denegatio connaturalis, ac non miraculosa censetur, denegatio concursus, & cuiusvis debiti naturæ toti creatæ connaturalis absolute, & non miraculosa esse potest contra. Contra secundo, quia Deus causæ vniuersalis est, non solum naturæ creatæ & entium naturalium, sed supernaturalium: ergo, si ex naturæ creatione, legibus & iure naturali, etiam naturalium, stare iuxta prouidentiam, & ordinariam, & naturalem, debet non attento supremo iure agentis primi & summi liberi, & legibus, ac iuri eorum supernaturalium stare debet. Nec præstat: etiam respectu entium

entium supernaturalium, esse causam non solum vniuersalem, sed particularem, cuius proinde iuri, & dominio libero debeat attendi: Primo quia, ut nuper dicebam, ius & dominium libertatis diuinae idem ipsum est siue, se solo, ut causa particularis, siue cum causis secundis aliquid producat. Secundo, quia materiam, primam, & Angelum, ut causa particularis producit, & conseruat; ergo, si titulus causae particularis efficit, ut ius, & dominium fortius, & potius creatis exigentiis summæ suæ libertatis attendi debeat ab ipso ad debitam alias naturæ rei conseruationem connaturaliter, ac citra miraculosam prouidentiam, denegandam, citra miraculum, & connaturaliter materia prima, & Angelus destrui à Deo potest: ac subinde, & hic destructibilis, naturaliter, & mortaliter erit, contra dicta. Obuium statim, menti cuius, hoc, nec satis, à Quirós solutum, dum ait: Deum esse Angeli causam particularem simpliciter quia eius prima etiam creatio, ad naturam, intra quam continetur, spectat, ac subinde eius productione, naturæ legibus se obligat Deus. Contra primo; quia tota ratio causæ, particularis simpliciter totalis in Deo est, quod se solo, ac sine interuentu causæ secundæ, cuius actiuitati, ac exigentiæ annuat, producat effectum, quam nulla causa secunda, partialiter adhuc, posset efficere, id in creatione Angeli, eiusque conseruatione conuenit Deo: ergo conuenit Deo esse causam Angeli particularem absolute, & simpliciter.

7. Quod non abolutionem, sed confusionem, & implicationem difficultatis addit, (nempe Angeli naturalis entis primam productionem ad Deum, ut naturæ auctorem spectare, ex qua proinde, iuri & legibus naturæ stare ordinaria prouidentia debeat; contra quod fieret si Angelus natura sua permanens, exigensque sui conseruationem, ac subinde extraordinaria, & miraculosa prouidentia, à Deo annihilaretur quod, nec difficultat, ex dictis impugno, & si enim prima Angeli productio ad Deum auctorem naturæ spectet, non tollit eum esse causam particularem simpliciter, & absolute, ut nuper dicebam, atque inde ius speciale causæ particularis summæ liberæ habere, & preualentius iuri & exigentiæ naturali Angeli, ut conseruetur (& si quia entis naturalis creatio & conseruatio Angeli est, supernaturales non sunt) ac proinde, si ius illud causæ particularis, ac preualens ad eius destructionem iuri conseruationis suæ in Angelo attendatur, non secus ac causæ secundæ ad cuiusvis effectus destructionem valentioris, naturalis, & ordinariæ prouidentia Angeli destructio erit, & si naturalis entis destructio sit, si quid tua ratio probat. Confirmatur quia ideo Deus tenetur ordinaria prouidentia seruare entia naturalia, permanentia ubi ea primum produxit, quia produxit in ipsis exigentiam, & ius naturæ suæ, ut semel producta, ac deficiente contraria alterius actiuitate, atque exigentiæ fortiori, & valentiori ad eorum destructionem, seruentur: sed, cum primum producit qualitatem supernaturalem non fluxam de se se, sed permanentem, producit in eius natura ius, & exigentiam, ut absente contratio valentiori ad eius destructionem seruetur; ergo æquè connaturaliter, & ordinata lege alterutrum absente potentiori contrario, ex prima cuiusque productione conseruare tenebitur Deus, & si alterum naturale alterum supernaturale sit (in supernaturalibus enim ordinariam, & extra ordinariam prouidentiam iuxta quam Deus passionem entis supernaturali debitas concedere teneatur, & quam non, nisi extraordinaria, & miraculosa prouidentia æquè, ac si suas entis naturali denegaret, concedit Pater Ripalde, citato, numero septuagesimo primo: quo discrimen illud de naturalitate Angeli spectantis ad naturam, æqualitate supernaturali non spectante ad naturam (quod nunc impugnamus) merito de-

ferit. Vel ergo ius naturale causæ particularis, ac summæ liberæ Dei, ut preualens ad destructionem, iuri supernaturalis entis ad sui conseruationem debeat attendi, atque ad compensationem venire, ut eius destructio naturalis, ac non miraculosa, & extraordinaria prouidentia conseruetur, vel non debeat attendi: si possetur: omnino naturalis erit qualitas illius conseruatio, ut non, nisi miraculosa, & extraordinaria prouidentia eius destructio contra te. Si autem attendi debeat ius potentius Dei causæ summæ liberæ, ut connaturalis, ac non miraculosa, & extraordinaria prouidentia eius destructio sit, cum idem ipsum ius causæ particularis respectu Angeli, & materie primæ Deus habeat, iuri naturali, eius ex prima productione quædam preualens, æquè connaturali ac non extraordinaria, & miraculosa prouidentia Angeli, & materia prima destruentur: æquum enim est, per te, supernaturalia ad sui conseruationem ex prima sui productione adquirunt, & quod iure Dei causæ particularis vtriusque spectent, denique quidquid de hoc sit. Per te (ut nuper retulimus, ex numero 71.) ex iure naturæ entis supernaturalis ad suas physicas passionem temetis eius, & earum causæ particularis Deus sit, non, nisi extraordinaria, & miraculosa prouidentia, denegati illa à Deo potest: æquum æquum ius naturæ qualitas, & entis supernaturalis est prima sua productione ad sui conseruationem, atque ad suas physicas passionem habet: ergo, & si Deus causæ particularis eius sit, non, nisi miraculosa, & extraordinaria prouidentia negati à Deo potest eius conseruatio.

8. Certum igitur sit, quod noster Ripalde, tomo secundo, de ente supernaturali disputatione 14. sectione 3. docet. Nempe productam semel qualitatem super naturalem ex iure ipsi est prima productione adquisito conseruandam naturaliter, & indestructibilem naturæ suæ esse, nec ulli extraordinaria prouidentia, & potentia absolute Dei destrui posse; quare negandum est respondentis oppositi antecedens cuius ratio est: quia in omni prouidentia ordinaria tam circa naturalia, quam circa supernaturalia, siue à solo Deo producta, & producibilia, ac subinde, ut à causa particulari ius solum, & exigentiæ contrariæ semel productæ, & contrariam creaturam eius destructionem machinantem attendi à Deo debet, non autem ius libertatis diuinae suæ, ut causa particularis effectum ad ipso solum producibilem producat, & conseruet. Deus, siue ut causa vniuersalis, creatis ius concursu, & cooperatione sua iuret, ut huiusmodi dicta satis ostendunt: ius quippe, & dominium libertatis diuinae, in actus voluntatis suæ liberos, & effectus extrinsecos ab eis pendentes, siue ab ipso solum, siue in conseruatio causarum creaturarum faciendis, physicum, est idem ipsum quoad omnes, nec ipsi ad eos edendos debet esse motum, ut eo honestissime vitatur: sicuti, nec nobis, sed illa motiua extrinseca præter Dei potentiam physicam, & libertatem, qua physice pro sua physica potestate vii pro libito potest; cui, si Deus ut motu attendere deberet, cum omni exigentiæ rerum, & causarum naturalium preualens, nec minus iuris, & potestatis huius in effectum à causis secundis, quam à se solo edendos habeat, nihil esse in externis siue actionibus, siue effectibus, siue ponendis, siue afferendis, & denegandis prouidentia extraordinaria, & miraculosa foret, quod si dicas: plura Deum in sui superni dominij libertatis, & potentia ostendit, efficere, vel denegare, ut scriptura, Petrus, & Theologi, docent: ostensio quidem eorum attributorum diuersum, quid ab eis est, & tunc etiam extraordinaria prouidentia Deum ut cum illi attendis, ij omnes facientur: quare in

ordinaria providentia, non eis, sed solum creatorum existentia attendere Deum posse, simul docent. Absurda illa à Quirós deducta, absurda non sunt, sed omnino in bona Philosophia, & Theologia admittenda, scilicet; æque miraculosam esse destructionem qualitatis supernaturalis permanentis & existentis natura sua sui conservationem deficiente contrario valentiore, ac denegationem concursus Babylonico igni: Gratia autem Dei nihil minuitur, dum gratia dona, non aditane contratio conservat: cum enim ea primo donat, & eius naturam producit, eius etiam conservationem, in naturali providentia donat: quemadmodum, & bonum opus nostrum gratia Dei deputatur, in radice congrue vocationis à Deo donatur, vt Augustinus aiebat, & gloria ipsa, quæ meritis ex ea oritur debetur, vltiorum contritorum valentiorum amotio, ex qua ius perdurandi prævalat ad connaturalem eius conservationem Dei, vltiori beneficio debetur. Ac tandem existentia illi ad conservationem annuere, cum non annuere absolute Deus posset, gratia Dei absolute est.

CERTAMEN VII.

De essentiali Angeli possibilis immortalitate, seu incorruptibilitate, de potentia adhuc absoluta Dei.

1. Angelos omnes natura sua, ac iure ipsi ex prima sui existentia, & productione quæsto attento, atque secundum ordinariam providentiam à Deo indestructibiles hætenus ostendimus; & si absoluta Dei potentia, & providentia, destructibiles, eaque sensu mortales sunt, ac destrui absolute possint: iam vero vltior inquiratur: vtrum Angelus aliquis speciei alterius à productis, non solum ex natura ipsius iure, & existentia naturali permanenti, (cui tamen pro suo Dominio, & arbitrio annuere, vel non annuere possit Deus) immortalis, & indestructibilis, potentia etiam, & providentia absoluta, & extraordinaria Dei esse possit? in qua quæstione multum pulueris (non multo Theologia fructu) excitatur à Recentioribus, qui in eo examinando tori laborant: an creatura aliqua absolute indestructibilis à Deo esse possit, ac semel producta omnino indestructibilis: multisque suppositionibus, instantiisque hinc inde conquisitis, & motis affirmantes doctores, inviliter ad præsentis quæstionis affirmatiuam decisionem, probare contendunt: siquidem eorum, quæ adducunt pro quæstione illa generali falso, & implicatorie inducuntur. Tum etiam: quia, vt in creaturis, quas à Deo etiam indestructibiles absolute contendunt, verum haberent; non statim in natura Angelica, speciei valde ab ipsis diversæ, repugnare posset facile ostendi: solumque inferretur, id Angelis, è præficio creaturæ prædicato non repugnare, & si repugnet illis ex alio. Non secus, ac si ex possibilitate immo existentia creaturæ substantiæ corporeæ rationalis in homine, equum rationalem esse posse, vel de facto esse, contendentes, quia ea, quibus rationalitas in homine non repugnat in equo etiam sunt.

2. Vt autem clare disputatio, & decisio quæstionis, & universum de omni creatura, & in præfenti materia de Angelo, an essentia sua à Deo omnino sit indestructibilis procedat; adverte: esse quæstionem de conservatione necessaria à Deo, cuiusque voluntate, non quidem

ex eo, quod simul, & vnico affectu, non solum primam eius productionem, sed vltiorrem creaturæ illius permanentiam, & conservationem per subsequituram æternitatem decernat; cum tamen posset eius primam productionem decernere, quin decerneret eius vltiorrem conservationem: tunc enim immortalis quidem, & indestructibilis à Deo creatura illa esset, non quidem essentia sua, & omnino absolute, sed ex suppositione decreti liberi Dei de eius conservatione, cui ex immutabilitate sua nequit Deus contraire; ita enim quousque etiam creatura incorruptibilis ex decreto libero Dei, de ipsius conservatione esse potest, est autem quæstio: an creatura aliqua, vel Angelus, talis naturæ, & essentia esse possit, vt, licet in prima sui productione à Dei libera voluntate pendeat, ac subinde mediate vt minimum, in sui conservatione, quæ sine sui productione esse nequit, tamen necessario decretum liberum Dei de eius prima productione non possit non esse vel formale, vel virtuale saltem, conservationis creaturæ illius decretum, quia necessario, & absque nouo exercitio libertatis diuinæ decretum de eius conservatione ex decreto de eius productione prima, indestructibiliter à Deo concipiendum sit. Durius quippe longe esset, & irrationabilius, ac periculosius, asserere absque decreto vltio Dei de eius conservatione in decreto ipso de eius prima productione formaliter contento vel saltem virtualiter, creaturam persistere essentia sua, & necessaria conservari.

3. In hac quæstione noster Arriaga, r. parte, tomo secundo, disputatione secunda, sectione 1. numero tertio, §. *Agens de duratione in physica*, quod in ea docuerat de possibilitate creaturæ essentia sua, ad omnem durationem possibilem, & imaginariam extensæ, ac subinde æternam, ex suppositione, quod semel existerit primo, ita retractat, vt ab autoritate Patrum falsum esse dicat, rationi vero pure stando reputet verum: quare iudicium Patrum modeste proprio præfert iudicio: discursum vero eorum immo & scholasticorum omnium pene proprio postponit. Patres quippe, & scholastici non, nisi subiuncta ratione, & cunctis quidem communi, efficacissima oppositam conclusionem tradunt; cum tamen ipse satis leuibus instantiis suam à ratione, conclusionem stabilire contendat, vt inferius videbimus. Ad rem autem præsentem in specie: Angelum essentia sua in æternum ex tempore, quo creatus primo à Deo fuit, duraturum, vt destrui sequenti vlla duratione diuinitus nequeat, possibilem absolute fatetur, tametsi ijs, qui de facto sunt, neget. Noster etiam Ioannes Martinon. l. p. d. 6. num. 34. præcipuo, & implicatorio argumento à nobis vltimo loco diluendo, à cognitione supernaturali fidei petito, concedit possibilem esse creaturam (nempe supernaturalem illam fidei cognitionem) essentia sua, non solum æternæ à parte post temporis, quo cepit, sed etiam à parte ante, & ex æternitate, si ab æterno, (vt fieri à Deo absolute potest) produceretur, de Angelo vero (de quo in præfenti disputamus) id minime asseruit; immo virtute negauit: cum ex essentiali, & speciali illo prædicato cognitionis supernaturalis fidei (quod nequit Angelo essentialiter competere) id in ea solummodo possibile admiserit.

4. Porro, vt veram quæstionis huius decisionem radicemus, atque omni ex parte firmam statuamus duplex conclusio statuenda à nobis est. Prima circa possibilitatem, vel impossibilitatem creaturæ essentia sua indestructibilis, ac perpetuæ ex quo primam condita fuerit independentem à libero vltioris conservationis decreto Dei. Si enim, id sit impossibile Angelo (de quo nunc agimus) ex suo prædicato generico, sicut & creatis cunctis, reliquis repugnabit. Secunda, de

possi

possibilitate, vel impossibilitate, Angeli speciali essentia sua, ita indestructibilis omnino, & perpetui ex quo primo existerit, ac fuerit primo à Deo creatus, ex prædictis Angeli specificis, & peculiaribus, nec speciei alteri creatæ convenientibus. Si enim etiam inde repugnet duplici ex capite impossibilis Angelus eiusmodi demonstrabitur: atque postremo hoc, licet creaturæ alicui prædicatum essentialis omnimodæ indestructibilitatis, & perpetuitatis, non repugnet, Angelo omni repugnare conuincitur.

5. Dicendum est primo. Repugnat creaturæ à creaturæ prædicato essentia sua indestructibilis à Deo esse, & perpetuam, ex quo primum producta libere à Deo fuerit, atque esse absolute cæperit, independentem ab vltiori Dei, decreto libero de eius conseruatione, vel supposito, vel subsequuto. Conclusio est ab scholasticis antiquis, omnibus, vel supposita, vel expressa apud nostrum Dionys. Petauum, to. 1. dogmat. Theologicor. lib. 8. c. 2. est etiam scholasticorum Recentiorum ferè omnium. Vazquez, tom. 2. in 1. d. 182. cap. 3. §. 1. num. 11. sub init. ubi oppositam erroneam esse dicit: cuius censuræ subscribunt Montinos, 1. 2. d. 7. quæ. 2. num. 37. Ysambert, disp. 2. de Angel. art. 3. Francisc. de Lugo, disp. 1. c. 3. num. 9. esse autem de fide hanc communem nostram conclusionem, (ac subinde aduersam hereticam, siue hæresim formalem) docent. Soar. 1. de Angel. c. 9. num. 3. Tannerus, 1. parte disputation. 5. quæst. 1. sub. 3. & Ioan. Præpositus, 1. parte quæstione 50. artic. 5. dubio 1. §. *Dico tertio*, & si expresse censuram non ferat, quatenus Damascenum, & alios Patres negantes Angelis naturam suam immortalitatem hoc sensu explicat, essentia sua, non solum exigant à Deo, eiusque voluntate conseruari semel producti; sed habeant: atque sententiam nostram sensu eodem contineri sexta Synodo act. 11. in epistola Sophron: approbata act. 13. illis verbis. *Angeli immortales perseverant non propriam immortalitatem habentes per essentiam, sed gratiam sortiti sunt à Deo, qua immortalitatem largitur*. Sumitur ibi immortalitas pro incorruptione, & natura immortalis pro incorrupta, seu non destructa, vt de animo rationali intercalatim, eo loci habetur, & tandem Valentia, citata disputation. 4. quæst. 1. punct. 4. sine, Arrubal. dispntat. 151. Galpar Hurtado, Alarcon, & nostri reliqui cum Dominicanis Thomistis Recentioribus, 1. parte, quæstione 51. art. 5. hanc etiam tenent conclusionem, atque fuso examine Quiros citata sect. 4. à numero 44. quare appositam temerariam, vt minimum, censeo, à quo iudicio Arriaga non abest: cum meliora Theologicæ sapiens ob Patrum autoritatem non posse oppositum sustineri dixit. Hæresim autem esse non video. An vero erroneum, ac fidei per consequentias aduersum, ex rationibus subiiciendis doctus quisque poterit facile iudicare.

6. Ex Patribus probatur apertissime, & constantissime: Hæc enim constans apud ipsos propositio est, vt propriam Dei, & creaturæ incommunicabilem, immortalitatem per essentiam explicarent. *Quacumque initium sumperunt, & finem habere possunt*. Irenæus, 3. aduersus hæres. cap. 8. Cyril. Alex. 8. Thesaur. cap. 2. Damascen. 2. de fide cap. 3. Epiphani. hæres. 76. Hieron. in cap. 3. ad Ephes. Fulgent. de fide ad Petr. c. 3. Richard. de S. Victor. 1. de Trinit. cap. 4. atque creatura omnis essentia sua initium sumit, ergo essentia sua finem habere potest. Sed nihil, quod essentia sua finem habere potest, potest esse essentia sua immortalis & indefectibile, in esse, vt ex terminis, patet: ergo nulla creatura immortalis essentia sua esse potest, idque euidenter, ex hoc Patrum axiomate inferitur. Secundum Patrum axioma, vel idem potius aliis verbis traditum est. *Omne quod est ex nihilo mutabile est in nihilum*. Quod ipsum est potest habere finem, atque in nihilum, seu non

esse sui reduci; ex quo idem argumentum super effermatum eadem firmitate, & euidentia innuitur. Traditur autem conceptis verbis axioma hoc ab Athanasio, orat. contra gent. Cyrill. Alex. VIII. Thesaur. citato Augustino de natura boni, cap. 1. Anastasio Synaita orat. 1. Tertium, seu potius, secundum Patrum axioma est. *Creatæ, non naturæ, sed gratiæ Dei immortalia esse*. Traditur à 4. synodo nuper citata, & fulius, cert. 4. num. 1. etiam pro eodem axioma recitauimus Cyrill. Alex. ex citato loco Thesauri 1. & 2. contra Iulianum ibi ex sententia Platonis in Timæo, Damascen. vbi proxime Bernardum, 5. de considerat. ad Eugen. c. 4. sub init. implicat autem gratiam illam alicui fieri à Deo, in eo, quod præstare, vel secus eius libere potestati non subest, sed ex necessitate, ac reuoluit (vt aiunt) præstiturus: ergo conseruatio creaturæ non conseruitur à Deo ex necessitate absolute, sed potius ex illam conseruendi, vel secus absoluta potestate, vel libertate. Dices: ei loci, non dici conserui à Deo gratiose absolute conseruationem, ac præseruationem ab intellectu, sed immortalitatem: quod verum in aduocationem sententiarum siquidem natura creata essentia sua immortalis à Deo libere produci non negat. sed non esse nec productæ creaturæ illius possibilis conseruationem vltius liberam Deo, & gratiosam creaturæ productæ. Dixi nuper ad locum hanc ipsam immortalitatem pro incorruptione, & negatione interitus actualis, non autem aptitudinali solum, ibi, vltimè, patet, vt ex textu integro recitato citat. 4. num. 1. patet, qui de animabus rationalibus & Angelis est, & de illis dicitur *permanere incorrupti*. De his pro incorruptis Synonymè immortales perueniunt, id est, incorrupti, & Cyrill. loco citato ex Platone quod de immortalitate aptitudinali, seu in potentia, sed in actu exercito expresse loquitur: aut enim de Angelis. *Essi solubiles, sed nequaquam fluuimini*, cum latone, & sanè cum eis communis loca de Angelis, qui de facto sunt, ac de facto possunt, Patres recitati, eo num. 7. loquuntur. Si ita eos interpretæ Angelos, & creaturas, quæ de facto sunt essentia sua immortales, & à Deo absolute indestructibiles hæretice asseres contra 2. Machab. 2. sapientie, 11. & alia plura apud Alestem p. 1. 3. n. 4. & nostros Gillium, 1. p. lib. 2. tractat. 1. 1. & Petauum, supra.

7. Hæc porro testimonia id plane euincunt. Patres scilicet omnes, si de creaturis, quæ de facto sunt, loquantur; cum tamen creatæ, quæ sunt essentia sua immortales, atque à Deo etiam absolute eius potentia prorsus indestructibiles, non ex specialibus eorum prædictis, sed ex generalissimo creaturæ prædicato negent, & quod subinde creaturæ omnia possibilis idipsum denegare ob eundem creatis possibilibus idipsum denegare ob repugnantiam eius cum prædicato illo generalissimo & creatæ omnia essentialiter transcendenti euidenter est. Verum huius repugnantie ratio non ita facilis, neque eadem à nostris (qui rem hanc subtilius fustigant alii examinarunt) ostenditur. Supremum quippe dominium Dei in creatæ (cui enim nosse Quiror insitit) cum ex natura rei, tum à patre Domini ciuili, & politici nostri, nil euincit. Etenim eius naturæ & essentia creaturæ illius vltius possibilis in eius creaturæ prima productione, in qua eius conseruationis vltius, vel formalis, & explicite, vel implicite saltem, & virtualis esset, conseruaretur: quæ admodum, & in dominio nostro ciuili vltius destructionis rei talis est natura, vt de cætero omnes vltius reddat nobis impossibiles: cuiusque donatio nobis conseruationem sub dominio alterius liberam nobis non relinquit: immo, non aliter libera est, nisi quatenus libera nobis donatibus donatio fuit, quæ ad nos attinet, & necessario conseruationis dominij illius penes donatarium conseruatio inest, ex necessaria dependentia, conseruatio etiam, seu creaturæ in conseruati, nec soluti in fieri à Deo, non mediata solum, sed im-

sententiam, & representationem esse admittat: quia secundum se, atque seuncta à subiecto capax, quod per illam obiectum cognoscat, atque esse affirmet itare, sine suo obiecto nempe perpetuitate sua, cuius essentialis representationis formalis est optime potest; est quippe (inquit) velut mortua, dum subiecto, quod per illam cognoscat, & iudicet, non inheret, & concrete cognoscens, & iudicans non constituit. Falsa solutio, & intelligibilis, atque intelligibiles tandem doctrinas de connotatis ad liberos Dei actus scientiae, & voluntatis, in hoc authore satis à nobis repraesentatas controv. 4. de volunt. illa autem vox, *mortua*, de visione illa in abstracto, in animis vox, ad rem praesentem est, & si enim vitaliter cognoscens, nisi cognoscitum subiectum informat, efficere nequeat, aut ipsa viva, & viuenda formalis, & expressa sui obiecti; & perpetuitatis suae representationis essentia sua est: quod si destrui potest, nec ipsa suo obiecto essentiali, suae scilicet perpetuitati, conformatur, non solum falsificabilis (quod refugit) sed falsa etiam est; est enim representatio essentialis suae indestructibilitatis omnimoda, quae in ipsa parte non est: ex eo autem, quod res est, vel non est, ut iudicium, & propositio fert, ac repraesentat, propositio, & iudicium verum, vel falsum Aristotelico axiomate ab universa philosophia, & Theologia est, ac dicitur: quod quidem de cognitione, & iudicio secundum se, & abstracte, ac non in concreto sumptis, dictum est, & si, id minus aduertens, Quiros ita responderit.

11. Primam etiam solutionem, de impossibilitate reflexionis scientiae, & cognitionis creatae supra seipsam, necessaria, ut visio supernaturalis, vel fidei, vel beata, sui essentialis perpetuitatem, & omnimodam indestructibilitatem repraesentat, ut falsam refellit, idem Quiros numero 30. Primo quia certam doctrinam de absoluta cuiusvis creaturae destructibilitate à Deo non satis firmam, in philosophia adhuc, doctrinam innitit vult: immo, ex certa Theologica scientiae reflexione supra seipsam satis sperte confutata. Nescio quibus fundamentis impossibilitatem reflexionis scientiae creatae supra se ipsam, ab aliis viderit assertam, ut id, tanquam acutissime infirmum, sine disputatione, ac pertransennam dixisse satis, ad repulsam iudicauerit. Scio autem nostra eius impossibilitatis asserenda fundamenta, ex multa cognoscendum omnium etiam sensibilibus observatione deducta non vidisse. Ut enim rem non demonstrent longa disputatione opus illi fuisset, ut refellerentur; ex eisque videret à reflexione scientiae diuinae supra seipsam ad reflexionem similem in scientia creatae nullam omnino paritatem deduci posse, sed solum apertam repugnantiam: igitur ex impossibilitate reflexionis supra se ipsam in creatae cognitione aliquam etiam supernaturalem intrinsece in falsificabilem, (ut supernaturales omnes fidei cognitiones iudico) suae perpetuitatis essentialiter, representationem ac subinde essentia sua perpetuam, & prorsus indefectibilem esse posse nego. Instat Quiros saltem mediatam reflexionem cognitionis supernaturalis supra seipsam, in qua totum argumentum instaretur, negari non posse. Potest quippe esse cognitio fidei supernaturalis ex Dei reuelatione de nulla cognitione alia destruenda nihil de sua perpetuitate asserens: insuper haec cognitio potest reuelari à Deo, & fidei cognitione supernaturali cognosci: quae, cum in prima cognitione directa supernaturali de perpetuitate omnium cognitionum, praeter directam contineatur, nequit non perpetua esse ex vi & connectione veritatis infalsificabilis directae illius cognitionis supernaturalis: sed vnde colligit Quiros, secundae huic reflexae esse essentialis perpetuitatem, & in destructibilitatem, absolutam, quin supponat probandum? etenim, reuelatio, & actus fidei de perpetuitate aliarum omnium cog-

nitionum praeter ipsam, vel est de perpetuitate earum extra essentiali, atque ex libero Dei decreto, de eis omnibus, & singulis perpetuo seruandis, cum omnes possent pro libito, & tempore, quo vellent, destrui: vel quia omnes, aut aliqua saltem earum essentia sua indestructibilis absolute, ac perpetua esset: si primum: postrema cognitio reflexa actus fidei directi de nulla cognitione praeter ipsam destruetur, da, ut pote, in obiecto huius directi actus contenta, perpetua quidem erit non autem essentia sua, sed ex libero Dei decreto ut lateris, nec aliter perpetua esse inferri poterit. Si autem dicas primum: Deum scilicet reuelasse nullam cognitionem semel productam (praeter directam fidei, quae ea veritas cognoscitur) esse destruendam, quia vel omnes, vel saltem reflexa illa sua supra directam hanc perpetua, atque indestructibilis absolute natura, & essentia sua est: supponit aperte, quod probare debemus, nec solum falsum, sed impossibile esse dicimus, & plus satis demonstrabimus tom. 1. com. de scientia Dei reflexiva vix supra seipsam, non sapere (ni semper) his Recentioribus commigis, quibus ad reuelationes, & actus fidei, ut singulares in variis materiis opiniones inducere rectius est frequens.

12. Dico secundo, implicat, Angelos essentia sua immortalis & omnino indestructibilis absolute à Deo. Probatur primo, ex conclusione prima haecenus demonstrata: quia implicat creatura essentia sua immortalis, & absolute indestructibilis adeo: atqui Angelus omnis creatura est: ergo implicat Angelus essentia sua immortalis, atque adeo absolute incorruptibilis. Probatur secundo: Quia implicat absolute creatum essentia sua necessario alicui parti (nondum partibus omnibus) determinate durationis imaginariae respondere, & coexistere, quod physica duratio essentia sua non sit (id quippe est physice & realis durationis essentia, in vultum, atqui Angelo repugnat reale & physicae durationem essentia sua esse, ergo repugnat Angelo respondere essentia sua omnibus, & angelis partibus durationis imaginariae, & prima sui productione per aeternitatem successuram, quae est necessario coexistere. Minor probatur, Angelus essentia sua est substantia physica, & substantia physicae repugnat essentia sua esse accidentis: ergo esse durationem, essentia sua, quae atque, atque praesentia accidentis est. Minor de se patet: Nulli enim essentia sua accidentis physici esse potest; quamquam vnum ex Re. rationibus, quae vanae umbras persequi ingenij loco reponunt, de ea subdubium, & si diluculo magno labore, disputantem, eique examinanda instantem viderim: an scilicet substantia, & accidentis physici possint realiter identificari? Tertio probatur, quia ut id possibile admittamus: ex eo conceptus creaturae suae durationis Angelo, identitatem: potius fieret inconseruabilem à Deo, per duo instantia (ne dum per futuram aeternitatem) Angelum essentia sua indivisibilis esse debere: cum quavis duratio creata indivisibilis essentia sua indivisibili durationis imaginariae sit affixa, & necessario pro frequenti pereat.

QVÆSTIO IV.

De Angelorum diuisione quoad intrinsecam & essentialia.

N essentialibus & intrinsecis, non solum numero prædicata generica, vel suprema, vel intermedia, & differentias ipsa suo gradu, & ordine contrahentes ac metaphysicè constituentes in species intermedias, sui infimas. Etsi enim hæc apud Philosophos, & Theologos essentialia, & naturæ, formæ rerum solummodo iure nominentur, quia ad scientias nostras (quæ de indiuiduis esse nequeunt) ex vi solummodo esse possunt: etiam merito dicuntur formæ, quia (vt recte aiebat Boëtius, & Niceta à nobis recitatis tom. de Trinit. & Incarnat. d. præmilla l. q. 1. cert. 1. n. 5.) indiuidua eis, quasi ubiacta, metaphysica subiungunt: in quibus proinde genera, & species, quasi pedem metaphysicè figunt. Ad rem tamen præsentem de intrinsecis rerum non solum speciebus, sed indiuiduationibus, quibus essentialiter indiuiduum, quodvis (vg. Michael) non minus quam genericis, & specificis prædicatis constituitur, agendum necessarium est: quia non solum de Angelicæ naturæ generatim, & vniuersim sumptæ in suas species diuisione, sed hac admilla de speciei infimæ cuiusvis Angelicæ diuisione in plura indiuidua, à nonnullis, nec infimæ notæ Theologis, dubitatum, immo aliter, atque aliter iudicatum est. Potest autem vtrumque de facto, & Angelis absolute etiam possibilibus, disputari, & de possibilibus iuxta connaturalem Dei prouidentiam, vel etiam iuxta prouidentiam absolutam, & supernaturalem.

CERTAMEN I.

De diuisione Angelorum, cum specifica, tum numerica opinionibus.

Prima sententia naturam Angelicam speciei infimæ esse, atque sola in indiuidua multiplicabilem, atque indiuiduationibus eorum solis immedie contrahibilem ac diuisibilem censet, sic ignorari aliquot apud S. Thom. q. 50. a. 4. Albertus 2. p. tract. 1. q. 8. S. Bernard in 2. d. 9. a. 1. q. 1. & si d. 1. 1. p. art. q. 1. omnes, aut plures eiusdem speciei esse solum modo docuerint, vbi Marfil. a. 1. ait esse opinionem communiorum: sicut, & Thomas de Argumentis ibidem, q. 2. a. 3. non satis explicans quam sequatur fauere videntur. Basil. 3. de Spiritu S. contra Eunom. sub init. scribens: Omnes Angeli, sicut appellatiorem vnam, sic etiam, naturam omnino eandem habent. Naturæ autem, & essentialis nomine species significatur, non autem indiuiduum, seu indiuiduum, præsertim cum nomine omnes multiplicatum in Angelis fateatur: ex convenientia enim solum generica indiuiduorum natura eadem, nedum omni eadem, dici non potest. Secundo: quia inde probat inter diuinas personas eiusdem omnino naturæ ordinem esse, quod ex identitate minore, quam in specie atoma Angelorum, inter quos ordo hierarchicus est, male probaret. Athanas. q. 4. ad Antiochum; vna & eadem, est essentia, Angelorum, sicut vna tantum est essentia hominum. Iterum, sicut Angeli vniuersi speciei sunt, ita credimus de nostra natura, & q. 8. substantia certe, vt hominum, sic, & Angelorum est vna atoma nimirum specie, Anselm. 2.

cur Deus homo? Angelos per vnum Angelum non potuisse saluari ait: quia quamuis omnes sint vnius naturæ, non sunt, eiusdem generis (id est propagationis ex vno Angelo) sicut homines: ex vno homine Adamo. Damascenus libro primar. instituit. c. 7. intelligendum est ea, quæ sola indiuidua continent, species infimas vocari, cuiusmodi est Angelus homo. & equus. Nazianz. orat. in laudem virginis. de Angelis ait. Idem quisque natura est omnibus, vnaque mens similique Dei rapiuntur amore. Gregor. Nyssen. de creat. homin. & Angelorum, ait. Angelorum millia consistere in eadem essentia tandem S. August. cap. 29. Enchirid. ait: Hominem cuius tota natura in Adamo corruerat, fuisse reparandum, secus Angelum, cuius non corruerat natura tota, quare, nec sine beatitudinis frustrata, sed nec ordinis, aut speciei alicuius omnes Angeli corruerunt. Ratio est in his tribus æqua: quia non est assignabilis, maior operationum diuersitas in Angelis, quam in homine, & equo, quæ diuersum principium radicæ, & substantiale in aliquibus Angelis, quod aliis non conueniat, possit arguere.

2. Quod diuisionis speciei infimæ Angelicæ in plura indiuidua, possibilitatem negasse absolute S. Thom. 1. p. q. 50. a. 4. putatur: vbi, & si de impossibilitate omnimoda, etiam respectu absolute potentie conceptis verbis loquatur, tamen cum absolute, ac sine limitatione, id asserat, & subiuncta ratio, ex principio Aristotelico de omnimoda impossibilitate probet, siquid probat, eo etiam sensu ipsum loqui videtur. Consentit Caietanus ibi conclusionem S. Thom. vi. iacet, ac ipsius rationem commentario suo defendens, & expressius c. 4. de ente & essentia, ad eandem S. Thom. conclusionem vbi q. 7. addit: etiam de potentia absoluta: eoque sensu S. Thom. loqui. Similis sibi fere semper fuit S. Thom. 2. contra gent. c. 93. & disputatis, q. vii de spiritualibus creatur. Consentunt Petr. Bergom. in concordantiis locor. S. Thom. dub. 115. Agid. Roman. Augustinianus S. Thomæ auditor discipulus quodlib. 2. q. 7. & in 2. d. 3. p. 1. q. 2. a. 3. Hieronymus in 2. d. 3. q. 2. a. 2. & omnes (Bannez excepto) Dominicani Thomistæ Recentiores: quibus noster Granados adhæsit 1. p. controu. 7. d. 4. secunda sententia connaturalem diuisionis speciei atomæ Angelicæ in plura indiuidua possibilitatem negat absolutam in ordine ad potentiam extraordinariam Dei concedit. Ita videtur sentire S. Thom. opusc. 16. contra Auerroissas contententes ex immaterialitate intellectus & necessitate materiæ diuise ad indiuiduationem diuersitatem, intellectum nostrum, eundem indiuidualiter in omnibus esse, ita eorumque argumentum (quod ipse mutata solum materia esse videtur) non soluit solum, sed addita in eos ruditatis nota confutat; vnde ruditer argumentantur ad ostendendum, quod Deus facere non possit, quod sint multi intellectus eiusdem speciei credentes hoc inducere, contradictionem. Dato enim, quod non esset de natura intellectus, quod multiplicarentur, non propter hoc oportet, quod intellectum multiplicari includeret contradictionem. Nil enim prohibet, aliquid non habere in sua natura causam alicuius, quod tamen habet illud ex alia causa. Si ergo graue habet ex sua natura, quod non sit sursum, tamen graue esse sursum non includit contradictionem, sed graue esse sursum secundum suam naturam contradictionem includeret: sic ergo intellectus, si naturaliter esset vnus omnium, quia non haberet naturalem causam suam multiplicationis: posset tamen sortiri multiplicationem à supernaturali causa. Quod ex motu lapidis sursum non ab innato principio, sed extrinseco proiciente certo demonstratur. Hoc igitur loco, & ratione doctrinam illam de Angelis temperasse, atque explicuisse visus est S. Thom. Capreolo in 2. d. 3. q. 1. ad 2. Durandi contra 5. conclus. in solut. 4. Ferraræ 2. cont. gent. c. 93. §. de hoc dicendum Bannez q. 50. a. 4. vi de ordinaria solum, & conaturali, non autem de absoluta Dei potentia loquatur (cui interpretationi Vasquez annuit) eoque sensu S. Thom. sequantur, vti & Ioan. à S. Thom. 1. p. d. 19.

Gabriel. q. 1. a. 2. conclus. 2. & 3. cum Nominalibus reliquis Durand. q. 3. cum suis, Ricard. a. 3. q. 1. Argentinia q. 2. a. 2. conclus. 1. Marfil. q. 1. a. 1. conclus. 3. Henric. quodlib. 2. q. 8. & quodlib. 11. q. 1. Molina, Valentia, Vasquez, Ioan. Præpositus, Ariaga, Bubalus, Elparfa, Franciscus de Lugo, & Quirós citatis disputationibus, questionibus &c. atque vniuersim (Granado excepto) omnes nostris Doctores. Ex Dominicani, Capreol. Ferrara, Bannez, citati n. 2. sine naturali, & ordinaria Dei potentia, & providentia, id fieri posse, negant cum nostris Bubalo, Elparfa, & Lugo, immo, & Agid. Roman. citatus n. 2. ex 2. d. 3. in secundi argumenti initio supponit se loqui solum, secundum naturam cursum, & hunc ordinem, quem videmus atque Effius, iam citandus, quia ait: hanc sententiam esse fere omnium Doctorem. Denique pro hac sententia tota Parisiensis schola stetit ab Episcopo, Stephano Præfide congregata tres (præter alias) ad præsentem questionem spectantes propositiones damnans testibus Ricardo, & Henrico: tantque articuli, seu damnationes omnes tunc ab schola Parisiensis editæ apud Caietanum q. 9. de ente, & essentia art. 7. Prima autem, ad rem præsentem damnata propositio est. *Siquis dixerit Deum non posse multiplicare formas, sine materia; error.* Secunda. *Siquis dixerit formam non recipere diuisionem, sine materia; error.* Tertia. *Quod, quia intelligentia non habent materiam, Deus non potest, eiusdem speciei facere plures; error.*

7. Ex qua constat Parisienses non solum contra Auerroem de animi nostri indiuiduali immultiplicabilitate sub infima specie, (vt expresse duabus primis) sed & contra similem Angelorum speciei infimæ immultiplicabilitatem numeralem, eadem expositione definisse: quare Caietanus ad Bullam Urbani, doctrinam S. Thomæ vt Catholicam approbantis, recurrit. Sed tamen doctrina hæc de absoluta immultiplicabilitate indiuiduali Angelorum speciei infimæ S. Thomæ non est, vt citati nuper Thomistæ fatentur, & cert. 1. ostendimus, secundo ea approbatio, S. Thomæ, doctrinam omnem ab hæresi pro tunc, & errore, non autem absolute excusat: cum constet, contra solemnitate votorum essentialiter ad religionem requisitæ doctrinam, a S. Thomæ, assertam, definitum fuisse à Gregorio 13. in Bulla ascendente Damiano, & S. Thomæ doctrinæ (& si tunc probabiles, & communes in materiis aliis, doctæque, & prudenter ab ipso assertæ, ab aliis Pontificibus fuisse damnatæ: neque ita articulatum doctrinæ S. Thomæ bulla præfata approbati à sede Apostolica putanda est, sed vt plurimum, nec erroris singulis, & omnibus, propositionibus innumeris aditum occludat; & certe, si tantum præsidij in Bullis Pontificiis laudatoriis doctrinæ S. Thomæ singulis eius, & omnibus propositionibus adesse, quantum aliqui volunt, fateamur: quid de ante, & post Bullas præfatas damnatis à sede Apostolica dicemus? Quid de minus pia Conceptionis Deiparæ in peccato originali (quam S. Thomæ esse idem contendunt) cum piissima, & Ecclesiæ communissima proximæ diffinitionis statum fuerit iam consecuta? Nec præstat eas Parisiensium definitiones, & censuras ultra Sequanam (vt vulgo aiunt) non transire. Neque enim contendimus eas, à tota Ecclesia, & Theologia Catholica, vt dogmata fidei recipi debere; sed citra infraque fidei dogmata, quam magnam asserere conformibus sententiis auctoritatem, atque aduersis præiudiciis: vt attulisse semper testatur Effius in 2. d. 3. s. 2. Nec fieri aliter potest: cum tunc in Academia Parisiensis tota fere Theologia Catholica esset, multoque proinde a prioris auctoritatis, eius consensus, & censuræ, quam nunc Complutensis, & Salmantine concors de propositione aliqua, censura, & consensus.

8. In questione de facto, quo ad multiplicationem naturæ Angelicæ in species varias, qui eam absolute possibilem negant citati n. 1. de facto necessario negant. Ex reliquis vero, qui absolute possibilem admittunt in questione de facto dubium, &

incertum esse, nec cum firmo fundamento, ac citra temeritatem (non quidem Theologicæ censuræ) definibile censet Vasquez citato c. 3. §. altera pars Valentia, etiam supra Quirós vbi proxime sect. 4. §. censuræ modo, num. 35. & si tandem contra proprium sensum sect. 5. num. 47. communi affirmanti subscribat, Huiusmodi ergo diuisionem Angelorum de facto in species plures asserunt Molina citat, q. 5. a. 4. §. tertia conclusio. Bubalus citat, difficult. 1. §. 17. 18 & 20. (aduersam sententiam improbabilitatis notans) & sequentibus. Ioan. Præpositus supra §. dico 2. n. 17. Ariaga supra section. 2. n. 14. §. unde ergo, ex soar. citat, c. 12. fuitque iampridem sententia Alexandri 2. p. q. 20. m. 6. Gabri. in 2. d. 3. q. 1. a. 2. & 3. Dionysij Carthus. q. 3. Marfilij a. 1. Angelos, qui de facto sunt pro Hierarchiarum diuersitate in species diuidentes, ac rursus pro chororum eiusdem Hierarchiæ diuersitate subdiuidentes in species inferiores; quoad diuisionem speciei infimæ Angelorum qui de facto sunt, in indiuidua negant Thomistæ omnes Dominicani, & Granadus noster relati n. 2. qui eam multiplicationem indiuidualem speciei infimæ in plura indiuidua iudicant impossibilem, illi etiam, qui naturali saltem potentia, & providentia (qua plane Angeli creati à Deo sunt) eam impossibilem censabant eodem num. 2. & si absolute possibilem fatebantur: nempe, Capreol. Ferrara, Ioan. à S. Thomæ Bannez, atque ex nostris Bubal. Franciscus de Lugo, & Martinus de Elparfa relatus n. 3. Rem autem prorsus dubiam, nec, sine temeritate definibilem Vasquez supra, & ex proprio sensu Quirós, etiam affirmari communiore tandem gerat sect. 5. n. 47. citato. Affirmant vero Molina proxime §. sit nihilominus 2. conclusio cum Alex. Bonauent. Gabri. Durando, Marfilio, & aliis plerisque: possuntque illi omnes ignominati à S. Thomæ & Albertus à nobis relatus n. 1. referri, asserentes naturam Angelicam vnam speciem infimam esse: quos Marfilij tempore tot esse diximus, vt Marfilij communiorem tunc sententiam fuisse retulerit. Ita etiam censet Soar. cit. c. 12. & 15. Ioan. Præpositus supra conclus. 4. Ariaga vbi proxime.

CERTAMEN II.

Conclusiones nostræ in questione diuisionis specificæ.

1. Dico primo: Angeli speciei diuersi possibiles absolute sunt: ac proinde natura Angelica genus in plures species absolute diuisibilis, & multiplicabilis, non autem vna speciei infimæ vnitatem. Est contra pauculos relatos cert. 1. n. 1. sed reliquorum omnium Theologorum, quos citauimus n. 5. atque à Damasceno (qui ei putatur aduersus) expressa sententia. Ita enim scribit, de Angelorum, qui de facto sunt specifica, seu (quod idem est) essentia, & naturæ diuersitate. *Ac de essentia quidem æquales naturæ inter se, an dispares sint: haudquaquam compertum habemus; solus ille scit, qui eos creauit Deus, quique omnia perspicit, & explorata habet.* At si Angelorum natura, & essentia, speciei infimæ vnitatem vna foret, & in plures species diuidi illam absolute repugnaret compertum nobis, immo euidenter esset, Angelos omnes, æquales & paris essentia, & naturæ esse: cum esset eiusdem, quæ sibi ipsi impar, & inæqualis esse non potest: ergo ex Damasceno, Angelica natura species infima, non est, sed genus in plures Angelorum species multiplicabilis, absolute, ac diuisibilis. Dices tantum ex hoc loco concludi circa diuisionem specificam naturæ Angelicæ: vel eorum omnium in specie atoma conuenientiam, & identitatem, dubium, & incertum Damascenum hæsisse: sed in primis, ex hac solutione habemus nihil contra hanc conclusionem ipsum vsquam asserere immo

immo nec contra similem conclusionem de facto potuisse. Secundo verba ipsa aperte solutioni repugnant. Ait enim: dubium se esse de aequalitate naturarum, siue essentiarum inter se, ut patet illis verbis, *aequales natura inter se an differant sint &c.* ubi naturas Angelicas siue essentias plures esse supponit, & asserit necessarias, ad quaestionem de earum aequalitate, vel inaequalitate; nec de subiecto, non supponente, atque ex terminis falso, bardis etiam, necdum Doctissimo Patri, dubia quaestio foret, sicuti & eadem ab ipso aliis verbis repetita c. eodem; siue *Angeli aequales secundum substantiam sint, siue ab inuicem discrimen sortiti nescimus quod, nisi diuersitate supposita substantiae, ignorari dubitatur nequit.* Secundo probatur ex Augustino c. 58. *Echirid. Quid inter se distent, vel quantum illa vocabula* (Throni, Dominationes, Principatus, & potestates,) *a quibus uniuersam ipsam caelestem societatem videtur Apostolus esse complexus dicant, qui possunt probare, quod dicunt, ergo ista me ignorare confiteor.* Quibus eorum nomen (quae indiuidualia non sunt, sed pluribus communia) significata diuersa esse plane docet, & si quid, quantum realia aliis praestent ignorare, se fateatur, ita etiam, & apertius 12. de Genesi ad lit. c. 29. *Potest fieri, ut etiam, in spiritualibus (nec solum materialibus) caris, de quibus antea vel intellectualibus multis quosdam gradus, quique esse concedat, aut ipsos, si possit ostendat, eosque distinctos iuxta aliquem prouentum magis, vel minus illustrium reuelationum &c. sed quod, & quanta singulorum generum sint differentia, ut in unoquoque aliud alio gradatim superetur ignorare me fateor.* lib. contra Origenistas, & Priscilianistas ad Horol. c. 11. *Esse itaque Sedes, Dominationes, Principatus, Potestates in caelestibus apparatus, firmissime credo, & differre inter se aliquid (communi scilicet singulis gradibus cuiusque differentiae) indubitata fide teneo, sed &c.* *Quenam ista sint, & quid inter se differant nescio.* Cum autem haec à Damasceno & Augustino de Angelis, & eorum gradibus, qui sunt, dicantur, plus satis nostram conclusionem probant. Quibus adde Dionysium pro conclusione de facto citandum num. 4.

2. Ratione probatur primo, quia Deus ex communi sententia Philosophorum, & Theologorum infinitos mundos, perfectiores, & perfectiores factos, & in quavis linea, & genere rerum speciebus factis potest absolute facere plures, & plures, perfectiores, & perfectiores: ergo ultra species rerum generis cuiusvis, quae de facto sunt, plures, & plures sunt absolute possibiles, nusquamque ex praedicatis intrinsecis repugnantes: siquidem repugnancia intrinsecis, neque in se absolute possibilia, fieri à Deo absolute nequeunt defectu absolutae potentiae passivae ipsorum, & si non actiuitatis intrinsecae omnipotentiae à rerum possibilitate, prorsus in se absolute, ut vidimus t. 1. de Deo vno: controu. 1. d. ult. ergo ultra speciem Angelicam (atomam, si velis) sunt plures species possibiles ac subinde natura Angelica in plures species multiplicabilis absolute est, nec è conceptu suo atoma, cui proinde, in varias species multiplicatio repugnet. Dices communem illam sententiam Philosophorum, & Theologorum de speciebus materialibus solummodo esse. Contra: quia de mundo toto in quo Angelica species continetur sententia est. Secundo. Cur non de specie Angelica pure spirituali, in eius enim diuisione & multiplicatione specifica, ne illa quidem euasio ex defectu materiae necessaria ad diuisionem eius est: cum materiae necessitas ad rerum indiuidualem diuisionem, utrumque, à nonnullis tenetur, à nemine autem, ad specificam earum diuisionem fuerit tentata: quare in dedecus, & defectum diuinæ potentiae prorsus cedit, quod perfectioris generis rerum creaturarum speciem tantummodo vnā, & atomam, non autem plures, & plures perfectiores valeat producere. Id quod, citra Dei imperfectionem asseri nequit, ni illas species omnem perfectionem sui generis possibilem, è conceptu, & essentia sua

metaphysice clauderet, ita, ut extra nihil perfectionis eius generis sit. Quod proprium practicoarum diuinorum est, eorumque in suo genere infinitas per denegationem non solum termini intrinseci, quae in quouis genere infinitas est Dei propria, & incommunicabilis creaturae, in genere vilo. Secundo. Nullum essentia sua limitatum definitum in quouis genere excludit essentia sua maiorem in illo, eodem genere: solum enim infinito maiorem repugnat: aequi natura quauis specifica Angelica ens essentia sua limitatum, & finitum in genere substantiae spiritualis completa est; ergo non excludit maiorem in eo genere; ergo quauis natura specifica Angelica producta, possunt esse species plures perfectiores, & perfectiores in genere illo: quare non in earum absolutam intrinsecam repugnantiam, sed in defectum actiue potentiae, siue omnipotentiae diuinæ necessario cedit.

3. Probatur secundo conclusio. Quia existentia naturalis aut potentia substantialis accidentum, & operationum, specie diuersarum, vnus substantia, quae in substantia alia eiuldem generis non sit, arguit vtriusque substantiae specificam distinctionem ut patet in equo, leone, & homine; atqui non repugnat sub genere naturae substantiali Angelicae naturae vna, exigens diuersa specie accidentum, & potens diuersas specie operationes, quas neque exigit, nec possit alia Angelica natura: ergo in genere naturae Angelicae possunt esse species plures. Minor probatur: quia species plura obiecta, in actu primo representantes specie differunt à representantibus, vnum vel duo obiecta tantum: ac similiter plurius simul obiectorum cognitiones à cognitione vnius, vel pauciorum: potest autem esse natura Angelica, quae exigit species plurius obiectorum simul, & possit cognitiones totidem obiectorum simul, & naturae alia Angelica, ac nulla ex producta (si plures specie naturae Angelicae productae de facto sint, de quo statim) neque exigit, nec possit: ergo sub genere Angelicae naturae plures species diuersae sunt possibiles: rationem hanc communem non solum finem censet Quirios sect. 1. n. 3. ubi aliam subiicit, quam censet fortiorē à priori; & tamen, ut propter eius minorem, ad hanc rationem recurrit, de operationum specifica pluralitate, quam alius minus probabilibus opinionibus suis, immo quantumque in vera, & communi sententia repugnantes, probare contendit 1. Talis illa est de Angelo possibili ad iudicium de obiectis praevia apprehensione ipsorum non indigente. Addit Atriaga sect. 1. subsecutione 4. num. 11. §. dicendum secundum tertiam probationem. Quod scilicet distinctio specifica rerum, non ex respectu ad operationes, seu terminos specie diuersos desumi debeat; alioqui, & operationes, & termini ipsi, nisi per respectum ad alium terminum specie diuersum, & sic in infinitum distingui specie non possent. Verum axioma illud, cui diuersitas praestit innotuit, scilicet esse effectus operari, de esse solum substantiali rerum, non de accidentali, ad quod operatio spectat, esse potest: quo cessat Atriage obiectio, & de substantia viuente (huiusmodi Angelus) certissimum est, cum eius essentia sit, se vel intentionaliter, vel physice etiam vere mouere posse. An vero substantia è genere suo, ac subinde omnes eius species, non viuientium principum operationes di essentialiter, sint, nec aliter, quam per operationes specie diuersas diuidi in suas species possint, & pro specie diuersas diuidi in suas species possint, est loquium illud esse effectus operari, de omni esse substantiali intelligi debeat, alterius loci quaestio est: satis nunc sit, si in omni substantia de facto producta verum haberet: ut eius auctor Aristoteles, qui principia solum naturalia, ut circa naturalia omnia discerneret, ac nos discurre doceret, statim deus ac philosophice illa statuisse probetur, quod secundum hanc probationem aduersari videretur. Remili plures specie animae possibiles probetur. Remili illationem Soar. citat. lect. 5. n. 8. sed male, ut fugit illationem Soar. citat. lect. 5. n. 8. sed male, ut de eis, quae de facto sunt, loquatur: in quibus simile argumentum, non habet locum ad probandas diuersas species

specie operationes vnius, quas anima alia nequeat elicere. De possibilibus autem animis melius Actia-
ga concedit proxime n. 12. §. *Poterunt tamen obicere.*
Reliqua, quæ opponi huic conclusioni possunt, secun-
dam impugnant, ex qua prima hæc valde confirma-
tur quare commodius ipsi opponitur, ac diluuntur.

4. Dico secundo. Dantur de facto species plures Angelorum productorum, neque omnes speciei vnius atomæ sunt. Est doctorum recitatorum cert. 1. n. 8. pro sententia tertia contra negantes, & dubitantes ibi recitatos pro sententia 1. & secunda. Probat primo ex Patribus recitatis hoc cert. 2. n. 1. qui de Angelis, qui de facto sunt in tres suas hierarchias, & nouem choro à Dionysio, ac reliquis Patribus di-
uisi, atque scriptura deprehensibili, solummodo. Et aperte loquuntur, & Dionysio quidem de celesti Hierarchia c. 10. & 11. ac de diuin. nominib. c. 5. asserente: excessum Angelorum inter se, secundum ordines suos, tantum esse, quous inter hominem, & Angelum sit. Probat: quia naturale imperium & præcellentia omnium Angelorum cætus, & Hierarchie vnius in omnes Angelos Hierarchie & cætus seu chori alterius nequit esse, nisi de communi naturali præcellentia omnium illius Hierarchie, aut chori respectu omnium chori, aut Hierarchie inferioris; atqui nil pluribus commune potest conuenire, ex indiuiduatione, seu differentis indiuidualibus ipsorum, in qua diuersi, incommunicantes, & disconuenientes necessario, & inenitabiliter sunt: ergo naturalis illa præcellentia, & imperium Angelorum omnium hierarchie, & chori superioris respectu omnium chori, & Hierarchie inferioris, ex differentia specifica. Superiorum ab inferioribus prouenit. Minor est per se, & ex terminis nota. Maior probatur. Primo ex communi Patrum, & Theologorum, qui Hierarchiarum, & Chorum superioritatem, & inferioritatem, pro maiori vel minori naturali excellentia Angelorum, qui ad quamque Hierarchiam, & ordinem spectant dispositi, & ordinati à Deo aiunt. Probat secundo. Quia imperium, & præcellentia præfata totius Hierarchie non est gratia pura, sine intuitu naturalis exigentiæ, & excellentiæ maioris Angelorum superioris Hierarchie, & chori respectu inferiorum. Patet, quia in Dæmonibus, siue in malis Angelis damnatis est eiusmodi principatus, imperium, & præcellentia Angelorum superiorum respectu inferiorum, in quibus nullum donum pure gratuitum, sed solum naturalia dona relicta, & conseruata à Deo sunt: quare in eo quisque, ex lapsu gradu remansit, quem natura iure ante lapsum cum reliquis, qui steterunt habebat. Secundo probatur: quia dona supernaturalia in instanti creationis cunctis Angelis, data, & in bonis conseruata pro maiori, vel minori natura specificæ perfectione, ac proinde proportionate ad illam data eis à Deo fuere, ut inferior videbimus. Tertio probatur, ex officio Angelorum superioris Hierarchie, respectu Angelorum inferioris: nempe illos illuminandi, quod dupliciter fit. Primo supernaturalibus illustrationibus immediate à Deo receptis, & inferioris Hierarchie Angelis per ipsos communicatis, & ad naturam illorum, & intellectuum gradum Deo præ cæteris proximiorum aptiorumque ad nobiliss, & perfectius cognoscendum arguit, ut eos Angelos, qui melius, nobiliorique genere cognitionis ipsum de re quavis per se ipsum, & quasi in aurem loquentem percipiant, ut cognitionis præcellentia, rerumque profundior, atque ex specie sua clarior comprehensione, paululum tardiores, nec adeo nobilis mentis, & naturæ Angelos de rebus ipsidem, sibi immediate à Deo commissi instruant.

5. De hac illustrationis gratia, intelligendum, ut minimum, est, quod Theologi communiter docent: dona gratiæ Angelis naturali ipsorum capacitate proportionate collata à Deo fuisse: maiora, vel minora. Et quidem in iis quæ ad ornam, non autem ad bene maleque operandum spectant, donis (ut reliqua ab auxiliante gratia sunt) ita se Deum gessisse congruum valde fuit: ne tot æquales in naturalibus, nec

Christoph. de Origine, de Deo Vno, Tomus II.

voluntatis propriæ abusu Angelos, æqualibus omnino totidem, immo, & multo pluribus, Hierarchie superioris imperio, illustrationibus, & reliquis, ad ornam spectantibus, pure gratiose, ac non ex naturæ ipsorum iure, & capacitate subiceret, quin nimium vitro eleuaret hos, illos autem plus nimio non sine alicuius querelæ titulo, & occasione deprimeret. Secundo modo ea illuminatio Hierarchie vnius, & Angelorum inferiorum à superioribus, naturaliter fit: ex superiorum perfectione, & illustriori secundum speciem cognitione, vel perfectione secundum speciem, circa idem obiectum, vel circa obiecta plura specie vnica superiorum naturæ debita: maxime, si in illis pluribus obiectis speciei vnice sint aliqua quorum nec species, nec cognitiones naturæ inferiorum Angelorum debeantur: nec, nisi ex aliorum superiorum instructio-
ne, & quasi diuipulatu naturaliter ab inferioribus cognoscit illa queant, quod verosimilius est vt. 2. controu. philosoph. controu. ult. d. 1. ostendebamus. Nec potest naturalis exigentiæ, & capacitas maior imperij præcellentiæ & officij naturalis tot Angelorum superioris Hierarchie, & chori, & minor omnium Angelorum chori, & Hierarchie inferioris in eorum omnium indiuiduationes referri, vt n. 4. demonstrauimus, & si inter speciei vnius Angelos referri potest, vt ex naturalibus ratione indiuiduationis perfectionis cæteris speciei eiusdem, & inferiorum gradum (vt iam explicabo) impetret præcellat, ac naturaliter ipsos illuminet: ita enim credo luciferum seu Bezebub. Ex supremo ordine malorum Angelorum indiuiduatione perfectissimum eorum omnium Principem esse, vt à Christo domino dicitur. Nec obstat Aristot. 1. Politicor. alterens inter homines (in quibus solius indiuiduationis diuersitas est) quosdam natura seruos, alios vero natura Dominos esse. Neque enim ibi de naturali imperio, & subiectione (sed de politico agit, vt bene S. Thom. 2. 2. q. 57. a. 1. ad 2. conuenientis cuiusque attentis) quæ est sola perfectione indiuiduali, cuiusque maiore, vel minore, non pender, sed ex aliis circumstantiis contingentibus, ex quibus, alteri subici, a teri imperare commodius sit, ac decentius, ob vnius maiorem, vel minorem ciuilem dignitatem & alia, ita enim seruos natura definit ibi. *Hi sunt natura serui, quibus melius est vt imperentur*: vt repetit c. 4. Hoc ergo sensu politici domini, & seruitutis, ex naturali rerum statu natura seruos ac Dominos alios homine indiuiduos alios esse dixit, non ex natura indiuiduali perfectionis, cui alter subici natura iuri alteri debeat, hic vero imperare: sed pro libero arbitrio cuiusque, qui suæ villitati cedens, alteri poterit nolle subici, vel imperare, quin naturali alterius iuri, è perfectione indiuiduatione suborto (quod nulloquam est) derogat quidquam. Attamen sibi, suoque conuolentes commodo indiuidua rationalia speciei eiusdem, plerumque, & prudenter, subiciantur perfectioni indiuidualiter, & capaci, vt ipsi imperet, ac prospiciat: vt lucifero, seu Bezebub. Cacodæmones omnes, ex quorum voluntate in eos habet, atque exercet, Principatum memoratum. Matth. 12. & Marci 11. Recte ergo S. Thom. q. 50. citata argum. sed contra docet, in singularibus eiusdem speciei non dari prius, & posterius secundum naturam substantialem, quamuis indiuiduatio, ad cuiusque substantiam spectet. Atque hoc ipso sensu fæminâ naturaliter parere viro, & hunc illi imperare ibidem aiebat Aristoteles. Et si indiuidualiter solum, non autem specie differant, quia ita vile illi plerumque, est, & contractu voluntario matrimonio viro, cuiusque gubernatione, & imperio se subdit, vt fæminis cunctis, in Protomatri Euxæ sententia Genes. 2. iniunctum est si nupserint, illis verbis, *sub viro potestate erit, & ipse dominabitur tui*.

6. Probat quarto: quia in Dæmonibus alia aliis potentiora sunt, ad plura munia, & operationes exercendas: imparitas autem potentie, vnius respectu alterius, in incorruptilibus, & quæ organis corporeis, & temperamenti dispositione ad suas functiones obeundas non pendent, immo vero substantiæ, omnino simplices, & indiuisibiles (vti Angeli) sunt, non ex eorum indiuiduationibus, sed ex na-

simi foraminis spatium plerumque habet, quod si post longissimum decursum aqua eadem, in angustius spatium, vel natura, vel arte incurrat, arctius, quam prope originem tota coeget. Accedit proxime, sed longo (ve alter aiebat) proximo intervallo, & infinito, Angelum ad Deum, entitativè adhuc accedere, cum creatura sit, & inter quem proinde, & Deum creatura proximior, & proximior entitativa perfectione esse possint: quare, adhuc entitativè, nego, excludendo absolute, maiorem proximitatem ad Deum nego minorem. Item distinguendo terminum *Angelica natura* secundum omni sui partem, nego minorem, secundum aliquam sui partem reliquis præstantiorem, permitto minorem, & nego consequentiam. Et sane si argumentum teneret, Angelicam naturam in sola individua duo multiplicabilem contra scripturam probaret: siquidem ad eos naturæ collectio, summa, ac minima in plura diuisio est. Arguit secundo. Sedes Angelorum repantur per homines speciei atomæ eiusdem: ergo habenda erant, ab Angelis eiusdem speciei. Negatur consequentia. Non, quia bona supernaturalia omnia (etiam auxilia ad gloriam consequendam, & minus ad maioris gloriæ, ordinationem) disposita, & collata à Deo Angelis iudicem pro eorum naturali dignitate specifica maiore (ut asserunt plures & Bualus, responder) hominibus autem ex meritis gloria datur, quibus speciei inferioris individua possunt individui speciei superioris, eorumque dignitati, naturali excedere, nedum æquari: id enim in ordinatione Dei, & providentia de mediis ad tantam gloriam erga homines locum, non habet, cum ex meritis hominis non sit: Nego igitur consequentiam: quia in utroque, ea ordinatio, & providentia de mediis, tam efficacibus, quam sufficientibus ad tantam gloriam promerendam, mere gravita, & supra debitum naturis ipsorum est: quare inde natura specificæ infimæ, identitatis, & æqualitatis, vel inæqualitatis, & diversitatis nequit inferri, inestas, ex æqualitate, & identitate specifica finis, & operationis vitæ specifica atomæ substantialium individuum inferetur, ut diximus num. 3. argui finis beatitudinis Angelorum omnium, & operationes intellectus, vel voluntatis (in quorum altera, vel utraque formaliter beatitudo consistit) eiusdem speciei atomæ in ipsis sunt, solumque penes magis, & minus intra eandem speciem differunt: ergo Angelis speciei, non differunt, sed specie atomæ conveniunt. Respondeo distinguendo maiorem. Finis est operatio proxima naturalis, vel quæ eam arguat, ac naturaliter inferat, fateor; remotus, & vitæ finis, & operatio, quæ proximam eandem specie atomæ natura iter, non arguat (ut supernaturalis Angelorum beatitas) nego cum Sancti Thomæ, i. p. q. 75. a. 7. ad 1. & 1.2. q. 1. a. 6. ad 10. dicente: ea quorum unus est finis proximus, & naturalis, sunt unum secundum speciem, Beatitudo autem altera est finis ultimus, & supernaturalis. Reliquæ oppositiones, ne relatio, ne quidem, pro sui debilitate, ne dum solutione, dignæ sunt.

CERTAMEN III.

De Angelorum speciei atomæ cuiusvis numerica multiplicabilitate conclusiones affirmantes S. Thom. auctoritate fundantur.

1. Deo primo Angeli sub quavis speciei sua atomæ absolute multiplicabiles numero sunt. Est contra paucos Thomistas relatos cert. 1. n. 2. sub init. est tamen communis reliquorum Theologorum conclusio citatorum ibi n. 6. & expressa Sancti Thomæ sententia: id, quod ostendendum in primis contra illos erit: ac deinceps eisdem ratione probanda conclusio: ut appareat eos testibus aliquibus S. Thomæ, sono tenuis aureis, nec satis eius doctrina & mente, tum ibi, tum alibi penetrata Angelicum Præceptum Christioph. de Origine, de Deo Vno, Tomus II.

rem difficillimis, & imperceptibilibus, valdeque à ratione abhorrentibus sententiis, onerasse. Igitur 1. p. q. 29. a. 1. scribens. *Substantiam individuari, per se ipsam: sed accidens individuari per subiectum: dicitur enim hac albedo in quantum est in hac substantia.* Quæ repetit quæstion. 9. de potentia, art. 1. ad 8. acqui Angeli substantiæ, & nusquam accidentiæ, sunt; ergo ex Sancti Thomæ. se ipsis, non autem per subiectum, seu materiam, adhuc extrinsecus, tanquam per terminum respectus essentialis individui cuiusque, neque enim accidentiæ, quæ, quoad individuationem per subiectum, substantiis opponit, per subiectum, cui insunt, & à quo proinde realiter individualiter differunt, individuari intrinsece possunt, sed, ut summum, extrinsecus tanquam per terminum extrinsecum, & q. 1. a. 1. ad 4. quod Angeli multiplicari nequeant, quia diuine bonitatis sunt radii. Qui non nisi secundum recipientium diversitatem (quæ in Angelis locum, non habent) multiplicatur: Respondeo, refundendo Angelorum diversitatem, & multitudinem, in diuinam sapientiam diversos ordines excogitantem, quæ non solum de diversitate, specifica, sed numerica etiam Angelorum intra eundem ordinem, & speciem intelligi debet: de qua solummodo obiectio erat, esseque poterat: cum distinctionis impossibilitas per recipientis, seu materiæ, & subiecti de factum, eius solum distinctionis, quæ materiam requiratur, cogitari, & obici poterat: individualis vero sola materiam, ut principium individuationis necessarium, apud aliquos requirit; specificam vero materiam requirere nemini hæcenus venit in mentem: quare hostem sibi finxisse dicendus S. Thomas esset, quem facile vinceret, si de individuatione, & distinctione, individuali etiam, rerum per materiam obiceret, ac responderet.

2. Tercio eadem 1. p. q. 47. a. 1. corp. ubi Democritum rerum distinctionem, per materiam, & Anaxagoram, per materiam, & causam agentem fieri asserentes impugnat. Primo: quia materiæ sua est distinctio, quæ, nisi res per se ipsas distingui admittatur, ad alteriorem causam recurrere pro eius distinctione oportebit. Secundo: quia distinctio rerum est per formas proprias (ex Arist. 7. metaphysicor. text. 49. dicente. *Actus est, qui distinguit*) non ergo distinctio est in rebus propter materiam. Ergo ex S. Thomæ. ubi non est materia, sed solus, & totus actus substantialis, ut in Angelis distinctio omnis per id ipsum, quod in se sunt, esse poterit, imo necessario, ac nō aliter erit. Consequenter prima de se se patet: nec minus patet secunda. Antecedens, ultra Aristotelis, & (quod nunc fati esset) S. Thomæ auctoritatem in Thomistarum aliquot, qui aduersè hac in re ipsam interpretantur, sententia certum esse debet: siquidem materia per ipsos, non existit actu, nec potest existere, nisi per formam, atque per eiusdem formalem existentiam, cuius falsitatem, suo loco impugnauimus: ergo omnis, individua etiam, actualis distinctio rerum etiam corporearum debet esse per formam, quæ omnem tribuit materiæ actualitatem, sine qua actualis rerum distinctio repugnat: ergo, & repugnat omnis distinctio rerum etiam corporearum, possibili, nisi per formam possibilem. Potentia quippe etiam logica, ad actum impossibilem est repugnans, & chimærica. Et ratione probatur: quia variata materia magna sui parte idem individuum manet, quia, eadem forma perseverat, ut constat in substantiali augmento, & decremento hominum: in quibus cuius individuum plures materiæ partes pereunt, ac plures denuo acquiruntur. Insuper in resurrectione, in qua partes omnes materiæ hominis, qui petiit, nequeunt omnibus adesse: cum alimentis succedentium aliorum plerumque materia præcedentium constent, ac subinde in illorum substantiam transeat; & tamen, quia eadem singularis anima perseverat, idem nihilominus homo singularis resurgit ex fide; ergo animæ, seu formæ singularitatis intrinseca est ratio formalis individuationis, non materia, quæ variata, deperditæque, & quantumvis aucta (ut fere tota in infantibus hominibus, aliis, quæ valde senio, ac diuturnis febribus absumptis,

& ad Beatitudinem resurgentibus, in mensuram aetatis plenitudinis Christi, id est magnitudine, atque elegantia corporum, Christi corpori simillima (ut communis, & probabilior sententia fert) addenda à Deo sit: ut, vel inde, constet materiam ad indiuiduationem hominis formaliter, ne partialiter quidem conferre, sed pure ad id materialiter se habere, id solum muneri praestando; quod à quavis loco eius succedente praestetur. Denique per S. Thomam Aristotelem, & omnes forma specifica, & actu distinguit species hominem scilicet à Leone, non materia; ergo indiuidua forma, & actus distinguit indiuidua, scilicet, Petrum à Paulo.

3. In ponderatione tertij huius testimonij Sancti Thomae nonnullas à ratione impugnaciones dedimus aduersus sententiam, & principij, cui iniungitur, de rerum necessaria indiuiduatione, per materiam, quod statui à S. Thom. & supponi multoties videtur: cuius mentem ad loca, quae opponi nostrae conclusioni solent, referemus atque explicabimus à num. 4. Nunc autem quartum testimonium validissimum eiusdem pro nostra conclusione producimus ex 1. d. 34 q. 1. a. 1. corp. init. discernit cur in creatis natura, & essentia, idem, quod subsistentia, non sit, sicut in diuinis, his designat. Dicendum, quod persona, & essentia omnino re in diuinis non distinguantur; in illis enim, in quibus aliud est essentia quam hypostasis, vel suppositum, oportet quod sit, aliquid materiae, per quod natura indiuiduetur, & determinetur, ad hoc singulare, unde illam determinationem materia, vel alicuius, quod loco materiae se habet, addit in creatura hypostasis supra essentiam, & naturam. Unde omnino in creaturis ista idem sunt; in Deo autem non est natura illius subsistens per aliquod ad quod (legem à quo) determinatur, sicut per materiam, sed per ipsum est subsistens, & ipsum esse subsistens est: unde natura est ipsum, quod subsistit, & esse in quo subsistit. Et propter hoc in Deo omnino idem est, quod est, & quod est. Ex quibus patet materiam, seu subiectum physicum proprie acceptum, siue secundum se, siue ut signatam etiam quantitate, principium proprium indiuiduationis rerum vniuersim necessarium Angelico Doctore non fuisse: cum expresse dicat essentiam omni creatae determinationem ad hoc singulare afferri à materia, vel aliquo alio, quod loco materiae se habet: hoc autem materia propria non est, cuius loco substituitur essentiam, seu naturam determinat: at nihil sibi potest substituere: ac propterea in creatis esse hypostasis Sancti Thomae docet expresse, à natura, & essentia creati diuersam. Posuit autem materiam primo loco: quia in sensibilibus, quae nouimus, determinat indiuiduationem, sensibilibus, eoque modo, quo mox dicemus, ut inde facilius determinationem naturae per hypostasis, ad hoc indiuiduum, illius ad iustas, conciperemus. Secundo ex hoc testimonio, sic instructo argumentum eius propositionibus legitime deductum: omnis natura, & essentia, determinabilis per aliud ad singulare, seu suppositum praeter aliud, est multiplicabilis in plura singularia, & supposita: atqui omnis natura & essentia creati, (ac subinde natura, & essentia Angelica specifica) est natura, & essentia determinabilis, per aliud; ergo multiplicabilis in indiuidua.

4. Opponit S. Thomam 1. p. q. 10. a. 4. ubi hanc absolutam, Angelorum indiuidualem solum, immultiplicabilitatem, ex hoc generali suo principio probat, quae cumque forma (quantumcumque materialis, & infima) si ponatur abstracta, vel secundum esse, vel secundum intellectum, non remanet, nisi una in una specie. Si enim intelligatur albedo, absque omni subiecto subsistens, non erit possibile, ponere plures albedines: cum videamus, quod hac albedo non differt ab alia, nisi per hoc, quod est, in hoc, vel illo subiecto. Et similiter, si esset humanitas, abstracta, non esset, nisi una tantum, eadem fere ad ipsum probandum, sic repetit q. 75. a. 7. ostendens contra Origenem Angelos, & animas nostras non posse solo numero, ac non etiam specie differre: quia, cum non sint compositae, ex materia, &

forma, sed sint forma subsistentes, manifestum est, quod necesse erit in eis esse diuersitatem in specie. Non enim potest intelligi, quod aliqua forma separata non possit esse, nisi una tantum. Hac enim albedo, non differt ab illa, nisi per hoc, quod est huius vel illius. Quare, nec Angelus, qui forma separata natura sua est, uno tantum in una specie esse poterit, quod item 1. 2. a. corp. forma simplices per se subsistentes, si intelliguntur, ut sunt in se ipsis, non possunt communicari, nec re nec ratione, q. 10. de spiritualibus. creatur. a. 4. corp. Si Angelus est forma simplex abstracta à materia (ut esse ait, ac per se subsistentem 1. p. q. 12. a. 4. corp.) impossibile est etiam fingere, quod sint plures Angeli unius speciei. Sicut si esset albedo ab omni respectu, & subiecto separata, esset una tantum: ita impossibile est, quod sit summa esse subsistens nisi unum tantum. Eidem conclusioni, & principij insitit 1. p. q. 44. a. 1. denique indiuiduationis principium, ac distinctionis numericae subinde materiam principium esse constans, ubique videtur docere, q. citat. de spiritualibus. creaturis a. 1. ad. 9. & 19. ac locis reliquis citatis q. 2. de pot. a. 4. & q. 3. a. 10. corp. q. 2. de verit. a. 6. ad. 1. opulc. 29. post med. 3. p. q. 77. a. 2. q. 16. de malo a. 1. ad. 18. & super Boetium de Trinit. q. 4. a. quae omnia colligere in vnum, ac diffusiore in terminis pro contraria sententia prolixius placuit recitare, ut aduersarij aliquot, qui S. Thomae littera potius, quam spiritu armati, ipsi nos aduersarios & auctoritatis eius contempores inelamant, videant, quam magni nobis eius in re praesent, & in aliis ostendimus contra eosdem S. Thomae doctrina, mentis, auctoritas fuerit: quibus alie erudiendi adeo prolixo labore incumbimus semper, & infatigabili.

5. Et sane, quoad indiuiduationem, & distinctionem solum numericam rerum creatarum intra speciem eandem per materiam, tanquam per necessarium principium, siue intrinsecum, siue extrinsecum, de necessitate absoluta, & omnimoda impossibilitate distinctionis numericae, & indiuiduationis rerum absque materia intelligendus non est; sed sensibilibus, ac, ut apprehendi à nobis possit, qui non nisi materialia, & sensibilia, primum, atque eorum ad instar reliqua cognoscimus: unde absque materia, & quantitate, & his, vel illis qualitatibus affectis, & substantia cognoscenda, & dissonante iuxta suum nobis pro hoc statu, cognoscendi, & dissonandi singularia, speciei eiusdem principium reliquerunt. Adcirco indiuiduum à cunctis Philosophis desinitur: Cuius collectio proprietas, quae in uno est, in alio reperiri non potest, non quidem, quod in ea collectione sensibilibus, essentia, & substantia, indiuiduationis, & distinctionis numericae rerum sit; sed, quia eius à nobis cognoscenda pro hoc statu necessarium principium, ea sensibilibus collectio est; & quae ferinde deficiente cognosce indiuiduationem, & distinctionem illam numericam, pro hoc statu sit impossibile: ita plane impossibilitatem indiuiduationis, & distinctionis numericae rerum sine materia, & hanc necessarium illarum principium esse, nempe sensibilibus indiuiduationis, voluit S. Thomas, ut albedinis separatae exemplo toties ad praesens respectu satis clare explicuit, quod ill. 7. a. 10. his verbis: ut albedo, nisi natura absque quantitate subsistat, tamen illa albedo non esset, sicut hac albedo sensibilibus, quia nihil absque magnitudine, & quantitate sensibilibus ex Aristotele, c. 8. de sensu, & sensibilibus) sed esset forma quodammodo intelligibilis ad modum formarum separatarum, quas Plato ponebat. Subditque, quantitatem indiuidui, seu plures tales, separatas à materia (quae se ipsa magnitudo est) imaginari nos posse: plures autem albedines eiusdem speciei, sine subiecto imaginari, est impossibile: quia scilicet, nisi externe se sentiant, est imaginatio esse non potest. Unde proxime subdit: & sic patet, quod albedo non indiuiduatur nisi ex subiecto. Secundo. Familiare disputantibus est, id quod ipsis ex vilo naturali principio, & rerum, naturaeque ordine inspecto fieri posse non cognoscunt impossibile absolute nominare; tamen nulla in eis praedicatis contradictio, & quae absoluta repugnantia

& omnimoda est) recognoscatur: id quod apud S. Thomam est frequens; læpe enim, ea quæ citra mixtum, vel plura alia ultra revelata in Eucharistia fieri non possunt, absolute, ac sine addito villo impossibilia vocat, 3. p. qu. 75. a. 6. corp. & qu. 77. art. 1. & art. 8. Innocentij 111. testimonium interpretans: quia etgo in substantiis, quæ materia constant; proxi hæc sic vel alter disposita, & signata quantitate & accidentibus est, naturaliter exactiue causam efficientem formæ Deum determinet, ut hanc præ alia numero formam, speciei eiusdem, inducat, ex qua hoc numero speciei eiusdem individuum conficitur; si autem formæ accidentales sint naturaliter, non, nisi in subiectis physice sint, atque eorum diuisione diuidantur, ut notum est, & docet S. Thom. 1. p. qu. 50. art. 4. ad 1. cum Angelus materiam nullam (quare nec signatam, quantitate, & dispositionibus, essentia sua claudat, aut requirat, ut hic præ aliis producat, nec principium originarium, & motuum, cuiusvis ex illis, vel quorumvis præ aliis Deum determinans exactiue adsit, assignarique a nobis rationabiliter possit: resque tota rei arbitrio ac beneplacito libero est deferenda, si sit rerum natura, & ordini standum: indiuiduationis, & multiplicationis, seu distinctionis, numerica solum, intra speciem eandem nullum in natura, & connaturaliter principium esse, assignariue rationabiliter posse, quia materia carent, recte, S. Thom. toties ait.

6. Sed profundius etiam aliquid, & quo testimonia opposita genuine intelligantur, & cum locis eius pro nostra sententia apertissimis mirifice concordent, addendum & quoniam locis omnibus oppositis doctrinam, quæ sonat, aduersum exemplum albedinis separatæ à subiecto semper confirmat, quid per albedinem separatam à subiecto, & à quo subiecto separatam, & quomodo ab eo separatam S. Thomas intelligat explorandum in primis, id autem ipse explicuit verbis illis recitatis, numero proximo ex quodlibeto, 7. numero 10. quod scilicet ita separatam non esset albedo sensibilis, sicut hæc nostra, sed esset forma quadam intelligibilis admodum formarum separatarum, quas Plato ponebat. Quod etiam de forma panis consecrati, & quavis materiali à materia separatæ docet, 3. p. qu. 75. a. 6. corp. si à subiecto separatæ remaneant, quia iam esset (inquit de forma panis ita separatæ) forma intelligibilis actus, & etiam intelligens. Nam omnes formæ à materia separatæ sunt tales, & tamen formam quantitatis à subiecto physico, seu materia panis, atque omni prius materia separatam consistere, sensibilemque, ac nusquam intelligibilem esse S. Thomas sciebat, ac fideles omnes experimur; sed illis verbis primo loco additis, intelligibilis admodum formarum separatarum, quas Plato ponebat, totam suam mentem explicuit Plato; enim formas illas, seu species rerum, & naturas ab indiuiduis abstractas, & separatas reliquas, (à Petro, verbi gratia, & Paulo) vniuersales indiuiduas, ac primo modo dicendi per se, siue essentia, & entitate sua subsistentes ponebat, ac proinde ideam, & formam hominis, aut equi, per se hominem, & per se equum, vocabat recte Arist. 7. Metaphysicor. à textu 44. ad 56. ex quo S. Thomas, 1. p. quæst. 6. a. 4. & qu. 84. a. 4. his verbis. Plato posuit formas rerum sensibilibus, per se sine materia subsistentes, sicut formam hominis, quam nominabat per se hominem, &c. Inde vero utique ideæ, & formas illas Platonice immultiplicabiles, & communes rursus, atque vniuersales, indiuiduis aliis, quasi sub eis contentis esse non posse manifeste sic contra ipsum demonstrant: quidquid enim per se, & entitate sua subsistens, ac suppositum vnum in plura indiuidua multiplicari, atque ipsis commune, & communicabilem esse (verbi gratia, Petrum multiplicabilem & communem esse Ioanni, Paulo, & Francisco) ergo & ideæ, seu formas platonice, & quacumque, eo

modo abstractas separatas à materia, ac per se subsistentes ex hoc modo abstractionis formarum platonice (de qua eis omnibus locis expresse) constat primo materia separationis de qua S. Thom. loquitur, & de quo subsistendi, per seque essendi modo; Neque enim materiam separationis solum materiam, & subiectum proprium physicum intelligit sed logicum etiam, seu metaphysicum, quod dicitur: scilicet suppositum, seu indiuiduum, & singulare; quod præter proxime dicta patet ex illis verbis recitatis, num. 3. ex 1. disp. 14. quæst. 1. a. 2. unde illam determinationem materia, vel alicuius, quod loco materia (ac proinde non materia proprie, quæ ipsissima est, nec sibi sufficit) se habet addit in creatura (quæ per aliud, ac non per se subsistit) hypophase supra essentiam, & naturam, ut enim ex Patribus retulimus præfatione quæstionis: ideo indiuidua hypophasis, & supposita dicuntur, quia superioribus prædicatis subiecta, suppositaque sunt; Patet rursus, ex testimonio, quod nobis primo opposuimus, numero 1. ex 1. parte, quæstione 50. articul. 4. corp. postremis illis verbis. Similiter, si esset humanitas abstracta, non esset, nisi una tantum. Cum enim humanitas abstracta essentialiter constet ab illa abstracta: in terminis repugnat: quare de abstractione, & separatione ab indiuiduis, & suppositis reliquis (quæ ut dixi materia logica sunt) & separatione quidem, quæ per se & essentia sua humanitas ad modum idearum, & formarum platonice subsisteret: inde enim immultiplicabilis, & incommunicabilis indiuiduis aliis, & pote essentia sua una, & indiuidua, ut pote se ipsa subsistens, ac non per aliud, quare, & suppositum esse demonstraretur, ac subinde, eius in plura indiuidua diuisione intelligi, quidem posse nec re, nec ratione; imo, nec, nisi rationabiliter, fingi.

7. Porro ex ita explicata genuina S. Thomæ mente facilis se dat ad opposita eius loca solutio, & primum in terminis explicuimus. Postremum ex quæst. vnie. de spiritalib. creatur. art. 4. corp. conditionalis est, & ex hypothesi. Si Angelus est forma simplex abstracta à materia, (modo explicato; ac per se, seque ipsa, ac non per aliud, subsistens) impossibile est, &c. Nullibi autem per se, ac non per aliud, subsistens natura, & formæ Angelos esse docet, & si enim dicat, 1. p. quæst. 12. art. 4. corpore, quadam sunt quorum natura sunt per se subsistentes, non in materia al qua; ne vero illud per se idem atque essentia sua, ac non per aliud, siue in alio, scilicet supposito, & indiuiduo naturæ cuiusque intelligas, subdit: Quæ tamen non sunt suum esse, sed sunt esse habentes, & huiusmodi sunt substantia incorporea, quos Angelos dicimus. Locus ex 1. p. quæst. 13. truncatus, & extrare, & intentum, S. Thomæ adducitur. Truncatus quia, sic integer textus habet, forma vero, quæ non indiuiduantur, per aliud suppositum (vbi indiuiduari, creatas omnes naturas, seu formas, quibus has opponit) sed per se ipsas, quia scilicet sunt formæ subsistentes, si intelligerentur, ut sunt in seipsis non possent communicari, nec ratione. Quo textu de naturis, & formis creatis, quare, nec de Angelica loquitur, sed de aliis, quæ non per aliud suppositum indiuiduantur, si quæ sint; additque diuinam solum eiusmodi esse posse, ac subinde vnam essentia sua esse, quare, nec Dei nomen posse alicui creaturæ, nisi analogice, & per similitudinem alicuius virtutis, & perfectionis Dei in ea repetam convenire; quemadmodum quosque fortis milites Hæctores, Achillesque vocitamus: cuius articulo illo examen erat, atque in corpore statuta, & probata conclusio erat, quæ in opposita verba, de formis, cum tamen, si opposita verba, de formis, & naturis creatis intelligantur aduersam omnino conclusionem probabunt. Locus, ex 1. p. qu. 75. articul. 7. contra Origenis errorem de indistinctione specifica animorum nostrorum ab Angelis, ex separatione, & abstractione formarum, & idearum vniuersalium Platonis, cuius

in plura indiuidua multiplicabiles, vt contēdimus.

3. Dico secundo, implicat species aliqua atoma creata (quare, & Angelorum) immultiplicabilis in plures, & distinctos Angelos indiuiduos. Ex hac conclusione, cuiusque probationibus valde roboratur præcedens. Si enim negatiua, impossibilis ostenditur, affirmatiua, non solum possibilis ostenditur, sed nec illarum veritatis demonstratur. Est autem conclusio ab omnibus Philosophis, & Theologis (pauculis Dominicis exceptis, quos supra memorauimus) supposita præ sui claritate, quam ex instituto probata, nec solum de specie atoma Angelica, sed, & de omni specie atoma, ex instituto probata à nostro Bubalo supra difficult. vltima, & æquialenter à nostris Vazquez citata, d. 181. c. 3. Valentia etiam supra d. 4. qu. 1. punct. 1. Molina citato, art. 1. Soar. d. 5. Metaph. lect. 2. asserentes contra Galetanum, & pauculos citatos Dominicanos differentiam indiuidualem extra omnem differentiam specificam ipsaque angustiorē, & coarctatiorē formaliter, & metaphysice esse necessario debere: inde vero Soarius, vbi proxime art. 1. §. 21. & Quirios supra lect. 3. num. 29. & 4. fine, num. 43. speciem in plura indiuidua immultiplicabilem, vniuersum docent, impossibilem constanter Arist. extra rerum essentias, hoc est species, indiuidua, & singularia collocans, ac proinde hæc definitionis, quæ essentiam rei explicare debet, etque communis, ac nullius indiuidui propria, incapacia docens Similiter, s. Thom. locis recitatis asserens: in omnibus, in quibus essentia à supposito, seu indiuiduo, & singulari differt, necesse esse essentiam, seu naturam communem esse, ac per suppositi, & indiuidui rationem ad hoc, præ indiuiduo alio determinari: quare, & plura sub se indiuidua coherere, nec de se se essentiam, & naturam vllam communem esse ad hoc indiuiduum, & suppositum determinatam. Probatur conclusio ex definitione speciei atome ab omni philosophia recepta ex Porphyrio, c. de specie, quæ nimirum, *apt. est esse, & prædicari de pluribus differentiis numero in quibus*, implicat autem esse, & prædicari de pluribus in quibus, si vnum numerice, & conceptu suo formaliter sit, & ab aliis imparticipabile: ergo implicat esse speciem aliquam infimam incommunicabilem & conceptu suo pluribus indiuiduis, quæ sub se verè metaphysice cohercat. Maior est speciei atome definitio non autem speciei intermediæ, quæ genus etiam intermedium est, nec de numero solum, sed specie etiam diuersis, & de his tantum immediata directæ prædicatione potest prædicari, sicuti & directæ categoriæ in esse atque mediis speciebus inferioribus, & infimis indiuiduis, quæ his immediate subduntur, ni totus categoriarum, & prædicamentalis ordo inuertatur. Minor probatur, quia quod est conceptu suo formali indiuiduum est, nequit pluribus verè, metaphysice inesse, ac de illis prædicari, alioqui Petrus, aut Raphaël, verè metaphysice Paulus, & Ioannes, Gabrielue, & Michaël esse possent, ac de illis verè in quibus prædicari. Consequentia est legitima: quod si ad indiuidua plura vnum verè possibile, aliud, vel alia ficta recurrat species entium rationis cum veris, & seclusa præcensione, realibus, (cum quibus, ne genere quidem, conueniunt) confundes, atque eodem prædicamento, ac sub eodem genere prædicamentali cum entibus rationis contineri Petrum, Raphaelē, verā species humanam, & Angelicam tenebris fateri.

4. Arguo secundo ex implicatione simili ex parte differentie specificæ infimæ, illa enim ex Porphyrio, c. de differentiis apta de se est *Esse, prædicari de pluribus differentiis numero in quibus*. Ac subinde pluribus indiuiduis participabilis conceptu suo esse debet, & communis; ergo, si indiuidua plura, sub specie infima, ad quam genus proximum immo diate contrahit, & quam cum genere ipso formaliter constituit, repugnet, ipsam differentiam infimam specificam esse repugnabit. Hinc

arguo tertio, si differentia infima specificæ, est conceptu suo idem formaliter, vel radicaliter metaphysice, quod differentia indiuidualis indiuidui vnius (verbi gratia Michaelis) non sit, implicat est conceptu suo, tam illam quam speciem ipsa constitutam pluribus indiuiduis communem, & participabilem non esse. si quidem est conceptu suo vero, & scorsim conceptus, soluta & absoluta, à quouis indiuiduo metaphysice erit, nullatenus que impedita, vt nequeat ultra atque extra illud ad plura diuagari, atque implicat differentiam specificam atomam est conceptu suo idem esse formaliter, vel radicaliter metaphysice, quod differentia indiuidualis, cuiusvis indiuidui: ergo implicat, tam differentiam specificam infimam, quam speciem atomam ipsa constitutam, non esse indiuiduis pluribus communicabilem. Minor probatur facile ex dictis differentia atoma specificæ est conceptu suo nulli indiuiduo alligata esse debet, aut propria formaliter, aut radicaliter metaphysice, vt vidimus differentia indiuidualis essentia, & conceptu suo formali alligata, & propria esse debet indiuiduo, quod constituit: debere esse autem est conceptu suo alligatam, & propriam cuius indiuidui; ac non debere ita alligatam, & propriam indiuidui illius implicat: ergo implicat differentiam specificam est conceptu suo formaliter, aut radicaliter metaphysice, esse idem, quo differentia indiuidualis. Hoc argumentum dedit nobis non semel. s. Thom. locis citatis, disp. 34. & 1. p. qu. 3. art. 3. Diuinam naturam, quia seipsa, & per seum esse suppositum est, nec per aliud scilicet hypothesis determinatur immultiplicabilem ait, & hoc exemplo confirmat. *Si fortis per id esset homo, per quod est hic homo, per quod est hic homo, non possent esse plures fortis.* Quod enim est conceptu suo, vnum indiuiduum, & proprium huius indiuidui est, nec plura indiuidua, neque aliis indiuiduis commune esse potest: quare si est conceptu suo differentia atoma specificæ idemmet, quod indiuidualis formaliter esset, dubio procul non specificæ, & communis sed indiuidualis, & huius indiuidui propria, quo ipso argumento vitur s. thomas, 1. p. qu. 11. art. 3. ac de potentia, quæ 1.2. art. 1. & ad 10. & Deum, & filium Dei, immultiplicabiles numero esse. Probatur rursus implicatio, identitatis formalis metaphysicæ differentie specificæ cum differentia indiuidualis, quia differentia indiuidualis non minus contractiua est est conceptu suo speciei infimæ ad indiuiduum, quam differentia specificæ infimæ contractiua est conceptu suo sit generis intermediæ ipsi proximi ad speciem infimam constituendam: acqui implicat inde differentia specificæ infimæ conceptum formalem identificari formaliter metaphysice cum conceptu generis intermediæ proximè ipsi superiori, ergo & conceptum differentie indiuidualis cum conceptu speciei infimæ. Maior est certa. Minor probatur: quia alias non implicabit differentias, specificas atomas cum inter mediis formaliter metaphysice identificari cum vero, & cum indiuidualibus etiam formaliter identificentur genus supremum immediate formaliter differentie indiuiduales etiam contrahent, nec in vlla linea erit genus supremum prædicamentale, nec intermedium; sed species vnica infima: quod dupliciter aduersarium doctrinæ contradicet. Nempe Angelos specie infima differre, quod repugnat: siquidem specie infima necessario conuenient angeli omnes, quæ inferiores species est: non possunt. Vnde secundo contra ipsos sub specie infima plures Angeli solum numero diuersi erunt. Præterea totus prædicamentalis ordo euerteretur: imo prædicamenta ipsa: siquidem differentia illa proxima genere supremo hinc cuiusvis prædicamentalis ad eam doctrinam, & modo præterit formaliter metaphysice cum conceptu illo generis supremi identificari, quare nec genus vllum erit, quod indiuiduum est formali conceptu suo non sit: siquidem differentie omnibus etiam indiuiduas discursu facto formaliter metaphysice identificatum ostendetur.

§ Genus

Doctores censentes Angelicam naturam speciei infimae totam eorum, qui de facto sunt, multitudinem solo numero differentiam pati docent, omnes unius speciei infimae asserunt contineri, eos retulimus cert. 1. num. 1. Quibus fauent Patres ibidem recitati, contra vero Doctores, qui vel absolute, vel saltem connaturaliter immultiplicabiles numero sub eadem specie infima censabant ibi, num. 2. & 3. creatos omnes specie inter se differre docent, sed quoniam utramque opinionem, & fundamenta cert. 2. & 4. abunde dissecimus cum iis, qui & specie & numero sub specie atoma Angelos differre posse docuerunt versanda quaestio est utriusque partis possibilitate supposita. Certe nil pro alterutra parte firmum, ex scriptura, & patribus asseri potest: imo, neque ex scholasticis doctoribus plurimum. A ratione vero in iis, quae de solo Dei arbitrio pendent, discursus nostri plus, quam efficacia diuinationis habent, idcirco quaestionem hanc a nobis indefinitibilem scholastici aliquot non immerito reputant: in quibus Quirios supra sect. 4. num. 47. & Vazquez citato. c. 3. qui ideo eius decisionem omisit, secunda sententia, ait: quamuis Angelorum specie ab aliis de facto differre, cuius sententiae duo fundamenta à ratione sunt. Primum: quia ratio tota multiplicationis rerum de facto sub specie infima est, ne species aliqua ex productis in vniuerso pereat absolute, atque deficiat: quae locum in rebus, corruptibilibus solummodo habet, ac subinde incorruptibilium, & si sub eadem specie multiplicabilia absolute in plura individua sint, vnum tantum individuum productum de facto est: quia plura frustra (quod natura abhorret) & otiose producerentur, id quod in sole, luna, & Planetis experimur, & confirmant rationem, & exemplum, pro incorruptibilibus corporibus Aristot. 2. de anima textu 3. & 35. & Sanctus Thomas, prima parte, quaestione 47. articulo secundo, corp. dicens, *Videmus, quod in rebus incorruptibilibus non est, nisi vnum individuum unius speciei, quia species sufficienter conseruatur in vno.* Ergo speciei cuiusvis angelicae, incorruptibilis essentia sua, vnum tantum individuum, in quo proinde sufficienter conseruatur, productum de facto est. Secunda ratio, quia valde vniuersi pulchritudinem, ornatum, & perfectionem, ac summam Dei potentiam, sapientiam, & artem commendat, tanta tamque innumera specierum naturae angelicae varietate, & multitudine, quanta individuatorum eius est, naturam exornasse. Haec propositum, quia statim subiciendis tertiae, & nostrae sententiae rationibus satis refellentur, quin ex instituto dissoluantur.

3. Dicendum nobis est: sub quauis Angelorum creatorum specie indiuiduos aliquot Angelos dari; tamen, quot sub quauis eorum specie creati sint, nobis prorsus incertum, ac nulloatenus ab autoritate, nec eam fundamento à ratione (vt patet) sit nobis definibile. Ita maior, & potiorque Theologorum pars, qui quaestionem, ex instituto versant, ac definiunt. Molina noster, quaestione 30. articulo 4. in commentario conclusionem secundam, iuncta conclusionem 3. Soares supra, cap. 12. Ioannes Praepositus, articulo 4. dubio vnico, versu dico 4. Attrigata citata disput. 4. lect. 2. numero 14. §. unde ergo post init. Ratio prima sit, quia in pluralitate, & specierum Angelicarum productum, indiuiduorum Angelorum intra quamuis pluralitas, etiam naturae pulchritudinem, & ornatum; quemadmodum in hortis, & pratis omnigeni floris indiuidua multitudo valde, & potius commendat, quam si omnes, & singula inuicem specie differrent. Facit quippe, cuiusque speciei perfectionem sensibiliorem subindeque & specierum varietatem, & differentiam: quod suo modo, & proportionem ad maiorem infensibilitatem (vt sic loquar) vel potius perceptibilitatem Angelorum, & specierum eius intelligibilitatem transferendum est. Secundo, cum Angeli in Dei, cuiusque aulæ am-

plissimæ ministros, & ornatum fuerint creati, atque ad creaturam regaliū aularum ornatum, & ministeriorum amplitudinem non sola diuersæ dignitatis Procerum, sed & æqualium multitudo spectet; ita etiam non solum specifica Angelorum diuersitas, sed, & eiusdem speciei indiuidua pluralitas ad ministeriorum, & aulæ summi imperatoris Dei splendorem, & amplitudinem spectabit. Vnde constat quantopere pluralitas hæc Angelorum in diuina ad Dei potentiam & magnificentiam ostendam, quantoque amplius conducit, quam si specierum singularum, singulos tantum Angelos creasset; quasi plures non posset malignæ adeo & curæ in sua aulæ & ministeriis, iuxta connaturalem Angelorum conditionem, disponendis prouidentie foret, vt singulis ministrum vnum tantum habeat connaturalem, & proportionatum, nequeatque alium ad ministerium aliquod eligere, quin dignitates naturales eorum confundat, quod inordinatæ, ac fordidae familiæ Dinastie cuiusvis, Regisve creari habetur.

4. secunda ratio sit quia, & si specierum corruptibilium, multiplicatio indiuiduorum necessaria ideo rerum vniuersitati sit, vt species, quibus natura constat, perpetuo, quandiu ipsa duret, seruentur; aliunde tamen multiplicari indiuidua specierum naturaliter possunt, multiplicantur, quæ etiam in speciebus incorruptibilibus, quando ad intentum naturæ opus vnum indiuiduum, non sufficit, sed eorum multitudine ad illud præstandum vel ad melius, faciliusque peragendum natura opus habet; quocirca, & si sol, luna, & planetæ, quia inrentis à natura operibus propriis singuli sufficiant, nec plures subinde eiusdem speciei fuerint; communium vero stellarum vulgus totum indiuiduum speciei distinctis constare est incredibile, ac sine vlla probabilitate; imo improbabilius dicitur: cum fixa ea omnia sint, nec sublatam orbem circumeant, qui earum influentiis, opus vbiq; habet, ac proinde noctu, diuque ab influxu in sublimitaria nullibi cessant, vt ideo luculenter Seneca de eis dixerit, 2. de benefic. c. 23. *utilitatem suam, sub specie stantis, atque immoti operis abscondunt; ita, quæ tamen, non aliter, quam in decorem, sparsa consideras, singula in opere sunt.* & corruptibilium, specierum indiuidua multo plura, quam earum conseruatione opus sit, ob alia munita, & fines naturæ, nec quidem, frustra, & otiose produci quotidie experimur: ergo, & si cuiusvis speciei angelicae perpetuitati satis sit indiuiduum vnum ad præfata munera, ultra superfluitatem omnem; imo magno naturæ commodo, quare naturaliter, & subinde de facto plura alia speciei eiusdem creata fuerint. Accedit videntius. Plures, ex creatis Angelos, & si non sibi Physice, nec suis speciebus perierint per peccatum, ni indiuidui quor, in celo, & beatitudine, ex quauis damnatorum specie peristerent, innumerarum penè specierum angelicarum, ex productis ornatu, & ministeria celo aulæ regie Diuinæ, deficerent, quibus primo condita, & ornata constabat: quod æque abiectum est (ni forte maius) quam sublati orbi; & naturæ, vel vnam, ex his, quibus proximo constitit, speciem deficere; cuius vitandi gratia tot specie cuiusque corruptibilium indiuidua multiplicari recte, & philosophice fateris. Deficient item à salute, ad quam à Deo ordinatæ sunt per gratiam, totidem Angelorum species integre in nullo indiuiduo saluatur, ni plures Angeli cuiusque speciei ipsorum adseribantur: quod, & si fieri à Deo, gloria, gratiaque efficacis Dominio non repugnet, factum vtro, vel circa vnam speciem integram naturæ rationalis, minus pie, ac fere impie diceretur, ex quibus omnibus, & scholasticorum autoritate longe maiore constat, conclusionem nostram longe esse probabiliorum, nihilque momenti fundamentis aduersæ sententiæ adesse.

5. Iam vero de numero præfate multitudinis Angelorum, sub specie quauis res nobis pure diuinationis est. Nec de tota eorum multitudine sub specie

Christoph. de Ortega, de Deo vno, Tom. II.

speciebus omnibus contenta prudentius, vero similisve numerus definitur, & si enim recitatis, locis, numero 1. ex Apocalypsi millia millium, & ex Daniele millia etiam millium esse dicantur; id tamen eorum determinatum numerum nequaquam designat, sed potius numeri determinati à nobis assignabilis præ eorum multitudine desperationem: ut communis interpretatio est, obferuatque noster Martinon. d. 36. de Angel. sect. 7. numero 61. atque, ex Danielis 7. satis claret, id solum, eo numero, significari cum statim numerum variat verbis: & decies centena millia assignabant ei: ad quæ Dionys. de celesti Hierarchia, cap. 14. Multi sunt beati exercitus supernarum mentium infimam, & confusam nostrorum materialium numerorum commensurationem excedentes; quod fieri haudquaquam potuit, si certus ac determinatus aliquis numerus ibi designaretur, nec solum innumerabilis eorum multitudo; ad Hebræos 12. significata etiam à Paulo illis verbis: Accessisti ad Hierusalem celestem, & multorum millium Angelorum frequentiam. Ac tandem Iob. 25. hoc habetur expressum verbis illis. Nunquid est numerus militum eius? ad quæ Greg. 17. Moral. cap. 9. Vi, qui Deo numerabilis est, hominibus innumerabilis demonstratur: quare iam est scholasticis Theologis commune, vnde reiciendus est Aristotel. qui 12. Metaph. cap. 8. ex variorum motuum celestium orbium obseruatione eos numero 47. contineri putauit; cum tamen ex aliis eorum, præter motum calorum, officiis ab ipso etiam non ignoratis eo numero excedere inferre facile poruerit, recensueritque lib. 4. de celo, cap. 9. sub finem cum vitra, ac supra cæli verticem substantias plures separatas beatam agentes vitam posuerit, ut obseruat Eugubini. 4. de perenni philosophia, cap. 2. quare de solis cæli motoribus eum numerum censuit, quocirca Rabbi Moyses sententia illius Aristotelica cum scriptura Conciliator, & sequax, nec Aristotelem intelligit, ut vidimus, nec scripturam, putans Angelorum nomine homines etiam diuina nuntiantes, imo & virtutes rerum naturales absolute in scriptura intelligi, ut sic ex substantiis spiritalibus nu. 47. & hominum, ac virtutum, numero innumerus ille numerus constet; sed vbi nam virtutes naturales rerum in scriptura Angelos dici inueniet Rabbini? nec vllibi homines dicuntur Angeli absolute, sed solum vbi ex adiunctis officiis, non naturæ angelicæ rationem habere, denotari significatur; locis autem pro nostra conclusione datis, & innumeram Angelorum multitudinem signantibus, de propriis Angelis, non autem de similitudinariis est sermo, nec, nisi inepte esse posset, alioqui, & plures, & innumeris Dij possent absolute dici, si omnes, qui Dei perfectionem aliquatenus imitantur possent in numerum, cum Deo absolute censeretur, eumque cum ipso absolute constituere. De numero etiam non absoluto, sed comparatiuo, ad corporum omnium, vel saltem sublunarium, vel denique hominum, si de determinato comparatiue ad horum numerum, sit quæstio, non abimili diuinatione definitur, Plato apud S. Thomam, citat. quæst. 90. art. 3. substantias illas separatas, (quas ideas, & species rerum sensibilem dixit Angelos intelligere refertur, atque eo sensu videtur impugnatus ab Arist. 1. metaph. text. 31. ac deinceps,) numerum specierum materialium, & sensibilem non prætergredi ait: quod ut pote falso innixum fundamento & sacris scripturis aduersum exultare ab scholis debet.

CERTAMEN VI.

De numero Angelorum comparatiue.

1. Sanctus Thom. proxime censet numerum Angelorum numero corporum omnium maiorem, citato Dionysij loco: & quia perfectiora ex creatis numero maiori creata à Deo sunt ob innumerabilem eo vniuersi perfectionem maiorem, ut in cælestium corporum excessiua multitudinem respectu totius orbis sublunaris patet, quare, & Angelos corporis omnibus à Deo imperfectioribus, numero, & magnitudine, siue quantitate discreta excedere tenendum esse ei consentiunt Dominici Thomistæ, non vero interpretatione eadem. Caiet. cit. a. 3. & Ferrar. contr. gent. c. 92. non de num. indiuiduorum corporum omnium intelligendum putant quia ideo. S. Th. duobus locis citatis, & qu. 6. de potentia a. 6. & qu. 1. art. 4. excessum hunc respectu indiuiduorum corporum non dixit; sed naturarum corporum; quo nomine species, non autem indiuidua censentur: contra vero respectu numeri indiuiduorum, etiam corporum Thomistæ alij S. Thomam locum intelligunt: & sane eius rationi, & Dionysio, siquid probant, consequentiores etenim numero numerato excedere absolute nequeunt corporum numero, præsertim materiali, ut Dionysius ait in indiuiduorum numero (qui indiuiduorum, vel solus vel quicquid est, cum species abstractæ mente, & cogitatione fuerit, vel formaliter, vel etiam obiective non subsistant) corporibus creatis Angeli excedant. Ratio item à magnitudine, & quantitate continui cælestium orbium, quam sublunarium corporum longe maior, ad magnitudinem, & quantitatem discretam, & numeralem corporum omnium longe minorem, ad omnem, etiam indiuidualem, omnium corporum extenditur, & probat, si quid etiam probat. Sed nec auctoritas Dionysij, nec ratio firmiter probat conclusionem. Non auctoritas: quia Dionys. de numero numerato corpore nostro ad millia decena, centena millia, & vltique producta, non autem de numero numerato corpore, seu corporum numerato eorum solummodo loquitur: id enim Danielis locus, quem explicat, & ex quo sententiam præstatam deducit solum significat, ut vidimus: nempe Angelorum multitudinem præ sua multitudine esse à nobis innumerabilem, nec sub arithmetica nostram posse venire. Id etiam immediatior verbis Danielis textus Dionysij, recitato anterior, expressit. Multi sunt enim beati cælestium exercitus, qui infirmum, & contrarium numerorum corporum quibus vltimus, nihil sapient, & transiunt: atque scilicet definitur à sola eorum summa, cælestique intelligentia, qui ea feliciter conceditur, à diuina sapientia. Quibus postremis verbis Beatis etiam Angelis, Dei dono, suum numerum notum Dionysius ait, ut bene Albertus, & lincomiensis, & Vazquez iam citandus contra Hugonem victor.

2. Nec firmitior est ratio: etenim Deum in rerum creaturarum productione intendisse vultius perfectionem maiorem posituam (ut opus ad imitationem erat) pietatis affectu, quam vere rationis assumptionem, & fundamentum est: cum dubium non sit potuisse producere in mundo, quam produxerit, in specie quauis, quibus, quoad amplitudinem maiorem, perfectiorque mundus euaderet, & si non quoad intentionem, quæ neque plurium Angelorum numero augetur: & si autem maiorem perfectionem negatiuam mundi in rerum productione Deus intendat (ut scilicet nihil imperfectionis posituæ rebus productis inest, recte ratione in ipsis inueniantur, quidquamve debita perfectionis creaturis contra earum exigentiam, quatenus à Deo sunt, neque aduersa agentium, ac dispositionum contrariarum exten-

gentia debita alias rebus perfectio impeditur) nihil ad intentum concludendum præstat: cum species nulla rerum quantumvis perfecta numerum individuum, exigit tantum, vel tanto maiorem, vel minorem. Imo cum exigentia realis, & physica status realis rerum, (qui solus individuum, non autem speciem est) solummodo sit, ac de se, & conceptu suo species nullum determinatum individuum exposcat, nec plura, nec pauciora aliis aliis possunt exigere. Exemplum vero, quo assumptum idem confirmatur, ex ampliori celestis orbis, quam sublunaris imperfectioris magnitudine, illud non confirmat. Neque enim ideo est: quia corpora celestia perfectioris speciei, quam sublunaria sunt, in quibus vivencia, & animalia sunt, quæ omnia (etiam vilissima) non specifica solum, sed generica etiam, perfectione calos antecessunt; atque in gemmis vniobus, pretiosisque lapillis natura sua adeo saxo, & rupe quavis minoribus, & continua, & discreta quantitate, & si adeo perfectioris speciei sint, manifeste patet. Ratio ergo amplitudinis celestium orbium maioris est, quod ad influxum in sublunarem orbem totum, quibus hic constat, productioni, & conseruationi necessarios, illum vndequeque debeant circumdare, & continere, totque & tantis astris constare, quæ nequeant capi magnitudine minore: cui tandem ratione annuit Molina, art. 3. commentario, à versu 3. §. Ad hæc, vt respondeat obiectionibus contra suam solutionem ad argumenta petita ex mixtis: quod scilicet de elementalibus corporibus, Thomæ ratio procedat, cui ex aqua nobiliori terra in eaque contenta, subinde ipsa minor, & in sole cælis superioribus perfectiore, & saltem cælo, quo continetur aperte occurrat, atque hac nostra ratione respondeat.

3. Bubalus noster citat. a. 3. quæstio vn. diff. 4. §. 1. multa eruditione, & discursu contendit Angelorum numerum, numero individuum corporum omnium longe esse maiorem. Pro qua sententia refert, Carthusianum de quatuor nouissimis, S. Antonin. 3. p. tit. 1. c. 6. §. 1. dicentem. Excedere omnem multitudinem rerum materialium, & æream gazeum Platonicum philosophum Christianum Zenonem imperatore libro. Theophrastus. t. 8. Biblioth. Patrum: cuius hæc ad præsens verba. Plenum est totum cælo, plenum etiam æther. Angelorum, atque damonum, itemque plenum aer, plena terra. plenum mare, plena denique, quæ subterranea sunt omnia; ac quemadmodum quidam sapientium nostratum adeo nihil est, in rerum natura vacuum, vt ne sit quidem, quo capillum inicitur. Refert etiam Agidius Roman. s. Thomæ auditorem, & germanum discipulum in 1. d. 1. p. 1. qu. 2. a. 2. resolut. dubij 1. quare & hæc esse S. Thomæ mentem, vt nu. 6. sub init. censui, mihi dubium non est; idque multis aliis, præter rationem à nobis datam probat Bubalus à versu, unica propositio, aduersum his posita tum ex qu. 10. a. 4. corp. vbi, Angelos esse, in quadam multitudine maxima omnem materialem multitudinem excedente, & eodem discursu, vltus 2. contr. gent. c. 91. citato similiter concludit, excedunt igitur in num. intellectuales substantia separata omnium rerum materialium multitudinem. Nec quod duobus illis, q. 112. a. 5. & q. 6. de pot. a. 6. speciei, & nature corporeæ, nominibus vtatur expresse huius doctrinæ restrictio, ad speciem numerum putanda es, in iis enim, quæ omnibus naturæ indiuiduis, & singulis non conveniunt natura, & species abstractè sumpta non sumitur; sed pro tota eius massa ex suis cunctis indiuiduis constata. Sic dicitur natura humana, Ad peccato, & originali corrupta, ac sanguine passione, & morte Christi redempta, à S. Thoma Patribus, & scholasticis, & conciliis frequentissime, minus benè insitit Bubalus citato versu his positis, testimonio ex c. 14. de celestis Hierarchia à Vazquez, & nobis aperte, reiecto, & si eo, non solum. S. Thomæ, sed & S. Bernardinus Senensis, t. 4. ferm. 4. de amore misericordie fol. 272. ad eandem conclusionem tuendam vtatur: efficacior est textus à Bubalo Chrysost. de Ortega, de Deo Pno. Tom. II.

pro eadem conclusione eodem versu adductus, ex Cyril. Hierosol. Catechesi, 13. sic scribente. Nam pro locorum magnitudine cogitandum est. Si hæc nostra terra tanquam centrum est in medio cali, & tantam habet multitudinem, quantam habebit multitudinem cæli, quod terram ambit, & cali calor habent certe immensam multitudinem, scriptum est enim millia millium &c. (Daniel. 7.) Non quod hæc solum esset multitudo; sed hæc maiorem Prophetæ dicere non potuit. Sed certe conclusio hic tradita non alia est, quam Danielis conclusio, de absoluta innumerabilitate Angelorum à nobis, numerisque nostris, non autem de comparatiua; tamen ratio à Cyrillo innuata illis primis verbis ad comparatiuum etiam excessum ire videbatur. Tenuit tamen illa merito Cyrillus, atque ad suam, & Danielis conclusionem, restrictrix: quia ad excessum, comparatiuum multitudinis Angelorum respectu corporum indiuiduum omnium inferendum viribus eam destituit vidit.

4. Primo quia cælo non solum Angelis, sed etiam hominibus habitatoribus prouisum est, non solum, qui erunt, sed quibus, vt possent illud incolere Deus, de auxiliis mediisque, siue proximis, siue remotis prouidit, voluit que serio, & si inefficaciter, saluari; ij vero omnes homines sunt, vt hoc controu. 1. in ordine 4. de Deo vno, iis igitur omnibus de habitatione, spatio, nec quidem Angusto, sed decente, & amplo, vt in innumerabilibus Angelis prouisum est, vt iam dicam. Tot autem Angelis 6. etiam si minutissimis omnibus corporibus numero, non æquent nedum, excedant, & hominibus decenter capiendis amplissimi ex corporibus empyrei, Beatorum sedis, magnitudo non redundat. Secundo neque Dei summi imperatoris, neque celestis aulae suæ maiestatem, & ornatum, neque beatorum Angelorum, ipsius incolarum principum dignitatem, deceat illam quasi farcinatam Angelis esse: vt ex creatis Principum aulis patet, quibus, & ampliora ædificia, & cuiusque muneris, & ministrorum habitacula, & officia, quam vt Reges, & ministrorum, & ministeriorum operibus opus sit, & Principum, & Palatiorum maiestatem, & ministrorum, pro vniuersiusque gradu, dignitatem commendant: eoque magis, quo fuerint ampliora quod si, & Angelos, & homines propria voluntate damnatos, non autem, quia in Dei voluntate, celestique illa aula paratum locum non haberent, recenseas, quantum ratio hæc virtutum habeat facile recognosces; qua discursus Bubali nostri disparent. Nec satis est, cum Angelos natura sua, tum homines, ex beatitudinis conditione penetrabiles esse, & vt Deo commodius decentiusque assistant, debere esse confertim coniunctissimos, vt principi semper eorum ministri solent. Ea enim locorum amplitudo, ne miraculose penetrarent, alterius extra locum alterius necessario esse debeat non designatur; sed vt alter extra alterius locum, vt velit esse, pergereque suo modo, & quasi deambulare queat: atque tantis Principibus habitatio intra Palatium tantum Dei maiestatis, & ipsorum excellentia digna assignetur, Deo vero, cum vniuersi loca immensitate sua indiuisibili, tum speciali assistentia empyreum replenti intimi, ac propinquissimi, Beati omnes, Angeli & homines sunt, essentque reliqui, si, vt potuerit, saluarentur. Idque solum nobis conferatissima, illa Angelorum turba Deum, quam prope circumdante, quo possunt modo significant, certe, si hæc de re indicium tandem meum proferendum sit: cum affirmatiua sententia ab auctoritate (cui inniti eius Patroni volebant) scripturæ & Patrum, nil habebat firmitatis, & rationes, quas tactas à Patribus putabant, vel à se inueniebant, sine adeo inbelles; nec pro negante sententia, quidquam præter immeritam admirationem de maiori numero Angelorum quam sit, multitudinis coniunctæ ex arenis, foliis, floribus, stellis, herbis cunctis, afferratur breui me expediam.

5. Censco rem nobis prorsus dubiam, & incertam, atque soli Deo notam, & Beatis (vt de absoluto numero Angelorum aiebat Dionys. Areopag. recitatus,

rentia fert, & proli malum fere oculis cernimus,) fit plane: duas alias hominum præfectorum partes Angelorum bonorum numero valde excedere, ac minuta sui parte Dæmones aquare: ac proinde totum creaturæ Angelorum cærum omnium hominum conventu longum esse minorem.

3. Verum argumentum hoc parum roboris habet, & assumit incerta. Nam illud de tertia parte stellarum Draconis Cauda è cælo deturbata, non de Angelis & lucifero, & cælo, in quo sunt conditi; sed de cælo mystico Ecclesiæ, ex hominibus, qui in Ecclesia Dei, vt stellæ lucebunt interpretatur Ricard. 4. in Apocal. glossa S. Ambrosij in eum locum prælium hoc fuisse Christi, & Apostolorum, Michaëlis, & Angelorum nominibus signatorum, cum Dracone, & Angelis eius iudeis in Christum certantibus determinate intelligit. Communis interpretatio Michaëlis, & Angelorum, cum Diabolo, & Dæmonibus homines internis motibus infestationem horum in malum, & illorum contra inspirationibus in bonum trahentibus prælium designati in quo Diabolus tertiam partem, id est magnam hominum copiam, traxerit secum Patres, & interpretes copiose referunt Valsequez d. 2.5. c. 2. Viegal. in Apocalyp. 12. vbi etiam Ribera, prælium hoc Angelis cum Antichristo, eiusque satellitibus, sub mundi finem iuvando fideles, vt ipsos superent, neque gloriæ consecutione frustrentur futurum describi putat. A qua interpretatione parum distat Alcazar noster, ibi q. 1. eum locum de bello contra Idololatrias nomine Diaboli, & Angelorum eius significatos à Christo Domino, & fidelibus, Michaëlis, & Angelorum nomine significatis habito, & habendo, quam interpretationem fule probat, & Cyrilli, Nazianzeni, Basilij, Augustini, Gregorij, & aliorum testimonio confirmat. Magnus Gregori. de bello de personis, & materia discordat. Censet enim Angelicum dæmonibus, tunc fore, vt hos in infernum, præcipient, sic enim ait, hom. 34. in Euang. Vnde & ille antiquus hostis, qui Deo esse per superbiam similis concupiscit, dum in fine mundi relinquitur extremo supplicio perimendus cum Michaelis Archangelo præliaturus esse perhibetur. Quod si, nec de prælio in cælo bonis Angelis contra Apostatas, iuxta has interpretationes, & eorum quamvis, præcipuas, & communis appendicium, sit sermo deturbata tertia Angelorum pars simo aliquo fundamento non constat, sed hominum potius, & sententiæ huius probatio evanescit. Verum & si de prælio in cælo inter Angelos, ac Dæmones eorumque duces & Apostatas deturbatione (de quo non ex instituto inferius) sit sermo. Vt vulgus putat (inquit Ribera) ab Ecclesiâ intelligi, argumentum aliunde evanescit. Primo enim tertia stellarum, seu Angelorum pars Draconis è cælo tunc tracta dicitur certa parte, & numero comparatiuo sumpto, pro incerto, & indefinito frequenter scripturæ locutione, vt multitudo eorum magna tracta significetur, vt multa eruditione sacra observant. Maldonatus, in id Ioannis 10. n. 12. Ecce totus mundus absit post eum, Lorinus. Psalm. 89. ad ea verba. Mille anni ante oculos tuos. Psalm. 104. ad illa verba, quod mandavi in mille generationes. Quo etiam pacto, nil eo argumento, pro præfata sententia concluditur: cum tertia determinate partem Angelorum è cælo eieciam supponat.

4. Secundo lapsum numerum, saluandis hominibus explendum (sive quo nil ratio probat) incertum etiam est Athanasio, Isidoro, & Anselmo locis citatis, solumque Deo cognitum. Nec locus ad Ephesios 1. & alius ex Psalm. 109. iudicabit in nationibus implebit ruinam, ex qui us Patres memorati, atque alij aiunt explendas sedes vacuas Dæmonum, satis non vigeat. Tum quia pro instaurare. Hieron. vertit recapitulare, id est ad vnum caput scilicet Christum omnia, siue omnes tam Angelos, quam homines in Christo redigere significat, vt ipse Chrysost. Theophylact. Anselm. & alij apud Cornel. à Lapide. Sed instauratio, vt contenditur admissa restaurationem, non æqualitate numeri, sed qualitate virtutum, &

gloriæ à malis Angelis perditarum consent aliqui Doctores ignominati, nec reprobati à Bubalo ad citatum art. 3. quæstio vno diffie. 7. §. 1. versu, non desunt etiam, id, quod videntur satis indicasse Augustinus in Enchirid. cillo 61. sit factus; in Christo instaurantur, que in cælis sunt, cum id, quod inde lapsum, est, ex hominibus redditur, que non tam numerum personarum, quam aliquid in cælo per aplos perditum, atque in cælo per ipsos habendum, si steriles, videntur innuere. Et Gregorius adhuc clarius cit. lib. 3. 1. moral. c. 19. in ipso instaurantur ea, que in cælis sunt, unde Apostolus. Angeli superbiendo recesserunt. Huiusmodi autem instauratio, vel sola reicienda, non solum sufficit, sed excedit. Denique tertiam illam partem Angelorum chori, vnius, & respectu illius, non autem Angelorum omnium fuisse probabilis S. Thomæ opinio est 1. p. q. 63. a. 9. ad 3. Nec cum eius ratione, pro longo maiore numero Angelorum, quam sit corporum omnium multitudo potest oppositum defendi, neque lapsum Angelorum, numerus tota cunctorum (necum prædestinatorum tantum) præsertim hominum multitudine expleri. Extrema hæc duo præsertim illam Palm. 109. Confirmationem æque debilitant, & si intentus sensus eis verbis contineatur, ac non alij valde diuersi, diuini infidelitatis, & peccatorum hominum, vt ait Molina citato a. 3. d. 2. fine.

5. Difficilis locus Gregorij hom. 31. in Euang. pro hac superest sententia, communiter ab eius impugnatoribus dissimulatus, sic habet *Superna illa ciuitas, ex Angelis & hominibus constat, ad quam tantum credimus humanum genus ascendere, quantos illuc contigit Angelos remansisse*; quod si pauculus prædestinatorum, saluandorumque hominum, præreprobis numerus saluatos Angelos, duplo, vt minimum, lapsis plures, numero exæquat, lapsisque subinde plus duplo, triploque, reprobi homines numero excedunt: tota hominum collectio, creatis Angelis cunctis longissime excedit, cui fauent. Anselmus lib. 2. de Deo homo c. 18. & Augustinus citatis locis, putantes plures homines saluandos, quam Angeli perierint, & indefinite plures. Notaanda præsertim sunt hæc, ex c. 19. Enchiridij, & 22. de ciuit. c. 1. de gratia Dei hominibus collata: *Vt inde suppleat, & instauraret partem, que lapsa est, Angelorum, ac sic, illa delecta, ac superna ciuitas, non fraudetur suorum numero ciuium, ac fortasse uberiore laetetur.* Ceterum quantus linguæ Latine petitis, non numerum, sed magnitudinem, & excellentiam in aliquo substantiuo, cui adiungitur, significat. & ipso Gregorij textu satis denotatur, si enim minus proprie loquens, vitiorumque numerum vellet æqualem denotare tantos homines dixisset, quantos remansisse Angelos contigit, nec tantum ascendisse, sed auctam esse numero humanam naturam, loquitur ergo de magnitudine, & excellentia sanctitatis, virtutum, & gloriæ, ad quam in prædestinatis euecta est, & ascendit humana natura, vt eam, ad quam, quantumuis, magnam Beati Angeli pertigerint exæquet, quæ sententia non est alia ab ea, quam ex ipso recitabamus, proxime n. 4. Anselmi, & Augustini loca. nil huic sententiæ, fauent: siquidem non definiendo; sed pie ac sub dubie discurrunt de iis, quæ fieri possent, verba sunt, quamuis de æquo saluandorum hominum, & lapsum Angelorum, numero assertionem particula fortasse non præcedat, Ac tandem illa particula, *vt inde factum non denotat*, sed Dei intentionem in gratiæ donis homini collatis, quæ efficax finis gloriæ absolute non fuit, neque esse. vt vidimus controu. de voluntate potuit: quare neque ex ea præfatus numerus prædestinatorum de facto asseritur ab Augustino: sed quatenus ex Deo, eius voluntate, & gratia, quam ex ea intentione, & voluntate, vt impleretur, ex his & instauratur, tantum gratiæ sit hominibus impetratum vt equus saluandorum, imo excedens lapsum Angelorum multitudini numerus foret si omnes responderent.

6. Tertia sententia absolute docet rem hanc, siue ab autoritate scripturæ, & Patrum, siue à ratione, esse nobis profus indefinibilem, & incertam, æque,

ne de numero comparatio eorum cum corporum omnium collectione diximus cert. 5. num. 4. ita censet Molina ad citatum art. 3. d. 2. fine Soarius 1. p. lib. 6. de comparatione prædestinatorum, & reprobatorum c. 3. Quibus citat. lect. 5. n. 1. & 52. & si enim de numero absoluto videatur locus, tamen cum regularis prius sententia de numero comparatio suam conclusionem statuat (atque sine numeri 32. eorum fundamenta præ eorum leuitate asserat solutione non egere, de comparatio etiam loquitur eidem sententiæ consentit Vasquez citata d. 181. c. 3. si tamen S. Brigita reuelatio à Dionysio Carthus. memorata, ac postmodum à nobis referenda, non adest; cuius sanctitati tantum merito tribuit, ut quamvis rationi, & auctoritati stando nihil definiri cum fundamento, posse arbitretur, tamen ex ea reuelatione pro maiori valde Angelorum, quam hominum numero demum steterit. Sententiæ huius fundamentum positum ab ipsis, & fufius à nobis hætenus, est duarum sententiarum à fundamentis dissectio. Solum restat fundamenta sententiæ asserentis Angelorum numerum maiorem omnium hominum numero esse discutere, id Molina, & Vasquez factum facile factumque esse putant ostendentes hominum cuius & si Angelorum ex infima hierarchia, & superioribus aliis numeri minoris, & ut plurimum, choro eius infimo (qui angustior adhuc reliquis eiusdem Hierarchiæ choris est) custodia deputetur. Nihil tamen inde potest, pro maiore Angelorum, quam hominum, numero concludi: cum idem Angelus pluribus hominibus custos deputari à Deo possit, saltem successiue, ut defuncto primo eius cliente, & pupillo homine aliis, atque aliis succedentibus, possit iterum, atque iterum, eorum custodia delegari ceterum neque hoc vnicum, ex Patribus, & ratione Theologica pro maiore Angelorum, quam hominum numero augmentum est, ut cert. 8. iam ostendam. Nec, si vnicum foret, demonstrationem certumque, & irrefragabile fundamentum non esse solum modo probaret easio: cum tamen ab eius sententiæ Patronis probabilis tantum esse, & probabilior illam reliquis ostendere contendatur; & quidem Vasquez ipse, sic respondens, amplius aliquid Paulo superius dedisset ibidem §. si numerum ex dicendis à se d. 245. dixerat enim. Non est autem verosimile eundem Angelum successiue duorum curam habere. Quo à verisimilitudine, & proinde à probabilitate easionem, quam postmodum huic argumento adhibuit anticipato excludit, & consuetudine ad ea, quæ d. 245. c. 1. n. 2. §. Verum communis sententiæ Patrum, & scholasticorum erat dicturus: nempe singulis hominibus, singulos Angelos deputatos negari sine temeritate non posse. Cui consone censet Molina q. 113. d. vñ. quæ est vltima de Angelis §. quod autem vnicuique, ex communi, & expressa Iustini Martyris sententiæ.

CERTAMEN VIII.

Magno valde numero creati Angeli cunctis hominibus excedunt; excessus tamen determinatus nobis ignotus omnino, & indefinitus est.

Integer titulus communis sententiæ Doctorum scholasticorum, & sacrorum interpretum est, tametsi primam eius partem magis expresse tradiderint, secunda parte, seu conclusione, ut plurimum, ab eis omitta; quia ea de re non solum decerni nequeat, sed, ne quidem disputari, cum probabilitate pro aliqua parte possit, ut mox ostendam. Primam igitur partem seu conclusionem præfixam docet Valentia d. 4. q. 1. punct. 3. §. Secundo probatur iunctis his quæ de Angelis tutelariis, ac Dæmonibus hominum tentatoribus docet, d. 8. q. 6. p. 4. Vasquez, ubi

proxime. Bubalus citata diff. 3. per totam. Ioan. Præpositus, ad citatum a. 3. §. Hanc igitur, sub iunctis maxime, quæ docet ad q. 64. post dubia, ad a. 4. tract. vltim. de Angelis, quod interibit. Breuiter tractatus ex eodem dub. 3. §. Certe communem. Ariaga citat. d. 1. lect. 4. num. 15. §. Aduerto secundo, stant pro eadem Raymundus Sabaudus in sua Theologia naturali tit. 2. 19. licet aliquot non adeo solidis rationibus viatur, Iodocus Lorichius Theatro nouo vtriusque Theologiæ verbo Angelus num. 4. Aneas Gazæus Platonius, & Christianus Philosophus Cenone Imperatore libro inscripto Theophrastus, t. 8. Biblioth. Veter. Patr. illis verbis, *ita & mortalium in decies milles annos hac externis sensibus exposita vita producat, nunquam tamen epinet tanta Angelorum, & Dæmonum multitudinem humanarum animarum numerus par erit.* Nec, quod de æternis Beatorum Conuiuiis apud Elyseos campos addit, ex propria sententiâ, sed ex Platone, & Socrate & metaphoricæ, laudatque, quatenus Catholice veritati, quam vbique tradit explicanda inferunt, & si pia interpretatione vir philosophicus locutionibus assuerus egeat quandoque. Pro eadem quoque sententiâ stat Ægidi Rom. supra, & quotquot Thomistæ certam. 5. numerum Angelorum omnium corporum multitudini præferbant; quotquot item omnibus & singulis hominibus singulis Angelos cultos designant: & communi Patribus ac Theologia esse, & oppositum, subinde temerarius Vasquez noster aiebat: quod ipsum de Dæmonibus tentatoribus censetur Patribus, & Theologis, & Philosophis pluribus, quos d. vlt. de vtriusque officii, & ministeris agentes recitauimus: inde ergo probationes, à ratione Theologicis inchoemus.

2. Idcirco prima sit. Angeli cultores, ut plurimum, omnibus, & singulis hominibus singuli, & proprii vnicuique, nec vnus pluribus simul, nec successiue adfunt: ergo Angeli infimæ Hierarchiæ, & chori etiam infimi, numerum omnium hominum exæquant. Probatur consequentia, quia ex eo infimo choro omnes hominum cultores, ut plurimum deputantur, ex communi Theologorum sententiâ: quare tot in eo choro Angelos, ut minimum esse, quot homines omnes sint, necessarium erit, si verum sit antecedens. Dixi, autem, ut minimum, quia eius chori Angeli plures aliis ministeriis pro Dei, nutu obeundis creati atque nati sunt: inde vero inferitur rursum: ergo multitudo tota hominum operatur ab Angelorum numero, minore, quam octo chori Angelorum, reliqui & superiorem, ipsi constituunt. Antecedens, ex quo vtrumque legitime inferitur, probandum per partes est. Et primum, quod singulis, & omnibus (abortiuis excipe) hominibus cultos Angelos à Deo deputetur ad dogma Catholicum Theologicum, ac fors fidei nostre formaliter, vel saltem proxime spectat: quod autem, vnus Angelus pluribus hominibus cultos non detur, certum est. Cum hi pro suo arbitrio, quique ab alio disiangi possit, ac de facto sæpe ad tantam distantiam disiangantur, & migret, ut nequeat Angelus vtrumque simul custodire, atque opportune vtrique pro periculis, occasionibus, casibus, & tentationibus succurrere. Quod vero, nec pluribus vnus idemque cultos successiue deputetur, expressa sententiâ est Iustini Martyris, q. 30. ad gentes, & oppositum vero simile non esse censuit Vasquez huius argumētū euacuato, ac ceteris Theologis est commune, ut omnes probabile doceant, nequeque oppositum sequatur. Est insuper Thomistarum omnium vtriusque scholæ Dominicane, & Iustinicæ cum suo præceptore Angelico q. 113. a. 2. n. videbimus d. vlt. citata. Sed eius rationes hic perstringam. Primam ex corp. articuli, ubi ait: Angelos, vtpote Diuinæ prouidentie ministros executores, quæ corruptibilibus, in ordine ad rerum perpetuitatem præcipue attendit, species horum à Deo singulis deputari: quare & hominum singulis animis perpetuis deputari etiam debere Angelos singulos eius verba sunt: *Prouidentia Dei comparatur ad singulos, homines, sicut comparatur ad singulas res*

rerum corruptibilium, non autem, ad eandem speciem singularia: sed diversi ordines Angelorum deputantur, secundum Gregorium diversis rerum generibus: unde etiam rationabile est, ut diversi hominibus, diversi Angeli ad custodiam deputentur. Secundum ex solutione ad 3. quia ex diversis hominum dispositionibus ad ultimum finem media, & præsidia diversorum Angelorum adhibenda sunt unde custodiam Angelorum custodiam aliorum resistunt, & discordia Angelorum circa homines sibi commissos observata ex scriptura à Gregorio 17. moral. in Job. cap. 8. contigit: dum quod commissum Petro huic, Angelo ob eius dispositionem prodit, alteri, cuius custodiam alius Angelus agit, ob eius dispositionem diversa observata, ad finem consecutionem: quare & singulis diversa Angelorum præsidia, & custodia debent designari: sicut, ob motum diversitatem, calis diversi Angeli tribuantur

3. Terti ratio, quæ & proximam confirmat, est. Quia in natura siue in naturali providentia diversis vibus etiam successivæ habendis idem instrumentum non pratur, ne natura seu providentia naturalis Dei instrumentum inopia absurda arguatur, atque eadem inopia Deo indigna arguitur, si unus Angelus, qui Petri, v. g. curam, & custodiam agit, eo vita functo, succedenti Francisco custos designetur, quasi alium non habeat Angelum Deus, vel præ providentia & voluntatis curitate nolit alteri Angelo custodiam Francisci committere: ergo nec successivæ eidem Angelo alterius ab eo, qui custos primum designatus est, cura à Deo committitur. Maior fuit Aristotele digna observatio, ex diversitate organorum vitium in animalibus ad diversa munia obeunda 4. de partib. animal. c. 7. hæc verba. *Instrumentum noli idem ad usus dissimiles haberi, si fieri potest &c.* Nihil enim tale natura facere solet, quale per inopiam est. Quarto probatur: Cum ex Dei erga omnes homines amore, & salutis eorum desiderio, tum ex Angelorum excellentia, & dignitate. Primum enim vide commendatur, si in cuiusque salute unum Angelum custodem, & officia eius, in totum, ut sic dicam, impendat: minuitur autem, si eum alteri custodem designet, cum quo custodiam officia partitur. Maxime cum ex custodiæ, erga primum prouector ad custodiam, eiusque officia erga alium obeundi, Angelus non euadat: ex qua solum prouectione, in hominibus, qui alterius Pedagagus probatus sit, solet à Patre filij sui eligi Pedagagus: tamen alius decentius eligeretur alius, qui alteri, in eo munere non feruisset: excellentia vero, & dignitas Angelorum exigere videtur, ne pupillo primo defuncto, alterius pupilli post modum, quasi mercenarius Pedagagus, cuius custodiendo expositus, curam significat, & si enim, ex obedientia, & obsequendi Deo amore, & humilitate hominum custodiam Angelus suscipiat, satis eius in Deum amor obsequensissimus, & humilitas, in vnus hominis custodia suscepta exercetur: ut Hieronymus, Bernardus, alique Patres expendunt. Quibus etiam virtutibus, & si superioris chori Angeli non minus vigent, eorum tamen dignitas ita à Deo attenditur, ut ad nullus priuati hominis custodiam præcise vilius vncum sit missus. His igitur rationibus satis antecederet illius primi veritas suaderetur: ex quo legitimi, ut vidimus illationibus, octo, ut minimum partibus Angelos cunctos multitudini omnium per cuncta secula hominum excellere monstratur. Dixi autem, ut minimum, quia, si quo gradu chori, & hierarchia superiores sunt, eo inferioribus Angelorum numero excedunt, (ut probabilis plurimum sententia fert) maior longe hic erit excessus, quod si Sanctæ Brigittæ reuelatio inferius subicienda (quam tanti Vasquez noster merito facit) de Angelis pro quouis homine decem, de creatis ad custodiam hominum ministerium (ut ætino) intelligatur, decies, & amplius multo, (certo numero pro incerto, vsu parato) excessus Angelorum, in numero hominibus vniversis esse conuincetur: & is quidem, ex Angelis custodibus hominum solummodo ar-

guendo, qui infimo hierarchia & choro sunt.

4. Amplior enim valde excessus iste deprehenditur Angelis regnorum, Nationum, Prouinciarum, vrbium, specierum omnium corruptibilium custodibus, & præfectis: quos esse ex scriptura, & Patribus didicimus, quis, & de quibus, d. vlt. citata eruditione, non pauca ab antecessoribus Theologis nostro præsertim Bubalo collecta, cit. a. 3. quæst. vnica. diff. 2. §. 1. & vnico: satis nunc proinde sit Patrum loca indicasse Dionys. de cælesti Hierarchia c. 9. iuxta accuratam præsertim nostri Lanfel. diuisionem Clement. Rom. 2. Recognit. Athenagoras Legatio pro Christian. Nazianz. orat. 32. ante med. Basil. 3. contra Eunom. sub init. Hieron. Dan. 10. ad id *Princeps Regni Persarum restitit mihi*. Idior. Pelusiora lib. 2. ep. 55. Theodoret. q. 3. in id Genes. *Status terminos gentium pro numero Angelorum Dei*. Gregor. 17. moral. c. 8. Idior. 1. sententiar. c. 10. alias 12. qui de gentium, Regnorum, Prouinciarum, custodibus expresse loquuntur: de Angelis vero specierum corruptibilium eadem claritate Origen. hom. 14. innumeros Augustin. q. 79. ex octoginta tribus, init. Damas. c. 2. de fide c. 4. init. Andreas Cafariensis, qui floruit circa annum Domini quingentesimum, id explicans Apocal. 14. *qui habebat potestatem supra ipsam*. Nec dissensit Hieron. in id Abacuc. 1. *Mundi sunt oculi tui &c.* stulticia damnans librum, qui Angelum *Tyrum* nomine præfisse reptibus, & alios aliis generibus piscium, animalium, & plantarum ait. Diximus enim de omni scientia, & omni providentia Dei agentes speciem Dei, & Angelorum erga homines providentiam, erga alia etiam à Hieronymo, solummodo negari, ut Molina Vasquez, & Theologi reliqui eius testimoniis ostendunt. Horum omnium custodiam proinde, & præfecturam Angelis deferunt S. Thom. q. 113. a. 1. corp. ex Platonis, & Philosophis sapientioribus, & a. 2. Ampliatur secundo Angelorum numerus comparative, ad homines ex numero Daemonum tentatorum, qui totidem, ac custodes sunt, & singulis hominibus singuli ex Patrum, & Ecclesiæ Catholice perpetua sententia. Ita Hermes Pauli Discipulus t. 5. Biblioth. circa annum Domini 120. lib. 2. mandata 6. Gregor. Nyssen. de hominis officio versus lib. med. Casian. Collat. 8. Abbat. sentent. c. 17. Theodoret. ad c. 10. Daniel. Origen. 3. petiac. c. 2. ex peruenito libro de *Pastoribus*, maxime apud Patres, auctoritatis, & ex epistola S. Barnabæ, & si apochrypha, Tertullian. lib. de anima. c. 39. S. Antiochus ante annos mille circa annum Domini 614. Florens lib. homiliar. homil. 61. t. 2. Biblioth. Veterum Patr. Lactant. Firmianus lib. 2. c. 14. Gregor. moral. in Job. 16. indicat satis imperfectus homo sit Matth. Chrysost. hom. 3. in caput 1. ad Coloss. Hieronym. in caput 6. ad Ephes. ad id. *Non est nobis colluctatio &c.* S. Bernardin. senen. t. 4. fern. 48. de amore misericordie, & est communis & statâ scholasticorum sententia cum Magistro in 2. d. 11. & S. Thoma q. 113. citat. nostri omnes Valentia d. 8. q. 6. pu. 4. & Vasquez d. 145. c. 2. censent posse probari etiam, ex illo 2. cosint. 12. *Datus mihi stimulus Carnis meæ Angelus satana &c.* Patres hocce & Philosophos, non paucos recitabimus d. vlt. Saman. excessus iste adeo magnus determinati, seu determinabilis à nobis numeri sit videamus.

5. Dico secundo. Numerus, quo creati Angeli, cunctis hominibus, excedunt incertus nobis prorsus est, nec nisi abique fundamento, à nobis determinabilis, siue absolute, siue comparative. Tor v. g. decem, viginti, centum, vel mille partibus, sunt Angeli plures: est communis Theologorum conclusio, & à ratione, eius prima pars demonstratur. Nequit nobis esse notus, aut cognoscibilis numerus, determinatus quo, vna multitudo rerum, alteri excedit, nisi notus notabilis nobis sit numerus determinatus veriusque multitudinis: atqui numerus determinatus hominum pro quouis, & omni duratione mundi aliquando absolute existentium, nec ratione, nec reuelatione notus est, neque ratione à nobis vllatenus cognoscibilis: itemque etiam de numero absoluto multitudinis

itudinis Angelorum, ut vidimus supra: ergo neque numerus absolutus illius excessus determinatus notus nobis, aliquo modo est, nec à ratione cognoscibilis, quare neque est, nisi per temeritatem determinabilis. Secunda conclusionis pars de numero comparatio excessus illius, viginti, centum, mille partibus pluribus, quam hominum multitudo contineat, si à ratione pura, & discursu, ex causis, principisque naturalibus, eadem certitudine, & firmitate, discursu eodem. Demonstratur, ac pars prima demonstrabatur: cum ad certum illum excessum comparatum absolutus, determinatus unitatum, partiumque multitudinis constantium absolutus. utriusque multitudinis, numerus cognoscere debeat, quod quidem, ex pure naturalibus assequi minime possumus, cum utriusque multitudinis productio, & existentia, quæ de facto est, ex libera Dei voluntate à nobis de se se ignota, & naturaliter innoscibilis, omnino pendeat: quare solum posset esse nobis notus, numerus ille, comparatiuus excessus multitudinis Angelorum hominum, multitudinis ex Dei revelatione; atqui nulla ex tot numeris, determinati comparatiuus excessus illius Dei revelatio: ergo numerus comparatiuus determinatus illius excessus ignotus nobis prorsus est, ac subinde non, nisi per temeritatem determinabilis, ac d. finibilis. Minor proxima nullo alio medio, aut modo, efficaciori probari potest, quam ostendendo eas, quæ determinati numeri comparatiuus excessus illius à nonnullis revelationibus putantur, nusquam esse determinati numeri comparatiuus illius revelationes.

6. Primam assert Dionysii Cathusian. in caput 14. Dionysii. Atrop. ex S. Brigitta, quæ reuelatum sibi à Deo ait, plures adeo hominibus Angelos esse, ut cuius hominum decem ad eius custodiam possent designari. Extat reuelatio hæc apud S. Brigittam l. 4. c. 11. quare novem determinate ex hac revelatione S. Brigittæ (cuius revelationes tanti ab Ecclesia Catholica habentur) Angeli hominibus cunctis excedent. Reuelationem, (ut par est) veneror, & admitto; illationem tamen ut illegitimam multo ex capite detracto. Primo: ex vilitate, scripturæ etiam reuelationibus, ut vidimus, numeri certi pro incerto usurpatione, quod ad illationem infirmam satis esset. Secunda: quia simile, & amplius Angeli pro quouis homine sint, possent cuius homini decem designari; quare, ut, illatio, aliquatenus teneat, oportet addere reuelationi, non posse unicuique homini plures decem Angelis custodes deputari. Tertia: quia eo etiam addito illatio, non tenebit. Cum enim Angeli in custodiam hominum, ordinaria, & connaturali providentia deputati ex infimis Hierarchia, & choro sint, infimi huius chori Angelos novem partibus plures hominibus esse; solummodo inferretur: non autem Angelos cunctos ex choris reliquis hierarchiæ illius, & duarum superiorum, quorum quævis, quantoque Angelorum numero, suo gradu inferiori, ac infimo excedant, an vero omnes hierarchiæ, & chori superiores, inferioribus Angelorum numero aequentur, incertum nobis, ac pure diuinationis negotium est.

7. Secunda reuelatio, non quidem formalis, sed interpretatiua, à nonnullis assertur ex Lucæ 15. parabola de pastore relincente nonaginta novem oves in deserto, id est Angelos in calo, ut unam ovem errantem, id est humanam naturam peccato Adam, ut omnes complectitur homines, corruptam, quæret, inveniret atque humeris impositam labore, & sudore multo suo ad gregem reduceret. Ex quo loco numerum Angelorum hominum numero nonaginta novem partibus excedere à Christo Domino reuelatum virtualiter putant; atque à Deo ita esse verus aliquot Doctores defenderunt, ut refertur ab Athanasio. citat. q. 2. ad Antiochum. Ex novis autem, & nostris Bubalus diffie. 4. citat. sentire hoc ipsum videtur, dum recitanda Patrum hunc locum interpretantium testimonia perpendit, §. 1. toto. Primum testimonium est Cyrilli. Hierosol. Catechesi 15. vbi; hominum multitudine à mundi exordio ad sua vlt-

que tempora inspecta, addit: Magna quidem hæc multitudo, sed hæc tamen (comparatio Angelorum) pauca est. Plures enim Angeli nonaginta novem oves sunt illæ, tu vero centesima, quoniam unum tantum est genus humanum. Eucherius Lugdunens. Episc. florens, circa annum Domini 450. Dominica 3. post Pentecost. idem significant decem drachma, quod centum oves: una quoque drachma, & una ovis perditus idem significant, Novem vero, quæ restant novem oves Angelorum sunt. Hilari. in Matthæ. Can. 18. Ovis una intelligendus est homo. & sub hominibus non vniuersitas sentienda est: sed in vniuersa hæc erant omnes hominum genus aberravit; ergo nonaginta novem non errantes multitudo Angelorum, & estimanda est, quibus in calo est laus; & cura plura humana. Ambrosii lib. 7. in Luc. cap. 15. à eam parabolam: dicitur igitur pastor, quibus omnes non centesima pars sumus. Habet Angelorum, hæc Archangelorum, Dominationum, Potestatum, Thronorum, aliorumque innumerabiles greges, quos in multis designat S. Gregor. hom. 34. in 1. vangel. isse enim oves habet, cum Angelorum substantiam, & hominum creavit; sed una ovis tunc perit quando, peccando homo vita pascua dereliquit in calo. Athanasii, sem. in Christi verba: Irosi in pagum inueniuntur, & idcirco venit saluator reliquias nonaginta novem oves, quæ non errauerant (vique in calo) ut eas profectus, quæretet ovem errantem. Totæ, tantorumque Patrum consensus, in eius loci interpretatione, & intelligentia numerum excessus Angelorum comparatione ad homines facta virtute, & aplice saltem ibi contineri satis superque liquet.

8. Sed certe argumentum hoc adeo leue, ut rigidissimus, ex scholasticis argumentorum, ut ab scripturæ, vel Patrum auctoritate, ad rem Theologicam petuntur examinator Valquez cum hoc plura, pro sententia affirmante plures absolute Angelos, quam homines esse produxisset cit. d. 180. c. 4. assertit etiam, atque aliis productis pro sententia alio respondisset, §. quare, & ego, immediate sequens, huic tamen per neglectum, vi solutione præ sui leuitate indigno, respondit sub eiusdem paraphrasi finem. Maldonatus vero noster accuratissimus scripturæ interpretes (primus ex nostris Theologia scholasticæ, & controversiarum publicus Professor, nulli seu veterum, seu Recentiorum, secundus, & in gloriam commentariorum in Evangelia, reliquias Augustinus videtur) ad caput 18. Matth. n. 12. à quo eadem parabola etiam inchoatur relatis pro præparata intelligentia centum ovium præter recitatas sententias iterum Ambrosio Apologia Davidis c. 5. Ihero l. 3. c. 21. & 39. & Theophylacto, nihilominus subit. Sed dubium non est, quin de se hominibus Christus loquatur, nisi (quod absurdissimum est.) Cum dixerit dicamus etiam propter Angelos, qui peccaverunt Christum venisse (quia scilicet, & illi oves perditæ, & errabundæ tunc fuerint) sensus igitur est non quidam eorum reliquias nonaginta novem oves, quæ non erraverant, ut unam, quæ sola erraverat, quæret; sed tantum, vel unius hominis saltem facere, ut si tantum essent centum homines, quorum unus tantum errasset, nonaginta novem reliquias esset, ut illum eum quæretet: quemadmodum boni pastores, facere solent. Confirmat, ex sequenti versu 14. vbi ex parabola ita Christus concludit. Sic non est voluntas ante Patrem vestrum, qui in calo est, (sicut nec boni illius terreni pastores, ut perat unus de pascuis istis: sed cet. ab iectissimis ac perditissimis peccatoribus, & ceteris ex præposita, immediata sententia, quam discipulis ea parabola intendebat suadere. Venit enim filius hominis saluare, quod perierat. Lucæ vero 15. eadem parabola duobusque respondit mutuantibus Scribis, & filij prodigi respondit mutuantibus Scribis, & Phariseis, quia hic peccatores recipit, & manducat cum illis, quin ad ipsos, qui iusti sibi videbantur et cum illis, familiaritate diuerteret: unde constat aperte Christum Dominum, permixta Scribis & Phariseis talia de iustitia sua assumptione, illos nonaginta oves non errantibus comparasse, ut ipsorum invidiam, & querelam

querula murmuratiōi satisfaceret, quin numeri
omium cum eorum numero æqualis (quod ad rem
non faciebat) rationem haberet, sed ex iis, quæ in
rebus, ex quibus Parabolæ assumebantur frequenter
inueniunt, in vnaquaque numero taxabatur, vt re-
cte Maldonatus ad. 15. Lucæ n. 8. atque ex adeo mi-
nore drachmarum numero parabolæ secundæ, & ex
vno filio prodigo, & altero solum frugi Patris fami-
lias parabolæ tertiæ ad idem probandum à Christo
assumptarum patet. Ex quo patet rursus illas sancto-
rum recitatorum Patrum interpretationes pias, &
allegoricas meditationes esse condonatoriis discul-
sibus laxioribus, quam rigidis scholasticæ Theolo-
giæ, aptas, neque ad hanc etiam permissas numerum
excellus Angelorum cunctis hominibus determina-
tum euincere, cum tanta sit numerorum in his para-
bolis ad idem intentum diuersitas.

9. Quoniam vero numerica pluralitas cum enti-
tatiua etiam indiuiduorum inæqualitate indiuidua
(vt non debeat) esse, vt plurimum soler, de indiui-
duorum Angelorum entitatiua inæqualitate perfe-
ctionis disputare proximum videtur. Et quidem de
omnibus existentibus (nedum de possibilibus reli-
quis) puræ diuinationis disputatio esset, cum vno vel
altero excepto nullum ex nomine adhuc, noscamus:
pauculorum vero, quos in scriptura nominatos vide-
mus, paucula operationes, ex quibus indiuidua cu-
iusque, virtus, & perfectio maior, minorue, quam
aliorum taxari queat, nobis innotescunt, quare so-
lum de maiore, minoreue virtute, & perfectione en-
titatiua indiuidua Michaelis, & luciferi inter se com-
paratorum, quæstio à Patribus, & scholasticis versa-
tur: statuentibus communiter vtrumque ad supre-
mum chorum, gradum, & psciem entitatiue perfe-
ctissimam supremæ hierarchiæ Angelicæ, vel Dæ-
moniacæ pertinere, vt virtutisque suarum quisque par-
tium ducatur, Principatusque, satis iuxta connaturalio-
rem Dei prouidentiam, contra quam nil ex scriptura,
& Patribus constat iuincit. Nec contra hanc Michaelis
excellentiā facit, quod Archangelus, & quando-
que Angelus Michael in scriptura nominatur, cum ea
nomina Angelorum infimæ hierarchiæ propria sint vt
q. sequenti videbimus. Non enim eis locis ea proprie-
tate significatiōis specialis in hierarchiarum & cho-
rorum diuisione (de qua nullatenus ibi,) sed vnius
soli Angelis, & Archangelis, seu Angelorum Principis
acceptiōe ea nomina usurpantur, & per antonomas-
iam de Michaelis dicuntur, generali nomine, ei, qui
præcipuus Angelus, & Archangelus & antonomasti-
ce attributo: vt de nomine hypostasis & suppositi
hominis, cum reliquis substantiis irrationalibus com-
muni, ei tamen, vt principaliori attributum applici-
tumque semper à Patribus fuisse (vt semel tantum de
boue à Damasceno dictum legimus) obseruunt Boë-
tius, eiusque commentario 5. Thom. à nobis recita-
ti t. de Trinitat. & Incarnat. d. proem q. 1. cert. 2. n. 1.
& si autem Damascenus 2. de fide c. 4. luciferum ma-
lorum reliquorum Principem, infimæ solum hierar-
chiæ supremum Angelum censet, cui ad fauentes
alios Patras refert Soar. c. 16. eamque sententiam re-
ferat Augustin. lib. 3. de Genesi ad litter. tamen ad
fauentes Patres non ita expresse fauent, vt aliam in-
terpretationem absque villa violentia, non patiantur,
imo vero germaniorem, vt eos legenti apparebit, se-
cundo, & si alium sentum non paterentur pauculi illi
sunt, vt iam citandorum Patrum, & Theologorum
multitudini, & rationis momento præponderent lan-
cemue, in statum æquilíbrio constituant, vnde merito
S. Thom. veteres scholastici, & recentiores apud
Soar. & Arriaga citat. d. 24. sect. 10. n. 27. §. Secun-
do dico cum Soario luciferum esse supremam hierarchiam,
& choro, gradu, & specie fuisse cens. nr.

10. An vero indiuiduæ perfectionis entitatiuæ
maioris, quam Michael (atoma speciei eiusdem su-
preme Angelus, vt diximus) luciferi fuerit? difficultius
definitur est. Assumant Gregor. Magnus (ap. Hie-
ronym. Tertullian. N. zianz. Chrysostom. Nyssen.
Cyrill. Isidor. Bernard. H. go Victorin Sanct. Thom.
apud Soar. & Arriagam supra n. 7. §. Vt vero, &
Christoph. de Ortega, de Deo Vno. Tomus II.

alias, estque apud Theologos sententia communior.
Videtur satis insinuat, ab Ezechieli, & Isaia, vbi de
eius lapsu in culpam, ac de celo agunt, eiusque orna-
menta cum naturalia, tum supernaturalia præstan-
tissima, ac fere hyperbolice, quasi ei singularia recen-
sent. Luciferumque, vt Angelum splendore cæteris
præuatem, appellant. Accedit ratio: quia cum luci-
feri peccatum superbia fuerit, qua Deo, saltem Incar-
nato, subieci detestauerit, vel ei æqualem esse, vel
vniōem hypostaticam, aliamue grauer immoder-
atam Angelus hominibusque cunctis præcellen-
tiam, Præstantiamque appetierit: ea quidem super-
bia in præstantissimo omnium Angelo locum potissi-
mum habere connaturalius potuit, habuisseque de
facto in lucifero citati Prophete significant. Addit
Granados ex suo illo principio de necessitate Dei ad
optimum (fuisse à nobis confuturo, controu. de vo-
lunt.) Deum non fore Deum, ni summus perfectio-
ne Angelus peccasset. quod & falso principio, & vi-
tiosa consequentia deducit, multo enim melius, &
facilius supremum Angelum non peccasse intulisset.

11. Censeo Michaelis Luciferi indiuidua en-
titate perfectiorem & præstantiorem; quamuis ver-
que speciei atomæ summæ perfectæ Angelicæ sit: in
quem sensum citatos Patres, & communiores Theo-
logorum sententiam interpretor: vt summum, id est,
è supremis in ea perfectissima specie contentis vnum
luciferum dicant. nec alios eadem specifica præstan-
tia supremos excludant; idem dicto ad Isaia, &
Ezechielis loca. Vere enim, ac merito Luciferi, cum
naturalem, tum supernaturalem ex domo Dei, in qua
conditus fuit perfectionem extollunt; tantam vero,
imo indiuiduam maiorem in alio speciei eiusdem non
negant, & si de ea sealeant, quia de lapsu Luciferi so-
lummmodo agebant. Positu autem non leuiter Mi-
chaelis perfectio entitatiua indiuidua maior probat-
ur ex Iude Epist. n. 9 vbi contra hereticos, iam tunc
aduersus legitimos superiores suos inobedientes, &
per contemptum etiam contumaces, (vt n. 8. dixerat.
Dominationem autem superant; maiestatem autem
blasphemant) Michaelis mod. stiam producit verbis
hinc. Cum Michael Archangelus cum Diabolo dis-
putans altercassetur de Moyse corpore, non est ausus in-
dicium inferre blasphemiam. &c. Cum tamen eo esset
superior: quanto igitur magis hi inferiores cum sint
superioribus suis modesti, & humiliter debebant
obedire, nec eos contemnere, quod argumentum,
si omni ex parte, etiam indiuiduæ naturæ, superior
Michael Luciferi sit, maius, totumque robur habet,
secus, si natura indiuidua superior negetur. Confir-
matur: quia ideo Archangelatus Michaelis, seu Prin-
cipatus, & primatus, militiæ totius celestis, Da-
niel. 10. Apocalyp. 12. & ab Ecclesia tota in hym-
no attributi, meminit Iudas, vt Luciferi superiorem
ostenderet. Neque enim par connaturali prouiden-
tia erat, vt sanctis Angelis hierarchiarum omnium
Princeps perfectioris naturæ, quam Dæmonum Prin-
ceps Lucifer, non constitueretur. Virgeo: quia cum
indiuiduæ naturæ æqualitas plurium identitas perfe-
ctionis in natura est, quæ cum indiuidua esse non
possit; quia conuenit pluribus, specifica esset, atoma
saltem, de qua non disputamus; ergo indiuiduatio
plurium, entitatiue inæqualis sub specie atoma esse
debet: ergo si Michael indiuiduæ perfectior Lucife-
ro non est, erit indiuiduæ imperfectior; quod om-
nium Angelorum Principem dedecet magis de-
mum, vt, rigidius de superbia sua Lucifer iudicetur,
oportuit exemplo humilitatis Michaelis, qui natura,
& donis longe illo præstantior sit. redargui, & con-
demnari. quin excellentiæ suæ possit Lucifer exeu-
lationem prætereendere.

QVÆSTIO V.

De Angelorum in suas Hierarchias
& choros diuisione.

QVÆSTIONEM hanc quartæ proxime imediatam subiungimus, & si ab aliis disiungatur non parum, nimirum post disputationes de eorum merito, ac demerito, pœnaque, & supplicio: quia Hierarchiarum, & Chorum diuisio, & coordinatio à Patribus, & Theologis memorata ex solis Beatis est. Sed tamen, quia ea diuisio, & coordinatio, per superiores, & superiores hierarchias gradus, & choros ab infimo ad summum iuxta minorem, vel maiorem naturæ ipsorum perfectionem disposita à Deo à nonnullis, nec sine fundamento, & verisimilitudine iudicatur, iure quæstionibus de diuisione, quoad intrinsecam naturam Angelorum, hanc quæstionem adiungimus, ut potest de ipsam subsequenter, perfectionibus, & ex cuius examine diuisio specifica, quæ de facto est in Angelis maiori fundamento definitur ac de gradibus hierarchiæ Angelicæ oppositis, per quos Dæmones dispositi sunt ad plenam de Angelis cunctis (quatenus haberi pro hoc statu potest) intelligentiam disputandi aditus patebit.

CERTAMEN I.

Hierarchiarum Chorumque celestium vulgata apud Patres, & Theologos constitutio, diuisio, & nominum ratio.

Hierarchiæ græcum nomen compositum à *hieros*, quod idem ac *sacer*, valet, & *archos*, quod *Princeps* significat, tantundem valet, ac *sacer principatus*. Tres omnino hierarchias Angelorum esse ex Magistro suo Paulo didicisse fateretur Dionys. Areop. arque Ecclesiam, quasi ex Pauli ore docuit lib. de celesti hierarchia c. 6. & vnamquamque earum in tres choros esse diuisam. Primæ, & supremæ hierarchiæ chorum, summum, & excellentissimum Seraphinis huic proxime inferiorem Cherubinis, arque eius hierarchiæ infimum thronis ad purum constare nos docet. Mediæ vero hierarchiæ choros primum virtutum secundum dominationum, tertium, & vltimum potestatum recenset. Tertiam, vero, & infimam hierarchiam totidem etiam choris componit. Quorum primus, ex Principatibus, secundus, ex Archangelis, postremus, ex Angelis confletur: quia nulla respectu Angelorum aliorum inferioris ordinis (qui nusquam est) præcellentia eis adest, quare solo generali nomine Angelorum designantur inde vero constat tres celestes hierarchias in nouem choros Angelorum diuisas, & coordinatas esse id quod ita est à Patribus, & vniuersa Theologia receptum, ut negari citra ingentem temeritatem nequeat: imò citra hæresim iuxta aliquos Doctores. Siquidem Genes. 3. fit Cherubinorum mentio: Seraphinorum Isai 6. Dominationum, Principatum, & potestatum ad Ephes. 1. eorumdemque ac thronorum, ad Colossens. 1. Archangelorum 1. ad Thessalon. c. 4. ac rursus Angelorum Archangelorum, & principatum ad Rom. 8. vnde Gregor. Magn. hom. 34. in Euang. ait. *Nouem Angelorum ordines dicimus: quia videlicet esse, stantes sacro eloquio, scimus: Angelos, Archangelos, virtutes, potestates, Principatus, Dominationes, Thronos, Cherubim, & Seraphim*, ac satis ex datis scripturæ locis probat: quare in reuelatis à Deo eam veritatem, contineri, ac subinde esse de fide censet, & quæ ne-

gari citra hæresim, nequeat. Nec temperari ea censura potest. Authoritate Augustini c. 8. Enchiridii sententis se ignorare, quid ea nomina *Potestates, Dominationes, & Principatus* significant, neque enim eorum ignorat ordinem, numerum, & diuersitatem, sed quo vnus ab alio differentia, eis nominibus significata, consistat illam enim certa fide tenere se ait, quid autem sit quo differant, fateretur iterum ignorare lib. contra Origenistas, & Priscillianistas c. 21. recitatio à nobis textu q. 4. cert. 2. n. 1. fine.

2. Confirmatur censura ex Patribus reliquis citatos, Martiali epist. ad Tolosanos c. 12. Clemente Romano 8. constitutio c. 12. Hilario in Psal. 134. Ignatio Martyre, epist. ad Trullian. Ant. Abb. epist. 1. t. 3. Biblioth. Athanas. ferm. 3. & 4. contra Ariam. & q. 4. & 14. ad Antiochum Irenæo lib. 2. aduersus hæres. c. 54. Chrysost. hom. 2. de incomprehensibili Dei natura & hom. 4. in Genes. Basil. in sua Liturgia Damasceno lib. 2. de fide c. 3. Cyril. Alex. 1. in Genes. Innocentio Pap. 111. 2. de mysterio Missæ c. 61. Laurentio Iustiniano ferm. de Angelis apud nostrum Soares supra à cap. 13. Bernardus 5. de considerat. & aliis apud Eritium in 2. d. 9. §. 1. Cum autem hanc sententiam Patres omnes, ex citatis scripturæ locis tanta concordia contineri asserant, vel supponant, eam de fide esse dubium mihi non est: quare, & oppositum hæresis esse dammandum. Nec obest aliquando Angelos, qui thori, & hierarchiæ inferioris esse videntur, nominibus superiorum, & contra Angelos, qui videntur superiorum, inferiorum, & nominibus quoadque à scriptura nominari, ut enim recte Molina ad quæst. 108. d. vni. §. illud notari & Arriaga citat. d. 4. lect. 3. §. *quæritur tamen potest & Theologi reliqui ea nomina ex officiis, & actibus Angelis tunc communibus absolute (& si specialiter hunc choros, & perfectius, atque, ut sic dicam conuenerunt conuenientibus) hierarchiis, & choris singulis retribuantur: ut ex ardenti amore in Deum choro Seraphinorum, ex sapientia Cherubinis, & quia & si absolute Angelis omnibus conueniunt, ea nomina, & reliqua, etymologia eorum absolute attendantur absolute hoc vni choro, aliud vero alteri specialiter possunt: maxime, cum aliquid circa homines exerceat, quod non nisi ex præcellenti illa actione, alterius chori pro prioris, ex qua nomen illud inditum ipsi est Angelus chori alterius exerceat. Hinc Michael quia Ecclesiæ Dei, cum antiqua Hebræorum Danielis totum Christianæ Præses, Princepsque ab ipsa habetur, Archangelus dicitur: cum tamen ex primo Cherubinorum choro merito censetur: cum celestis militiæ teneat Principatum, & cum Dæmonum Principe Lucifero, seu Dracone, & Angelis eius, ut bonorum Angelorum caput, & imperator pugnalles, in cælo, vero in terra pugnaturus dicatur. Apocal. 12. iuxta varias Doctorum sententias datas supra à nobis, quia scilicet Archangelorum officium est populi, & communitatibus, præesse, quod Michael respectu Ecclesiæ, maxime apud Deum Reipublicæ, exercet. Gabriel etiam ex Seraphico choro sententia est, cui mysterij tanti Incarnationis denuntiatio fuit commissa; & tamen Angelus nominatur: quia ad petitionem determinatam delegatur, quod est Angelorum strictè dictorum proprium munus, ea item de causa Raphaël, se Angelum nominauit & simul factus est esse vnus ex septem spiritibus, qui adstant ante Deum, Tobie 12. n. 15. quos tamen ex superiori choro esse, quam strictè dicto, ac non infimo Angelorum choro, interpretes ibi, & ad repetita illa Ioannis verba, in suis epistolis, & à septem spiritibus, qui in conspectu throni eius sunt communiter censent.*

3. Et si autem ex scriptura Patrum concordia interpretatione & intelligentia Theologorum omnium consensu cum Magistro in 2. d. 9. & 5. Thom. 1. p. q. 108. de ternario hierarchiarum, & nouenario chorum Angelicorum numero dubitare non liceat, ac proinde, an ex naturali diuersitate specifica Angelorum vnus chori, vel ex eorundem maiori gratia, & meritis, in quibus eorum aliqui cum aliis eiusdem chori conueniant, ab aliis vero chori eiusdem diff-

rant (vt Dionys. docet c. 17. cuius choro Angelos intra illum summus, ac medius designans) ea tamen diuersitas gradus diuersos illius, non vero choros diuersos proprie & Theologica acceptione constituit: cum intra eundem chorum, ex enumeratis à Dionys. & Patribus claudatur: quare præter diuersitatem graduum, etiam specificam naturam, vel gratiam, aut meritum (iuxta diuersas Doctorum sententias inferius referendas) aliquid aliud chori constitutio, & ab alio distinctio requirit. Quid autem illud sit, apud scholasticos, nec definitum, neque in terminis examinatum inuenio; tamen eius indagandi, atque inueniendi viam indicauerit Magister in 2. d. 9. sic speciales hos ordines, seu choros Angelorum definit: *Est multitudo celestium spirituum, qui inter se in aliquo munere gratie simulantur, sicut in naturalium dotorum munere conueniunt*. Postremum addit, quia gratiam proportionem ad cuiusque naturam esse illis concessam censuit, cui annuere plures etiam interpretes, (in quibus S. Thom. 1. p. 2.4.) de quo inferius ageamus. Noranda vero conuenientia in aliquot munere Magistrum definitione posita, ea quippe denotatur conuenientiam Angelorum chori cuiusvis in speciali munere, non in generali illo, per quod hierarchiæ constituantur, & tribus, cuiusque choris, conuenit) multoq; minus in generalissimo cunctis hierarchiis, & Angelis communi; sed in speciali choro cuius cumque conuenientia speciali, specialissima, & infima conuenientia, cuiusque gradus, ex tribus in quouis choro contentis, differentia, etiam infima à cunctis Angelis intra eundem chorum clausis, gradus tamen alterius, habeat locum. Cum ergo chorus conuenientiam hanc specialem, & si non infimam, sed, quæ det locum infimæ conuenientie communis aliquibus Angelis inter se, & disconuenientiam, etiam infimam, communis horum ab Angelis gradus alterius, constet, inter se se gradus hosce posse secundum communem pluribus rationem, siue naturalem siue donorum gratia coordinari, ac subinde summi, medij, & infimi, gradus constituit: quem ordinem chorus essentialiter importat, ex Magistro, & Dionys. citatis, cum vero contra omnium Angelorum gradus cuiusque ex his conuenientia infima specificæ, vel quasi specificæ sit, disconuenientia eorum inter se in diuersis, vel quasi in diuersis solummodo esse potest, quæ præiudicat conuenientiam multitudinis in aliquo alio munere, ac subinde secundum illam ordinem aliquid multitudinis cum alia, in aliquo speciali communi munere excludit necessariam esse, vt chorus proprie dictus Angelorum constituantur. Conuenientia liquidem, & ordo vnus ad se ipsum repugnat. Nec si vnus indiuiduum ex suis indiuidualibus alteri excedat, ad gradum constituendum superiorem, & inferiorem, intra chorum eundem satis est, vt patet, aliqui infinitis pene gradibus Angelorum chorus quouis constaret, nec solum tribus, supermo medio, & infimo, quos taxato Dionys. vbi proxime recensuit.

4. Verum, & si chororum & hierarchiarum, neque augeri Catholice, nec minui numerus, valeat; aut quoniam chori ex enumeratis, vnamquamque hierarchiam componant à Catholicis Doctoribus in examen vocatur, quia nec ab scriptura exprimitur, neque ex patrum consensu traditum videtur, quare, & libera scholasticis Catholicis disputatio videtur, & opinio. Ultra eum ordinem, quem ex Dionys. retulimus num. 1. Sanct. Bonavent. in 2. d. 9. litteram exponens, & Gabr. ibidem, mediæ hierarchiæ choros eisdem assignant, eorum tamen ordine inuersos; vt primo loco Dominationes (quæ secundo ibi) secundo potestates, (quæ ibi tertio) infimo, seu tertio virtutes, (quæ ibi primo, recensentur ex Dionys. in quo tamen, vel Græco, vel quomocumque in Latinum versio nullum fundamentum est Sancti Thomæ ab ordine chororum, mediæ hierarchiæ à nobis, ex Dionys. proposito solum discordat, quod Dominationes virtutibus anteponeat, cui tandem Dionysius Catholice consentit commentario in caput 6. Dionys. idemque docuisse, refertur à Sancto Thoma

Christoph. de Ortega, de Deo Vno. Tomus II.

Abbas Vercellensis sua paraphrasi in Dionysium ad idem caput 6. & constat, ex paraphrasi ipsa, quæ extat apud Dionysium Carthusianum post commentaria ipsius, sed tamen Perionij, & tres aliæ versiones adductæ à Catholice ab ordine relato à nobis ex Dionys. Arcopag. nullatenus discordant. Gregor. Magn. & Bernard. supra (quibus annuere Ecclesia visa aliquando est, in Breviario, trium lectionum, quo vtebatur ante Tridentinum lect.) mediæ hierarchiæ, & infimæ choros sic ordinant; vt secundi chori primum locum Dominationibus, secundum Principatibus infimum potestatibus, excludis ab ea hierarchia virtutibus, vt in prima primum locum teneant, & ex illo adsciti Principatibus, vt teneant mediæ hierarchiæ, vt vidimus locum secundum. Huic chororum dispositioni, alteri Dionysij aduersa, aniam dedit Paulus ad Coloss. 1. quatuor choros memorans, alterum, ex suprema hierarchia, postremum, atque ei tres alios immediato suo ordine connectens. quasi primum chorum secundæ hierarchiæ ordine præfato componant, *sive throni*, inquit, *sive Dominationes*, *sive Principatus*, vt in, & si choros aliquot Angelorum, & ibi, & alibi memoret, nullibi tamen eorum ordinem, seruat, aut recenset, ne sibi ipsi aduersari dicamus, vt, patet, ex illo ad Ephel. 1. *Supra omnem Principatum, & potestatem, & virtutem, & dominationem*, & locis aliis notauit à Dionys. Carth. supra qui cum S. Thom. & S. Bonavent. ordini recitato num. 1. ex Dionys. Arcopag. standum esse ait, vt illi à Paulo tradito: ac propterea aliquando aduersarum, vt vidimus, Bernardum tandem oppositionis ante actæ penitus opusculo scripto, quod se vidisse testatur Carthusianus idcirco, & ob consensum Theologorum ab ordine præfato Dionysij Arcop. discedere (quem & Pauli esse, Auctoritate Dionysij eiusdem didicimus) sine temeritate non licebit.

5. Tam de ratione distinctionis hierarchiarum, chororum nouem & diuersitatis vocum, quibus significatur, agendum est: abstracto tamen nunc ab ea questione, an eorum diuisio, & coordinatio in gradus suos inferiores, & superiores, ex naturalibus, vel omnino, vel saltem radicaliter, seu fundamentaliter, an ex donis gratiæ, an ex meritis proueniat: deque ex instructo cert. 1. est quippe digna integro, ac seuncto examine difficultas, & ad præsentem supponendo, cū voces, hæc, quibus chori Angelorum insigniuntur synonymæ non sint, ac eorum supponunt in aliquo diuersitatem: ex eius vero difficultatis examine accurato plurium aliarum decisiones expeditiores, (secutiores) procedent. Nunc igitur, quidam in chori vnus cuiusque Angelis sit vnde proprium nomen cuique inditum à Deo (qui non mere arbitrario, sed, vt speciale aliquid, in quo vnus cuiusque chori Angeli conueniunt, nobis significaret, nomina singulis imposuit, & nobis reuelauit) fuerit, videndum est. Et quamvis substantiis propriis nominibus hierarchiarum diuersitas non denotetur, tamen ex adiectiuis suprema, mediæ, & infimæ denotatur satis. Cum enim Angeli omnes Dei creaturæ, serui, ac ministri sint, qui circa Deum proximius, intimiusque versantur, suæque ministeria de lege ordinaria, specialiter obeunt, primam hierarchiam componunt; sicut quippe Deo cubicularij (vt sic loquar) Hispani de la camera & continui assistentes, & exteris subinde familiariores: id, quod nobilissimum ministerium, est: ex quo secreta Dei plura, perfectiusque ipsis reuelantur, & innotescunt; vti amicis familiaribus inter homines contingit, statim adeo lege, vt aliter fieri iniuriæ loco apud amicos reponatur: vt patet ex querela Dalidæ ad sanfonem, multoque magis ex illis Christi Domini ad discipulos, Ioan. 15. *Vos autem dixi amicos, quia omnia, quæ audiui à patre nunc feci vobis*. Inde illis à mediæ hierarchiæ, de immediate, sibi reuelatis à Deo Angelos illuminandos (qui de lege ordinaria, non, nisi per Angelos suprema quidquam secretorum suorum Angelis mediæ reuelat) ius competit. Tacito nunc de naturali potestate instruendi, ac docti in naturalibus inferioris hierarchiæ, & choro Angelos, quæ superioribus Angelis

gelis competat: id enim ex dicendis cert. 2. melius examinabitur: & si autem hierarchia huius primæ Angelis specialis hæc assistentia, familiarior, coniunctior, viciniorque (vt sic loquar) Deo de lege ordinaria conueniat, nihilominus, vt ab eo pro Ecclesiæ, vel hominis priuati bono mittantur, exempli non sunt, vt Paulus supra de Angelis aiebat. *Omnes sunt ad ministrum spiritus in ministerium missi propter eos, qui hereditatem capiunt salutis.* Et factio ipso in Michaële, Gabriele, & Raphaële, supra etiam comprobauimus; tamen ad Ecclesiæ, & mundum hunc visibilem, eiusque incolas missio ad duas inferiores hierarchias ex munere, & quasi de lege, pertineat. Media hierarchia secundum ordine, & dignitate locum tenet, quia, & si eius Angeli de lege & munere suo pro Ecclesiæ, & hominum bono mittantur, sicut Angeli tertiæ, & infimæ hierarchiæ, non tamen ad priuata alicuius personæ, sicut infimæ Angeli, sed ad commune aliquod, & vniuersale Ecclesiæ bonum, neque item immediate à Deo mittuntur, sicut Angeli supremæ, vt neque de Dei secretis immediate vt supremæ Angeli illuminantur, sed immediate, ab his mittuntur, vt, & illuminantur: quare non nisi mediare, & per hos à Deo mittuntur, quod pro dignitate, & primatu hierarchiæ Gabriëlis, & Raphaëlis intinendo cautum scriptura voluit, dum à Deo missos expressit. Denique infimæ, & postrema hierarchia Angelis constat, quibus speciale aliquod, nec adeo vniuersale bonum curandum committitur: ad illudque, mediatus adhuc à Deo mittuntur, Angelis scilicet secundæ etiam hierarchiæ, nec solum primæ, per se à Dei voluntatem, de agendis per ipsos significantibus, & negotiorum executionem demandantibus.

6. A Dionysio Areopagita locis iam citandis, in iis, quæ ad Angelos spectant, luce, & duce communi Theologi omnes hæc omnia didicerunt, & concordantes sentiunt, & docent: atque ex quantis bene ordinata reipublica, imperio, Regno, Monarchia, & Ecclesiastica hierarchia (quæ si bene ordinatæ sint celestis illius Angelorum Reipublicæ ordinem imitantur, & eo magis quo sunt ordinatiores, ab exemplo, & à posteriori valde confirmantur, etenim Principes, & capita Reipublicæ, Regni, aut Monarchiæ, cuiusvis, tam secularis, quam Ecclesiasticæ immediatioribus, suis, & subinde, dignioribus, ac nobilioribus, quibus si res ordinate procedant, maiori ornatui splendori, & vicinioribus circa Principes ipsarum ministeriis inserviunt, familiarius viuunt, & si capacitate, scientia, & prudentia, cæteris præsent, eisdem primum, quæ ad Reipublicæ commodum agenda Principes apud se decreuit, communicat, per eosque Ministris Gubernationis primis, vt id ipsam immediate inferioribus intiment, & per hos inferioribus, & inferioribus, vsque ad infimos ministros executuros, decreti Principis sui notitia perueniat; & quamuis in Principibus, & Ministris creatis tot gradus Ministrorum, totque Ministri, ex Principis, & Ministrorum indigentia, & imperfectione interneniæ, vt decretum primum in singularibus personis executioni debite mandetur, quibus omnibus, neque adesse Princeps, neque vilius singularis Minister potest, nec attendere, nec pro cuiusvis genio, conditioneque indiuidua, & pro occurrentibus occasionibus, de mediis, ac remediis, vt Regis decreto executiue à cunctis, & singulis Regni obediatur, imo, nec scire, quinam obediunt: quod secus in Deo habet, qui omnibus, & singulis, creatis, & præsent intime est, ac sine labore prouider, nullaque attentionis, & cognitionis pro creatorum turba, ab aliis distractione singula, & perspicit, ac simplicissima visione intuetur; tamen ad maiestatis suæ, & dignitatem Angelicæ diuersarum (vadeunque proueniant) suæque erga hominum salutem prouidentie, & amoris excellentissimi ostensionem innumerorum Ministrorum gradus diuersi fuerunt in Euangelica Republica creandi, & disponendi. Similibus enim in Principe, quousque creato ostendendis tot aulicorum, dynastarum, & Ministrorum, suis gradibus disposita turba sub ser-

uit: eoque amplius, quo ultra necessitatem præstatam crearentur à Principe plures, & propriis eius non valsalorum expensis disponerentur, acq; decenter suam dignitatem conferrent: explicatis hiis tribus hierarchiis Angelorum totidem, in militante Ecclesiæ, similes ex hominibus, in sui obsequium, & ad hominum salutem procurandam disposuit Deus, vt statim singulos hierarchiarum choros Angelicos sanctis Ecclesiæ hominibus applicando clarebit.

7. Ergo in primo choro hierarchiæ primæ teste Dionys. c. 7. *Seraphini* à nimio claritatis in Deum ardore, ita nominati, ipsique subinde magis familiaris, & coniunctiores, in secundo vero choro *Cherubini*, à scientiæ plenitudine, infimæ eius hierarchiæ chori sunt *Throni*, quasi Dei pacatissimæ tranquillissimæ, opulentissimæ, dignæque maiestate diuina, sedes quæ eis, cæteris etiam Angelis, & hominibus Beatis in se ostenditur, ac æternum ostenderet. Neque ab hac Dionysii doctrina aberrant Doctores qui censent à tribus dotibus, quæ tribus virtutibus Theologalibus, viæ excellentissime in ea exercitiis respondent tres hosce choros denominari, nempe charitatis viæ ardenti Angelorum primi chori ardor charitatis beatæ, fidei Angelorum, secundi viis excellentiæ, & quasi in proprio throno habitantis: solum enim præriorum specialium cuiusque chori Angelis, cum eorum meritis, mediatur, & explicant proportionem, quin varient denominandi rationes. Nec te moueat contra hæc denominandi rationes, à Dionysio datas, & ab vniuersa Theologia receptas amorem Beatorum, in Patria, eorum vilius proportionari debere; cum in Deo amando nulla sit Deum videntes Beatis libertas, ac prouidentia Deum videntes Cherubini ardentes Deum videntur amanturi, & ardentius amantes Seraphini plenius Deum videntur: quare, & uterque chorus, si assignatæ rationes denominandi attendantur, in vnum erit chorum Angelorum confundendus, qui iidem duplici illo nomine insigniantur. Huic difficultati Doctores, memorati, qui correspondentiam virtutum Theologalium in via cum specialibus, cuiusque chori dotibus meditantur videntur recte occurrere vultisse: nempe, vt Angelis chori, cuiusque specialis excellentia actuum Patriæ excellentie actuum viæ respondens donetur: ac prouide, qui plus in via amarunt amplius ament, & qui amplius crediderunt plenius videant: verum, cum primum Patriæ visio Dei sit meritis viæ proportionata, & charitas præcipue virtus, magisque meritoria virtutum sit: Angelis viatoribus ardentius, quam reliquis, amantibus plenior visio Dei in Patria donatur, quam Cherubinis donetur, indeque, & ardentius etiam Dei amor, in eis laborietur: iidemque subinde, & Cherubini, eodem gradu, & ratione, quo Seraphini dicuntur, neque alio Cherubini ob scientiæ plenitudinem suam tales dicuntur, quam ob æquum plenitudinem amoris inde ortam Seraphini dicuntur. Respondere tamen adhuc ij Doctores possunt eas nomenclaturas, non ab eis actibus, quos Angeli in Patria exercent secundum se absolute, & præcise sumptis impositas esse: sed ab actibus, in via exercuerunt, vel latem ab actibus Patriæ, vt relatis ad eos, qui ipsis respondent in via.

8. Plenior sane, planiorque solutio hæc, ea erit, quam ex Soario cap. 13. difficultati oppositæ exhibet Quiros citat. sect. 5. n. 48. §. *Diuersitatem hæc*. Nempe: ob primatum charitatis imperfectione, & gratiori subinde acceptione, & estimatione apud Deum Seraphinis, & si scientia, & visione Dei pleniores Cherubinis, non sint, quasi de excellentia sua prima, & radice beatificæ visionis debuissent primos Angelos nominari Seraphinos, denominatione Cherubinorum, ex secundo in perfectione actu scientiæ, & visionis Dei, secundi throni Angelis relicta. Sed nescio, quid isthic faciat illa, charitatis prerogativa, quod scilicet visionis beatæ sit radix: siquidem, si de actu charitatis viæ verū sit esse visionis beatæ radicem, quatenus illius actus meritiore est, fallum tamē est de actu charitatis in

in Patria (de quo solum hic Author loquitur), qui potius effectus, & fructus visionis beatæ est; quam eius radix. Secundum, Plenitudo amoris, ac plenitudo scientiæ, ex quibus hi chori denominantur, excellentiam Angelorum chori alterius, non qualemcumque, sed cui nihil excellentiæ in linea scientiæ, & charitatis, quæ in Angelis, eius saltem hierarchiæ, si deficiat, importat, plenitudo enim in aliquo genere non est, cui aliquid, in eo genere deficit. Neque is plenus in communitate, seu Republica, & Hierarchia, aliqua haberi, dicitur absolute potest, (cuiusvis generis plenitudo sit) si alij eiusdem communitatis inueniantur in eo genere pleniores, nisi maioris augmenti in illo genere capax non sit: Quod de Angelis secundi chori respectu visionis, & amoris Dei dici non potest: imo vero, cum ea nomina ab excellentia plenitudinis intra hierarchiam illam primam in actu alterutro sunt imposita, (vt vox ipsa sonat, & cunctis hæcenus Theologis sonuit) non autem ab eorum actu inter se physicum, vel metaphysicum primatum perfectionis, (quem nusquam sonuit, nec sonat plenitudo nisi excedentibus in amore seraphinorum nomen, & in scientia cherubinorum congruè aptari non potest. Melior, est igitur præmissa, iuxta Doctorem illorum principia, difficultatis propositæ solutio; sed vero quia ab actibus scientiæ, & charitatis, in Patria absolute sumptis, ita Angelorum choros dispositos, & nominatos Theologi supponunt, & verba Dionysii præ se ferunt, eidem difficultati ex iam dicendis respondeo. Amplius ardere charitate in Deum seraphinos, in Patria, cum scientia, & visio minore quam Cherubinos cum maiore deant, & si enim visio beata Beatos sui impetores in Dei amorem rapiat, non tamen ad omnem etiam intentionem amoris, ad quam potest, cum autem amoris illius absolutum ad æquatum principium, visio non sit, sed partiale, & essentialiter respectum principij alterius, nempe voluntatis, ex visionis intentione maiore amor æquè intensus in sua linea, non inferitur, nec maior in eo, qui intensiorem habet visionem, quam alius, neque contra ex maiore charitatis intentione intensio visionis, maior; imo neque æqualis ei, quæ sit, in alio, inæquale etiam, in utroque principij alterum: unde ingenuiores eidem principijs, vel traditis ab alio, vel casu, aut labore adiuuentis, magis, facilius, longius, & viuidius, minus ingenuis alijs discurrunt. Ad præsens proximius. Perfectionis intellectus Beati cum lumine gloriæ æquali perfectius alijs intellectus imperfectioris. Beatis Deum vident, vt bene Vazquez cum tota sua schola, & alijs antiquioribus defendit: atque æque cum lumine minori: & in visione obiecti, cuiusvis, id quod videtur, experimur imperfectiorem potentiam visuam, siue ex naturali, siue ex accidentali dispositione æque intensa specie remissius, imperfectiusque obiectum videre, quam perfectior alia potentia, & expeditior, & si in his nulla, quoad intentionem, etiam actus videatur videntium, & potentiarum libertas.

9. Ratio autem est quia actus, non ab vno principio partiali solo, sed ab altero etiam, ac simul debet procedere: ac proinde in ea solum intentione, & perfectione potest, procedere, ad quam in conueniēto, utriusque principij essentialiter, atque innicem subordinati in operando, absoluta virtus, & facultas, est: quæ ex alterius principij debilitate, absolute minuitur, & si principium alterum, sit validius, & quod, cum principio altero fortiori, ad longe maius possit: vt patet in homine robusto, lapidem prægrandem mouendum, quem se solo nequeat mouere, nisi si ab alio adiutus; cui si æqua robustus contingat adiutor, non solum illum mouere, sed ferreque poterit, sed lapidem alium adhuc maiorem; si autem à femina, vel puero iugetur mouere illum lapidem non poterit, ita ergo in re præfente, contingit: cum enim visio beata adequatum principium charitatis non sit, non, nisi iuxta alterius principij, cui essentialiter ad eam eliciendam subordinatur, vires, & naturalem dispositionem, &

expeditionem, charitatem, tam quoad substantiam, quam quoad intentionem elicere absolute potest. Est autem in naturis, & voluntatibus Angelorum alia ad amorem de se se promptior, aptior, expeditior, & valentior: quare, & cum æqua, imo minore, visione poterit ardentius amare Deum, & necessario ardentius amabit, quam alterius Angeli voluntas minus de se apta, nata disposita, & ad amandum expedita, Deum necessario amet, aut possit amare, cum maiore visione. Id quod in affectibus voluntatis clarius est, ad quos cognitio, non physice actiue, sed vt conditio, & applicatio motui intentionalis, quod in obiecto per ipsam proposito est, solummodo concurrat, ac proinde tota actus, seu affectus, physica actiuitas penes voluntatem est: ac subinde eius naturali dispositioni, & inclinationi maiori affectus ardor, & intensio maior tribui citius debet, quam cognitioni. Hinc videmus quosdam iisdem positis ad amorem promptiores, alios ad odium: quosdam, ad pietatem, deuotionem &c. quam alios; imo leuioribus motibus remissiusque valde propitius quasi effrenem, siue impotentem vnum quemque in affectus, ad quos eius naturalis conditio, vel habitualis fert, vel suapte genio fertur prostrare, in quos, aduersi genij alij, potentioribus longe motibus, viuidius representatis, multiplicatis, atque instantior enucleatis, ac repetitis vix possunt moueri, quod autem de connaturali conditione, inclinatione, & propensione (vel habituali quæ naturalem imitatur) voluntatis ad actus, seu affectus, naturales diximus, & expetitur, id ipsum de voluntate instructa super naturalibus sit absolute potens, respectu eorum etiam intelligendum est: & simili experimento in pluribus hominibus sanctis comprobatur. Præsertim in sancto illo fratre Iunipero Franciscano Laico, simplicissimo, qui in Deum adeo vehemente affectu, quouis de ipso, eiusque amore audito, non corde solum, sed corpore etiam sursum ferebatur, & minus sapientes, magisque simplices, & idiotas homines citius, frequentiusque, iis cordis, & corporis in Deum motibus agi, quam sapientiores experimento innotescit, quod inde tamen euenire puto, quia genij magis speculatiui aridiores minusque affectiui sunt, atque vero, quam bono inueniendo, magis natura sua propensæ, & inclinatæ, ex quo etiam non parum solutionis nostræ veritas, firmatur, ne eorum lucis dicendis, certis, præmittitur, iam vero ad choros secundæ, seu mediæ, ac terciæ, & infimæ hierarchiæ veniamus.

10. secundæ, seu mediæ hierarchiæ, (ex qua Angelorum, erga hominum ministerijs deputatorum chori inchoantur,) primus, & supremus chorus est Angelorum, *Dominationum*, quorum est cæteris inferioribus præsidere, atque ex intimata sibi per supremæ hierarchiæ Angelos voluntate, & decreto Dei mandanda executioni statuere, ac inferioris chori Angelis demandare. Secundus, ac medius est Angelorum *virtutum*, quorum est miraculis inservire in fidei confirmationem, & commune ecclesiæ totius bonum cedentibus. Tertius, & infimus chorus est Angelorum *Potestatum*, quorum est demones cohibere, alligare, & accere. Postremo, & terciæ hierarchiæ chorus primus est *Principatum*, qui Regibus, principibus, Episcopis, & Prælatibus Ecclesiæ præstant, & assunt: ex quibus illi sunt, qui Regni Persarum, & Græcorum Principes Danielis 10. prælle dicuntur, secundus chorus est *Archangelorum*, qui scilicet regis prouinciarum, regionibus, & ciuitatibus præstant, ac medijs variis ipsarum bonum prouident: quo à Principibus differunt, quibus per Principes solum, quibus assunt, inspirationibus, & aliis erga ipsos actis, earundem commodis indirectè prospiciunt. Tertius, & infimus chorus *Angelorum est*, ita specialiter dictorum, quia priuatis, quibusque hominibus custodes adstant, & præstant. Ita ex Dionysio explicatis de hierarchiis, choris, & cælestibus Angelorum, totidem in Ecclesiâ tante illis respondentium, explicatio non erit difficilis, etenim

cert. i. num. 2. nempe ex perfectiore actu aliquo Angeli in Patria, seu iam Beati illum ad hunc gradum hierarchicum, alium vero Angelum, & perfectiore altero, patriæ etiam actu, ad alium gradum eligi, atque adeo choros subinde his, vel illis, nominibus insigniri, ut in Seraphinis, & Cherubinis patet, atque actibus patriæ, nullum est meritum neque ipsi, ut in via præexistentibus, ut in Patria iidem persistant ullum meritum adest, ut patet: ergo, neque conducunt ad electionem Angelorum in suos gradus hierarchicos, quatenus meritorij sunt, sed quatenus secundam entitatem suam Angelos, quibus insunt ornant aptioresque ad munera, & actus suæ hierarchiæ, & gradus proprios exercendos constituunt.

3. Secundo probatur à priori quia, cum is sit constituendi, diuidendi, ordinandi, ac distribuendi Angelos beatos in choros ac hierarchias diuersas finis, non præcipuus solum, sed totalis, eo solum, quo ei consequendo actus inferre possunt, ad eiusmodi constitutionem, & ordinationem, hierarchias, choros & gradus possunt conducere: alii solum, qui ornant, & aptiores reddunt Angelos propriis gradibus, & ministeriis eorum exercendis, ei fini possunt inferre, non autem, quia meritorij sunt præmij supernaturalis, Angelis, quibus insunt, & à quibus exercentur: ergo non meritorie seu actiue intentionaliter in Angelorum, in suas hierarchias, & gradus constitutionem, ordinationem, ac dispositionem conducunt; sed solum materialiter, & ex parte subiecti quatenus Angelis insidendo propriis sui gradus hierarchici, ministeriis, & actibus obeundis exercendisque eos reddunt realiter, formaliter, aptiores, & digniores. Confirmatur: quia positis meritis, quantumvis magnis quorumcumque actuum cum minore aptitudine, seu ineptitudine ad ministeria propria gradus cuiusvis hierarchiæ cuiusvis, siue Ecclesiasticæ, siue cælestis obeunda, & exercenda irrationabiliter, vel saltem minus rationabiliter aliquis ad eum gradum eligeretur, illud enim de electione digni, relicto digniore iuxta Doctores aliquot licita, ut excuset à culpa, ut summum valet; non autem, ut secundum totam perfectionem rationis fiat electio ut fieri à Deo debet, nec cum ob excellentiam in aliquo faciendâ est, ut facta à Deo est hierarchica Angelorum electio, & dispositio: ergo, ad gradus hierarchicos: constituendos, & ordinandos Angelorum non mouent Deum actus eorum, quia meritorij: sed qua melius disponentes ad sui gradus munia, & operationes: meritis enim, quibusque cum eorum actu, tum aliorum omnium operum præmium commune Angelis cum hominibus est plenissimum, & redundans, quin ad gradum hierarchicorum dignitates recursus necessarius Deo sit, ut abunde omnes præmientur, ut de facto præmiantur, ut ob præmium inopiam, ad officiorum, ministeriorumque reipublicæ gradus, & dignitates Principes creati recurrunt, nec tuta sæpe conscientia, cum adeo exercenda, non satis apti eliguntur, & si aliunde dignitatis, & honoris, qui officiorum, & ministeriorum non sit alique ad ea ministeria dignioribus aptioribusque præferuntur.

4. Hinc tamen doctrinæ nonnulla incommodare videntur. Primum hierarchici gradus Angelorum, non solum ministeriales sunt, sed dignitates etiam minoris, & maioris Angelorum Beatorum inter se se, ut alij aliis dignitate in patria præcedant, hæc autem præcedentia, & inæqualitatis dignitatis in Patria nequit esse, nisi ratione gloriæ substantialis, & accidentalis ipsam sequentis in quam non solum præfati actus, quibus distinguuntur, ac denominantur hierarchici gradus; sed reliqui actus meritorie concurrunt; ergo ij actus, omnes ad electionem gradus hierarchici non solum quatenus seipsos Angelum ornant, & disponunt materialiter, & ex parte subiecti, sed meritorie actiue intentionaliter conducunt. Secundo, in omnia materia virtutum in via ab Angelis exercitatum ad gradus hierarchicos eorum in superiores, & inferiores coordinandos attendantur; sed solum,

actus illi distinctiui, & denominatiui eorum graduum, quatenus ornant, & disponunt Angelos ad officia obeunda, contingere potest, ut Angelus minoris perfectionis, & sanctitatis in via, superiori gradu hierarchico, quam sanctior, in via alius, & perfectior collocetur tertio demum cum gradus isti ministeriales cessaturi sint post iudicii diem, ex quo ministeria omnia, vel pleraque (scilicet quæ erga homines, eorum que salutem versantur) otiantur, ut communis Theologorum sententia fert, in Angelorum hierarchici gradus ex dignitate, habita ex meritis eorum in via disponuntur fieri, ut post iudicii diem, vel nullus ordo hierarchicus, intra Angelos sit, vel si ex tunc alter meritis cuiusque, & dignitate sanctitatis attentis ordo disponendus sit, poterit Angelus qui ob excellentiam actus, & habitualis inclinationis, ad vnus gradus hierarchici: superioris ministeria exercenda ab in cio ad finem mundi euectus ad illum fuit, post finem mundi Angelis inferioris ordinis gradu cedere debeat, & inferiori eorum gradu collocari; quod sine absurdo mutationis sedium beatorum, nequit admitti, id autem probatur quia potest Angelus, qui ex actu, & habituali inclinatione, ad exercendum ministerium superioris gradus, maiore, & potentiore ad eum eligatur, minoris absolute meriti, sanctitatis, & dignitatis esse; ex qua ministeriorum vtu cessante post iudicii diem hierarchici gradus superiores & inferiores disponendi sunt, ut tota deinceps æternitate ordinate persistant; nec indigniores dignioribus Angelis loco, & gradu præcedant.

5. Hæc tamen omnia ex minore conclusionis nostræ intelligentia opponi solummodo possunt. Neque enim negamus ex maiore etiam, & præcellent sanctitate, gratia, & reliquis donis, siue gratuito, siue ex meritis viæ à Deo donatis, & post viam in Patria cuius Angelo assistentibus ipsūque ornantibus, eum in superiore gradu hierarchico à Deo etiam constitui: nec solo titulo præcellentis actus, & inclinationis habitualis potentioris ad ministeria gradus illius hierarchici exercenda, etsi ex illis gradus præfati insigniantur, ac denominentur, solum enim negamus actus illos meritorie ad eam graduum electionem Dei voluntatem, proximè, & formaliter mouere (materialiter enim, & remote mouere, quatenus gratiæ ex meritis, augmentum, gloriamque merentur, & ad eam electionem conducere de facto dubium, nec nobis, nec Theologo alicui esse potest), imo, & de possibili: Etenim ea dignitas, ex gratia habituali, actibus, & habitibus, donis que reliquis constata, in quouis gradu sit, & vnde-cumque proveniat, siue mere gratuito, siue ex meritis, eo præcise, quod Angelo realiter formaliter in sit, eum dignum in tali gradu, constituat, & si maior dignitas sit, quam quæ alteri Angelo ad est, eum constitui digniorem, ut ad altiorem gradum hierarchicum eligatur: ut patet in gratia, & reliquis donis mere liberaliter, & gratuito Angelis bonis à Deo, in instanti creationis concessis, & non amissis, sed seruatis, quæ cum aliis in via ex meritis aucta, æque Angelorum dignum ex parte reddunt, atque illa, quæ ex meritis parata sunt, atque ad gradum hierarchicum pro dignitate illi designandum æque Deum proximè formaliter mouent: imo, si tota dignitas Angeli ex gratia, & donis reliquis mere gratuitis constaret (ut infantibus cum baptismo decedentibus contingit) maiorque, quam in aliis esset, quatenus per dignitatem est ad superiores gradum hierarchicum à Deo eligeretur. Inde secunda, & tertia obiectio euanescent; tum, quia à Deo Angeli superioris ordinis hierarchici, maiori gratia, & donis supra naturalis creati sunt, iuxta Magistrum sententiarum, & sanctæ Thomæ, & veterum, ac Recentiorum doctrinam, communiorem, qui gratiæ dona gratuita omnia Angelis in creatione proportionate ad eorum naturalem perfectionem, maiorem, vel minorem concessa à Deo fuisse defendunt (ut nos etiam dicemus, disputatione sequente, questione 1. gratiæ, Auxiliis

except

exceptis) atque Angelis cuiusvis chori superioris perfectionem specie naturam concedunt, (vnde nos statim etiam concedemus): vnde rudius dici optime ad eandem obiediones potest. Angelos hierarchiae superioris omnes plus tempe habuisse, in via; quia praeter communem Angelis bonis praecipue diuini obsequantur actibus sui superioris chori distinctiuis, ac denominatiuis moraliter perfectioribus, magisque subinde ac specie sua meritoris le via exerceunt: ac praeterea intensioribus, quam in illis Angelis inferioris hierarchici gradus se exerceant: quia, vt dixi, cert., num. 8. & 9. cuiusvis chori, & gradus hierarchici Angeli magis idoneam propriis sui gradus ministrariis, & actibus exercendis, magisque dispositum, & expeditam naturam sortuntur: quare intensius eos, ex libertate etiam suae voluntatis, exercent.

6. Igitur conclusionis nostræ primæ veritas, eis obiectionibus, minime nutat, scilicet actus viæ, quæ meritorius formaliter proximè ad electionem graduum hierarchicorum actiue intentionaliter (propria scilicet motione meritoria) non concurrere, sed materialiter remotè solum, quatenus gratia, & dona reliqua supernaturalia, ex quibus Beatorum cuiusque gradus Angelorum dignitas confluit ex meritis aliqua vii parte donata Angelis fit: quod non solum materialiter, & remotè, sed per accidens ad electionem Angelorum in suos gradus hierarchicos se prout habet: siquidem, si gratia, reliqua dona supernaturalia omnia, quibus Angelorum adequate sumpta dignitas constant, mere gratuito, & absque ulla merito à Deo collata essent, eodem prorsus modo; ad Angelorum in suos gradus hierarchicos electionem, & ordinationem conducerent, quia eadem eos aequè dignos constituerent, ac modo cum gratiæ, & eorum donorum pars meritis Angelorum in viâ collata est, imò & cum ea omnia, ex eorum meritis conferuntur, in iis autem supernaturalibus donis, quæ dignitatem ex parte subiecti ad electionem, cuiusque ad suum gradum hierarchicum suppositam constituunt, illi actus excellentes, qui cuiusque gradus hierarchici constitutivi, distinctiui, denominativi, & quasi speciales, quædam notæ, & characteres, vt diximus sunt locum habent specialissimum, si ex eis sint, quæ iidem in Patria perseuerant: vt ab ea nunc, quæstione intempèstiuè examinanda absterneant, de actibus virtutum viæ cum Angelorum, tum hominum, qui Dei visioni possessioni, & fruitioni Beatorum in Patria non repugnant. Si autem, iidem in Patria non persistant, dona, & insignia, quæ prout eis in Patria persistant, vt illorum actuum viæ specialem excellentiam, in Angelis Beatis perpetuo ostentent, eundem locum ad electionem, atque actus, pro quibus donantur & substituant, absque dubio habebunt, an verò non solum supernaturalis hic ornatus, & dignitas, ex actibus, habebiturve, notis, ac donis supernaturalibus, compacta, atque cuius gradui hierarchico proportionata, & ex parte Angelici eligendi supposita, materialiter, & ex parte subiecti ad eius in suum gradum electionem concursus, sed natura etiam ipsa Angelica, cuiusvis gradus hierarchicum, Angelis communis ex parte subiecti, & materia, liter, ad eiusmodi electionem specialiter supponatur, & conducat quæstio esse scholastica potest.

7. Dixi autem *specialiter* : communiter enim & remote cuiusque Angeli naturam etiam in diuiduam, ac proinde, & communem Angelis reliquis, in ea, inclusam, materialiter, & ex parte subiecti supponi certum, ac citro quæ- sitionem est : tum, quia ad dignitatem superna- turalem Angeli, ad lumen gradum hierarchi- cum, eligendi ex supernaturalibus donis, & actibus illius gradus propriis constaret, Angelum

eiusque naturam totam, vt subiectum, cui illa
 insit supponi, ac subinde, remote materialiter,
 & ex parte subiecti ad eam electionem concu-
 rre, notissimum est. Tum etiam, quia ad elec-
 tionem aliquis de facto, ad quemus gradum
 obtinendum, munusque, & ministerium, quodvis
 obendum, illum in se, & sua natura, & entitas
 supponi ex parte subiecti debere, atque est omni-
 bus notum, de speciali ergo alio, & proximo na-
 turæ Angeli cuiusque chori, & gradus hierarchici
 materiali, & ex parte subiecti ad cuiusque in-
 suum gradum electionem præfens est difficultas:
 que ita, explicanda, & intelligenda est. Dixerim
 dignitatem talem, ac tantam Angelorum confirmari,
 ex gratia donis, & excellentia actus proprii gra-
 dus hierarchici cuiusque ex parte subiecti eligendi,
 & materialiter conducere, & concurrere; vt
 hic ad hunc gradum hierarchicum specialiter eli-
 gatur, ac non ad alium: dubitatur an idem, eo-
 demque modo naturæ, & physici entitatis Ange-
 lorum chori, & gradus hierarchici cuiusque con-
 ueniat, vt nisi eius naturæ, & entitatis physici effectus,
 ad eum chorum, de facto, & quasi connaturaliter
 non eligeretur ita, vt licet accidentaria reliqua
 supernaturalia, ex illicque talis, ac tanta dignitas
 huic gradui hierarchico proportionata adesset, si
 tamen talis, natura deficeret ad illum chorum, vel
 gradum Angelus non eligeretur: non fecus, ac si
 talis, ac tanta dignitas supernaturalis deficeret, &
 si talis natura Angelo adesset nusquam ad eius gra-
 dum hierarchicum, assumeretur, vt malis angelis
 euenit: quibus, & si aliquorum natura, naturæ
 Angelorum chori vnus, aliorum vero naturæ
 aliorum naturæ conueniant, ac proinde ex omni-
 bus choris decidisse dicantur; tamen, quia eis super-
 naturalis dignitas præfata defectu, electi ad gra-
 dum vltim hierarchicum, non sunt; itaque illud
 demum querimus: an naturæ Angelorum excel-
 lentia maior inadequata, ex parte subiecti, & ma-
 terialiter, ad eius electionem, ad chorum, & gra-
 dum hierarchicum superiorem conducatur; atque, at-
 que excellentia dum supernaturalium, &
 actuum eius gradus proprium, vt ex vtriusque
 excellentia, & dignitate naturali, & supernaturali,
 ad æquata causa, ex parte subiecti eligendi, & dis-
 positio, & proportio ipsius cum illo gradu hierar-
 chico conferatur?

8. Dico fecundo, excellentia eiam natura Angelica talis, ac tanta, maior, aut minor, causa materialis; & dispositiva, ex parte fabrici etc, ipsum gradui huic, hierarchico, inadequante proportionans, superiores scilicet, vel inferiores, provi maior, seu minor dignitas naturae in Angelis fuerit; ita ceteris soroerz, noster supra capite 14. Ioannes Psepho, ad questionem 64. articulo quarto, tractatu brevis de hierarchiis, ultimo de Angelis ubi, §. fine 6. Notandum, 24. rº, Alarcon. i. parte, tractatu loco, disputatione i. cap. 8. num. 13. & 14. quatenus aliterunt gradus hierarchicos, & choros Angelici speciei alios ab aliis distinctis constare id quod item ad alios commune sententiam scholasticorum repugnant cum Magist. in 2. d. 9. & S. Thom. q. uel. ac tandem post multas impugnationes fundamentum, quo pro hac sententia collegit Astriga, citat. disp. 4. sect. 4. subsect. 1. num. 28. absolute; et tunc simul probabilius deducit ex suppositione, quod de facto Angeli speciei diversæ existant ex hac rationi communi opinione certo deducitur, ad gradum hierarchicum ordinandos excellentiam naturæ angelicam, & graduum hierarchicorum, ut ij in superioribus gradibus hierarchico constituantur, quotum natura præstantior, & in supremo, quorum natura præstantissima; tum, quia ideo inferiorum hanc specificam penes superiores, & in superioribus gradibus hierarchicos Doctores assignant, ut naturam perfectionis, & perfectiores Angelos ad superiores, & superiores gradus à Deo adductos debita prius.

positione ostendant: Tum etiam, quia posita specifica diversitate naturæ in Angelis, nequit, non inæqualitas perfectionis inter ipsos admitti iuxta Aristotelem, & universalem philosophiam asserentem essentias rerum esse, sicut numeros, quorum nullus diversus ab alio esse potest, cui non sit inæqualis ut patet in æqualibus autem in naturæ perfectione naturalis, maior naturæ perfectio debet attendi conaturaliter loquendo, ut quis præferatur gradu alteri speciei, & naturæ inferioris, cui naturæ ipsius gradibus prælati esset excellentia supernaturalis dignitatis ad gradum Hierarchicum requisita ad sit, & forte solum æqualis, & proportionata perfectioni naturæ Angeli cuiusvis est (ut postea dicemus) in his prædictis donis supernaturalibus, quæ ad gradus, cuiusque ornatum attinet, non ad minorem.

CERTAMEN III.

Reliquæ probationes conclusionis eiusque amplior explicatio.

1. Probatur secundo ex communi Theologorum sententia, cum Magistro & Sancto Thoma locis citatis, asserentium: dona gratiæ excellentiora minime excellentia, cum proportionate ad naturæ Angelorum dignitatem, & excellentiam fuisse ipsi à Deo concessa: ergo cum hæc requirantur, specialiter ad electionem conaturaliorem Angelorum in gradus Hierarchicos superiores, vel inferiores naturæ excellentia, quæ ad ea supernaturalia concedenda requiruntur, requiritur. Obicit huic rationi Arriaga: minus verum videri antecedens: quia Deus dona gratiæ non dat iuxta maiorem, vel minorem perfectionem naturæ, cui nihil debet, nec, si ex debito naturali donaret, dona gratiæ absolute essent ut contra Pelagianos subdole gratiam solum creationis facientes, & gratiam absolute talem, & per Christum volentes intelligi. Partes & Concilia reclamant: frigit tamen obiectio. Aliud enim est non dare dona gratiæ iuxta naturam cuiusque perfectionem exactiue, quod solum probat obiectio: aliud non dari æstimatiue, & proportionatiue: ut scilicet donis, & ornatu maiori ipso, plus ab eo fiat naturæ perfectior, quam imperfectior, necque ostendatur, quod nullatenus probaretur: sedica vestis non magis auris virtus, quam lanea, quævis petit exactiue ornari, & æstimatiue, & proportionatiue aurum ornatum ferica præ lanea reposit: ita, ut, si laneæ villi adiungatur dissonet, si autem ferice consonet. Tugurium fericeis, aurique peristromatibus ridiculum spectaculum esset: Regia vero aula eis ornata esset spectatissima ob ornatu, & auxilii proportionem: ita ergo: nulla angelica natura, quantumvis perfectissima, dona vlla gratis exactiue tanquam passionis & iure naturæ debitos effectus suos reposit, nedum perfectissima dona: æstimatiue vero, & proportionatiue, quæ perfectior est, petit perfectiora, quæ magis in illam quadrant, quam in naturam imperfectiorem, sic hispane. *Esta tela rica pide guardicion de oro: Este tal-le, vicaria, y hermosa cuerpo tales galas, y jocias: hoc est: divante, iestavante mulien, y coma na-eidas: Que de minus eleganti corpore minime dicuntur.*

2. Obicit secundo Arriaga (desperata solutione) contra eiusdem antecedentis veritatem. Auxilia gratiæ excitantis dona gratiæ sunt, æque atque reliqua gratiæ dona: & tamen data Angelis à Deo non sunt proportionate ad perfectionem naturæ ipsorum: nimirum, maiora auxiliorum dona perfectioris naturæ Angelis imperfectioris vero minora: ergo fallum ab solute est dona gratiæ collata Angelis à Deo fuisse iuxta maiorem, minoremve naturæ ipsorum perfectionem: Secundo dona gratiæ auxiliantis data, non sunt iuxta perfectionem, maiorem, vel minorem naturæ Angelo-

Corisiphi, de Orrege de Dei Vno, Tomus II

rum: ergo, nec reliqua gratiæ dona. Cedo, si potes, disparitatem. Minor primi syllogismi (quod enim ematis secundum est: antecedens) probatur ex communi Theologorum sententia de Angelorum lapsu ex omnibus, vel plerisque Hierarchiis, luciferi ex suprema Hierarchia, & chori, & sic aliorum, ex inferioribus, ut sequente d. videbimus. Bis quippe omnibus auxilium gratiæ efficacius ad obediendum, standumque datum non est: cum eorum plurimi, in naturæ excellentia cum Angelis Hierarchiæ, & Chori superioris, & supremi conveniant: & tamen datum est plurimis Angelis inferioris, & infirmæ etiam Hierarchiæ, & Chori: auxilium autem ad perseverandum efficacius cuiuscumque entitatis, & intentionis, ac perfectionis, physice etiam minutuliæ, sit maius donum gratiæ esse auxilio quantumvis physice intenso, & perfectissimum, certum Theologis est: Responderetur tamen, non ita difficulter: antecedens esse verum de gratiæ donis ad naturæ, supernaturalem ornatum spectantibus, atque ex merito Dei arbitrio, adhuc materialiter, dependentibus: auxilia vero efficacius, etsi, quoad entitatem considerata, ex merito Dei arbitrio, & independenter à nostro donentur: tamen, quoad efficaciam, non ex illo solum, sed ex nostro etiam pendent, non quidem, ut quæ efficacius sunt donentur, sed, ut efficacius sint: id enim à creato consensu conditionate futuro extrinsecus habent: à quo proinde, tanquam à præbente, & offerente Deo materiam auxiliorum efficacium, qua talium, non autem tanquam ab offerente meritis, aut dispositionem aliquam motuam moraliter, ut ea auxilia efficacius, præ aliis, vel his potius, quam aliis creaturis rationalibus donet: unde ad alia gratiæ dona patet disparitas petita, & distinctio adhibenda maiori primæ obediendi: efficacius enim auxilia, ita gratiæ dona sunt, ut ratione efficacius, ex qua sunt maiora gratiæ dona à nostro etiam arbitrio pendent, cum ab eius bono usu illorum efficacius reddantur: quod aliter in aliis gratiæ donis ad ornatum supernaturalem, instructionemque naturæ in actu primo spectantibus evenit: quorum maioritas intrinseca est, & à solo Deo omnino proveniens, atque eo sensu speciali à Deo solo proveniunt, & Dei dona maiora, specialiter dicuntur, & proportionate, ad naturæ perfectionem à Deo donantur.

3. Quod tertio loco idem Arriaga obicit (nimirum, nec gratiam habitalem, & reliqua, supernaturalia dona ad ornatum supernaturalem, & instructionem naturæ in actu primo præcisè spectantia, pro maiore animorum individua perfectione maiora donentur, quare nec danda Angelis esse maiora pro maiore specifica perfectione) ipse diluit, numero 16. §. *Quod vero additur:* quia nobis, non nisi per Sacramenta, vel merita gratiæ, & dona supernaturalia à Deo donantur, nullatenus attenta naturæ perfectione, quod fecus in Angelis est factum, quibus independenter, à meritis, & sacramentis (quæ pro illis non existerent) ac proinde in eorum donatione maior, minorque naturæ dignitas potuit attendi: atque à Deo spectata est, ut dona gratiæ præfata pro naturæ Angelorum dignitate, maiora, vel minora donaret alicui facile potest. Verum quid dicit, de possibili, & de facto, & Protoperantibus in statu innocentie, quibus gratia, & dona supernaturalia independenter à meritis, & sacramentis (quæ pro eo statu nullatenus ipsis adfuerunt) donata à Deo sunt? An pro maiore perfectione Adami, cuiusque animi, quam Eux ampliore gratiam datam: negabit? an asseret? si negat: nulla est disparitas, assignata: nam tunc in gratiæ, & donorum supernaturalium elargitione sola natura potuit attendi: quare, & locus fuit attentioni maioris, & minoris individua perfectionis naturalis utriusque, ut de specifica Angelorum respondebat: si asserat: nulla est obiectio, non tamen ob disparitatem, ab ipso assignatam, sed ob falsitatem absolute sumpti antecedentis, quod ipse absolute admittit: potest de æqualitate, & inæqualitate gratiæ, & donorum, in quibus Protoperans uterque primum productus à Deo fuit importune nunc à nobis definiatur: cum propriam controuersia 9. de opere sex dierum, & statu innocentie d. 2. eius, quæstionis examen, & decisio sedem habeat: illud satis ad

N pte

neque in auxilio, sed in natura Angelorum consistat; inferuntur necessario Angelorum naturam huic actui, & ministerio proprio huius gradus hierarchici, excellentissime exercendo promptiorem de se, & quatenus ex parte sua est, inclinatioem attendi à Deo connaturali providentia debere, ac similiter de aliorum Angelorum naturis ad alios actus, & ministeria gradus alterius hierarchici exercenda promptioribus, inclinationibus: quare naturarum etiam Angelicarum diversitatem, & excellentiam ad eiusmodi actus & ministeria exercenda vel superiora, & inferiora ex parte Angelis seu subiecti ad gradum inferiorum, vel superiorum hierarchicum à Deo eligendi, ad eius electionem materialiter concurrere, ut proposita conclusione secunda contendimus.

7. Dico tertio: naturam Angelicæ excellentiam, non utrumque specialiter, ex parte subiecti, seu Angelis ad gradum suum eligendi materialiter ad eius electionem absolute concurrere sed immediate, & proxime, nec solum remote quatenus actus, excellentissimi proprii distinctivus, ac denominativus, illius chori, ac subinde ministeriorum in eo exercendorum principium, & causa actus, & exercite est, ut supra dicebamus. Hanc conclusionem probant quarta, & quinta probatio conclusionis, secundæ, quas dedimus n. 7. & 6. in eamque facilis venit Arriaga citato loco. n. 28. ubi ait: Angelum unum gratia, & donis alteri perfectioris naturæ qualem nullatenus, quod huic alteri gradu hierarchico polponatur, conquiri posse, quia eo coniuncto ex natura perfectiore, & donis gratia æqualibus excellentior, signiore absolute hic alter est qui ad superiorem gradum hierarchicum assumatur: in quo aperte, & vere supponitur, naturalem excellentiam, & perfectionem naturæ Angelicæ dignitatem, quæ ex parte subiecti à Deo, immediate, & proxime attenditur, ut ad superiorem gradum hierarchicum assumatur, qui eam habet maiorem, cum supernaturali gratia, & donorum dignitate, tanquam cum comparte, integrare, & constituere id quod probatione, 4. conclusionis, 2. specialiori discursu probavimus, n. 5. id ipsum probat, quinta nostra peculiaris probatio eiusdem secundæ conclusionis ab eius numeri medio, & n. 6. conclusa. Cum enim, promptior, expeditiorque, atque inclinatio potentia, permanent talis ad actus proprios, & munera specialia cuiusvis gradus hierarchici, præcipua, vel in præcipuis numeranda, dispositio seipsa sit, etsi nullum actum hierarchicum, efficeret, ut ad hunc gradum, præ alio, ad cuius actus, & ministeria ita prompta, expedita & inclinata potentia non sit Angelus eligatur ut in electionibus omnibus ad dignitates, quæ imbibunt officium, vel annexum habent, patet, in quibus non solum aliarum prærogatiivarum, sed præcipue aptitudinis maioris ad illud exercendum ratio habetur promptiorque, & expeditior, magisque inclinata, & propensa potentia Angelorum ad hunc actum, & ministerium proprium alicuius gradus hierarchici, nil aliud sit, quam Angelorum natura: hanc secundum se etiam, nec solum mediate, & remote, quatenus actum alicuius gradus hierarchici elicit, immediate, & proxime à Deo, ex parte subiecti ad Angelos huic gradui hierarchico, potius quam alteri, destinandos & eligendos attendi certum esse debet, quare & Angelorum naturam perfectiorem de se, ad actus excellentiores superioribus gradibus hierarchicis proprios, aptiorem, promptiorem, ac propensioem, ad eorum in superiores gradus hierarchicos assumptionem materialiter ex parte subiecti immediate, & proxime concurrere: ut tertia hæc conclusio contendit, quam Theologorum pro secunda citatorum esse censet, etsi non adeo expresserint, & in terminis ut aiunt, eam docuerint.

CERTAMEN IV.

Conclusio quarta, & specierum Angelorum numerus.

1. Dico quarto excellentia naturæ Angelicæ, quæ ad Angelorum in gradus hierarchicos diversos inferiores, & superiores ab infimo ad supremum assumptionem attenditur à Deo, & materialiter ex parte subiecti specialiter, & proxime concurrere naturæ specificæ est non individualis. Hæc etiam conclusione secunda, ubi diximus excellentiam naturæ communis Angelis ad quemvis gradum electis materialiter, ex parte subiecti specialiter concurrere, contrahitur, atque ab omnibus eius Patronis traditur, expressionem vero hanc conclusionem de eo ponimus: cum quia Arriaga minus firmiter, quam præcedentes, probari putat citata lect. 4. subsect. 1. & si ob rationes à nobis disiectas, n. 3. cum etiam, quia alias speciales difficultates ex quarta peculiari nostra probatione, data pro conclusione secunda pati poterat, nec, nisi ex ratione quartæ huius conclusionis diluenda, Probatur ergo conclusio: quia ea dignitas naturæ, & essentia Angelorum unius gradus hierarchici communis est omnibus individuis Angelis eius gradus, & subinde de eis prædicabilis inquit: ergo est dignitas naturæ specificæ, ut minimum, communis. Patet consequentia à definitione speciei ad definitum. Secundo, ex eodem antecedente pro maiore posito, arguo hac minore sumpta, sed implicat individuum aliquam dignitatem naturæ singularem qua individua, & singularis est, aliis individuis naturis Angelorum esse communem; ergo implicat dignitatem illam naturæ Angelorum eiusdem gradus hierarchici, cunctique illius gradus communem, esse dignitatem individua alicuius naturæ, vel omnes individuas dignitates naturarum individualium eorum coniunctim sumptas. Minor evidens, est in bona Metaphysica, & Logica. Siquidem prædicatum, seu differentia individua essentia sua tota infestilis, adhuc metaphysice, & individualiter propria, & singularis huius individui est, quia aliqua sui parte metaphysica, cum prædicato seu differentia individuali alterius conveniat, unde, & prima consequentia pars demonstrata manet, secunda vero illationis pars probatur. Quia coniunctum, singularitatem, siue unitatum numerum quidem, seu aggregatum potest constituere, nusquam autem physice, vel metaphysice unum vel commune, ideo enim aggregatum, ex pluribus, qua talibus, quantitatem discretam solummodo dicitur constituere. Confirmantur duo hæc argumenta, ex aliis metaphysicis principiis (nobis quidem evidentibus, nescio an aliis) ex quibus in controversiis metaphysicæ, & animæ deduximus nullum individuum speciei alicuius, nullamque animam posse esse individualiter æqualem in natura, & essentia individua. Ratio desumitur ex doctrina Aristotelis, de essentiis, & naturis communibus: quod scilicet hæc sicut numeri sunt, quibus essentia sua repugnat, æqualitas, ac proinde, & repugnat speciebus: unde inferitur individuis etiā repugnare.

2. Ratio enim in speciebus probans, æque etiam probat in naturis individualibus eam est. Quia æqualitas in essentialibus prædicatis est essentialis convenientia in illis, sed essentialis convenientia repugnat essentiali disconvenientiæ, & diversitati, quam species diversarum æqualiter etiam important ergo specierum diversarum æqualitas repugnat: quod æque probat contra æqualitatem essentialem individualiter duarum naturarum individualium ex qua individualis, earum convenientia ipsarum diversitati individua repugnat, æquo robore, & (metaphysice) evidentiā inferitur. Atque hinc valide statum manet antecedens illud primum: quod utriusque nostri argumento inferuit, scilicet excellentiam, & dignitatem naturæ debere esse communem, siue naturæ communis omnibus Angelis, cuiusvis gradus hierarchici. Debet enim esse, in omnibus

nibus equalis: esse autem equalem, quoad individuas eorum naturas repugnat, ut vidimus cum essentiali eorum individua diversitate. Deus aequalitatem hanc dignitatis, & excellentie in natura Angelorum omnium gradus cuiusque Hierarchici, non debere esse formalem, & metaphysicam argumentis factis, rejectam, sed aequalitatem, & moralem: quam nusquam reuelant: quemadmodum, etsi in natura individua duo homines aequae dignitatis naturalis formaliter, & metaphysice esse prorsus nequeant, ac saepe, ne in dotibus quidem, & perfectionibus accidentariis, siue naturalibus, siue acquisitis aequae dignitatis, & perfectionis physice requisitae directe ad aliquam dignitatem-munus, aut ministerium; tamen ex coniunctis, aliis, qui minor in illis est, aequaliter, & moraliter, seu prudenter nostro iudicio censetur obtineri, qui in illis excedit, aequalis ut ad illam dignitatem munus, aut ministerium eligatur. Ceterum id nostro casu non habet locum. Primo: quia nos gaudentibus solum coniecturis ducimur: quia cum naturalium, tum acquisitarum perfectionum in se ipsis inspectarum notitiam, & scientiam habere non possumus: ac proinde, ut de eis omnibus prudenti discursu, & coniectura aequalitatem, vel inaequalitatem aptitudinis hominum, & dignitatis ad hunc gradum, vel ministerium iudicamus: quod secus in Dei iudicio, qui omnia intuetur nec duci coniecturis, ad iudicandum potest, dici necessario debet. Secundo: cum, quicquid dignitatis, & excellentie, in Angelis ad gradus Hierarchicos est, naturae ipsorum intrinseca sit, & ex supernaturalibus Dei donis, à se solo datis, vel eorum actibus propriis Hierarchie vniuersi cuiusque constata: ac Dei dona iuxta naturae perfectionem fuerint cuique largita, ut haecenus ostendimus: insuper nil aliud in Angelis fuit, vnde naturalis defectus posset in morali aestimatione suppleri, & compensari, ut aequalitatem moralem dignitatis, minus perfectius individuali sua natura cum Angelis individuis perfectionibus assequi posset: moraliter etiam inaequalis Angelo individuis perfectiori manebit.

3. Oppones: Tota differentia naturarum angelicarum per nos, est penes exigentiam naturae vnius, non exactiorem sed decentiorem, & convenientiorem donorum supernaturalium intentionum, non autem speciei diversae ab aliis remissioribus, quae naturae aliorum imperfectiorum Angelorum donantur: vnde in illis refertur dignitas maior supernaturalis: insuper maior naturalis dignitas specialiter ad hunc gradum Hierarchicum potius quam ad alium conducent, stat per nos in maiore promptitudine, expeditione, ac propensione naturae ad actus frequentiores, ac intentiones: aptitudines autem, & potentiae ad maiorem, intentionem accidentium, & operationum, quam sunt aliae, ad accidentia, & actus, siue operationes speciei eiusdem in gradu, tamen remissioris, ex eo praecise differre ab his specie non arguuntur: maxime cum ad eam accidentium, & actuum intentionem vnaquaque aptitudo, & potentia absolute est, solumque differunt, quod connaturalius, breuiusque, & facilius eam actuum intentionem altera concipiat, quam alia, ut in Angelis omnibus euenit: etenim actus omnes tam intellectuales, quam affectivos voluntatis, secundum omnem intentionem, & feruorem ad quemvis gradum Hierarchicum requisitos, ut eius proprii actus sint concipi absolute, à quovis Angelo posse certum prorsus est: eoque solum vnius natura, & potentia, ad eos actus eliciendos differt, quod altera propensior faciliusque de se fit, ad eam actus intentionem, & feruorem concipiendum, ut diximus: atque item donorum supernaturalium in tota intentione, vtrique absolute est capax. Confirmatur: quia feminae natura sua ut plurimum aptiores, promptioresque hominibus, ad actus misericordiae, pietatis, & deuotionis, feruentiores, & intensiores sunt, quam viri, à quibus tamen non specificae, sed individualiter, solummodo distinguuntur: idcirco deuoti cognomen apud Ecclesiam totam hic sexus obtinuit, ut quotidiana illius Antiphonae verba declarant: *In-*

tercede pro deuoto femineo sexu. Nec satis respondeas: non ita generale feminis esse, ut ex eis plurimae immittat, impii, indeuote, ac dire non sint, ut experimur: ac proinde, eam promptitudinem, & propensionem ad pietatem, misericordiam, non ex naturali, & stata natura eius sexus legem, omnibus communis prouenire, sed quasi ex casu naturae communi adiunctis individuationis: Etenim multo plures Angeli ex Hierarchia quavis, choro, & gradu, quovis Hierarchico lapsi (ex omnibus quippe lapsos esse supponimus, ac suis actibus Hierarchicis sui gradus propriis defecerunt, atque vehementer, & intense in actus aduersos abierunt: Ergo non naturae, communis Angelis, ad eum gradum Hierarchicum ad illam aptiores, sed ex individuationibus cum illa identice (metaphysice loquendo) quasi casu coniunctis ea maior aptitudo, promptitudo, & expeditio naturalis ad eos actus bonis Angelis obuenit. Ne vero quis his argumentis pressus ad ministeria propria graduum, Hierarchicorum recurrat, ut pro eis species Angelorum diuersas, nihilominus tueretur, aduertat: Multitudo etiam omnium graduum Hierarchicorum omnia, cuiusque speciei sint, à quovis Angelo exerceri absolute perfectissime intra speciem suam posse, solumque esse differentiam penes promptitudinem, expeditionem, & propensionem vnius naturae, quam alterius ad perfectius, eadem specie multitudo obunda, ut de actibus intellectus, & voluntatis Angelice diximus.

4. Strinxi difficultatem quam potui acutissime, in vulgari opinione, quae in entibus rebus transcendentaliter respectibus, non nisi in ordine ad terminos specie diuersos specificam diuersitatem admittunt, ut autem ea de difficultate liberetur, qui nostram conclusionem videntur, variè terminos specie diuersos naturae, & potentiae Angelorum, ad eum gradum Hierarchicum spectantium, à terminis naturae Angelorum gradus alterius venant, & designant. Communis, cum Statu proxime, naturae Angelicae specie perfectiori vniuersaliores, naturae impressae, aut expresse cognitiones, quae in se, simplices cum sint, plura obiecta, vel vniuersaliter, & actiue, vel formaliter, & expresse representant: quae tamen inferioris naturae Angelis non, nisi diuersis, speciebus, vel cognitionibus alterius modo representari debeant, eas vero species, cum impressas vniuersaliores tam expresse, ac minus vniuersalibus specie differre extra dubium est. Postremum hoc, etsi verum, ac mihi certum, ego in sua vulgari sententia de necessitate diuersitatis specificae terminorum, ad specificam diuersitatem eorum transcendentaliter relatorum (cuiusmodi species vtrique ad sua obiecta est) poterunt ita respondentes defendere: cum, siue plurius, siue pauciorum obiectorum species istae vniuersales gradus Hierarchici sint debita, obiecta tamen intra eandem ordinem, & speciem sunt, à qua, nec pluralitate, nec unitate sua retrahuntur, vel abeunt. Attenta citatis sectione quarta, subsecutione prima, numero vigesimonono, paragrapho. *Favet ergo liber Angelis, duas alias rationes assignat. Prima: quod Angeli, duas alias rationes assignat. Prima: quod Angeli, duas alias rationes assignat. Prima: quod Angeli, duas alias rationes assignat.*

secundum eiusdem Authoris ratio est. Angelum, qui species seipso sit possibile multorum, non repugnare. Et fortassis non magis, minus repugnat, quam substantiam, accidentemque realiter identificari de quo tamen superfluum plura. Hæc autem, & difficilia æqualia à nostra conclusionis patris excogitantur & terminos specie duos naturis, Angelorum pro gradu hierarchico unoquoque diversis specie designant, ut ad specificam distinctionem transcendunt aliter relatorum necessarium putant.

5. Sed à Philosopho Discipulo, falsum id prorsus reputari semper etenim Petri cognitiones singularis huius obiecti à Pauli cogitationibus de obiecto eodem specie differre, certum mihi est: cum illæ plures individualiter sint, & in eo convenienti vniocce, quod sint essentialiter cognitiones Petri, non autem Pauli: ut sunt essentialiter, & vniocce Pauli de obiecto eodem indiuidue plures ipsius cognitiones. Idemque est de vniocibus animæ, & materiæ solius individualiter diversæ, quo solum principio vniocce præfaturam oppositionum, & confirmationum machina à fundamento subruit. Sed, & pleraque in eis contenta principium hoc nostrum confirmant. Siquidem & sola diversitate intentionis optimarum qualitatum, quas formæ corporum specie, & genere diversæ pro sui dispositione requirunt ut in summo, vel prope summam proportionate, ad sui, & compositi conseruationem teneantur, eiusque immutationes instantaneæ, & amissam intentionem recuperant, atque ab alio sola diversitate intentionis, vel remissionis huius, vel illius qualitatibus primæ differt, quin diversitas specifica vnius ab alio interueniat; recte igitur naturæ vnius Angelicæ ab alia specifica diversitas extrinseca exigentia debeat (& si non ex actiua) dignitatis maioris supernaturalis, eisdem specie donis interioribus constantis, & specie differre, & specie perfectior superiorque esse poterit quam illa, que naturæ suæ minori dignitati supernaturali ex eisdem specie donis minus intensis constant proportionatur. Quod autem de maiori promptitudine expeditionis, & propensione naturæ huius Angelicæ ad actum propriorum sui gradus intentionem & feruorem concipiendum ad specificam naturarum Angelicarum gradum diversorum satis non esse, exemplo femininarum ad deuotionem pietatem, & misericordiam promptiorum, ac propensiorum, quam homines, à quibus solum individualiter differunt, respondeatur adhuc sub iudice situm esse, an specie saltem infima hic sexus differat à virili. Secundo à feminis ad Angelos paritas non tenet illis enim, non ex substantiali, essentiali natura, sed ex complexionem earum corpoream, maior aptitudo expeditio, & propensio ad eorum effectum feruorem concipiendum provenit. Quod si ex intrinseca natura animarum, quibus feminæ constare naturaliter debeant, eas ad intentiones, ac feruores afficiat illos appetitudo, & propensio maior provenit, ut ex natura Angelicæ ad actus proprios sui gradus provenit, earum sexum à virili differre specie infima non dubitarem. Denique: quod ad totam actum cuiusvis gradus hierarchici intentionem, & feruorem, quibus Angelus natura sua possit Dei gratia adiutus, solaque differentia penes maiorem celeritatem, & facilitatem concipiendi eam intentionem, & feruorem actum sit, que ad distinctionem specificam naturarum satis non videtur. Respondeo: satis, superque non videri solum sed esse eodem modo æqua, & essentialis pluribus naturis indiuiduis sit, quia pluribus indiuiduis erit eadem vniocce, & essentialiter communis: quam æquam, & essentialem pluribus, indiuiduationibus solum adesse repugnat. Quod ad id verum est, ut maior naturæ promptitudo deliberandi, circa obiectum remque propositam, generis etiam differentiam à natura de se ad deliberandum tardiore possit inferre. Imo summa deliberandi promptitudo instantaneæ, siue instanti eodem, quo obiectum proponitur adeo superiorem, & perfectiorem naturam arguit, ut ne supremo genere cum reliquis, non nisi cum tempore de se & natura sua deliberaturis, conveniat, ac diuinam probet, ut d. proxima videbimus.

6. Iam vero inde facile constat Angelorum species viginti septem numero, ut minimam esse, nec solum iuxta Chorum numerum nouenario (qui Ioanni proposito supra, & communis Theologorum nimis curus, nec

Patribus consensans videtur) contineri. Ratio, ex dictis est in promptu: quia species Angelorum pro gradum, hierarchicorum numero multiplicatur, sed gradus hierarchici diuersi sunt viginti septem: ergo sunt Angelorum species. Minor constat, quia, ex Dionysio supra, intra quemvis ex nouem Choris tres gradus Angelorum, hierarchici etiam, sunt videlicet supremus, medius, & infimus: non enim autem terducta viginti & septem efficiunt, id satis indicat (ut non expresserit Dionysius, c. 5. asserens Angelos superiores pro gradum celsitudine differre, scilicet se ipsos, & naturæ suæ cum non dicat gratia, & domi supernaturalibus, sed dicit nade, quare, & secundum se sumptis absolute loquatur. Clarius adhuc, & expressius id asserit Nazianz. orat. 34. 2. de Theolog. etiam autem, orat. 40. asserat se non posse, quæstionem denumero specierum Angelicarum definire, non quoad positum numeri à se pro gradibus diuersis asserit, sed quoad eius numeri negatiuum, quo plures species Angelorum negat, intelligendus est ne sibi, ac suæ rationi propria contradicat. Damascenus, 1. de fide, cap. 3. qui, & si de specifica Angelorum diversitate dubius furere videatur, non tamen de ea, sed de ratione differentiali specifica assignanda, & explicanda dubius hæret: sicut etiam Augustinus, ut ex eorum testibus, accuratius inspectis ostendimus, quæst. 4. cert. 2. num. 1. An vero ultra 27. species Angelorum, ex totidem hierarchicis gradibus probatas, sint de facto plures, certum prorsus nobis est, ut de se Nazianz citata orat. 40. fatebatur. Solum Chrysostomus homil. 2. de incomprehensibili Dei natura Angelos innumerabilia genera id est species, appellat. Et Theologi multi innumerabiles etiam esse censent: eo quod in sublimari etiam, & corruptibili mundo, innumeras Deus species posuerit, quare & potiori iure in amplissimo orbe, & nobilissimo celesti plures adhuc posuisse censendus sit. Sed hæc ratio parum viget: est quippe congruentia, cui si oppositum fuerit alia, ac fors maior Deo non deesset. Chrysostomus ibi de facilitate summa, qua Deus tot Angelorum millia innumerabilia, creauit, negamus ibi logicæ strictæ, & scholasticæ acceptione usurpauit, sed ut eius instituto satis erat, quatenus vulgari acceptione significat diuersitatem.

7. Denique: an Angeli Hierarchiæ vnius genere subalterno, nec solum specie infima ab aliis ceterarum Hierarchiarum differant à recentioribus disputatur, cum Soario, qui affirmatiue iure respondet, siquidem cuiusvis Hierarchiæ Chori, constare Angelis debet, ut vidimus in aliquo convenientibus vniocce cum Angelis reliquorum Chorum Hierarchiæ eiusdem, ac rursus disconuenientibus ab eisdem in aliquo proprio Angelis, cuiusque Chori ab Angelis duplicis alterius Chori eiusdem Hierarchiæ. Ac proinde genere proximo, ut minimum à cunctis Angelis Hierarchiæ alterius differre debent. Voco autem genus proximum diuisum Angelorum in species infimas suas, quod infimum merito diceatur, quia sub illo nullum aliud genus est; sed solum species Angelorum infimæ. Dixi autem, hoc, ut minimum, genere infimo Angelos vnius Hierarchiæ ab aliorum Angelis differre; ultimo enim non proximo hoc, & infimo genere, sed remotiori, & superiori alio metaphysice distinguendum quod ex dictis facile probatur, & enim Angeli cuiusvis Hierarchiæ ut diximus in natura communi vniocce Angelis omnibus triplicis Chori in ea inclusi, conueniunt, & ab Angelis omnibus reliquarum Hierarchiarum differunt: rursus intra Chorum quous tres alij gradus Hierarchiæ sunt, supremus, medius, & infimus, quorum Angeli in prædicato, & natura, communi, & necessaria, ut intra illum Chorum quous ex tribus hiis gradibus admittatur, vniocce cum aliis ad duos alios gradus Chori eiusdem spectantibus conueniant; adhuc tamen ab eis specie infima pro eorum gradum diuersitate, differunt: ergo infimum genus, sub quo non genera alias, sed species infimæ solum modo sunt, est natura Angelica communis vniocce Angelis cuiusque Chori Hierarchiæ huius, quod rursus per naturas specificas infimas Angelorum ad gradum vniocquemque Hierarchicam ex tribus, quibus Chorus ille constat, proxime diuiditur, ergo Angelorum natura communis vniocce ac necessaria, ut ad vnam ex tribus Hierarchiis, in quous eius Choro admittatur, natura generica, seu genus superius, & remotius est diuisioni eorum in species suas infimas: ac proinde genera alia, infima, &

huic diuisioni proxima, & immediata sub se coherens. Genus ergo primum naturæ Angelicæ in tria genera subalterna naturarum pro tribus Hierarchiis immediate diuiditur, & harum quævis in angustiora alia tria genera naturarum, pro suis Choris tribus, quæ infima sunt, & in naturas specificas infimas graduum cuiusque supremi mediæ, & infimi immediate diuiduntur. Porro in ordine ad quos actus, & munera hæc generum diuisio in Angelis sit multum, à Soario, Ariaga, & aliis in casum laboratur, ut vidimus num. 4. Nos autem, num. 5. viam assignandis tutiorem, latioreque penas, modos agendi & exercendi actus, & ministeria Hierarchica aperuimus, qui clariora adhuc desideret eundem suum Angelum roget, & oret, ut ea sibi ostenderi dignetur.

CERTAMEN V.

Dubia reliqua expediuntur.

PRIMUM est, de tempore, & duritate Hierarchiarum à principio ad finem inclusuæ. Et initium quidem in primo creationis instanti fuisse, si naturæ Angelorum diuinæ, & inæquales, ex quibus dona gratiæ, & merita proportionato excessu donantur ad electionem Angelorum, in gradus suos Hierarchicos requirantur, saltem inchoatue, & in actu primo, etsi non quoad exercitium actuum, & ministeriorum, cuiusque Hierarchie consequenter asserendum censent Ariaga cit. sect. 4. subsect. 2. n. 32. §. Hinc potest dici, Immo quoad exercitium etiam illuminandi alios Angelos tunc etiam cepisse probabiliter in ea sententia dici posse, si quidem, ut Lucifero, & ascelis inferioribus resisterent connaturali modo per superiores Deus illuminauit. Ceterum ego, qui in æqualitatem naturarum Angelicarum necessariam ad Angelorum in suos gradus Hierarchicos electionem reputavi, & habita maioris minorisque perfectionis intrinsecæ ipsarum ratione dona supernaturalia gratiæ (auxiliis exceptis) maiora, vel minora à Deo concessa, nihilominus nullam pro instanti creationis, neque partialem, & inchoatam electionem Angelorum ad gradus suos hierarchicos, neque in actu primo inde inferri censo; immo factam nego. Primo: quia, etsi ea omnia Angelis creatis omnibus, ac proportionem ad cuiusque naturam perfectionem, vel imperfectiorem, graduique Hierarchico, superiori, vel inferiori conformiorem data à Deo sint; attamen nulla facta est electio hierarchica Angelorum, maiorum, qui æque perfectæ naturæ, ac subinde æque ornati donis supernaturalibus creati sunt, atque boni Angelis, ad quorum gradus omnes Hierarchicos accommodata distributione alij ad superiores, alij ad inferiores pertinerent, si non peccassent; ergo, neque in bonis, qui fuerunt, inchoata: & in actu primo electio Hierarchica facta in eo instanti fuit. Secundo: ea electio Angelorum in gradus Hierarchicos, & ad officia, & obsequia erga Deum ab Angelis tanquam à ministris perpetuæ suæ celestis aule, ac perpetuis familiaribus amicis, & amantissime perpetuo exhibenda fuit: ergo ultra naturam, & gratiæ dona reliqua expectandus fuit status fixæ, firmæque in perpetuum amicitie, & gratiæ Dei in Angelis etiam ad gradus, & ministeria Hierarchica in actu primo erga Deum ipsis designanda, ut cordate eligerentur, ac sine contingentia vlla frustrancæ electionis: ille autem status Patris & beatitudinis est, non autem viæ & contingentie absolute peccandi & amittendi amicitiam, & dona reliqua supernaturalia Dei, & eius status primum viæ instantis creationis cunctis Angelis fuit: ergo, in instanti creationis Angelorum Hierarchica electio, ad ministeria, in actu primo adhuc non fuit.

2. Simile argumentum fit ex alio ministerio illuminandi Angelos inferiores dirigendi, & custodiendi homines: ut omni contingentia deceptioni, & perditionis inferiores Angeli, viatoris designati tolleretur, & pater. Tunc enim, & inferiores Angelos deciperent, tanquam, ex Dei reuelatione, præscriptoque ipsos ex suo munere delegantes praua dogmata docerent, & sceleratissima quæque sua-

derent, fortisque ex sui gradus, & muneris inferioribus noti, prerogatiua, & auctoritate, quam Angelis inferioribus, quos prauis suggestionibus, sine ea prerogatiua, & auctoritate, secum in tartarus traxerunt, & solo alia, & suggestionibus, homines quotidie in infernum detrahant: quibus etsi Angelos eorum esse vltius succedant, Dices electionem inchoatam in actu primo pro illo primo instanti, & viæ his absurdus, & incommodus obnoxiam non esse. Sed explicam mihi quidam sit aut præter Angelis viatoribus hæc inchoata electio? aut cum absoluta electio statum patriæ expectare debeat, qua necessitate aut fructu, hæc inchoata electio in viā anticipetur? quod enim pars motui ex parte subiecti, & materie requisiti in Angelis ad ipsorum in Hierarchicos suos gradus electionem eis adsit in viā potius euincit electionem, tunc minime futuram adhuc partialiter; nulla enim pars causæ requisita, ad effectum, siue influxu phisicæ, siue intentionali efficientem, inchoatue causæ illum ferat illius partem ponit in rebus. Dices: ut supra Ariaga Angelos superiores ac per ipsos Deum illuminare inferiores Angelos, ut Lucifero, & ascelis male suis resisterent ita enim connaturaliori modo illuminarentur: vero illuminatio inferiorum actus gradus Hierarchici superioris proprius est: ergo supponit in Angelis superioribus illuminantibus, eum gradum, siue eos in illo gradu in actu primo constitutos, ut omnes actus, secundum suum actum primum, Responderetur illuminationem inferiorum Angelorum per superiores, ex officio, & munere proprio, habituali, & permanenter, esse actum secundum proprium gradum Hierarchici superioris; transiret, & ex Dei decreto speciali posse actum Angelis inferioribus, etiam ex gradu hierarchico inferiore: nec solum inferiori ad quem ex munere, & ministerio proprio alius pertinet, ut patet in Angelo, per quem Deus alium Angelum etiam superioris naturæ illuminat. Quædammodum diximus de Cherubinis, & Seraphinis propria quondam ministeria inferioris gradus, & Hierarchie ex Dei voluntate exercuisse, quin gradu cederent, atque ad inferiorem descenderent, cuius propria ea ministeria erant. Quod nam superiores natura Angeli inferiores, contra Lucifero, & ascelarum suggestiones connaturalius illuminant, ex gradu, & coordinatione hierarchica, quæ tunc non erat, falsum est: ex natura aliqua, seu superioritate rerum quia quos intelligentia inferiores, et non superiores nolent Angeli alij, non inuicem succedunt.

3. Quandiu autem Hierarchicus hic ordo Angelorum duraturus sit; an cum mundo corpore, & iudicii postremi die finiendus; an æternum permansurus; dubitatur: finiendus asseri à Paulo videtur. 1. Corinth. 15. Docere Christum euacuaturum omnem principatum, & potestatem, & virtutem, cum tradiderit regnum Dei, & Patri. Molin. q. 108. cit. d. vn. §. penult. cum sancto Thom. ibi. a. 7. Ariaga citat. subsect. 2. num. 32. §. Sextum dubium, & scholasticæ reliqui cessaturum quoad actualia ministeria, erga homines, quæ ex inde necessaria non erunt, cum ex tunc tentationes, & malicia hominum recedat, qui, vel casus hominum incertitudo, & periculum cesset; quibus, etsi post illum diem Limbi infantes purgatum innotatum amenitatis, delictique naturalibus plenum mundum habituri sint (probabiliter à pluribus indicatur) obnoxij non erunt; sed pacatissima Republica perpetuo fruatur. Similiter cessaturum, quoad illuminationis ministerium, quæ deinceps nulla sentio erit; ceterum, quoad prælationem cum indignitate naturæ, gratiæ, & meritorum, tum pramij, & gloriæ cum gradu superiorum, & inferiorum ordinem æternæ in Angelis, permansurum. Sed communis hæc doctrina absque explicatione maiore, non placet: siquidem solum admittit dignitatem ex naturali, & supernaturali constitam, quæ ex parte subiecti, & materialiter ad electionem in gradus suos Hierarchicos Angelorum concurrat; non autem gradus ipsos hierarchicos Dei electione formaliter vltimo constitutos, perpetuo permansuros, sed hanc Dei electionem pro limitata duratione, usque ad iudicii postremi minimi diem fuisse. Censo ergo gradus ipsos hierarchicos ministeriales, nec solum, quo ad dignitatem ob quam electi à Deo Angeli sunt, & quoad gloriam superioris, & inferioris, quam quisque pro gratia iustificationis in qua

in qua via statum tenet aeternitatis nec postremi iudicii die finiendo. Ratio est, quia adus ministeriales, erga Deum, cuiusque gradus hierarchici supra à nobis memorati aeternitatis ab eius gradus Angelis exercebuntur, ex proprio eius gradus officio, & ministerio. Secundo: quia eiusdem facultatis, & appetitus est desiderium, siue physices, siue affectus, effectum faciendorum & gaudium de factis. Gaudium autem Angelorum de illuminationibus aliis Angelis inferioribus, & de factis erga hominum, viatorum custodia ac gloria per illas ab utrisque adeptas aeternitatis, ex proprio cuiusque munere, & gradu erit. Tercio demum: quia potestas quavis, alicuius effectiva physica, etiam pro duratione, qua illud efficere absolute nequit, dummodo pro aliqua absolute possit, aut poreris, absolute perseverare: est quippe, ut bene Caietanus potestas faciendi non semper, & ubique, sed quando oportet, & ubi oportet: quod in potestate politica & civilis clarius apparet.

4. Dubitatur secundo: an homines beati in gradus hosce Hierarchicos pro meritorum, & iustitiæ finalis maioris, in qua decedunt, & gloria retributa dignitate admittuntur? Molina, ex sancto Thoma. a. 8. affirmativè respondet, est an ad valde superiores gradus, & Hierarchias assumendi aliquot homines sint? non definit: quia, an gratia meritis, & gloria futuri sit, graduum superiorum Angelis æquales, videtur incertum, est inferiorum Hierarchiarum, & graduum Angelis aequæ gratiæ, & gloriæ homines aliquos beatos fore supponat, ac subinde illorum gradibus Hierarchicis inferendos: imo infantes, qui gratia solum baptismali, vel remedij macula originali in naturalis, vel scripta lege decesserunt, & adultos, qui poenitentes obierunt cum aqua plus, minuscule parum gratia infimum Angelorum chorum indicat ingressuros. Ego vero in re hac iudico, neminem hominum, ad vllum gradum propriæ Hierarchicæ ac hæctenus explicatis esse assumendum. Huic conclusioni consentit re ipsa Ariaga citatus, num. 24. §. 1. *Utrum dubitari possit*. Tum quia natura Angelicæ essentialis dignitas, ex parte subiecti, & materialitatis ad electionem, & assumptionem cuiusvis, in quocumque Hierarchicum gradum, & specialiter proximè concurrit non solum, quia dignitatem constituit, sed quia potentia, aprior, promptior, atque propensior est ad actus proprios gradus Hierarchici cuiusque: ad hanc vero essentialē dignitatem, & potentiam Angelorum hominis nullius natura potest peringere: est habere supernaturalis ordinis ex gratia, donique Dei dignitatem altiore tum etiam quia ad ministeria Angelorum gradus alicuius Hierarchici, ex munere, & officio habituali exercenda assumendi homines non sunt, tamen si quandoque eis, vel eorum animis beatis ex Dei decreto committere eorum exercitum possit, & de facto sit aliquorum animis commissum, & fors deinceps committendum. Alioquin iam in ministerio Hierarchico Angelorum animas beatas, ex munere, & officio aequæ, atque ipsis proprio esse constitutas, eoque exerceat admittendum est, aliasque ab aliis subinde illuminare, & hominum curam, & custodiam habitualiter, atque ex officio exercere; quod, & frustraneum erit, & absque fundamento vilo dicitur. Illud igitur certum est alio Hierarchico ordine pro gratiæ, & iustitiæ, siue gratis à Deo infusa, siue meritis, Deo auxiliante, parte magnitudine posse homines ad gradus omnes etiam supremam Angelorum, & ultra etiam concedere; eoque sensu, & ordine Hierarchico, & Christi Domini humanitas in primis, atque eius Mater Dei-para Virgo Maria, super Choros Angelorum ad celestia regna assumpta, & exaltata dogmatice ab Ecclesia dicitur.

5. Denique, ut quidquid de propriè acceptis Angelorum Hierarchiis (de quibus hæctenus) dubitare Theologie potest, absolatur, duo brevissime definienda restant. Primum: an in quavis Hierarchia, & choro, & gradu Princeps aliquis Angelus sit à Deo constitutus? In quo affirmativè respondeo. Ita enim melius ordinata Hierarchia erit, eiusque chori, ut in choris castrorum, & militaribus exercituum nostrorum (quorum ad instar Angelorum ordinata Respublica celestis ab Scriptura, Patribus, & Ecclesia nobis proponitur, & explicatur, eum militia, & exercitus celestis dicitur) videmus: in quibus supremus aliquis militiae Magister, & generalis

Dux perficitur, deinde minoribus, exercitus, partibus plures tamen cohortes continentibus, coronati: cohortibus singulis Duces particulares, qui suis quique gradibus præstant, ac reliquis subditis militibus robore, & arte militari præstant. Ita ergo, & in Angelico exercitu oportuit fieri, ut qui aliis cunctis sui gradus hierarchici, cum quibus specie conveniebat, individua natura perfectior est præcederet, eis omnibus præficeretur. Quis autem pro quovis gradu Hierarchico sic solus Deus novit. Omnibus autem ex Hierarchiis, choris, & gradibus cunctis, ut generalem Ducem, magistrum supremum celestis exercitus, & totius Angelicæ militiae Principem à Deo constitutum iudico esse Michaelem ex supremo choro hierarchiarum primæ Angelum, (ut supra ostendimus) præstantissimum: siquidem ex variis scripturæ locis deducitur, & ab Ecclesia in animæ moribundi recommendatione expressè is fuisse asseritur, qui celestis militia meruit Principatum. An vero in via statum natura individua, & donis aliquot privatis gratiæ Luciferi ipsi præficeretur, ac subinde principatum hunc militiæ celestis obtineret, ni à gratia in peccatum laberetur: atque in eius defectum Michaelem individua natura, & privatis Dei donis ipsi perfectione præ reliquis proximam, ad eam principatum electum à Deo fuisse negandum prolixè est ob rationes, quibus supra Michaelem individua natura probavimus Luciferi præstantiorem.

6. Postremum dubium est: an Angeli omnes vnius gradus aequæ intense responderint, vocationi divinæ, ac subinde fuerint aequæ promeriti; minus tamen perfecti, intense, & meritorie Angelis graduum superiorum pertinebat hoc directus ad disputationem sequentem de statu viæ Angelorum; sed hic à recentioribus, quia sub gradum Hierarchicorum vocibus proponitur quæstio disputatur, atque adeo huc etiam, non importune, aduocari eius examen potest. Soarius supra, & recentiores alij affirmant: quia non solum gratiæ dona reliqua, sed etiam merita perfectionis, naturæ specificæ iuxta quam graduum hierarchicorum diuisio, & ordinatio facta à Deo demum est, debent proportionari. Huic autem proportioni, quasi connaturali, meritorum naturæ specificæ Angelorum ad gradum vnumquemque hierarchicum spectantium, & excessui respectu Angelorum gradus remissionis opponit se merito Ariaga citat. sect. 4. sub sect. 1. num. 24. §. 5. *Hinc constat à fortiori*, est enim id fieri à Deo absolute potuerit, ut ipsi merito etiam docet num. 28. §. 2. *Quoad punctum* (imo, & quod omnes inferioris gradus Angeli fortius, intensiusque Deo vocati, quam superioris gradus Angeli responderent, id tamen ex connaturaliori providentia, & correspondenti perfectioni naturæ factum, faciendumve dici cum fundamento, non potest. Si quidem (ut supra ostendimus) auxilia gratiæ pro Dei arbitrio, ac sine vlla ad naturæ perfectionem maiorem aut minorem, attentione à Deo donantur: quorum donatione solummodo donari à Deo merita Angelis possunt, nec dubium alicui erit) non ita proportionate ad naturam Angelorum gradus cuiusvis esse à Deo merita eis omnibus auxilij congrue, seu radice bonæ voluntatis, (ut Augustinus ait) donata, (ut donarentur de facto, si connaturaliore providentia naturæ dignitas attendenda foret) patet; quia Angelis multis aequæ perfectæ naturæ, qui peccaverunt, atque ad gradus hierarchicos omnes pro naturæ dignitate, spectarent, ni peccassent nullum efficax auxilium, ut non peccarent dedit; quare multo minus connaturaliori providentiæ præiudicaret Deus, si Angelis bonis, eiusdem naturæ, & gradus inæqualia intensius merita, imo minus intensè, & minora quam Angelis inferioris gradus, donaret.

CERTAMEN VI.

*Demonum Respublica pessima eius-
que gradus.*

DEnique de sacrilega, & iniquissima demonum Respublica videndum restat, an suis gradibus, superioribus, & inferioribus, quae electione ordinatis, & dispositis constet. Atque esse inter illos superioritatem, & inferioritatem constans apud Doctores cum S. Thoma 1. p. quaest. 109. & in scriptura expressum. Matth. 9. 12. ubi Belzebul Princeps demoniorum dicitur, Phariseis, quibus, quoad Belzebul principatum Christus annuit, respondens, si *Satanas* *Satanam* *eicit*, *quomodo* *stabit* *regnum* *eius*? & c. 25. *Ne maledicti in ignem aeternum, qui parati est diabolo*, & Angelis eius, id est, qui ipsius ministri sunt ad nutum subditi, & ad nutum obedientes & exequentes, ut etiam Apocalyp. 12. significatur verbis illis, *Draco pugnabat*, & *Angeli eius*, & non *valuerunt*. Legionum autem ordines in nefario isto exercitu & principatu esse patet ex Marci 5. & Lucæ 8. eas vero legiones, seu demonum hierarchias oppositos, atque aduersus ministerii in Dei, & hominum odium, & inuidiam, nostram ruinam designatos destinatos, ab scelestissimo eorum Principe in malum hierarchicos ordines, & nomina imitantes esse satis, significat Paulus ad Ephesios 6. scribens, *Non est nobis colluctatio aduersus carnem*, & *sanguinem*, sed *aduersus Principes*, & *potestates*, *aduersus mundi Doctores* *tenebrarum* *haurum* *contra spiritualia nequitia in coelestibus*. Id est Spiritus nequam, qui in coelis peccant, vel super coelestibus nos oppugnant, & 1. Corinth. 15. *Deinde finis*, *cum tradiderit regnum Deo*, & *Patri*, *cum euacuauerit*, *omnem principatum*, & *potestatem*, & *virtutem*. Quae de demonibus etiam iure intelligit Molinae. q. citat. 109. disput. 5. *Finis vero*, iuxta glossam, quae sic eum locum interpretatur, *Quandiu durat mundus Angelus Angelis, homines hominibus*, & *demonibus demonibus praesunt*, ex quo loco opportuniorem, quam exstimaui Arriaga cita. sect. 4. subsect. 1. n. 33. esse textum ad Ephel. 6. ad probandos gradus Reipublicae demoniacae facile constat: adiuncto praesertim, quod iam de eo, à quo iurisdictionis, & potestas aliorum demonum in alios, atque Belzebul, Satanæ, seu Luciferi, in omnes fuerint facta; quod postrema dubij huius postremi pars est.

2. Super hac vero parte, qui ordines, & gradus omnes Angelorum ante observationem aliorum, & aliorum transgressionem dispositos censent, per denominationem extrinsecam à dispositione illa praeterita, à Deo in instanti creationis facta ex eis gradibus, & nominibus ceteri, etsi nullum ius perferat aliorum in alios, dicere consequenter posse censet Arriaga ubi proxime, ac subinde à Deo factam esse eam demoniacae Reipublicae, & graduum eius, qualem qualem, & praedeterminatam dispositionem. Sed praeter illius sententiae supposita falsitatem, ea extrinseca denominatione electionis demonum in gradus suos pro statu viae, ut praeterita, satis non est, ni in ipsis conferretur, & permaneat, ut esse illos in gradus suos superiores, & inferiores dispositos dici absolute possit, sed solum me defuisse, etsi aliis alij naturae perfectionis sint: id enim ad gradus metaphysicos superiores constituendos, & inferiores satis erit, non autem ad disponendos gradus eiusmodi Reipublicae demoniacae. Secundo gradus isti iurisdictionis sunt, ut ex scripturae locis datis colligitur. Tertio Arriaga idem ibidem, & num. 34. §. *Dices qui alios*, ait probabile ex eo, quod alij alios traxerint ad peccatum, superioritatem gradus, & iurisdictionis in hos illos concedi: & videtur censere esse illis à Deo concessam; siquidem ait non obesse quod grauius alios trahendo peccarint, cum iurisdictione hac illis in malum vitam sit, quae augetur ipsis ex iurisdictione admittendum alios, eorumque missione ad homines tentandos; sicuti & demonibus ad id missis, ex quavis hominum

peracta tentatione, & amplius, si illi homo succumbat, & peccet. Mala ac dedecens Deum doctrina, quae vitia permissionem tentandi, potestatem, & iurisdictionem pollicetur à Deo factam demonibus docet, quae ad malum, & peccatum determinate est, etsi in demones, inde maior peccata redundet.

3. Dicendum ergo est: hos gradus iurisdictionales Reipublicae demoniacae, ab infimo ad supremum, ab ipsi demonibus falsos, dispositosque in Dei, ut dixi, odium, hominumque, inuidiam, & perniciem, ubi enim peccatum, peccatum, oblationem in malo incurrit, in Dei, & hominum odium, & inuidiam, ita exacerbat, ut Dei augendi offensum, malique hominum & perditionis omni ante, & studio procuradisse, se totos deuocuerint. Hinc qui alios demones de natura, & malitia praefectiores, magisque obinde ad ea disponenda, & peragenda industriae recognoscebant atque, ite experimento suae ab ipsis deceptionis didicerant seipsos eis ad ea perpetranda gubernandos vltro summitterent, ac iniquissimo, & praesumptuosa naturae, cum specificae, tum indiuiduae Luciferi demones omnes. Ex qua omnium demonum, conuentione, & electione graduum superiorum, & inferiorum iurisdictionata eis, qui ad eum consensu omnium ad alij eorum suat electi ac Luciferi, in gradus & Angelos omnes si quemadmodum etiam ex populo, vel ab eo deputatis magistratuum superiorum, & inferiorum, imo, & principis, Regis, aut imperatoris electio, iurisdictionis, & iurisdictionis, suo cuique gradui ubique gentium facere conuenit, quin opus sit, ut Deus aliquo gradu & loco, etsi remotissimo, eam pollicetur velit, aut causet; sed solum permittit segeret, eam cuiusque exercitum, ut poterat, non impediendo, sed tum ad maius hominum honestum exercitum, & victoriam tum in demonum peccata maiorem utrumque permittendo.

4. Inde constat gradus hosce iurisdictionales demoniacae Reipublicae postremi iudicis die finituros, cum solum demones alij aliis, in hominum inuidiam, & perditionem, quae vltro iudicii die disponi, peragere à demonibus non poterit) se conuocato subdiderit, ut Paulus. 1. corint. 15. glossa, & Molina, recitat. ait. de cetero odiis, se mortalibus, alij alios prosequantur, nullatenusque alia in re inter se se concordent, nisi quod & Philo Hebraeus sapienter de quartanis febribus) pariter discrepat. Quare in id solum temporis, quo statim viae hominibus durabit alij demonis in alios, quae omnes in seipsos Luciferi iurisdictionem, & potestatem fecerunt, qui sane statim, ac subinde aliorum demonum in alios, & Luciferi in omnes iurisdictione, postremi iudicii vltimus die finitur. Deinceps vero nulla eis concordia, sed discordia omnimoda, rixae, atque odia implacabilia aeterna relinquantur.

5. Etsi autem demones alij alios pro mundi huius duratione iniquissimam hanc potestatem, & iurisdictionem habeant, & exerceant Angelorum tamen potestati, & iurisdictioni subdantur à quibus pro nutu, vel coereantur vel permittuntur hominibus insidiari Ecclesiam eiusque partes, & loca infestare, prout expedit, atque à Dei voluntate, permittit, ut scilicet, esse cognoscant, illis etiam interdum aliqua manifestant, praecipuèque, ut tanquam, diuinae iustitiae ministri, aduersus homines manifestent, eosque ad penitentiam, fidem, & pietatem omnem hortentur; uti saepe à demonibus factum authenticis Ecclesiasticis scripturis legimus, atque energumencorum experimentis didicimus: cuius rei opte nostra aetate exemplum fuit, ubi energumena de extremo iudicio & poenitentia in nostri collegij Ecclesia concione ad populum viuissimam habuit, de ea demonum Angelis subiectione conueniunt Theologicum S. Thoma. q. 110. ar. 4.